PRZEGLĄD LEKARSKI.

Organ Towarzystwa lekarskiego krakowskiego.
Redaktor główny: Prof. Dr. L. Blumenstok.
Wychodzi w Krakowie co sobota w objętości średniéj półtora arkusza.

Przedpłata wynosi:

Rocznie:

W Krakowie 8 złr.
Z przesyłką pocztową w Austryi 8 złr. 80 c.
w Król. Polsk. i Ces. Ros. 6 rs.,
w Niemczech 18 mk.

Półrocznie:

W Krakowie 4 złr.
Z przesyłką pocztową w Austryi 4 złr. 40 c.,
w Król Polsk. i Ces. Ros. 3 rs.
w Niemczech 9 Mk.

Kwartalnie:

W Krakowie 2 złr.
Z przesyłką pocztową w Austryi 2 złr. 20 c.
w Król. Polsk. i Ces. Ros. 1½. rs.
w Niemczech 4½ Mk.

Redakcyja: Ulica Grodzka Nr. 73.

Administracyja: Rynek główny Nr. 45.

Prenumeratę przyjmuje Administracyja w Krakowie, oraz księgarnia Gebethnera i Wolffa w Warszawie.

DWUTYGODNIK

MEDYCYNY PUBLICZNÉJ.

Organ Towarzystwa lekarzy galicyjskich
wydawany pod redakcyją
Prof. Dra Janikowskiego w Krakowie,
z współudziałem
Doc. Dra Feigla we Lwowie.

Wychodzi w Krakowie 1 i 15go każdego miesiąca w objętości arkusza.

Przedpłata wynosi:

W Krakowie rocznie: 3 złr., półrocznie 1 złr. 50 cent.

W Cesarstwie Austryjackiém rocznie: 3 złr. 30 c., półrocznie: 1 złr. 70 c.

W Warszawie rocznie: 2 rs. 50 kop., półrocznie: 1 rs. 25 kop.

W Królestwie Polsk. i Ces. Ros. rocznie: 3 rs., półrocznie: 1 rs. 50 kop.

BIURO REDAKCYI:

Kraków, ulica Górnych młynów Nr. 122.

KALENDARZ

LEKARSKI KRAKOWSKI

ZE SZCZEGÓLNÉM UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB LEKARZY
W GALICYI ZAMIESZKAŁYCH

NA ROK

1880.

Wydany staraniem

Doc. Dra Grabowskiego i Prof. Dra Janikowskiego.

ROK I.

KRAKÓW.
NAKŁADEM WYDAWCÓW.
W Drukarni Fr. Ks. Pobudkiewicza w dzierżawie A. Koziańskiego.
1880.

PRZEDMOWA.

Do wydania niniejszego kalendarza skłoniło nas przekonanie, że koledzy Lekarze w Galicyi zamieszkali, posługując się wyłącznie kalendarzami lekarskiemi wiedeńskiemi, potrzebują istotnie takiéj książki w języku polskim. Przemawiał też za tém przedsięwzięciem przykład Królestwa Polskiego, gdzie od lat 10ciu wychodzi (nakładem redakcyi «Gazety lekarskiej») kalendarz lekarski w polskim języku, — jakoteż powodzenie, jakie miał wydany w r. 1868 w Krakowie przez Dra A. Czyżewicza kalendarz lekarski, który tylko z przyczyn pobocznych daléj nie wychodził.

Gdy w r. b. nie dosyć wcześnie zaczęliśmy zbierać materyjały potrzebne do takiego wydawnictwa: przeto druk książki opóźnił się i zapewne wcisnęły się do niéj pewne niedokładności. Zapobiedz temu będzie naszém staraniem w roku przyszłym, w którym zamierzamy wydać ten kalendarz w początku m. Lipca; z tego powodu uprzejmie upraszamy Szanownych Kolegów o wczesne nadsyłanie sprostowań, mianowicie tyczących się Części informacyjno-statystycznéj kalendarza.

Polecając wydawnictwo nasze łaskawéj uwadze Szanownych Kolegów, nadmieniamy w końcu, że czysty dochód z tego pierwszego rocznika przeznaczyliśmy na fundusz Towarzystwa Lekarzy Galicyjskich, służący na zapomogi wdów i sierot po lekarzach.

W Krakowie, dnia 10 Listopada 1879.

Dr. Janikowski. **Dr. Grabowski.**

Dn.	tg.	Św. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	C.	**Nowy Rok**	20.	Ihnatyja
2.	P.	Makarego Op.	21.	Julyanny M.
3.	S.	Genowefy P.	22.	Anastazyi
4.	N.	**pr. 3 Kr. Tyt.**	23.	**N. pr. Roż. Hł. 6.**
5.	P.	Telesfora ☾	24.	Jewhenyi †
6.	W.	**Trzech Króli**	25.	**Rożd. Chryst.**
7.	S.	Walentego	26.	**Sob. P. Bohor.**
8.	C.	Seweryna Op.	27.	**Stefana Mucz.**
9.	P.	Marcyjanny P.	28.	2000 Mucz.
10.	S.	Pawła Pust.	29.	SS. Mładenc.
11.	N.	**I. po 3 Kr. Higin.**	30.	**N. po Roż. Hł. 7.**
12.	P.	Honoraty P. 🌑	31.	Mełanyi
13.	W.	Hilarego B.	1.	**Hen. 1880 O. H.**
14.	S.	Feliksa z Noli	2.	Sylwestra
15.	C.	Maura Op.	3.	Mełachia
16.	P.	Marcelego	4.	Sobor 70 Ap.
17.	S.	Antoniego Pus.	5.	Fteopemta
18.	N.	**2 po. 3 K. I. Jez.**	6.	**Bohoj. Hos. H. 8**
19.	P.	Ferdynanda ☽	7.	Sobor s. Joana
20.	W.	Fabiana i Seb.	8.	Hryhoria Pr.
21.	S.	Agnieszki P. M.	9.	Połyjewkła M.
22.	C.	Wincentego	10.	Hryhoria Jep.
23.	P.	Zaśl. N. P. M.	11.	Ftedozya Pr.
24.	S.	Tymoteusza	12.	Tatyanny
25.	N.	**Stzap. Naw. ś. P.**	13.	**N. I po Boh. H. I.**
26.	P.	Polikarpa	14.	SS. Otec. w S.
27.	W.	Jana Chryz. 🌕	15.	Pawła Ftew.
28.	S.	Karola Wielk.	16.	Petra Weł.
29.	C.	Franciszka Sal.	17.	Antonya Weł.
30.	P.	Martyny P.	18.	Aftanazya
31.	S.	Piotra Nol.	19.	Makarya

Odmiany księżyca.

☾ Ostatnia kwadra d. 5 o g. 8 m. 22 rano.
🌑 Nów d. 12 o g. 0 m. 13 rano.
☽ Pierwsza kwadra d. 19 o g. 8 min 13 rano.
🌕 Pełnia d. 27 o g 11 m. 45 rano.

W Styczniu rośnie dzień od 1 do 31 o 1 g.
Długość d. w przecięciu 9 g.
Księżyc przybliża się do ziemi d. 10, a oddala się dnia 21.

Kalendarz żydowski.

14 Stycznia. 1 Szebat 5640.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. N.	**Miesop. Ignac.**	20.	**N. 2 p. Boh. H. 2.**
2. P.	**N. M. P. Grom.**	21.	Maxyma
3. W.	Błażeja ☾	22.	Tymofteya
4. S.	Weroniki P.	23.	Kłymenta
5. C.	Agaty P. M.	24.	Xenyi
6. P.	Doroty P.	25.	Hryhorya
7. S.	Romualda	26.	Ksenofonta
8. N.	**Zap. Jana z M.**	27.	**N. 3 p. Boh. H. 4**
9. P.	Apolonii	28.	Jefrema
10. W.	Scholastyki 🌑	29.	Ihnatyia
11. S.	Pop. Lucyjan. †	30.	**Trech Swiatyt.**
12. C.	Eulalii	31.	Kyra i Joana
13. P.	Katarzyny P. †	1.	Fewr. Tryfona
14. S.	Walentego †	2.	**Strytenje Hosp.**
15. N.	**I. Wst. Faust.**	3.	**N. 4 p. Boh. H. 4.**
16. P.	Julijany	4.	Isydora
17. W.	Konstancyi P.	5.	Ahaftyi M.
18. S.	Such. Flaw. ☽ †	6.	Wukoła Pr.
19. C.	Konrada Pust.	7.	Parftenya
20. P.	Nicefora †	8.	Fteodora S.
21. S.	Eleonory †	9.	Nykyfora M.
22. N.	**2. Such. Piot. K.**	10.	**N. 5 o M. i F. H. 5.**
23. P.	Romany P.	11.	Własya
24. W.	Dzień przestęp.	12.	Mełetya
25. S.	Macieja Ap. †	13.	Martyniana
26. C.	Wikt. z Ar. 🌕	14.	Awxentya
27. P.	Aleksand. B. †	15.	Onysyma
28. S.	Leandra †	16.	Pamfyła
29. N.	**3. Głch. Rom. Op.**	17.	**N. 6 o S. ob. H. 6.**

Odmiany księżyca.

☾ Ostatnia kwadra d. 3 o g. 5 m. 11 wieczór.
🌑 Nów d. 10 o g. 0 m. 50 wiecz.
☽ Pierwsza kwadra d. 18 o g. 5 m. 19 rano.
🌕 Pełnia d. 26 o g. 2 min. 55 rano.

W Lutym rośnie dzień o 1 g. i minut 27.

Długość dnia w przecięciu 10 godz. 10 minut.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 6. a oddala się d. 18.

Kalendarz żydowski.

13 Lutego 1 Adar. 25 Lutego 13 Adar' Post Estery. 26 Lutego 14 Adar, Purim czyli Haman. 27 Lutego 15 Adar, Szuszan Purim.

MARZEC, MART ma dni 31.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. P.	Albina B.	18.	Lwa pap. rym.
2. W.	Symplicyjusza	19.	Arcypa
3. S.	Kunegundy †	20.	Łeona Jep.
4. C.	Kazim. Kr. ☾	21.	Tymofteya Pr.
5. P.	Fryderyka O. †	22	S. S. Mucz. w E.
6. S.	Kolety P. †	23.	Subota zadusz.
7. N.	**4. Srodop. Tom.**	24.	**N. Miasop. Hł. 7**
8. P.	Jana Boż.	25.	Tarasia
9. W.	Cyryla i Metod.	26.	Porfyrya
10. S.	40 Męczennik. †	27.	Prokopia Pr.
11. C.	Anieli F. ●	28.	Wasyłya Pr.
12. P.	Grzegorza W. †	29.	Kassyana
13. S.	Roz. P. i Rud. †	1.	**Mart.** Eudokii
14. N.	**5. Czarna Matyl.**	2.	**N. Syrop. Hł. 8.**
15. P.	Longina M.	3.	Ewtropia
16. W.	Lubina M.	4.	Harasyma
17. S.	Gertrudy †	5.	Konona M.
18. C.	Edwarda II Kr.	6.	S. S. 42 Mucz.
19. P.	7 b. P. M. i J. ☽ †	7.	Wasyłya M.
20. S.	Joach. O. M. †	8.	Fteofyłakta Pr.
21. N.	**6. Kw. Benedyk.**	9.	**N. I. Post. Hł. I.**
22. P.	Oktawiana	10.	Kodrata M.
23. W.	Wiktora M.	11.	Sofronya P.
24. S.	Gabryjela †	12.	Fteofana
25. C.	**Zwiast. N. P. M.**	13.	Nikyfora
26. P.	W. Piątek ○ †	14.	Wenedykta
27. S.	W. Sobota †	15.	Ahapyia M.
28. N.	**Wielkanoc**	16.	**N. 2. Post. Hł. 2.**
29. P.	**Poniedz. Wiel.**	17.	Alexia P.
30. W.	Kwiryna	18.	Kiryłła A.
31. S.	Balbiny	19.	Hrysanfta M.

Odmiany księżyca.

☾ Ostatnia kwadra d. 4 o g. 0 m. 39 rano.
● Nów d. 11 o g. 2 m. 20 rano.
☽ Pierwsza kwadra d. 19 o g. 2 m. 9 rano.
○ Pełnia d. 26 o g. 2 m. 56 w.

W Marcu rośnie dzień o 1 g. i m. 47.

Długość dnia w przecięciu 11 g.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 2 i 29. a oddala się d. 17.

Kalendarz żydowski.

13 Marca 1 Nisan. 27 Marca 15 Nisan **Początek Wielkanocy.** 28 Marca, 16 Nisan, **Drugie Święto Wielkanocne.**

KWIECIEŃ. APRIŁŁY ma dni 30.

Dn.	tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	C.	Hugona	20.	Prep. Otec
2.	P.	Franc. de P. ☾	21.	Jakowa
3.	S.	Ryszarda B.	22.	Wasyłya.
4.	N.	**I. po W. Izydor.**	23.	**N. 3. Post. Hł. 3.**
5.	P.	Wincentego	24.	Zacharyi Pr.
6.	W.	Celestyna	25.	**Błah. ⁄. Bohor.**
7.	S.	Hermana	26.	Sobor Hawryiła
8.	C.	Dyjonizego B.	27.	Matrony Senn.
9.	P.	Maryi Eg. 🌑	28.	Iłaryona Pr.
10.	S.	Ezechiela	29.	Marka
11.	N.	**2. po W. Leona**	30.	**N. 4. Post. Hł. 4.**
12.	P.	Julijusza	31.	Ipatya Jep.
13.	W.	Justyny P.	1.	**Aprił.** Maryi
14.	S.	Waleryjana	2.	Tyxta Pr.
15.	C.	Anastazyi	3.	Nikity Pr.
16.	P.	Kaliksta	4.	Josyfa
17.	S.	Rudolfa ☽	5.	Fteodula
18.	N.	**3. po W. O ś. J.**	6.	**N. 5. Post. Hł. 5.**
19.	P.	Emmy wdowy	7.	Heorhya Meł.
20.	W.	Agnieszki	8.	Irydiona
21.	S.	Anzelma B.	9.	Jewpsyhia
22.	C.	Sotera i Kaja	10.	Terentya
23.	P.	Wojciecha B.	11.	Antypy M.
24.	S.	Jerzego M.	12.	Wasyłya Pr.
25.	N.	**4. po W. Mark** 🌕	13.	**N. 6. Post. Hł. 6.**
26.	P.	Kleta i Marc.	14.	Martyna P. R.
27.	W.	Peregryny	15.	Arystarcha A.
28.	S.	Witalisa	16.	Ahapii M.
29.	C.	Piotra Męcz.	17.	Czetwer Weł.
30.	P.	Katarzyny Sen.	18.	**Piatok Wełyki**

Odmiany księżyca

☾ Ostatnia kwadra d. 2 o g. 7 m. 46 rano.
🌑 Nów d. 9 o g. 4 m. 40 wieczór.
☽ Pierwsza kwadra d. 17 o g. 8 m. 48 wiecz.
🌕 Pełnia d. 25 o g. 0 m. 23 r.

W Kwietniu rośnie dzień o 1 g. i minut 36.

Długość dnia w przecięciu 13 godzin.

Księżyc oddala się od ziemi d. 14, a przybliża się d. 26.

Kalendarz żydowski.

2 Kwietnia, 21 Nisan, **Siódme Św. Wielkanocy.** 3 Kwietnia, 22 Nisan, **Koniec Wielkanocy.** 12 Kwietnia, 1 Ijar. 29 Kwietnia, 18 Ijar, Lag-Beomer, Szkolne Święto.

Dn.	tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	S.	Filipa i Jak. ☾	19.	Subota Wełyka
2.	N.	**5. po W. Zygm.**	20.	**Woskr. Hosp.**
3.	P.	Zn. ś. krz.	21.	**Poned. Woskr.**
4.	W.	Floryjana D. kr.	22.	**Wtorek Woskr.**
5.	S.	Pius. V. P.	23.	Heorhia
6.	C.	**Wniebow. Pań.**	24.	Sawwy
7.	P.	Domiceli P.	25.	Marka Jew.
8.	S.	**Stanisława B.**	26.	Wasyłya Jep.
9.	N.	**6. p. W. Grzeg.** ●	27.	**N. I. Ant. Hł. I.**
10.	P.	Izydora Or.	28.	Jasona
11.	W.	Beatryksy P.	29.	9 Mucz.
12.	S.	Pankracego	30.	Jakowa Ap.
13.	C.	Serwacego	1.	**Maj.** Jeremyi
14.	P.	Bonifacego	2.	Aftanazya
15.	S.	Zofii i 3 cór. †	3.	Tymofteja
16.	N.	**Zielone Swięta**	4.	**N. 2. Myr. Hł. 2.**
17.	P.	**Pon. Z. Sw.** ☽	5.	Iryny M.
18.	W.	Feliksa Spow.	6.	Jowa Mnoh.
19.	S.	Such. Piot. C. †	7.	Znam. cz. Kre.
20.	C.	Bernarda	8.	Joanna Bohosł.
21.	P.	Heleny Kr. †	9.	Isaji Pr.
22.	S.	Julii P. †	10.	Symeona Ap.
23.	N.	**I. Sw. Trójcy.**	11.	**N. 3. Roz. Hł. 3.**
24.	P.	Joan. wdow. ○	12.	Jepifania Jep.
25.	W.	Urbana Pap.	13.	Hłyheryi M.
26	S.	Filipa Ner.	14.	Izydora M.
27.	C.	**Boże Ciało**	15.	Pachomyja
28.	P.	Wilhelma	16.	Fteodora
29.	S.	Maksyma	17.	Andronika
30.	N.	**2. po Sw. Fel.**	18.	**N. 4. Sam. Hł. 4.**
31.	P.	Petroneli P. ☾	19.	Patrykia

Odmiany księżyca.

☾ Ostatnia kwadra d. 1 o g. 3 m. 26 wieczór.
● Nów d. 9 o g. 7 m. 50 rano.
☽ Pierwsza kwadra d. 17 o g. 11 m. 57 rano.
○ Pełnia d. 24 o g. 8 m. 12 ran.
☾ Ostatnia kwadra d. 31 o g. 0 m. 26 rano.

—

W Maju rośnie dzień o 1 g. i minut 15.

Długość dnia w przecięciu 15 godzin.

Księżyc oddala się od ziemi d. 11, a przybliża się dnia 24.

—

Kalendarz żydowski:

11 Maja, 1 Siwan. 16 Maja, 6 Siwan **Zielone Świątki.** 17 Maja, 7 Siwan, **Drugie Święto Zielonych Świątek.**

—

Dn.	tg.	Św. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	W.	Nikodema M.	20.	Ftatałeja
2.	S.	Erazma B.	21.	Konstanty
3.	C.	Klotyldy Kr.	22.	Wasyłyska
4.	P.	Serce J. Flaw.	23.	Michaiła Pr.
5.	S.	Bonifacego B.	24.	Symeona
6.	N.	**3. po Św. Norb.**	25.	**N. 5. Slipor Hł. 5.**
7.	P.	Rober. B. M. ●	26.	Karpa A.
8.	W.	Medarda B.	27.	Fteraponta
9.	S.	Prim. i Felic.	28.	Nikity P.
10.	C.	Małgorzaty	29.	**Wozn. Hosp.**
11.	P.	Barnaby Ap.	30.	Isaakya A.
12.	S.	Onufrego W.	31.	Jermyia A.
13.	N.	**4. po Św. Ant.**	1.	**Jun. N. 6. SS. H. 6.**
14.	P.	Bazylego	2.	Nykyfora
15.	W.	Wita i Mod. ☽	3.	Łukyłyana M.
16.	S.	Franciszka R.	4.	Mytrofana
17.	C.	Adolfa B.	5.	Dorofteja Jep.
18.	P.	Marka i Marc.	6.	Wysaryona
19.	S.	Gerwaz. i Prot.	7.	Subot. zadusz.
20.	N.	**5. po Św. Sylw.**	8.	**Sosz. ś. D. H. 7.**
21.	P.	Alojzego	9.	**Pon. Sosz. ś. D.**
22.	W.	Paulina B. ○	10.	Tymofteja Jep.
23.	S.	Zenona B.	11.	Warftołomea
24.	C.	Jana Chrzc.	12.	Onufryja Pr.
25.	P.	Prospera B.	13.	Akiłyny M.
26.	S.	Jana i Pawł. M.	14.	Ełysėja Pr.
27.	N.	**6. po Św. Wł.**	15.	**N. 1. W. S. S. H. 8.**
28.	P.	Leona Pap. †	16.	Tychona
29.	W.	**Piot. i Paw.** ☾	17.	Manuiła
30.	S.	Wsp. św. Paw.	18.	Łeontia.

Odmiany księżyca.

● Nów d. 7 o g. 11 m. 28 wiecz.

☽ Pierwsza kwadra d. 15 o g. 11 m. 25 wiecz.

○ Pełnia d. 22 o g. 3 m. 19 w.

☾ Ostatnia kwadra d. 29 o g. 11 m. 30 rano.

W Czerwcu rośnie dzień do 20 o m. 19, a po 20 ubywa d. o m. 5.

Długość dnia w przeciągu 16 godzin.

Księżyc oddala się od ziemi d. 8, a przybliża się d. 22.

Kalendarz żydowski.

10 Czerwca, 1 Tamuz. 26 Czerwca, 17 Tamuz, Post, Zdobycie Świątyni.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. C.	Teobalda Op.	19.	Judy
2. P.	Naw. N. M. P.	20.	Meftodyja Jep.
3. S.	Helijodora	21.	Jułyana Mucz.
4. N.	**7. p. Sw. Józ. K.**	22.	**N. 2. T. Ch. Hł. I**
5. P.	Filomeny P.	23.	Ahripiny M.
6. W.	Izajasza Pr.	24.	**Rozd. s. Joana**
7. S.	Pulcheryi ◎	25.	Fewronyi
8. C.	Elżbiety K.	26.	Dawyda Ftes.
9. P.	Lukrecyi i Cyr.	27.	Samsona Pr.
10. S.	Amalii P.	28.	Kyra i Joana †
11. N.	**8. po Sw. J. z D.**	29.	**N.3. Pe.i P.Hł. 2.**
12. P.	Henryka	30.	Sobor S. S. 12 A.
13. W.	Małgorzaty	1.	**Jułyi.** Kos. i D.
14. S.	Bonawentury	2.	Poł. Ryz. Boh.
15. C.	Rozesł. Ap. ☽	3.	Jakynfta M.
16. P.	N. M. P. Szk.	4.	Andreja A.
17. S.	Aleksego Wyz.	5.	Aftanazya
18. N.	**9. p. Sw. Sz. z L.**	6.	**N. 4. po S. Hł. 3**
19. P.	Wincent. z Pau.	7.	Ftomy Pr.
20. W.	Czesł. i Kas.	8.	Prokopya M.
21. S.	Praksedy P. ◯	9.	Pankrat. Jep.
22. C.	Maryi Magdal.	10.	S. S. 45 Mucz.
23 P.	Apolinarego	11.	Jewtymyi
24. S.	Krystyny P.	12.	Prokła
25. N.	**10. po Sw. Jak.**	13.	**N. 5. po S. Hł. 4**
26. P.	Anny M. Mar.	14.	Akyły Ap.
27. W.	Natalii P.	15.	Kyraka M.
28. S.	Inocentego P.	16.	Aftynohena
29. C.	Marty P. ☾	17.	Maryny M.
30. P.	Abdona i Sen.	18.	Jemyłyjana
31. S.	Ignac. Lojoli	19.	Makryny P.

Odmiany księżyca.

◎ Nów d. 7 o g. 2 m. 54 wiecz.

☽ Pierwsza kwadra d. 15 o g. 7 m. 47 rano.

◯ Pełnia d. 21 o g. 10 m. 35 w.

☾ Ostatnia kwadra d. 29 o g. 1 m. 14 rano.

—

W Lipcu ubywa dnia od 1 do 31 o m. 57.

Długość dnia w przecięciu 15 g. i m. 26.

Księżyc oddala się od ziemi d. 5, a przybliża się d. 20.

—

Kalendarz żydowski.

9 Lipca, 1 Abh. 17 Lipca, 9 Abh, Post, Spalenie świątyni.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. N.	**II. po S. Pio. w O.**	20.	**N. 6. po Sos. H. 5.**
2. P.	N. M. P. Aniel.	21.	Symeona Pr.
3. W.	Zn. ś. Szczep.	22.	Maryi Mahd.
4. S.	Dominika wyz.	23.	Trofyma
5. C.	N. M. P. śnieżn.	24.	Chrystyny
6. P.	Przem. Pańs. 🌑	25.	Usp. sw. Anny
7. S.	Kajetana Wyz.	26.	Jermołaja
8. N.	**12. po S. Cyrj.**	27.	**N. 7. p. Sos. H. 6.**
9. P.	Romana i Sek.	28.	Prohora
10. W.	Wawrzyńca M.	29.	Kałłynyka
11. S.	Zuzanny P. M.	30.	Siły A.
12. C.	Klary P.	31.	Jewdokima
13. P.	Hipolita M. 🌓	1.	**Awhus.** Pr. s. K.
14. S.	Euzebijusza	2.	Stefana
15. N.	**13. po S. W. NMP.**	3.	**N. 8. po S. H. 7.**
16. P.	Rocha Wyz.	4.	7 Otroków
17. W.	Liberata	5.	Jewsyhnia
18. S.	Heleny	6.	**Preobr. Hosp.**
19. C.	Ludwika B.	7.	Dometya Pr.
20. P.	Stefana Kr. 🌕	8.	Jemyłyana
21. S.	Joanny Frem.	9.	Mafteja
22. N.	**14. po S. Jacka**	10.	**N. 9. po S. H. 8.**
23. P.	Filipa	11.	Jewpła Ar.
24. W.	Bartłomieja A.	12.	Ftoya Mucz.
25. S.	Ludwika Kr.	13.	Maksyma
26. C.	Zefiryny	14.	Michea Pr.
27. P.	Przen. ś. K. 🌗	15.	**Uspen. Bohor.**
28. S.	Augustyn. B. W.	16.	Dyodyma
29. N.	**15. po S. Sc. J.**	17.	**N. 10. p. Sosz. H. 1**
30. P.	Róży z Limy	18.	Flora i Ławra
31. W.	Rajmun. Wyz.	19.	Andreja Str.

Odmiany księżyca.

🌑 Nów d. 6. o g. 5 m. 21 rano.
🌓 Pierwsza kwadra d. 13 o g. 2 m. 16 wieczór.
🌕 Pełnia d. 20 o g. 6 m. 52 ran.
🌗 Ostatnia kwadra d. 27 o g. 5 m. 48 wieczór.

—

W Sierpniu ubywa dnia o 1 g. i m. 33.

Długość d. w przecięciu 14 g. 12 minut.

Księżyc oddala się od ziemi d. 1 i 29, a przybliża się d. 17.

—

Kalendarz żydowski.

8 Sierpnia, 1 Elul.

—

WRZESIEŃ, SEPTEMWRYI ma dni 30.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. S.	Idziego Op.	20.	Samujła
2. C.	Justa B.	21.	Ftadeja A.
3. P.	Bronisł. i Izab.	22.	Ahaftonika
4. S.	Rozalii P. 🌑	23.	Łupa M.
5. N.	**16. po S. Wawrz.**	24.	**N. 11. p. Sos. H. 2**
6. P.	Zacharyjasza P.	25.	Warftołomeja
7. W.	Reginy P.	26.	Adriana
8. S.	**Nar. N. M. P.**	27.	Pymena
9. C.	Gorgonijusza	28.	Mojseja
10. P.	Mikołaja z Tol.	29.	Usiek hł. Joan.
11. S.	Prota M. 🌓	30	Ałeksandra
12. N.	**17. po I. N. M. P.**	31.	**N. 12. po S. H. 3**
13. P.	Aurelijusza	1.	**Sept.** Symeona
14. W.	Podwyż. † św.	2.	Mamanta M.
15. S.	Such. Nikod. †	3.	Anftyma M.
16. C.	Ludmili M.	4.	Wawyły Jep.
17. P.	Lamberta B. †	5.	Zaharyi Pr.
18. S.	Tom. z W. 🌕 †	6.	Cz. Mich. Ar.
19. N.	**18. po S. Januar.**	7.	**N. 13. po S. H. 4**
20. P.	Eustachijusza	8.	**Rożd. P. Bohor.**
21. W.	Mateusza Ew.	9.	Joakima i An.
22. S.	Maurycego	10.	Minodory Pr.
23. C.	Tekli P. M.	11.	Fteodory Pr.
24. P.	Gerarda B. M.	12.	Awtomona
25. S.	Kleofasa M.	13.	Kornyłya
26. N.	**19. po S. Cypr.** 🌗	14.	**N. 14. po S. H. 5**
27. P.	Kosmy i Dam.	15.	Nikity M.
28. W.	Wacława Kr.	16.	Jewfym. W. M.
29. S.	**Michała Arch.**	17.	Sofyi
30. C.	Hieronima	18.	Jewmenyia Pr.

Kalendarz żydowski.

6 Września, 1 Tiszri, **Nowy rok 5641** 7 Września, 2 Tiszri, **Drugie Swięto Nowego Roku.** 8 Września, 3 Tiszri, Post Gedalija. 15 Września, 10 Tiszri, **Swięto Pojednania.** 20 Września, 15 Tiszri, **Pierwsze Swięto kuczek.** 21 Września, 16 Tiszri, **Drugie Swięto kuczek.** 26 Września, 21 Tiszri, Palmowe Swięto. 27 Września, 22 Tiszri, **Zgromadzenie czyli koniec kuczek.** 28 Września, 23 Tiszri, **Radość z prawa.**

Odmiany księżyca.

🌑 Nów d. 4 o g. 6 m. 25 wieczór.

🌓 Pierwsza kwadra d. 11 o g. 7 m. 58 wiecz.

🌕 Pełnia d. 18 o g. 5 m. 2 w.

🌗 Ostatnia kwadra d. 26 o g. 6 m. 42 wieczór.

—

We Wrześniu ubywa dnia o 1 g. i minut 39.

Długość dnia w przecięciu 12 g. 32 minut.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 13, a oddala się d. 26.

—

PAŹDZIERNIK, OKTOWRIJ ma dni 31.

Dn. tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1. P.	Remigijusza	19.	Trofyma
2. S.	Leodegara	20.	Eustafia
3. N.	**20. po S. N.M. P.**	21.	**N. 15. po S. H. 6**
4. P.	Franc. Ser. 🌑	22.	Foky
5. W.	Placyda	23.	Zacz. Joana
6. S.	Brunona Wyz.	24.	Ftekły M.
7. C.	Justyny P. M.	25.	Jewrosyi
8. P.	Brigidy wdowy	26.	Joanna B.
9. S.	Dyjonizego Ar.	27.	Kałystrata
10. N.	**21. po S. Fr. Bor.**	28.	**N. 16. po S. H. 7**
11. P.	Emilii i Plac. 🌓	29.	Kyriaka
12, W.	Maksymil. B.	30.	Hrehorya
13. S.	Edwarda Kr.	1.	**Oktow.** P. P. B.
14. C.	Kaliksta Pap.	2.	Kypriana
15. P.	Teresy i Jadw.	3.	Dyonysya
16. S.	Gawła Op.	4.	Jerofteja
17. N.	**22. po S. Poś. K.**	5.	**N. 17. po S. H. 8**
18. P.	Łukasza Ew. 🌕	6.	Ftomy
19. W.	Piotra z Al.	7:	Serhya
20. S.	Felicyjana	8.	Pełahyi
21. C.	Urszuli P. M.	9.	Jakowa Ap.
22. P.	Korduli P. M.	10.	Jewłampia.
23. S.	Jana Kap.	11.	Fyłypa Ap.
24. N.	**23. po S. Jan. K.**	12.	**N. 18. po S. H. 1**
25. P.	Kryspiny	13.	Karpa M.
26. W.	Ewarysta P. 🌗	14.	Nazarya i Par.
27. S.	Sabiny M.	15.	Jeftymya
28. C.	Szym. i Jud. A.	16.	Łonhina
29. P.	Narcyza B.	17.	Osyi Pr.
30. S.	Klaudyjusza. †	18.	Łuki Ap.
31. N.	**24. po S. Wolfg.**	19.	**N. 19. po S. H. 2**

Odmiany księżyca.

🌑 Nów d. 4 o g. 6 m. 16 rano.

🌓 Pierwsza kwadra d. 11 o g. 2 m. 8 rano.

🌕 Pełnia d. 18 o g. 5 m. 59 r.

🌗 Ostatnia kwadra d. 26 o g. 8 m. 33 rano.

W Październiku ubywa d. o 1 g. i minut 44.

Długość dnia w przecięciu 10 g. i 48 minut.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 8, a oddala się d. 24.

Kalendarz żydowski.

6 Października, 1 Marcheswan.

Dn.	tg.	Św. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	P.	**Wsz. Swiętych**	20.	Artemija
2.	W.	D. zaduszny 🌑	21.	Iłaryona Pr.
3.	S.	Huberta B.	22.	Awerkyja Jep.
4.	C.	Karola Bor.	23.	Jakowa
5.	P.	Elżbiety M.	24	Arefty
6.	S.	Leonarda W.	25	Markiana
7.	N.	**25. po S. Herk.**	26.	**N. 20. po S. H. 3**
8.	P.	4 Koronatów	27.	Nestora M.
9.	W.	Teodora M. ☽	28.	Terentya M.
10.	S.	Andrzeja z Aw.	29.	Anastazyi
11.	C.	Marcina B.	30.	Zynowija
12.	P.	Marcina P.	31.	Stachyja Ap.
13.	S.	Eugenijusza	1.	Noj. Kos. i D.
14.	N.	**26. po S. O. P. M.**	2.	**N. 21. po S. H. 4**
15.	P.	Leopolda W.	3.	Akepsyna M.
16.	W.	Otmara Op. 🌕	4.	Joannyka Pr.
17.	S.	Salomei P.	5.	Hałaktiona
18.	C.	Otona Op.	6.	Pawła Arch.
19.	P.	Elżbiety Kr W.	7.	Jerona M.
20.	S.	Feliksa de Val.	8.	**Sob. s. Mychai.**
21.	N.	**27. p. S. Of. P. M**	9.	**N. 22. po S. H. 5**
22.	P.	Cecylii P.	10.	Erasta
23.	W.	Klemensa Pap.	11.	Myny M.
24.	S.	Emil., J. od K.	12.	Joanna Mył.
25.	C.	Katarz. P M. ☾	13.	Joanna Złot.
26.	P.	Konrada B.	14.	Fyłypa Ap.
27.	S.	Wirgilijusza	15.	Huryn M.
28.	N.	**I. Adw. Krescen**	16.	**N. 23. po S. H. 6**
29.	P.	Saturnina	17.	Hryhorya
30.	W.	Jedrzeja Ap.	18.	Platona M.

Odmiany księżyca.

🌑 Nów d. 2 o g. 5 m. 28 wieczór.

☽ Pierwsza kwadra d. 9 o g. 9 m. 53 rano.

🌕 Pełnia d. 16 o g. 10 m. 12 w.

☾ Ostatnia kwadra d. 25 o g. 3 m. 39 rano.

W Listopadzie ubywa dnia o 1 g. i minut 11.

Długość d. w przecięciu 9 g. i 17 minut.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 4, a oddala się d. 20.

Kalendarz żydowsk .

4 Listopada, 1 Kislew. 28 Listopada, 25 Kislew, Poświęcenie świątyni Chanuka.

Dn.	tg.	Sw. Rzym. kat.		Grecko-kat.
1.	S.	Eligijusza B.	19.	Awdyja Pr.
2.	C.	Bibijany P. 🌑	20.	Hryhorya Dek.
3.	P.	Franciszka Ks.	21.	**Wowed. Bohor.**
4.	S.	Barbary	22.	Fyłymona Ap.
5.	N.	**2. Adw. Sab. Op.**	23.	**N. 24. po S. H. 7**
6.	P.	Mikołaja	24.	Ekateryny
7.	W.	Ambrożego †	25.	Kłymenta
8.	S.	**N. P. N. M. P.** ☽	26.	Ałypia
9.	C.	Leokadyi	27.	Jakowa M.
10.	P.	N. M. P. Loret.	28.	Stefana M
11.	S.	Damazego	29.	Paramona
12.	N.	**3. Adw. Maks.**	30.	**N. 25. po S. H. 8**
13.	P.	Łucyi i Otyl.	1.	**Dek.** Nauma
14.	W.	Nikaz. i Spir.	2.	Awakuma
15.	S.	Such. Waler. †	3	Sofonia Pr.
16.	C.	Adelajdy P. 🌕	4.	Warwary M.
17.	P.	Łazarza B. †	5.	Sawwy Osw.
18.	S.	Gracyjana †	6.	**Nykołaja**
19.	N.	**4. Adw. Nemezj.**	7.	**N. 26. po S. H. 1**
20.	P.	Kryst. i Teofila	8.	Pałapia Pr.
21.	W	Tomasza Ap.	9.	**Zaczat. Bohor.**
22.	S.	Zenona M.	10.	Myny Ermoh.
23	C.	Wiktoryi P.	11.	Danyiła St.
24.	P.	W. Ad. i E ☾ †	12.	Spirydiona
25.	S.	**Boże Narodz.**	13.	Ewstratyja Jep
26.	N.	**Szczepana M.**	14.	**N. 27. po S. H. 2**
27.	P.	Jana Ewang.	15.	Jełeftetyja
28.	W.	Młodzianków	16.	Ahhea Pr.
29.	S.	Tomasza B.	17.	Danyiła Pr.
30.	C.	Dawida Kr.	18.	Sewastyana M.
31.	P.	Sylwes. Pap. 🌑	19.	Wonyfatya M.

Odmiany księżyca.

Nów d. 2. o g. 4 m. 29 rano.

🌓 Pierwsza kwadra d. 8. o god. 8 m. 12 wiecz.

🌕 Pełnia d. 16 o g. 5 m. 9 wiecz.

☾ Ostatnia kwadra d. 24. o g. 8 m. 30 wieczór.

🌑 Nów d. 31 o g. 3 m. 29 wiecz.

W Grudniu ubywa dnia o minut 16.

Długość dnia w przecięciu 8 g. i 30 minut.

Księżyc przybliża się do ziemi d. 3 i 31, a oddala się d. 18.

Kalendarz żydowski.

3 Grudnia, 1 Tebeth. 12 Grudnia, 10 Tebeth, Post, Obléż. Jerozol.

CZĘŚĆ

INFORMACYJNO STATYSTYCZNA.

NACZELNE WŁADZE SANITARNE.

Departament lekarski przy ministerstwie spraw wewn.

Dr. Fran. Schneider, c. k. Radca ministeryjalny, Kaw. orderu korony żel. III kl. i orderu Franciszka Józefa. Referent dla spraw sanit. w Ministerstwie spraw wewn.
Dr. Stainer August, c. k. Radca sekcyjny.

Do departamentu sanitarnego przydzielony:

Reder Wilhelm, c. k. Sekretarz ministeryjalny.

SKŁAD NAJWYŻSZEJ RADY ZDROWIA.

(k. k. Oberster Sanitätsrath.)

Przewodniczący:

Dr. Franc., Schneider jak wyżéj.

Zastępca przewodniczącego:

Dr. Fryd. Schneller, c. k. Radca lekarski.

Członkowie:

Dr. Edw. Hoffmann, c. k. Prof. Medycyny sądowéj i policyi lek. w Uniwersytecie wiedeńskim.
Dr. Józef Hoffmann, Dyr. szpitala powszech. w Wiedniu, Kaw. orderu Franciszka Józefa.
Dr. Karol Langer, c. k. Prof. Anatomii w Uniw. wied.
Dr. Edw. Nusser, Fizyk miasta Wiednia.
Dr. Maur. Röll, c. k. Radca dworu, Prof. Weterynaryi w Uniw. wiedeńskim., Kaw. order. Franciszka Józefa i rosyjskiego orderu Św. Stanisława.
Dr. Ludw. Schlager, Dyr. zakładu dla obłąkanych w Wiedniu.
Dr. Aug. Vogel, c. k. Prof. Farmakologii w Uniw. wied.

WŁADZE SANITARNE W GALICYI.

Departament sanitarny c. k. Namiestnictwa galicyjskiego we Lwowie.

Dr. Alfred Biesiadecki, c. k. Radca Namiestnictwa, członek zwycz. c. k. Akademii Umiejętności w Krakowie, członek hon. Tow. lek. krak. i Tow. lekarzy bukowińskich, członek koresp. Akademii w Cherburgu, b. Prof. Uniw. krak., Prezes Tow. lekarzy gal. Referent dla spraw sanitar. przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie.

Dr. Józef Merunowicz, c. k. Koncepista sanitarny, czł. Tow. lek. krak. i Tow. lek. gal.

Dr. Józef Werner, c. k. Weterynarz krajowy.

C. K. KRAJOWA RADA ZDROWIA.

Skład i zakres takowéj jako ciała obradującego i doradczego oznaczony jest ustawą z dnia 30 kwietnia 1870 r. Dz. ust. p. Nr. 68 o organizacyi publicznéj służby zdrowia.

Przewodniczący:

Rieger Zygmunt, Dr. med., czł. Tow. lek. gal.

Zastępca przewodniczącego:

Berthleff Karol Teodor, Dr. med., Kaw. ord. F. J., emeryt. dyr. głów. szpit. lwowsk., czł. Tow. lek. galic.

Członkowie:

Biesiadecki Alfred, Dr. med., j. w.

Cassina Ferdynand, Dr. med. lekarz powiat. w Przemyślu, czł. Tow. lek. krak. i Tow. lek. gal.

Czyżewicz Adam, Dr. med. i mag. położ., c. k. prof. położ., i prym. pow. szpit. we Lwowie, czł. Tow. lek. krak.

Głowacki Bolesław, Dr. med., dyr. szpit. powsz. we Lwowie., czł. tow. lek. gal.

Krówczyński Żegota, Dr. Med., czł. Tow. lek. gal. i Tow. lek. krak.

Opolski Wiktor, Dr. med., prym. powszech. szpit. lwow., czł. Tow. lek. gal. i Tow. lek. krak.

Rosner Ignacy, Dr. med. i chir., mag. położ., oper., lek. miejsk., czł. Tow. lek. gal.

SŁUŻBA ZDROWIA W GALICIY.[1]

Galicyja ma powierzchni 784·96 kwadr. myriam. Ludności 5,418,016. Liczba gmin 6331.

We Lwowie.

Lwów liczy 87,109 mieszk ma powierzchni 0·3222 kw. myriam.

Doktorowie medycyny.

Beiser Mojżesz.
Berezowski Kazimierz.
Berger Antoni.
Berthleff Karol, j. w.
Bierer Jakób.
Biesiadecki Alfred, j. w.
Bram Samuel.
Bulikowski Stanisław.
Bylicki Władysław.
Chądzyński Jan, prym.
Czerkawski Julijan.
Czesnak Juliusz.
Czyżewicz Adam, j. w.
Dębicki Klemens.
Diamant Samuel.
Feigel Longin, Doc. Uniw.
Festenburg Gerard Edward.
Geistlener Jan, lek. polic.
Gembarzewski Ludwik.
Głowacki Bolesław j. w.
Gostyński Józef.
Gross Karol.
Hawranek Ignacy.
Hoszard Fran., czł. Wydz. kraj.
Henzel Leon.
Janda Franciszek.
Jasiński Władys., lek. więz.
Kaczkowski Antoni.
Karcz Maksymilian.
Keller Szczepan.
Kilarski Józef, prym.
Kosiński Fran., fizyk miej.
Kozłowski Emil.
Krobicki Tadeusz.
Krówczyński Ignacy j. w.
Krzeczunowicz Piotr.
Kukulski Antoni.
*Lech Aleksander,
Lindner Zygmunt.
Longchamps Bog., lek. miej.
Longchamps Bronisław.
Lukas Adolf.
Łopacki Ludwik, lek. miej.
Maciejowski Szczęsny.
Mahl Jakób.
Małaczyński Józef, lek. miej.
Mehrer Henryk.
Merczyński Emil.
Merunowicz Józef, j. w.
Mieses Feliks.
Milleret Józef.
Mosing Kazimierz.
Neuhauser Franciszek.
Noskiewicz August.
Nowiński Seweryn.
Opolski Wiktor, prym. j. w.
Pawlikowski Antoni, lek. miej.
Piasecki Wenanty.
Pluciński Michał.
Polaczek Adam.
Postępski Ludwik.
Rappaport Maurycy.

---

[1]) Gwiazdka * oznaczeni]są lekarze powiatowi a względnie asystenci powiatowi. (W powiatach brzozowskim, bobreckim, bohorodczańskim, chrzanowskim, dąbrowskim, kolbuszowskim, limanowskim, myślenickim, podhajeckim, staromiejskim i żydaczowskim są asystenci sanitarni).

Reischer Ignacy.
Reiss Jonasz.
Reizes Dawid.
Rektorzik Ernest.
Rieger Zygmunt, j. w.
Rosenzweig Leon.
Rosner Ignacy, j. w.
Rożański Józef, prym.
Sawicki Edward, prym.
Sawicki Stella Jan, insp. szpit.
Schattauer Jan.
Sieradzki Antoni.
Silberstein Leopold.
Skałkowski Władysław.
Smitowski Mieczysław.
Sochacki Józef.
Spausta Damian, lek. miej.
Stark Juda.
Strojnowski Edward.
Stupnicki Juliusz.
Syrski Szymon.
Szeparowicz Jan, prym.
Szuszkiewicz Piotr.
Szydłowski Nikodem.
Tarnawski Apolinary.
Tatarczuch Władysław.
Tomanek Józef.
Wagner Arnold.
Weigel Józef.
Wehr Wiktor.
Werner Józef, j. w.
Widman Oskar prym.
Witz Herman.
Wołek Wojciech.
Ziembicki Grzegórz.
Żuliński Tadeusz.

Lekarze.

Aderschläger Adolf.
Bierer Rubin.
Caliga Karol, dentysta.
Chilf Samuel.
Dokupil Jan.
Gabel Hilary.
Gallasch Józef.
Gąsiorowski Juliusz.
Gottlieb Herz.
Gotlieb Leon.
Grabscheid Maksymilian.
Heinrich Józef.
Knopf Salamon.
Kolischer Joel.
Kreibig Wincenty.
Kreiner Emanuel.
Kurpiel Jan.
Kurzer Łazarz.
Lateiner Natan, dentysta.
Letz Samuel.
Lissowski Maryjan, dentysta.
Madejski Edward.
Markl Ignacy.
Pordes Izrael.
Spiner Mojżesz.
Szymonowicz Jan.
Wehrn Leon.
Weiss Ignacy, dentysta.
Wierzbowski, b. lek. pow.
Zabierzowski Jan.
Zawirski Konstanty.
Zrogowski Jan.

Weterynarze.

Haase Leopold.
Kubicki Józef.
Dr. Werner Józef, j. w.

W Krakowie.

Ludność 56,400. Powierzchnia 0·1323 kw. myr.

Doktorowie medycyny[1])

Baraniecki Adryjan. Ul. Franciszkańska Nr. 146. CTL.
Blatteis Jakób. Ul. Poselska Nr. 138. (3—4) CTL. w lecie w Krynicy.
Blumenstok Leon. Ul. Grodzka Nr. 73. (3—4) CTL.

[1]) CTL. znaczy Członek Towarzystwa lekarskiego. krak.

Bogdanik Józef. Ul. Pawia na Kleparzu Nr. 159 (3—4).
Braunstein Fryderyk. Ulica Krakowska na Kazimierzu Nr. 81. CTL.
Brodowicz Józef. Ul. Krzyżowa na Wesołéj Nr. 21. CHTL.
Browicz Tadeusz. Ul. Grodzka Nr. 65 (3—4) CTL.
Bryk Antoni. Ul. Grodzka Nr. 88. (3—4).
Bulikowski Franciszek. Ul. Szewska Nr. 16. (2—4). CTL.
Buszek Jan. Rynek główny Nr. 17. (2—4) CTL. Lek. miej.
Czerwiakowski Ignacy. Ul. św. Jana Nr. 309.
Dobrowolski Marcelli. Ulica Szpitalna Nr. 403. (2—4) CTL. w lecie w Krynicy.
Domański Stanisław. Ulica Szczepańska Nr. 237. (2—4) CTL.
Doskowski Józef. Ul. Bracka Nr. 158. (9—20), w lecie w Szczawnicy.
Drobner Jakób. Ul. Stradom Nr. 25. (2—4) CTL.
Goebel Karol. Plac WW. Świętych Nr. 180. (10—1 CTL.
Grabowski Kazimierz. Rynek główny Nr. 45. (3—4) CTL.
Harajewicz Jan. Ul. Kopernika na Wesołéj szpit. św. Łaz. (2—5) CTL.
Jakubowski M. Leon. Piasek Podwale Nr. 83. (12—1) CTL.
Janikowski Stan. Ul. górnych Młynów Nr. 122. CTL.
Jaszczurowski Józef. Ul. Jagiellońska Nr. 205. (2—4) CTL.
Jodłowski Jan. Ul. Mikołajska Nr. 440. (2—4) CTL.
Jordan Henryk. Ul. Wiślna Nr. 177. (3—4) CTL.
Kadyi Henryk. Ul. Kopernika Zakład anatomiczny Nr. 29. CTL.
Kirschner Aron. Ul. Mostowa na Kazimieru Nr. 330. (2—4) CTL.
Kohn Maks. Ul. Kopernika na Wesołéj, szp. św. Łazarza CTL.
Kopernicki Izydor. Ul. Sławkowska Nr. 288. (3—4) CTL. w lecie w Rabce.
Korczyński Edward. Ul. św. Rocha Nr. 461. (2—3) CTL.
Kossak Leon. Plac Dominikański Nr. 483. (3—4) CTL.
Kozłowski Sykstus. Ul. Biskupia Nr. 118. (2—3).
Kozubowski Antoni. Ul. Wielopole Nr. 82. CHTL.
*Kralczyński Kazimierz. Ul. Floryjańska Nr. 333 (2—4) CTL. Lek. powiatowy.
Kramarzyński Karol. Ul. Mikołajska Nr. 445. (3—4) CTL.
Kremer Aleksander. Ul. Karmelicka na Piasku Nr. 54. CTL.
Krongold Wilhelm. Ul. Krakowska na Kazimierzu Nr. 75. (2—4) CTL.
Kułakowski Wincenty. Wesoła, szpital św. Ludwika. (3—4). CTL.
Kwaśnicki August. Ulica św. Anny Nr. 191. (2—3). CTL.
Lustgarten Ludwik. Ul. Krakowska na Kazim. Nr. 60. (2—4) CTL.

Lutostański Bolesław. Ul. górnych Młynów Nr. 124.
Machek Emanuel. Ul. Kopernika Nr. 45 w Klinice (2—4) CTL.
Madurowicz Maur. Ul. Bracka Nr. 153. (3—4) CTL.
Majer Józef. Ul. Wiślna Nr. 174. CHTL.
Majewski Erazm. Ul. Szewska Nr. 212. (3—5) CTL.
Mars Antoni. Ul. Kopernika Nr. 45 w Klinice. (3—4) CTL.
Mączka Tomasz. Ul. Floryjańska Nr. 356. (2—4) CTL.
Mohr Michał. Ul. Gołębia Nr. 173. Fizyk miasta.
Murdziński Franciszek. Ul. Kopernika w szpit. św. Łaz. (3—5) CTL.
Neusser Gustaw. Ul. Gołębia Nr. 173. (12—1).
Obaliński Alfred. Ul. Floryjańska Nr. 359. (2—4) CTL.
Oettinger Józef. Rynek główny Nr. 49. (3—4) CTL.
Paleczny Józef. Ul. Szewska Nr. 221.
Pareński Stanisław. Ul. Rynek głów. Nr. 37. (2—3) CTL.
Paszkowski Stanisław. Ul. Jagiellońska Nr. 204. (3—4).
Pieniążek Przemysław, Ul. Bracka Nr. 136. (3—4) CTL.
Piotrowski Gutaw. Ul. Wiślna Nr. 175. CTL.
Ponikło Stanisław. Ul. Kopernika Nr. 45 w Klinice. (3—4) CTL.
Rasp Karol. Ul. Krupnicza Nr. 19.
Riedmüller Józef. Ul. Floryjańska Nr. 350. (3—4) CTL.
Rosenberg Antoni. Rynek główny Nr. 10. (2—3). w lecie w Karlsbadzie.
Rosenblatt Eman. Ul. Grodzka Nr. 91. (2—3).
Rosner Antoni. Rynek główny Nr. 16. (3—5).
Rosner Jan. Ul. Kopernika szpital św. Łazarza. (3—4) CTL.
Rybczyński Aleksander. Ul. św. Jana Nr. 295. (2—3) CTL. Lek. miejski.
Rydel Lucyjan. Ul. Szewska Nr. 231. (11—12) CTL.
Ściborowski Władysław, Ul. Floryjańska Nr. 326. (3—4) CTL. w lecie w Szczawnicy.
Skobel Stanisław. Rynek główny Nr. 20. (3—5) CTL.
Skórczewski Bolesław. Ul. Batorego Nr. 164. CTL. w lecie w Krynicy.
Skórkowski Feliks. Ul. św. Anny Nr. 193. (2—5) CTL.
Smoleński Stanisław. Ul. Floryjańska Nr. 325 (3—4) CTL.
Stępiński Bogumił. Ul. Grodzka Nr. 369. (3—4) CTL.
Stopczański Aleksander. Ul. Kolejowa Nr. 23.
Strzechowski Wilhelm. Ul. Kopernika Nr. 45 w Klinice. (3—4) CTL.
Szewczyk Józef. Ul. Franciszkańska Nr. 166. (2—4) CTL.
Teichmann Ludwik. Ul. Floryjańska Nr. 369.
Tuszyński Ferdynand. Stradom Nr. 21. (9—10, 1—2). Lek. miej.
Voigt Leonard. Ul. Grodzka Nr. 68. (3—4).

Warschauer Jonatan Ul. Wisl-na Nr. 175. (2—4) CTL.
Wasylewski Tytus. Ul. Szczepańska Nr. 239. (3—4) CTL.
Wilkosz Aleksander. Szczepańska Nr. 232. (3—4) CTL.
Wiszniewski Lud. Ul. Szczepańska Nr. 238. (3—4) CTL.
Zaremba Tomasz. Ul. Szewska Nr. 222. (2—3) CTL.
Zarewicz Aleksand. Ul. Floryjańska Nr. 340. (2—4) CTL.-
Zieleniewski Michał. Ul. Szpitalna Nr. 392. (2—4) w lecie w Krynicy.
Ziembiński Jan. Rynek główny Nr. 42. (2—4) CTL. w lecie w Ligotce na Szląsku austr.
Żelazowski Wiktor. Ul. Floryjańska Nr. 335. (3—4) CTL.
Żuławski Karol. Ul. Stolarska Nr. 481. (2—4) CTL.

Lekarze.

Dłużyński Jan, dentysta.
Turowicz Kasper.

Weterynarze.

Pacuła Jędrzéj, Kraków.
Dr. Rasp Karol, Kraków.
Weis Jerzy, „

W powiecie bialskim.

Liczba gm. 63. Ludn. 79,610. Powierzch. 6·57 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Długołęcki Ferdyn., Kęty.
Dworzański Karol, Kęty.
*Kraus Nathan, Biała.
Łucki Julijan, Oświęcim.
Macher Jan, Biała.
Nycz Wincenty, Biała.
Pongratz Albert, „
Schlang Maurycy, Oświęcim.

Lekarze.

Kohn Jan, Oświęcim.
Körner Stanisł. Wilamowice.
Kupka Józef, Biała.
Nowogrodzki Kar., Oświęcim.
Spelda Aleksander, Biała.

Weterynarz.

Mira Karol, Oświęcim

W powiecie bobreckim.

Liczba gm. 83. Ludność 56,561. Powierzchnia 9·995 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Decykiewicz Emil, Bóbrka
Kulczycki Władysł., Bóbrka.
Mironowicz Kornel, Chodorów.

Lekarze.

Czarnik Jakób, Bóbrka.
Fieber Herman, „
Gabel Hilary, Bóbrka
Handt Izydor, Chodorów.
Herman Franciszek, Bóbrka.
Sochacki Feliks, Chodorów.
Urich Salom. Strzeliska nowe.

Weterynarz.

Weissberg Adolf, Bóbrka.

W powiecie bocheńskim.

Liczba gm. 146. Ludn. 98,582. Powierzch. 8·91 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Kozubski Ludwik, Bochnia.
Lewandowski Zyg.
Mossór Wojciech, Wiśnicz.
Oświecimski Feliks, Bochnia.
*Roth Alojzy, Bochnia.
Schöngut Izydor, Bochnia.
Słapa Teofil „

Lekarze.

Grünbaum Wiktor, Niepołomice.
Majer Edward, Uście solne.
Wieselman Mojżesz, Wiśnicz.

W powiecie bohorodczańskim.

Liczba gm. 37. Ludn. 48,411. Powierzch. 9·414 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bibring Szymon, Sołotwina.
*Ciepielowski Kaz., Bohorod.

Lekarze.

Buchta Antoni, Łysiec.
Tumin Adolf, Bohorodczany.

W powiecie borszczowskim.

Liczba gm. 72. Ludn. 87·038. Powierzch. 7·481 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Hirschhorn Jakób, Jezierzany.
Japke Eliasz, Uście biskupie.
Pizar Ant. Mielnica.
*Ptaszyński Ign., Borszczów.

Lekarze.

Czauderna Karol, Skała.
Czernik Ignacy, Korolówka.
Dwasz Bernard, Borszczów.
Freudenthal Sal. Borszczów.
Grubin Herman, Mielnica.
Pacławski Wiktor, Skała.
Pöller Herman „
Schnitzer Peisach, Mielnica.
Siebner Natan, Jezierzany.
Witkowski Lud., Kozaczówka.

Weterynarz.

Bergman Leon, Borszczów.
Dwasz Bernard „

W powiecie brodzkim.

Liczba gm. 110. Ludn. 116,762. Powierzch. 18·636 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bardasch Izak, Brody.
Drozdowski Jan, Brody.
Goldhaber Paweł, „
Habermann Samuel, Brody.
Leiblinger Wilhelm „
Madejski Julijan „
Madejski Władysł., Pieniaki.
Schornstein Ludwik, Brody.
Silbermann Edward. „
Sołtysik Stanisław, Brody.
Tolczes Henryk, „
*Tugendhat Józef, Brody.

Lekarze.

Bardasz Dawid, Załośce.
Grünfeld Izydor, Brody.
Halpern Emanuel, „
Helfer Bernard, Podkamień.
Krąpiec Mikołaj, Toporów.
Minczeles Łazarz, Brody.
Nussbaum Adolf. „
Rager Izydor, Załośce.
Rosenbaum Leon, Łopatyn.
Segal Emanuel, Brody.
Weiss Pinkas, „

Weterynarze.

Hryniewiecki Emilijan, Brody.
Sochacki Edmund, Brody.

W powiecie brzeskim.

Liczba gm. 114. Ludn. 84,320. Powierzch. 8·25 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bielczyk Karol, Zakliczyn.
Feingold Izydor, Radłów.
Kramarzyński Miecz. Brzesko.

Lekarze.

Czarnek Henryk, Wojnicz.
Janoschik Jan, Brzesko.

W powiecie brzeżańskim.

Liczba gm. 67. Ludn. 69,284. Powierzch. 11·16 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Jorkasch Wilhelm, Brzeżany.
Teitelbaum Mendel, Brzeżany.
Uranowicz Tadeusz „
Zauderer Albert, „

Lekarze.

Krautenblüth Jak., Brzeżany.
Lityński Leopold, Brzeżany.
Löbenstein Filip, „
Schenker Emanuel, „
Stern Rachmiel, Kozowa.

W powiecie brzozowskim.

Liczba gm. 62. Ludn. 64,808. Powierzch. 7·34 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Lic Henryk, Brzozów.
*Pawlas Teodor, Brzozów.
Zajchowski Józef, Dynów.

Lekarze.

Ackerbauer Schmerl, Brzozów.
Pordes Izrael, Dubiecko.
Thalheim Joachim „
Stein Adolf, Dynów.

W powiecie buczackim.

Liczba gm. 86. Ludn. 88,239. Powierzch. 11·27 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bobek Jan, Potok złoty.
Körner Edw., Monasterzyska.
Krzyżanowski Edw., Buczacz.
Nacht Febus, „
*Rosner Maksymilian. „

Lekarze.

Adler Szymon, Monasterzyska.
Feder Jakób, Potok złoty.
Menkes Karol, Buczacz.
Mossler Maurycy Buczacz.
Rossenbaum Maks., Jazłowiec.
Winnicki Edmund, Uście ziel.

Weterynarz.

Sigal Hermann.

W powiecie chrzanowskim.

Liczba gm. 75. Ludn. 66,174. Powierzch. 7·15 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Benda Karol, Chrzanów.
Danielski Jan, Alwernia.
Dura Jan, Krzeszowice.
Holzapfel Ezachiel, Dąbrowa.
Klein Leon, Chrzanów.
Rychlicki Hipolit, Jaworzno.

Lekarze.

Kowarzik Antoni, Siersza.
Stawowski Marc., Krzeszowice.

W powiecie cieszanowskim.

Liczba gm. 68. Ludn. 68,817. Powierzch. 11·85 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Jabłoński Jacek, Lubaczów.
*Wurst Adolf Cieszanów.

Lekarze.

Becher Salomon, Oleszyce.
Kurzer Maurycy, Lubaczów.
Rotter Ascher, Cieszanów.
Sakler Eliasz, Narol.

W powiecie czortkowskim.

Liczba gm. 43. Ludn. 49,410. Powierzch. 6·02 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Münnich Edw., Budzanów.
Ostaszowski Antoni, Czortków.
*Wagrowski Karol, „

Lekarze.

Ostersetzer Abel, Czortków.

Rosenstok Ignacy Budzanów.
Schattauer Jan, Czortków.

W powiecie dąbrowskim.

Liczba gm. 101. Ludn. 56,500. Powierzch. 6·19 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Feingold Leon, Dąbrowa.
*Marynowski Miecz. Dąbrowa.
Zaremba Antoni, Dąbrowa.

Lekarze.

Jabłoner Józef, Podkościele.
Kluczycki Wit., Mędrzychów.

W powiecie dobromilskim.

Liczba gm. 94. Ludn. 53,186. Powierzch. 9·16 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Bieńczewski Aleks., Dobrom.
Roller Fryderyk, Dobromil.

Lekarze.

Brauner Leon, Dobromil.
Czop Marek, „
Mańkowski Wiktor, „
Pistol Denat, Bircza.

W powiecie doliniańskim.

Liczba gm. 93. Ludn. 71,588. Powierzch. 25·17 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Axelrad Józef, Dolina.
*Krzyształowicz Adam, Dolin.
Podłuski Mikołaj, Bolechów.
Wald Henryk, Wełdzirz.
Witoszyński Teofil, Dolina.

Lekarze.

Baumöhl Naftali, Różniatów.
Kujłowski Leon, Bolechów.
Trost Adolf, „

W powiecie drohobyckim.

Liczba gm. 79. Ludn. 101,474. Powierzch. 15·64 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Balko Stanisław, Drohobycz..
Jendl Ignacy, Drohobycz.
Kellhofer Seweryn „
Lechowski Wiktor „
Loew Bernard, Borysław.
Reiss Adolf, Drohobycz.
Schäffer Adolf, „
Schwarz Dawid, „
*Stanko Wojciech, „

Lekarze.

Atlas Samuel, Borysław.
Brauner Joachim, Drohobycz.
Henig Emil, Medenice.
Kelhoffer Samuel, Borysław.
Löhn Jakób, Podbuż.
Rappaport Szymon, Borysław.
Reich Baruch, Drohobycz.
Rosenöhl Joachim, „

W powiecie gorlickim.

Liczba gm. 88. Ludn. 67,214. Powierzch. 8·63 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Lewicki Franciszek, Gorlice.
Neumann Eugenijusz Gorlice.
*Wroński Bartłomiej. „

Lekarze.

Koller Jerzy, Gorlice.
Kotowicz Antoni, Biecz.
Richter Lud., Ropica ruska.

Weterynarz.

Kisiel Daniel, Gorlice.

W powiecie gródeckim.

Liczba gm. 57. Ludn. 56,696. Powierzch. 7·88 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Niedzwiecki Frańc., Gródek.

Lekarze.

Landau Adolf, Gródek.
Tyll Józef, „

W powiecie grybowskim.

Liczba gm. 71. Ludn. 42,368. Powierzch. 5·95 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Jakubowski Adam, Grybów.
Zborowski Józef, Ciężkowice.

Lekarze.

Weis Karol, Ciężkowice.

W powiecie horodyńskim.

Liczba gm. 50. Ludn. 71,565. Powierzch. 8·35 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Antoniewicz Włodz., Obertyn.
Rauch Teodor, Horodenka.
Sakowski Jan, „
*Skibicki Adam, „

Lekarze.

Burnatowicz Roman, Obertyn
Grabowski Ignacy, „
Kurzer Gustaw, Horodenka.
Landes Leon, „
Piotrowicz Maryjan, „

W powiecie husiatyńskim.

Liczba gm. 51. Ludn. 68,016. Powierzch. 9·736 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Gang Izak, Kopeczyńce.
*Zminkowski Lud., Husiatyn.

Lekarze.

Hausberg Aron, Kopeczyńce.
Hladij Szymon, Chorostków.
Margules Edward, Husiatyn.
Martinowicz M., Chorostków.
Pomeranz Filip, „
Rares Izydor, Husiatyn.
Sobelsohn Dawid, Probużna.

Weterynarze.

Herasymowicz D., Husiatyn.
Littich Aleksander, „
Spielvogel Józ., Kopeczyńce.

W powiecie jarosławskim.

Liczba gm. 110. Ludn. 93,356. Powierzch. 14·55 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bieliński Tadeusz, Pruchnik.
Dietzius Adolf, Jarosław.
Fränkel Maurycy, Jarosław.
Friedwald Abraham, „
Górski Adolf, „
Nidecki, Sieniawa.
*Plech Aurelijusz, „
Prager Saul, Jarosław.
Richter Frydryk, „
Rychlicki Wład., Radymno.

Lekarze.

Morecki Pinkas, Sieniawa.
Nigburski Karol, „
Raff Jakób, Jarosław.
Reiss Abraham, Radymno.
Rotter Ascher, Sieniawa.

W powiecie jasielskim.

Liczba gm. 150. Ludn. 83,709. Powierzch. 9·578 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Biesiadecki Jan, Jasło.
Cięglewicz Stanisław, Jasło.
Macudziński Waleryjan „
Swirski Adam, „
Zabierowski Kaź., Zmigród.

W powiecie jaworowskim.

Liczba gm. 64. Ludn. 64,975. Powierzch. 9.22 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Dobrzański Józef, Rogóźna.

*Friedberg Adolf, Jaworów.
Łabęcki Stanisł., Krakowiec.
Lachowicz Zdzisław, Jaworów.

Lekarze.

Bendl Zygmunt, Jaworów.
Gabel Rubin, „
Wrba Jerzy, Wielkie Oczy.

W powiecie kałuskim.

Liczba gm. 60. Ludn. 62,212. Powierzch. 11·12 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Dzikowski Zygmunt, Kałusz.
*Wolański Kajetan, „

Lekarze.

Dzikowski Fryderyk, Kałusz.
Finkelstein Maurycy, „
Hand Leopold, Wojniłów.
Kiczałes Herman, Kałusz.

W powiecie kamioneckim.

Liczba gm. 74. Ludność 72,371. Powierzchnia 15·21 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Coghen Antoni, Busk.
Danek Józef, Radziechów.
*Kołychanowski J., Kamionka.

Lekarze.

Bedowicz Karol, Kamionka.
Brand Julijusz, Radziechów.
Hellmann Fryderyk, Stojanów.
Kelsohn Józef, Kamionka.
Landau Łazarz „
Leider Dawid, Radziechów.
Mojseowicz Ignacy, Busk.
Raps Maksymiljan, Kamionka.
Siegelbaum Jakób, Busk.

Weterynarze.

Kelson Józef, Kamionka.
Kacper Jakób, Radziechów.

W powiecie kolbuszowskim.

Liczba gm. 61. Ludn. 63,866. Powierzch. 8·75 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Filewicz Jan, Kolbuszowa.
Niesiołowski Wład. „
*Litwinowicz Orest, „

Lekarze.

Mondlicht Naftali, Sokołów.
Schechtel Herm., Kolbuszowa.

W powiecie kołomyjskim.

Liczba gm 75. Ludn. 99,359. Powierzch. 12·11 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Garbiński Roman, Kołomyja.
Głaczyński Władysław, „
Jakubowski Michał, „
Karpiński Jan „
Kisler Selig, „
*Szymanowicz Wincenty, „

Lekarze.

Berger Aron, Peczeniżyn.
Feral Jan, Kołomyja.
Kohn Adolf, „
Maszcz Jan, Peczeniżyn.
Mosler Henryk, Gwoździec.
Röder Emanuel, Kołomyja.
Singer Jakób, „
Stadniczenko Antoni, „
Stauber Adolf, „
Terner Hersch, „
Winter Abraham, „
Zaleski Antoni, „

W powiecie kosowskim.

Liczba gm. 45. Ludn. 62,882. Powierzch. 19·18 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bażant Wacław, Kosów.
*Pietrzycki Antoni, „

Lekarze.

Bardach Teodor, Kuty.
Czarnecki Augustyn, Kuty.
Grünberg Jakób, Kosów.
Petery Ferdynand, „

Weterynarz.

Harasymowicz St., Kosów.

W powiecie krakowskim.

Liczba gm. 106. Ludność 56,468. Powierzch. 4·978 kw. myr.

Lekarz.

Gniewiński Teofil, Liszki.

W powiecie krośnieńskim.

Liczba gm. 82. Ludn. 64,842. Powierzch. 9·489 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Friedman Zenon, Krosno.
Humiecki Modest, „
Mazurkiewicz Dyjon., Krosno.
Reiss Karol, Dukla.
*Wain Jan, Krosno.

Lekarze.

Horak Karol, Dukla.
Rappaport Szymon, Krosno.

W powiecie limanowskim.

Liczba gm. 92. Ludn. 63,731. Powierzch. 9·44 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Kronenberg K., Limanowa.
Kruk Kazimierz, Limanowa.

Lekarze.

Kohn Feliks, Limanowa.

W powiecie lisieckim.

Liczba gm. 157. Ludn. 69,873. Powierzch. 18·9846 kw. myr.

Doktorowie medycyny

*Dembowski Mieczys., Lisko.
Grünhaut Bernard, Lisko.
Najedło Feliks, Ustrzyki dolne.

Lekarze.

Freisinger Józef, Lisko.
Probst Jakób. Lutowiska.
Schubert Mik., Ustrzyki dolne

W powiecie lwowskim.

Liczba gm. 107. Ludn. 90,257. Powierzch. 12·499 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bernolak Jan, Winniki.
Dobiński Włodz., Kulparków.
Dubanowicz Paweł, „
Hankiewicz Józef, „
Laskiewicz Alfred „
Maresch Maksymiljan, „

Lekarze.

Mischel Maurycy, Szczerzec.
Raps Maur., Jaryczów nowy.

W powiecie łańcuckim.

Liczba gm. 106. Ludn. 111,087. Powierzch. 12·536 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bartmański Ferd., Przeworsk.
*Bielański Gustaw, Łancut.
Koncowicz Jan, „
Mach Sebastjan, Kańczuga.
Orzakiewicz Szczęsny Leżajsk.
Żurawski Tomasz, Żołynia.

Lekarze.

Arzt Ignacy, Łańcut.
Birnschein August, Żołynia.
Dobiasz Teodor, Przeworsk.
Gizelt Jakób, Leżajsk.
Malina Filip, Przeworsk.
Peszkowski Adam, Leżajsk.

W powiecie mieleckim.

Liczba gm. 100. Ludn. 62,909. Powierzch. 8·37 kw. myr.

Doktorowie medcyyny.

Goldhaber Adolf, Mielec.
*Kijas Błażej, „
Lorentzki Jędrzej, Radomyśl.
Witkowski Edward, „

Lekarze.

Landes Benjamin, Mielec.
Schabbus Emanuel, „

W powiecie mościskim.

Liczba gm. 73. Ludn. 60,569. Powierzch. 7·963 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Pordes Majer, Sądowa wisznia.
Wolfram Adolf, Mościska.
Wyszatycki Franciszek, „

Lekarze.

Körner Wilhelm, Mościska.
Raab Henr., Sądowa wisznia.

W powiecie myślenickim.

Liczba gm. 71. Ludn. 78,214. Powierzch. 11·33 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Droździewicz A., Myślenice.
Hrebenda Michał, Myślenice.
Łodziński Wiktor, „
Odrobina Jerzy, Jordanów.

Lekarz.

Krzyżan Albin, Maków.

W powiecie nadworniańskim.

Liczba gm. 38. Ludn. 56,294. Powierzch. 19·5025 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Radek Jan, Nadworna.

Lekarze.

Feuerstein Maur., Nadwórna.
Grünberg Jakób, Nadworna.
Slanina Franciszek, Delatyn.

W powiecie nisieckim.

Liczba gm. 59. Ludn. 57,196. Powierzch. 9·9613 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Knichyniecki Klemens, Nisko.
Loewy Alojzy, Nisko.

Lekarze.

Zacharski Józet, Ulanów.

W powiecie nowo-sądeckim.

Liczba gm. 173. Ludn. 99,953 Powierzch. 13·6698 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Dziembowski, Muszyna.
Fierich Tytus, Nowy-Sącz.
Gawełkiewicz Leop., St. Sącz.
Kołaczkowski Józ. Nowy-Sącz.
*Przybylski Wacł., „
Richter Józef, „
Slawik Karol, „
Trembecki Onufry „
Zengteller Łucjan, „

Lekarze.

Zankel Karol, Stary Sącz.
Zauderer Maur., Nowy Sącz.

Weterynarz.

Waśniewski Fr., Nowy Sącz.

W powiecie nowotarskim.

Liczba gm. 78. Ludn. 68,436. Powierzch. 8·92 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Schein Hermann, Nowy Targ.
Tromelschläger Iz., Nowytarg.
*Zawadziński Stanisław, „

W powiecie pilzneńskim.

Liczba gm. 67. Ludn. 50,907. Powierzch. 11·13 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Januszkiewicz Ign., Pilzno.
Kaczyński Teodor, Brzostek.

Lekarz.

Karpiński Adam, Pilzno.

W powiecie podhajeckim.

Liczba gm. 65. Ludn. 58,512. Powierzch. 10·1844 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Cwiklicer Ludwik, Podhajce.
*Dorożyński Jakób, „
Januszewski Wład., Podhajce.

Lekarze.

Orenstein Jakób, Podhajce.
Schenker Jan, Podhajce.
Sternschuss Henryk, „
Winnicki Edm., Wiśniowczyk.

W powiecie przemyskim.

Liczba gm. 113. Ludn. 73,717. Powierzch. 8·55 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Breitschädel Maks., Przemyśl.
*Cassina Ferdynand, „
Dauer Fabian, Przemyśl.
Durst Leon, „
Haszczyc Antoni, „
Ingarden Edward, „
Kiebuziński Bazyli, „
Lityński Lucyjan „
Orłowski Józef, „
Połturak Leon, „
Studziński Józef, „
Szyszkowski Józef, „
Ziemiański Leon, „

Lekarze:

Biber Maurycy, Przemyśl.
Dalmayer Romuald, „
Hilf Joachim, „
Marek Salo, „
Salwer Joachim, „
Schütz Izak, „
Pordes Ignacy, Dubiecko.

Weterynarz.

Dr. Krwawicz Baz., Przemyśl.

W powiecie przemyślańskim.

Liczba gm. 71. Ludn. 50,178. Powierzch. 9·570 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Waligórski Albin, Przemyśl.

Lekarze.

Eliasiewicz Markus, Gliniany.
Kostman Ign., Przemyślany.
Roth Wolf, Gliniany.
Schulz Emanuel, Kurowice.
Sternberg Józef, Przemyślany.

W powiecie rawskim.

Liczba gm. 72. Ludn. 76,570. Powierzch. 14·081 kw. myr.

Dorowie medycyny.

Jakubowicz Antoni, Karów.
Kristek Władysław, Uhnów.
*Lisiński Ludwik, Rawa.

Lekarze.

Ellner Markus, Niemirów.
Herold Izydor, Rawa.
Hirsch Henryk, Lubycza.
Kibitz Bernard, Uhnów.
Kibitz Natan, Rawa.
Kümmermann Sal., Magierów.

W powiecie rohatyńskim.

Liczba gm. 104. Ludn. 77,826. Powierzch. 11·319 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Hordyński Jędrzej, Rohatyn.
Reiss Adolf, Bursztyn.
Wnękowicz Stan., Bursztyn.

Lekarze.

Chamaides Bern., Bołszowce.
Friedmann Maurycy, Rohatyn.
Goldscheider J., Bukaczowce.
Hirschberg Franc. Rohatyn.
Rittner Ignacy, Bursztyn.

Weterynarz.

Pawlikiewicz Piotr, Rohatyn.

W powiecie ropczyckim.

Liczba gm. 80. Ludn. 67,750. Powierzch. 7·62 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Leniartek Jakób, Dembica.
Peszkowski Tytus, Ropczyce.
Sędzielowski Fran., Sędziszów.

Lekarze.

Benda Antoni, Dembica.
Reiss Emil, „
Stolzenberger Karol, emer. chir. woj., Sędziszów.

W powiecie rudeńskim.

Liczba gm. 82. Ludn. 56,579. Powierzch. 7·4407 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Horaczek Paweł, Komorno.
Maciulski Stan., Rudki.

Lekarze.

Bardasch Maurycy, Komorno.
Gizelt Józef, Rudki.
Nowak August „

W powiecie rzeszowskim.

Liczba gm. 117. Ludn. 117,721. Powierzch. 23·75. kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Barzycki Józef, Rzeszów.
Drobner Edward, Rzeszów.
Jabłoński Stanisław, „
Kohn Ignacy, „
Komarnicki Karol, „
Segel Edward, Rzeszów.
Studeny Alfred, „
Szczepański Tytus, Strzyżów.
Towarnicki Ambr., Rzeszów.
Zagórski Adam, „

Lekarze.

Bernfeld Leon, Tyczyn.
Gaudia Adolf, Strzyżów.
Hand Saul, Rzeszów.
Kopetschny Jan, „
Rotter Herman, Rzeszów.
Thalheim Joachim, Głogów.

Weterynarz.

Fertig Zig., Rzeszów.

W powiecie samborskim.

Liczba gm. 85. Ludn. 75,402. Powierzch. 9·3165 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Biegelmajer Alfred, Sambor.
Janes Marcin „
Maksymowicz Jędrzéj, „
Seferowicz Antoni, „
*Turek Franciszek, j. w.
Tymaczkowski Wł., Sambor.

Lekarze.

Binder Marcin, Sambor.
Luster Herman, „
Reiss Leon, „

Weterynarz.

Mrowec Ludwik, Sambor.

W powiecie sanockim.

Liczba gm. 133. Ludn. 78,612. Powierzch. 12·648 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Chamajdes Jakób, Zagórze.
Dukiet Józef, Rymanów.
* Skalski Władysław, Sanok

Lekarze.

Gottlieb Jakób, Bukowsko.
Janiszewski Józef, Rymanow.
Stangenhaus Józef, Sanok.
Vimpeller Szczepan „

W powiecie skałackim.

Liczba gm. 62. Ludn. 62,740. Powierzch. 8·3270 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Janowski Ignacy, Skałat
Schmetterling Mojżesz, Grzymałów.
Świderski Jan, Podwołoczyska
Wojda Marceli, Skałat.

Lekarze.

Biegeleisen Wilhelm, Touste.
Frankfurter Abr , Grzymałów.
Hamburger Jan, „
Metal Izaak, Podwołoczyska.
Piepes Henryk, Skałat.
Trug Benjamin, Grzymałow.

Weterynarze

Horodyński Stef. Podwołosz.
Klich Karol, Skałat.

W powiecie śniatyńskim.

Liczba gm. 41. Ludn. 65.558 Powierzch. 6·0424. kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Hankiewicz Teofil, Zabłotów.
Horn Leon, Zabłotów.
Józefczyk Bolesław, Śniatyn.
Mehrer Izydor, „
*Werner Karol, „

Lekarze.

Beer Izak, Śniatyn.
Klier Jerzy, „
Schöps Ignacy, „

Weterynarz

Bulhuk Adryjan, Śniatyn.

W powiecie sokalskim.

Liczba gm. 92. Ludn. 69,999. Powierzch. 12·6893 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Broniowski Antoni, Sokal.
Freudenthal Izak, Sokal.
Wierzchowski Stanisł., Sokal.

Lekarze.

Ardel Leopold, Sokal.
Blum Zygmunt, Bełz.
Gofryk Eliasz, „
Lateiner Leon, „
Łomnicki Karol, Waręż.
Mańkowski Juljan, Sokal.
Markiel Józef, Waręż.
Neupauer Ambroży, Bełz.
Pordes Salomon, Krystonopoł.
Rosenkranz Maurycy, Sokal.

Weterynarze.

Ardel Leopold, Sokal.
Fitelberg Bruno, Sokal.

W powiecie stanisławowskim.

Liczba gm. 75. Ludn. 75,852. Powierzch. 8·6276 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Frankfurter Józ., Stanisławów.
Galusiński Antoni, „
Lachawiec Apolinary, „
Mroczkowski Zygmunt, „
Nimhin Izydor, „

Rojecki Franc., Stanisławów.
Suchanek Adolf, „
*Zaleski Eustachy, „

Lekarze.

Blaustein Edw., Stanisławów.
Bojak Karol, Halicz.
Grader Maurycy, Stanisławów.
Hoffman Jan, „
Klaar Szymon, „
Kurzer Leon, „
Löwner Adolf „
Petersil Józef, Halicz.
Rumpf Frydryk, Stanisławów.
Szczepkowski Tytus, „

Weterynarz.

Sigal Hermann, Stanisławów.

W powiecie staromiejskim.

Liczba gm. 53. Ludn. 41,962. Powierzch. 13·56 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Dąbrowski Leonard, Starasól,
*Męciński Konstanty, „

Lekarze.

Berko Herman, Staremiasto.
Obuszkiewicz Stan., „

W powiecie stryjskim.

Liczba gm. 92. Ludn. 74,552. Powierzch. 18·742 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Papieski Antoni, Stryj.
*Serkowski Bolesław Stryj.

Lekarze.

Buch Salamon, Stryj.
König Izydor, „
Prezes Hersch, Skole.
Rosenberg Nachman, Stryj.
Temple Dymitr, „

W powiecie tarnobrzeskim.

Liczba gm. 109. Ludn. 59,239. Powierzch. 9·2592. kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Białkowski Feliks, Baranów.
Gumowski Franc., Tarnobrzeg.
*Machalski Leon, „
Machnowski W. Radomyśl.
Reifer Adolf, Tarnobrzeg.
Wiktor Jan Karol, Rozwadów.

Lekarze.

Helman Tobiasz, Tarnobrzeg.
Reiner Izak, Rozwadów.

W powiecie tarnopolskim.

Liczba gm. 88. Ludn. 92,106. Powierzch. 18·75 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Brudziński, Mikulińce.
Eckhardt Leon, Tarnopol.
*Gładyszewski Emil, „
Korngrün Maurycy, Tarnopól.
Lazarus Bernard, „
Leiblinger Izydor, „
Rosenfeld Adolf, „
Stökel Adolf, „
Weissberg Zygmunt, „

Lekarze.

Brauner Izrael, Tarnopol.
Feiles, Mikulińce.
Fuchs Mojżesz, „
Goldner Ignacy „
Kräuterblüth Ign. Mikulińce.
Plahner Jakób, Tarnopól.
Stolzmann Salomon, „

W powiecie tarnowskim.

Liczba gm. 104. Ludn. 70,950. Powierzch. 7·9921 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Bromberg Karol, Tarnów.
*Demetrykiewicz Józef, „
Glaser Leopold, Tarnów.
Kalisz Alfred, Tuchów.
Kowalski Henryk, Tarnów.
Kozel Teodor, „
Kreuzer Jakób, „
Lerner Wilhelm, „
Metzger Jan, „
Schützer Salomon, „
Skowroński Włodź., „

Lekarze.

Grabkowicz Joachim, Żabno.
Grabowicz Karol, Tarnów.
Rosenfeld Maurycy, Tuchów.
Rosner Dawid, Tarnów.
Ungar Benedykt, Tarnów.

Weterynarz.

Aftner Jerzy, Tarnów.

W powiecie tłumackim.

Liczba gm. 60. Ludn. 74,483. Powierzch. 9·0764 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Borzemski Antoni, Tłumacz.
*Krzemiński Konstanty, „
Konkolniak Jan, Tłumacz.
Skomorowski, Tyśmienica.

Lekarze.

Brück Maurycy, Tłumacz.
Koliński Edward, Tyśmienica.
Nussbaum Aleksander „
Philipp Hermann, Ottynia.

W powiecie trembowelskim.

Liczba gm. 44. Ludn. 55,095. Powierzch. 8·3121 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Münnich Edward, Budzanów.
Olpiński Julijan, Trembowla.

Lekarze.

Fischer Leon, Trembowla.
Hrazdylek Edward, Strusów.
Neustein Joachim, Trembowla.
Rosenstock Adolf, Janów.
Rosenstock Ignacy, Budzanów.

W powiecie turczańskim.

Liczba gm. 73. Ludn. 53,193. Powierzch. 14·317 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

*Obtułowicz Ferdyn., Turka.
Piepes Szymon, Turka.

Lekarz.

Kelhoffer Salomon, Turka.

W powiecie wadowickim.

Liczba gmin 112. Lud. 95,940. Pow. 9·098 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Czyżewicz Wład. Wadowice.
Gedl Władysław. „
Jakubowski Jan, „
Lewandowski Józef, Tłuczan.
Rottenberg Maur. Andrychów.
Schneidt Naftali, Zator.
Zapałowicz Antoni, Wadow.
* Zennermann Wojc. „

Lekarze.

Erychleb Jan, Brody.
Martinet Redemptus, podlek. szpitalu Braci Miłosierdzia, Zebrzydowice.

Radwański Daniel, nadlekarz szpitalu Braci Miłosierdzia. Zebrzydowice.

W powiecie wielickim.

Liczba gm. 156. Ludn. 84,465. Pow. 11·29 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Frey Maurycy, Podgórze.
Kazerlink Wojciech, Wielicz.
Malinowski Kasper, Dobczyce.
Podobiński Ant., Wieliczka.
Scheuring Eemund, „
Schneider Gustaw, Podgórze.
Skakalski Eugeniusz, „
Świerz Tomasz, Skawina.
Zauderer Bernard, Wieliczka.

Lekarze.

Anderle Wincenty, Dobczyce.
Sagnowski Wojc., Skawina.

Weterynarze.

Hügler Józef, Podgórze.
Roithberg Fridolin, w Koźmicach wielk.

W powiecie zaleszczyckim.

Liczba gm. 56. Ludn. 59,754 Pow. 6·765 kw. myr.

Doktorowie medycyny.

Gąsiorowski Leodgard Zalesz.
Grünstein Juliusz, Zaleszczyki
* Omeis Jerzy, „
Padalewski Albin, „
Welles Ludwik, „

Lekarze.

Kadajski Piotr, Tłuste.
Rejscher Ignacy, Zaleszczyki.
Rudich Leon,
Schöntaler Rudolf, Uścieczko.
Starwer w Tłustém.

Weterynarz.

Rożankowski Jan, Zaleszczyki.

W powiecie zbarazkim.

Liczba gminy 63. Lud. 51,190,. Pow. 8·54 kilom.

Doktorowie medycyny.

Bieler Maksymilian, Zbaraż.
* Tyralski Włodzimierz, „
Witoszyński Kornel, Zbaraż.

Lekarze.

Berger Michał, Zbaraż.
Mantel Maurycy, Zbaraż.
Reizner Wilhelm, „
Schneid Józef, „

Weterynarz.

Pawlikiewicz J., Zbaraż.

W powiecie złoczowskim.

Liczba gm. 140, Ludn. 105,760. Pow. 17·3733 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Bogdański Władysław Sassów.
Homme Tomasz, Złoczów.
Kurzbauer Karol, Złoczów.
* Krziż Józef Alojzy, „
Pordes Ignacy, Olesko.
Wysocki Aleksander, Złoczów
Zuckerkandel Marek, Złoczów.

Lekarze.

Aderszleger Iz. Białykamień.
Bienenwald Salomon, Sasów.
Brust Leon, Zborów.
Buchsdorf Izak, Olesko.
Deutsch Henryk, Złoczów.
Edelmann Ber, „
Eskreis Mortko, „
Hasman Ludwik, Nowosiółki.
Hirschorn Falk, Jezierna.
Kronisch Majer, Zborów.
Łucyk Jakób, „
Nagler Maurycy, „
Raps Majer, Pomorzany.

Skalant Wacław, Gołogóry.
Sternberg Bernard, Jezierna.
Tischner Dyonizy, Złoczów.
Tokajer Jakób, Pomorzany.

Weterynarz.

Dorozyński Złoczów.

W powiecie żółkiewskim

Liczba gm. 73. Ludn. 65,000. Pow. 12·56 kw. mil.

Doktorowie medycyny

Muszkiet Karol, Żółkiew.
*Steinhaus Józef „

Lekarze

Bardoń Emanuel, Kulików.
Dereń Stanis. Mosty wielkie.
Ellner Salamon, Żółkiew.
Radellmesser Mojż. „
Rappaport Dawid, „
Spiegel Emil, „

Weterynarz.

Tantosch Jan, Żółkiew.

W powiecie żydaczowskim.

Liczb. gm. 74, Ludn. 57,688. Pow. 9·2074 kw. myr.

Doktorowie medycyny

*Berggrün Alfred, Żydaczów.
Kretschmar Fel., Drohowyże.
Rapaport Józef, Żórawno.
Stencel Bernard, Żórawno.

Lekarze

Beschloss Maksymil., Rozdół.
Kohn Naftali, Rozdół.
Kotowicz Teodor, Mikołajów.

W powiecie żywieckim.

Liczba gm. 71, Ludn. 86,621. Pow. 11·1237 kw. myr.

Doktorowie medycyny

Gawlik Jan, Sucha.
Janota R. Górka węgierskb.
Menasche Izydor, Zabłocie.
Seidler Antoni, Żywiec.
Szczudło Jan, „
Senft Henryk, Żywiec.

Lekarze

Klein Adolf, Rajcza.

Uwaga. W powiatach Brzeskim, Grybowskim, Mosciskim, Ropczyckim, Rudeńskim, Trębowelskim, Wielickim i Żywieckim nie ma ani lekarza powiatowego ani asystenta sanitarnego. Powiat Brzeski przydzielonym jest pod względem sanitarnym do pow. Bocheńskiego, Grybowski do Gorlickiego, Mościski do Przemyskiego, Ropczycki do Pilzneńskiegp, Rudeński do Samborskiego, Trembowelski do Tarnopolskiego, Wielicki do Krakowskiego a Żywiecki do Bialskiego.

Grono profesorów wydziału lekarskigo.

Dziekan i przełożony.

Korczyński Edward, Dr med. i chir.mag. położ. prof. p. z. spec. patologii i terapii i klin. lek. czł. tow. lek. gal. radca miej. krak.

Zastępca dziekana.

Madurowicz Maur., Dr. med. i chirurg., mag. położ., prof. p. z. położnictwa teor., i prakt. dyr. zakł. położ. oraz klin. położ., chor. kobiet i noworodków, czł. Akad. umiej. w Krakowie, czł. tow. lek. w Wiedniu, Warszawie, i Czerniowcach.

Profesorowie.

Bryk Antoni, Dr. med. i chir., prof. p. z. chirurgii teor. i prakt., dyr. klin. chir., czł. c. k. tow. zoolog. bot. w Wiedniu.

Piotrowski Gustaw, Dr. med. p. z. fizyologii i mikroskopii czł. Akad. umiej. i tow. roln. krak., czł. koresp. tow. lek. warsz.

Teichman Ludwik, Dr. med., kaw. ord. F. J., c. k. radca rząd., prof. p. z. anatomiii, czł. Akad. umiej. w Krakowie, czł. kor. tow. lek. warsz.

Janikowski Stanisław, Dr. med., prof. p. z. med. sąd. i policyi lek., czł. Akad. umiej. w Krakowie, tow. lek. gal., tow. lek. warsz. i podolsk.

Rydel Łucyan, Dr. med. i chir., prof. p. z. okul., dyr. klin. okul., czł. Akad. umiej. w Krakowie, tow. lek. w Wiedniu.

Stopczański Aleksander, Dr. med., prof. p. z. chemii patolog. zarz. zakł. pat. chem., czł. Akad. umiej. w Krakowie, czł. kor. tow. lek. warsz. przysięgły chem. sąd.

Rosner Antoni, Dr. med. i chir. mag. położ., oper., prof. p. n., patologii i terapii chorób skórnych i wener., dyr. klin. tychże chorób, czł. Akad. umiej. w Krakowie.

Oettinger Józef, Dr. med. i chir., prof. p. n. historyi med., człon. Akad. um. w Krakowie, czł. kor. tow. lek. warsz., tow. lek. podol., radca miej., krak. lekarz główn. szp. izr. krak.

Jakubowski Leon Maciej, Dr. med. i chir., mag. poł., prof. p. n. pedyjatryi, dyr. klin. chor. dziec. czł. nadz. Akad. umiej. wKrakowie radca miejs. krak.

Domański Stanisław, Dr. med. i chir., mag. położ., prof. p. n. patologii i terapii chorób układu nerwowego, czł. tow. lek. gal.

Zastępca profesora.

Browicz Tadeusz, Dr. med. i chir. mag. położ. doc. pryw. histologii fizyjolog. i patol zastępca profes. anatomii patol.

Docenci prywatni.

Pareński Stanisław, Dr. med. i chir. mag. położ., doc. pryw. dyjagnostyki lek. prym. szpit. św. Łaz., czł. tow. lek. galic.
Neusser Gustaw, Dr. med., doc. pryw. chorób umysłow. prymar. oddź. chorób umysł.
Grabowski Kazimierz, Dr. med. i chir. mag. położ. doc. pryw. higijeny pryw. i publ. czł. tow. lek. gal.
Browicz Tadeusz, Dr. med., j. w.
Goebel Karol, Dr med., doc. pryw. dentystyki.
Kadyj Henryk, Dr. medyc., doc. pryw. anatomii porównaw.
Kopernicki Izydor, Dr. med., doc. pryw. antropologii.
Pieniążek Przemysław, Dr. med., doc. pryw. laryngoskopii.

Docent weterynaryi.

Rasp Karol, Dr. med.

Asystenci.

Kadyj Henryk, Dr. med. j. w. przy katedrze anatomii opis.
Wieluch Jan, Drnd med. przy kated. anatomii opis.
Ponikło Stanisław, Dr. med. przy klinice chorób wewnęt.
Strzechowski Wilhelm, Dr. med., przy klinice chirurgicznéj.
Mars Antoni, Dr med. przy klinice położ.
Machek Emanuel, Dr. med. przy klinice okul.
Pissek Wolf, Drnd med. przy katedrze anatomii pat.
Skobel Stanisław, Dr. med. przy klinice chorób skórnych.
Kułakowski Winc. Dr. med., p. o. asystenta przy katedrze pedijatryi.

Komisyja egzaminacyjna dla lekarzy i weterynarzy.

Postanowiona reskryptem ministeryjalnym z dnia 3 sierpnia 1874 roku l. 10.539 dla kandydatów, ubiegających się o uzyskanie stałéj posady w publicznéj służbie zdrowia przy c. k. władzach politycznych. Egzamina lekarzy odbywają się w Krakowie, zaś egzamina weterynarzy we Lwowie.

Przewodniczący.

Biesiadecki Alfred, Dr. med., radca namiestn. j. w.

Zastępca przewodniczącego.

Piotrowski Gustaw, Dr. med. j. w. dla egzaminów lekarzy.

Członkowie dla egzaminów lekarzy.

Janikowski Stanisław, Dr. med., j. w. dla higijeny i ustawodawstwa sanitarnego.

Blumenstok Leon, Dr. med., mag. położ. prof. p. n. medycyny sądowéj i policyi lek. w wydziale prawn. Uniw. krak., lekarz sądowy, czł. tow. oftalmol. w Heidelbergu, tow. lek. w Czerniowcach, radca miejski krak. dla medycyny sądowéj.

Janczewski Edward Dr. fil. prof. p. n. anatom. i fizyjol. roślin w wydziale filozof. Uniw. krak., czł. Akad. Umiej. w Krakowie, czł. tow. nauk. w Cherburgu i tow. nauk ścisłych w Paryżu, dla farmakognozyi.

Stopczański Aleksander, Dr. med., j. w. dla chemii.

Rasp Karol., Dr. med., j. w. dla policyi weterynarnéj.

Zastępcy.

Grabowski Kazimierz, Dr. med., j. w. dla higijeny i ustawodawstwa sanitarnego.

Browicz Tadeusz, Dr. med., j. w. dla medycyny sądowéj.

Stopczański Aleksander, Dr. med., j. w. dla farmakognozyi.

Czyrniański Emil, Dr. fil., prof. p. z. chemii ogólnéj i farm. w wydziale filozof. Uniw. krak. czł. Akad. Umiej. w Krakowie, czł. tow. rol. w Krakowie i we Lwowie, dla chemii.

Werner Józef, Dr. med., j. w. dla policyi weterynarnéj.

Członkowie dla egzaminów weterynarzy.

Werner Józef, Dr. med., j. w.

Kubicki Józef, j. w.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Szpital powszechny we Lwowie założony przez Ces. Józefa II w r. 1783 jest zakładem krajowym i składa się:

I. Z zakładu chorych z 7 oddziałami mianowicie:

dla	chorób	wewnętrz.	3 oddziały.
„	„	zewnętrz.	1 oddział.
„	„	kiłowych i skór.	2 oddziały.
„	„	ocznych.	1 oddział.

Ilość chorych w tych siedmiu oddziałach wynosiła w roku 1878 . . . . 8231.

II. Z zakładu położnic, który jest zarazem szkołą praktyczną dla kształcenia akuszerek. Liczba przyjętych na oddział kobiet wynosiła w r. 1878 . . . 506
dzieci urodzonych obojga płci było 403

Systemizowany etat osobowy.

Służba lekarska: 1 Dyrektor (dla obu zakładów). W zakładzie chorych: 6 prymaryjuszów, 1 prosektor, 1 chemik patologiczny, 7 sekundaryjuszów, 4 asystentów.

W zakładzie położnic: 1 profesor szkoły akuszeryi jako prymaryjusz, 1 sekundaryjusz, 1 asystent przez c. k. Rząd mianowany, 2 akuszerki.

Służba duchowna: 2 kapelanów: 1 obrz. rz. kat., 1 obrz. gr. kat.

Służba administracyjna: 1 rządca, 2 oficyjałów, 2 pisarzy.

Służba niższa: 1 woźny, 1 odźwierny.

Służba lekarska.

Dyrektor: Głowacki Bolesław, Dr. med. i chir. mag. akusz. c. k. radca zdrowia.

Prymaryjusze:

Widman Oskar Dr. med., w I oddz. chorób wewn.

Chądzyński Jan „ „ i chir. w oddz. chor. kił. i skór. kob.

Opolski Wiktor „ „ w II oddz. chor. wewn.

Rożański Józef Dr. med. i mag. położ. w oddz. chor. kił. i sk. męż.

Sawicki Edward Dr. med. i chir. w III oddz. chor. wewn.

Kilarski Józef „ „ i mag. okul. w oddz. chor. oczn.

Prymaryjusz prowizoryczny: Szeparowicz Jan Dr. med. i chir., mag. położ. w oddz. chirurgicznym, czł. tow. lek. krak.

Prymaryjusz w zakładzie położnic: Czyżewicz Adam Dr. med., i mag. akusz. j. w.

Prosektor: Feigel Longin, Dr. med. i mag. akusz., czł. tow. lek. krak.

Chemik patologiczny: Żuliński Tadeusz Dr. med., czł. tow. lek. krak.

Sekundaryjusze:

Gostyński Józef, Dr. med. i chir. mag. akusz.
Wehr Wiktor, Dr. wszech nauk lekarskich.
Kozłowski Emil, „ „ „
Krobicki Tadeusz „ „ „
Tarnawski Apolinary Dr. wszech nauk lekarskich.
Csesznak Julijusz „ „ „ „
Pluciński Michał „ „ „ „
1 miejsce nieobsadzone z przyczyny nadliczbowego prymaryjusza.

Asystenci lekarscy:

Krowczyński Ignacy, Dr. wszech nauk lekar.
Longchamps Bronisław, Dr. wszech nauk lekar. j. w.
Elektorowicz Emil, „ „ „ „
Tatarczuch Władysław, „ „ „ „

Praktykanci lekarscy bezpłatni:

Hirschler Mieczysław, Dr. wszech nauk lekarskich.
Bogdański Bronisław, „ „ „ „
Jana Stanisław, „ „ „ „

Służba administracyjna.

Rządca: Malinowski Erazm.
Oficyał I. Jaroszyński Leon.
„ II. Koestlich Ferdynand.
Pisarz I. Jezierski Eustachy.
„ II. Marczak Błażej.

Służba duchowna.

Kapelan: Ks. Tworowski Franciszek rz. k. obrz.
„ „ Sembratowicz Julijan gr. k. obrz.

Liczba łóżek dla chorych i posługi w szpitalu wynosi . . . . 669.

Liczba łóżek w zakładzie położnic. 45.

Chorzy przyjmowani są bez względu na wiek, wyznanie, stan i przynależność, skoro lekarz dyżurujący potrzebę ich przyjęcia do szpitalu uzna.

Według instrukcyi wykluczeni być mają od przyjęcia chorzy z chorobą długotrwałą, bezgorączkową a nieuleczalną.

W wypadkach wątpliwych orzeka Dyrektor ostatecznie o przyjęciu chorego.

Stosownie do choroby przeznaczani bywają chorzy do pojedyńczych oddziałów.

Chorzy pielęgnowani bywają podług 3 klas.

Opłata wynosi:

Za	I. klasę	dziennie	3 złr.	
„	II. „	„	1 „	50 ct.
„	III. „	„	— „	90 ct.

Zakład krajowy dla obłąkanych na Kulparkowie pod Lwowem.

Zakład dla obłąkanych przeniesiony w maju 1875, ze szpitalu powszechnego we Lwowie do osobnego gmachu na Kulparkowie, otrzymał w moc uchwały Sejmu krajowego z dnia 25 maja 1875 osobny statut, tudzież etat posad i płac, który uchwałą Sejmu krajowego z dnia 11 października 1878 został zmieniony i w roku 1879 w życie wprowadzony.

Ilość chorych w roku 1878 wynosiła: 944.

Ilość dni leczenia w roku 1878

wynosiła w I. kl.	1,471
II. kl.	8,185
III. kl.	207,604
Razem	217,330.

Systemizowany etat osobowy.

Służba lekarska: 1 dyrektor, 2 prymaryjuszów, 2 sekundaryjuszów.

Służba duchowna: 2 kapelanów, 1 obrz. rzyms. kat., 1 obrz. gr. kat.

Służba administracyjna: 1 rządca, 2 oficyjałów, 1 pisarz, 3 dyjetaryjuszów.

Służba niższa: 1 maszynista, 1 nadzorca 1 woźny, 1 odźwierny, 1 akuszerka.

Prócz tego: 1 ogrodnik, 1 nauczyciel stolarstwa, 1 krawiectwa, 1 szewstwa, 1 introligatorst a, 1 ślusarstwa, 1 felczer, 3 starszych dozorców, 38 dozorców, 33 dozorczyń, 13 służby domu, 18 służby kuchennéj i magazynowéj i 17 Sióstr Miłos. w oddziale chorych 6, reszta w magazynie sprzętów, wiktuałów i w kuchni.

Służba lekarska.

Dyrektor: Maresch Maksymilijan Dr. med.

Prymaryjusz oddziału męż. Dobiński Włodzimierz Dr. med.

Prymaryjusz oddziału kob.: Laskiewicz-Friedensfeld Alfred Ignacy, Dr wszech nauk lek.

Sekundaryjusz oddziału męż. Dubanowicz-Sas Paweł, Dr. wszech nauk lek.

Sekundaryjusz oddziału kob: Hankiewicz Józef, Dr. wszech nauk lek.

Służba administracyjna.

Rządca: Fanti Stanisław.
Oficyjał I. Kalita Karol.
„ II. Bieńkowski Arkadyjusz.
Pisarz: Czajkowski Antoni Aleksander.

Służba duchowna.

Kapelan: Haszyc Krescenty, rzym. kat. obrz.
„ Panasiński Józef gr. kat. obrz.

Miejsc dla chorych 500.

Każdy z oddziałów dla chorych dzieli się na:

1) oddział dla niebezpiecznych chorych na I piętrze, razem około 25 łóżek i 10 separatek.

2) oddz. dla hałaśliwych i niespokojnych, czyli oddz. dla szalonych na I i II piet., po 50 łóżek.

3) oddz. dla spokojniejszych razem z oddziałem dla klasowych i rekonwalescentów na 50 łóż. na II piętrze.

4) oddz. spokojnych ogłupiałych (niedołężnych) na I piętrze na 25 łóżek.

5) oddz. padaczkowy i oddział infirmeryi, t. j. dla cieleśnie chorych leżących (obłożnych) na dole 50 łóżek.

Wyjątek ze statutu co do warunków przyjmowania chorych.

§. 12. O ile lokalności zakładu dozwalają winien być przyjęty do zakładu każdy chory na umyśle a mianowicie:

a) z chorobą uleczalną.

b) z chorobą nieuleczalną, jeżeli chory zagraża publicznemu bezpieczeństwu, lub obyczajności publicznéj.

§. 13. Od przyjęcia do zakładu są wykluczeni:

a) wszelkiego rodzaju kaleki umysłowe nieszkodliwe.

b) osoby dotknięte padaczką bez choroby umysłowéj.

Wydział krajowy może atoli wyjątkowo w wypadkach uwzględnienia godnych zezwolić na przyjęcie chorych objętych ustępem a) niniejszego paragrafu.

§. 14. Chorych przyjmuje do zakładu dyrektor na żądanie stron interesowanych, lub właściwéj władzy bezpieczeństwa.

W celu uzyskania przyjęcia należy dyrektorowi przedłożyć następujące dokumenta:

1) Świadectwo władzy miejscowéj z wymienieniem następujących danych: imienia i nazwiska chorego, wieku, wyznania, stanu, zatrudnienia, miejsca przynależności, miejsca ostatniego pobytu, stosunków rodzinnych, stosunków majątkowych chorego i jego rodziny w linii wstępnéj i zstępnéj, nazwiska i miejsca zamieszkania rodziców, opiekuna lub kuratora, a gdyby takowy nie był ustanowiony téj osoby, która ma zastępować chorego w obec zakładu.

2) Historyję choroby przez lekarza sporządzoną wedle wzoru przepisanego.

3) Oświadczenie c. k. lekarza powiatowego, względnie fizyka miasta Lwowa lub Krakowa, że osoba, która ma być oddaną do zakładu, kwalifikuje się do przyjęcia.

4) W wypadkach wspomnianych w § 12 ustęp b) stosowne poświadczenie miejscowéj władzy z wymienieniem faktów.

5) Co do płacących chorych, pisemne zobowiązanie się téj osoby, która ma opłatę uiszczać, że koszta leczenia i utrzymania według ustanowionéj taksy miesięcznie z góry płacić będzie i oświadczenie, że się poddaje rygorowi ustanowionemu w § 21 *) na wypadek nieuiszczenia w terminie opłaty. Możność płacenia musi być na tym rewersie przez miejscową władzę zatwierdzoną.

Uwaga. Z powodu przepełnienia zakładu na mocy reskryptu Wysokiego c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 28 lipca 1878 l. 39395 i Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 28 sierpnia 1878 l. 41101, winny być w § 14 przytoczone dokumenta wpierw do Dyrekcyi Zakładu nadesłane. Dyrektor pisemnie odpowiada czy jest miejsce i czy będzie dotyczący chory przyjęty, poczem dopiero chory do zakładu oddanym być może.

Taksa leczenia	w	I. kl.	wynosi	3	złr.	—	ct.	dziennie,
„	„	II. kl.	„	1	„	50	„	„
„	„	III. kl.	„	—	„	90	„	„

*) §. 21 brzmi: Chorzy mogą być przeniesieni z jednéj klasy na drugą każdego czasu na żądanie rodziny, opiekuna lub kuratora, wszelako po wyrównaniu należytości.

Dyrektor jest obowiązany z urzędu przenosić chorych z wyższéj na trzecią klasę w razie, gdyby przypadająca opłata w terminie z góry nie została uiszczoną.

Krajowy szpital powszechny w Krakowie.

Szpital powszechny w Krakowie założonym został w r. 1780 staraniem Księcia Michała Poniatowskiego, Prymasa Królestwa Polskiego w zakupionym na ten cel od księży Karmelitów bosych klasztorze, do którego dekretem z dnia 8 Kwietnia 1788 r. przeniesiono szpital Św. Barbary wraz ze zgromadzeniem Sióstr Miłosierdzia i ich funduszami założony w r. 1714 przez Michała Szembeka, sufragana katedralnego krakowskiego, tudzież zakład położnic i podrzutków w r. 1220 założony przez Iwona Odrowąża, biskupa krakowskiego, a obsługiwany na on czas przez zakonników de Saxia w gmachu szpitala Św. Ducha z poleceniem, ażeby tak połączony zakład zwał się szpitalem krajowym pod nazwą: „Szpital Św. Łazarza.“ Wskutek nowego statutu dla szpitala Św. Łazarza ogłoszonego dnia 14 Lipca 1879 r. L. 33382 w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nro 80 z r. 1879, oddział chorób kiłowych i skórnych tudzież zakład dla obłąkanych założony w roku 1679 przez biskupa krakowskiego Jędrzeja Trzebickiego, przeniesione zostały z gmachu szpitala Św. Ducha do szpitala Św. Łazarza, (ten ostatni do nowo na ten cel wybudowanego i urządzonego pawilonu,

W szpitalu Św. Łazarza mieści się zatém obecnie:

Oddział chorób wewnętrznych lit. A i B.

" " chirurgicznych.

" " syfilitycznych i skórnych, w którym 20 łóżek użytych jest tymczasowo na klinikę tychże chorób.

Zakład położnic i podrzutków.

" chorych umysłowych.

Ilość chorych na oddziałach chorób wewnętrznych i chirurgicznych wynosiła w roku 1878 4510
na oddziale chorób syfilitycznych i skórnych 1219
w zakładzie położnic 144
dzieci urodzonych obojga płci 98
w zakładzie chorych umysłowych 170

Systemizowany etat osobowy.

Służba lekarska: 1 Dyrektor, 6 Prymaryjuszów, 6 sekundaryjuszów I klasy, a 3ch II klasy; prowizor apteki, akuszerka.

Czynności Prosektora i chemika patologicznego sprawują profesorowie Uniwersytetu jagiellońskiego za remuneracyje.

Służba duchowna: 1 Kapelan.

Służba administracyjna: 1 rządca, 2 oficyjałów, 2 pisarzy.

Służba niższa: 1 dozorca domu, 1 woźny, 1 odźwierny.

Służba lekarska.

Dyrektor: Harajewicz Jan, Dr. med. chir., mag. położ.

Prymaryjusze:

Pareński Stanisław, Dr. med., prymaryjusz oddziału chorób wewnętrznych lit. A. Docent Uniwersytetu.

Paszkowski Stanisław. Dr. med., prymaryjusz oddziału chorób wewnętrznych lit. B.

Obaliński Alfred, Dr. med. i chirur., prymaryjusz oddziału chorób chirurgicznych.

Madurowicz Maurycy, Dr. med., prymaryjusz zakładu położnic, Profesor Uniwersytetu.

Zarewicz Aleksander, Dr. med., prymaryjusz oddziału chorób syfilitycznych i skórnych.

(Na klinice tychże chorób ordynuje Prof. Dr. Rosner.)

Neusser Gustaw, Dr. med., prymaryjusz w zakładzie chorób umysłowych, Docent Uniwersytetu.

Sekundaryjusze klasy Iszej:

Kohn Maksymilijan, Dr. med. i mag. położnic.
Mączka Tomasz, Dr. wszech nauk lekarskich.
Murdziński Franciszek, Dr. wszech nauk lekarskich.
Rosner Jan, Dr. wszech nauk lekarskich.
Wasylewski Tytus, Dr. wszech nauk lekarskich.
Wilkosz Aleksander, Dr. wszech nauk lekarskich.

Sekunndaryjusze klasy IIgiej:

Kossak Leon, Dr. wszech nauk lekarskich.
Kramarzyński Karol, Dr. wszech nauk lekarskich.
Żelazowski Wiktor, Dr. wszech nauk lekarskich.

Praktykanci lekarscy bezpłatni:

Bogdanik Józef, Dr. wszech nauk lekarskich.
Bossowski Kazimierz, Dr. wszech nauk lekarskich.
Świątek Wincenty, Dr. wszech nauk lekarskich.

Służba administracyjna.

Rządca: Nycz Karol.
Oficyjał I: Wojciechowski Wiktor.
„ II: Lesiecki Feliks.
Pisarz I: Flasiński Franciszek.
„ II: Gromadzki Mikołaj.
Dozorca domu: Szafrański Aleksander.

Służbę duchowną

pełnią Księża Missyjonarze.

Prowizor apteki szpitalnéj:

Jakliński Aleksander, magister farmacyi.

Akuszerka w zakładzie położnic:

Przybyłowa Magdalena.

Liczba łóżek dla chorych i posługi wynosi:	421
„ „ „ położnic „ „	20
„ „ „ zakładu chorób umysłowych	69
Razem	510

Chorzy z wyjątkiem umysłowo chorych przyjmowani są bezwzględu na wiek, wyznanie, stan i przynależność, skoro lekarz dyżurujący potrzebę ich przyjęcia do szpitala uzna.

Według instrukcyi wykluczeni być mają od przyjęcia chorzy z chorobą długotrwałą, bezgorączkową i nieuleczalną.

W przypadkach wątpliwych orzeka Dyrektor ostatecznie o przyjęciu chorego.

Odpowiednio do jakości choroby, przydzieleni bywają chorzy do właściwych oddziałów.

Warunki przyjmowania chorych obłąkanych, takie same jak w zakładzie kulparkowskim. (Ob. wyżéj).

Gdyby władze bezpieczeństwa w nagłych wypadkach, uznały potrzebę oddać chorego do zakładu bez dokumentów wymienionych, w takim razie powinny je dodatkowo, jak najśpieszniéj Dyrektorowi przedłożyć.

Zakład nie ponosi żadnych kosztów z powodu odstawienia chorych do tegoż.

Chorzy winni być oddani do zakładu według możności, należycie odziani, zaś chorzy płacący, muszą być nadto zaopatrzeni w potrzebną do zmiany odzież i bieliznę, której brak jednakże nie może być powodem nieprzyjęcia do szpitalu.

Opłata wynosi na oddziałach chorób wewnętrznych, chirurgicznych i w zakładzie położnic:

za I.	klasę	2 złr.	50	ct.
za II.	„	1 „	25	„
za III.	„	— „	65	„

na oddziale zaś chorób syfilitycznych i skórnych oraz w zakładzie chorób umysłowych:

za I.	klasę	3 złr.	—	ct.
za II.	„	1 „	60	„
za III.	„	— „	98	„

Szpital Św. Ludwika dla dzieci w Krakowie.

Ul. Kopernika Nr. 39.

Dyrektor szpitala i lekarz ordynujący:

Jakubowski Maciej Leon, Dr. med. i chir., profesor kliniki pedyjatrycznéj.

Lekarze praktykujący w szpitalu:

Kwaśnicki August, Dr. wszech nauk lek., zastępca ordynującego.

Kułakowski Wincenty, Dr. wszech nauk lek., pełniący obowiązki asystenta kliniki pedyjatrycznéj.

Rosenblatt Emanuel, Dr. wszech nauk lek.

Liczba łóżek w szpitalu tym wynosi 72.

Chorzy niezamożni przyjęci przez szpital powszechny Św. Łazarza, są leczeni kosztem Wydziału krajowego, zamożni zaś opłacają taksę 75 ct. dziennie do funduszu krajowego.

Szpital Braci Miłosierdzia w Krakowie.

Szpital wraz z Konwentem Braci miłosierdzia w Krakowie założony został r: 1615 przez Waleryjana Montelupiego kupca florenckiego, zamieszkałego w Krakowie.

Szpital ten urządzony jest na 24 łóżek.

Liczba chorych wynosiła w 1878 r. 251 osób.

Służbę lekarską szpitala składają:

Przybrany Fizyk dozorujący: Dr. Leonard Voigt.

Lekarz ord. Deodat Jan Czulik.

Oprócz tego znajduje się jeszcze 5 Braci Miłosierdzia, z których każdy podług ustaw zakonu do posługi chorych jest obowiązany, oraz 2 przynajętych posługaczy świeckich.

Do szpitala przyjmowani są chorzy płci mężkiéj częścią bezpłatnie, częścią zaś za umówionem umiarkowanem wynagrodzeniem kosztów leczenia.

Szpital izraelicki w Krakowie.

Lekarz ordynujący: Oettinger Józ. Dr. med. chir., prof. Uniw. Jagiel.

Asystent: Kirschner Aron, Dr. med.

Rządca: Kräutler Edward, kandydat medycyny.

Szpital ten mający łóżek 50, przyjmuje chorych Izraelitów płci obojéj, z wyjątkiem wenerycznych i świerzbowatych; ubogich miejscowych bezpłatnie, zamiejscowych, za opłatą 50 ct. dziennie.

Zakłady kliniczne.

1. *Klinika lekarska.*

na łóżek dla chorych 24.

zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Edw. Korczyńskiego. Asystent: Dr. Ponikło Stanisław j. w.

2. *Klinika chirurgicz a.*

na łóżek dla chorych 15

zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Ant. Bryka. Asystent: Dr. Strzechowski Wilhelm j. w.

3. *Klinika okulistyczna.*

na łóżek dla chorych 24

zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Lucyjana Rydla. Asystent: Dr Machek Emanuel j. w.

4. *Klinika położniczo-ginekologiczna.*

na łóżek dla chorych 32

zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Maur. Madurowicza. Asystent: Dr. Mars Antoni j. w.

Starsza akuszerka: Szydłowska Kunegunda.

5. *Klinika pedyjatryczna.*

na łóżek dla chorych 20

mieści się w szpitalu Św. Ludwika, zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Mac. Leona Jakubowskiego. P. ob. asystenta: Dr. Kułakowski Winc. j. w.

6. *Klinika chorób skórnych i kiłowych.*

na łóżek dla chorych 20

mieści się w szpitalu Św. Łazarza, zostaje pod kierunkiem Prof. Dra Antoniego Rosnera. Asystent: Dr. Skobel Stanisław j. w.

Klinika lekarska, chirurgiczna, okulistyczna i położniczo-ginekologiczna mieszczą się w Zakładzie klinicznym (Ul. Kopernika Nr. 45).

Obowiązki rządcy tych klinik pełni: Dobiński Józef.

Przyjęcie chorego do którejkolwiek z klinik zależy od uznania odpowiedniego Dyrektora. Chorzy opłacają w klinikach 65 kr. dziennie, lub też pielęgnowani bywają bezpłatnie, jeżeli są ubodzy w tym razie winni jednak złożyć w zarządzie klinik świadectwo ubóstwa.

W klinice pedyjatrycznéj i w klinice dla chorób skórnych i kiłowych odmienne istnieją taxy, w pierwszéj opłacają chorzy po 50 ct. dziennie, w drugiéj zaś po 98 ct. Do obu tych klinik przyjmuje Zarząd szpitala powszechnego (Św. Łazarza).

Tymczasowa instrukcyja dla lekarzy powiatowych.

§. 1. Lekarz powiatowy jest stałym urzędnikiem sanitarnym w obszarze swego urzędowania (§. 7 ust. z 30 kwietnia 1870).

§. 2. Lekarz powiatowy podlega bezpośrednio staroście swéj siedziby urzędowéj i ma także spełniać wezwania służbowe innych starostów obszaru swego urzędowania.

Te służbowe do lekarza powiatowego wezwania, winny być adresowane do starosty jego siedziby urzędowéj, a ten ma mu je bezwłocznie przesyłać.

Jeżeli jednak lekarz powiatowy znajduje się po za swą siedzibą urzędową a wiadomém jest miejsce jego pobytu to wezwania te można bezpośrednio do niego przesyłać, ale należy równocześnie zawiadomić o tem starostę jego siedziby urzędowéj.

§. 3. Jeżeli kilku starostów na raz wzywa lekarza powiatowego to winien tenże starać się uczynić zadość na czas wszystkim tym wezwaniom. Koléj według któréj wezwaniom tym zadość uczyni pozostawia się jego uznaniu.

§. 4. Lekarzowi powiatowemu w jego obszarze urzędowym porucza się:

a) nadzór nad sprawami zdrowia publicznego (§. 8 lit. a. ustawy z 30 Kwietnia 1870);
b) współudział w bezpośrednim zawiadywaniu spraw zdrowia publicznego przez starostwa (§. 8 lit. b.);
c) objazdy jego obszaru urzędowego (§. 8 lit. c.) i
d) sprawowanie czynności lekarza sądowego (§. 8 lit. d.).

§. 5. Lekarz powiatowy przeto ma mieć nadzór:

a) nad sprawowaniem policyi zdrowia przez gminy tak w zakresie własnym jak i poruczonym;
b) nad służbą zdrowia w jego obszarze urzędowym w ogóle, a w szczególności nad tą która czasowo lub stale powołaną zostanie do czynności lekarsko-policyjnych bądź przez urzędy polityczne podległe Namiestnictwu, bądź też przez władze sądowe;
c) nad przestrzeganiem przepisów przeciw partactwu lekarskiemu i nie uprawnionemu wykonywaniu praktyki lekarskiéj tak w chorobach wewnętrznych jak zewnętrznych a oraz i przy porodach i szczepieniu, daléj nad wykonywaniem przepisów co do obchodzenia się z truciznami i lekami, daléj nad zakładami leczniczemi, dobroczynnemi i innemi jakie pod względem poli-

cyjno-lekarskim dozoru wymagają, (miejsca zebrań, szkoły, więzienia, przytułki) nad kąpielami i zdrojami lekarskiemi, publicznemi i domowemi aptekami, nakoniec nad wykonywaniem rzemiosł dla zdrowia szkodliwych. W tem celu ma lekarz powiatowy zawsze posiadać wiadomości dokładne o lekarzach znajdujących się w jego obszarze urzędowym o chirurgach, aptekarzach, weterynarzach i akuszerkach, z tego powodu ma też obowiązek utrzymywania odwiednich wykazów.

§. 6. Lekarz powiatowy ma pod względem spraw lekarskich:

a) załatwiać wszelkie sprawy odnoszące się do policyi zdrowia, jakie mu starostowie przydzielą;
b) czynić starostom swego urzędowego obszaru wnioski tak co do kierownictwa spraw lekarskich w ogóle jak w szczególności co do epidemij, epizocyj i szczepienia, w razie nagłego jednak niebezpieczeństwa na własną odpowiedzialność zarządzać środki odpowiednie a dopiero następnie starać się o zatwierdzenie tychże;
c) czynić przedstawienia tyczące się zakładania i udzielania koncesyj na przemysły lekarskie oraz co do regulowania odnośnych stosunków;
d) przedsiębrać bezzwłocznie badania policyjno-lekarskie, które mu będą zlecone i składać o nich sprawozdania lub opinije;
e) brać udział w czynnościach urzędowych poboru wojskowego, ile razy do tego przez odpowiednie władze wezwanym będzie;
f.) starać się poznać ogólny stan zdrowia ludzi i pożytecznych zwierząt domowych swego obszaru urzędowego, jako też szkodliwe wpływy na zdrowie tychże działające zwłaszcza szkodliwe zwyczaje i przesądy i zawiadamiać starostów o środkach mogących takowe usunąć;
g) raz przynajmniéj na rok zwiedzać każdą gminę swego obszaru urzędowego bacząc na wszelkie punkta wymienione w § 3, 4, i 8 ustawy z 30 kwietnia 1870, i usuwać znalezione usterki albo zaraz albo też czynić wnioski co do ich usunięcia jak również przy każdéj sposobności przekonywać się o ile polecone środki wykonane zostały.

O każdym spostrzeżeniu i zarządzeniu winien lekarz powiatowy donieść staroście.

§. 7. Lekarz powiatowy jest obowiązany spełniać czynności lekarza sądowego za opłatą urządowo ustanowioną, winien jednakże postarać się odpowiednią drogą, ażeby przez to właściwe jego zajęcia nie doznawały uszczerbku.

§. 8. Lekarz powiatowy ma rewidować apteki publiczne i domowe trzymając się odpowiednich przepisów.

§. 9. W końcu jest obowiązkiem lekarza powiatowego sporządzać z odpowiednich sprawozdań i własnych spostrzeżeń umiejętne ogólne sprawozdania (sprawozdanie sanitarne o szczepieniu, o objazdach swego obszaru urzędowego obok zapisków dotyczących zakładów kąpielowych i zdrojów) o wszystkim co pod względem policyjno-lekarskim na uwagę zasługuje i przedkładać takowe w terminach szczegółowo przepisanych za pośrednictwem starostwa swej urzędowej siedziby Namiestnictwu.

Wykaz systematyczny zdrojów leczniczych.

Podział ściśle naukowy zdrojów leczniczych jest trndnym do wykonania; powszechnie przyjęto podział podług części składowych, w przeważnéj ilości się znajdujących.

W ten sposób dzielimy wody lekarskie na siedém gromad.

I. Zdroje alkaliczne.

a. Szczawy zawierające małą ilość składników zsiadłych, a dużo gazu kwasu węglowego.

Bilin.
Giesshübel.
Harsfalva.
Konderan.
Nauheim.
Preblau.
Radein.
Radna.
Villach.
Bertrich.
Johannisbad.

b. Szczawy żeleziste zawierające znaczną ilość węglanu żelazawego.

Aibling.
Alexisbad.
Alfalterbach.
Augustusbad.
Bardyjów.
Baziacz.
Berka.
Blumenstein.
Bocklet.
Brixen.
Busias.
Cronthal.
Charlottenbrunn.
Driburg.
Empfing.
Flinsberg.
Gielniów.
Godelheim.
Glejchenberg.
Heiligenkreuz.
Heinrichsbad.
Hohenstein.
Imnau.
Iwonicz.
Karlsbrunn.
Kellberg.
Klevers.
Kösson.
Kerö.
Kostreinitz.
Kuchelbad.
Langenau.
Levico.
Lutzky.
Marbach.
Meltsch.
Marpin.
Maderdorf.
Muskau.
Neuenahr.
Nieratz.
Polzin.
Pyrawarth.
Pyrmont.
Ratithe.
Rosenlanbad.
Spaa.
Schnitterweihersbad.
Schwalbach.
Schwalheim.
Schweinfurt.
Sliacz.
Sławinek.
St. Moritz.
Szczawnica.
Tarasp.
Teinach.
Tharand.
Ueberklingen.
Wiesau.
Żulin.

c) Szczawy alkaliczno-solne i słone.

Borszek
Brückenau.
Ems.
Fachingen.
Gielniów.
Gleichenberg.
Jamnicza.
Kovaszna.
Kronthal.
Krościenko.
Langenau.
Marienbad
Neustad.
Potsching.
Radein.
Ruisdorf.
Ober-Salzbrunn.
Schmeks.
Selters.
Sinzing.
Stuer.
Schwalheim.
Schweizermühle.
Sołobona.
Sophienbad.
Szczawnica.
Teinach.
Tiefenau.
Trient.
Ulm.
Wartenberg.
Weidenau.
Weilbach.
Weinheim.
Weissbad.
Wipra.
Wolfsanger.

II. Zdroje żeleziste.

a. Zdroje żeleziste ziemiste.

Alexanderbad.
Antogast.
Bernhardin.
Blumenstein.
Chieming.
Cudowa.
Doberan.
Greifenberg.
Hohenstein.
Kirchberg.
Korytnica.
Kralesheim.
Lauchstadt.
Liebwerda.
Lippspringe.
Littenweiler.
Mindelheim.
Mitterbad.
Monndorf.
Morgin.
Niederlangenau.
Niedernau.
Nördlingen.
Parchein.
Peiden.
Prachetitz.
Rausse.
Rehburg.
Ronneburg.
Steben.

b. Zdr. żeleziste ziemisto-solne.

Alfatterbach.
Franzensbad.
Freiwalde.
Füred.
Griesbach.
Hassfurth.
Hofgeismar.
Kifsingen.
Korsów.
Liebenstein.
Meinberg.
Nördlingen.
Oberlandis.
Obersalzbrunn.
Paderborn.
Rippoldsau.
Schandau.
Schwarzbach,

c. Szczawy żeleziste alkaliczno-ziemiste.

Alltöttingen.
Caunstadt.
Cleve.
Eleopatak.
Elster.
Godesberg.
Greifenberg.
Jakobfalva.
Köszon.
Krynica.
Kyburgbad.
Liebenstejn.
Marienbad.
Neudorf.
Petersthal.

Rabibad.	Sangerberg.	Wildungen.
Radna.	Schwarzbach.	Wolfach.
Rausse.	Schwendelbad.	**Żegiestów.**
Reinerz.	Tatzmansdorf.	Zowany.
Rohitsch.	Tönninstejn.	

d. Szczawy żeleziste alkaliczno-solne.

Abensberg.	Elster.	Johannisbad.
Boclet.	Fachingen.	Rohitsch.
Cronthal.	Heidenhof.	

III. Zdroje ziemiste.

przeważnie zawierające sól kuchenną, węglan i siarkan wapna, oraz chlorek wapniu. Zalecane z powodu własności ściągających w chorobach skórnych, niemniéj w zołzach i gruźlicy.

Altwasser.	Peiden.	Schwendelbad.
Antogast.	Schinznach.	Tharand.
Bernharden.	Steben.	Wildungen.
Mariabrunn.	Schnitterweicherbad.	Wolfach.

IV. Zdroje gorzko-słone.

zawierające obok innych składników zsiadłych i gazowych, przeważnie siarkan sodowy i magnezyjowy. Używane głównie jako przeczyszczające.

Alap.	Hunjady Janos.	Püllna.
Arpadquelle.	Ivanda.	Seidlitz.
Birmentorf.	Kis Czeg.	Saidschitz.
Burgbernhejm.	Krumbad.	Stuben.
Elisabethquelle.	Mühlingen.	Wiesau.
Franz Josefquelle.	Mergentheim.	Zwieselalpe.
Friedrichshall.		

V. Zdroje siarczane.

zawierające stale gaz siarkowodowy, lub inne połączenia siarki.

Abbach.	Amelie les Bains.	Bocklet.
Aix le Bains.	Au.	**Busko.**
Aigen.	Berka.	Cauterets.
Annabrunn.	Burtscheid.	Dolotni.
Alvenue.	Boll.	Drieburg.

Eaux Bonnes.
Eaux Chaudes.
Faulenbach.
Fiestel.
Freiersbach.
Gurnigl.
Heiligenkreuz.
Heustrichbad.
Hochingen.
Hohenems.
Höherstadt.
Kainzerbad.
Kranth.
Konopkówka.
Krzeszowice.
Ladis.
Langenbrücken.
Laagensalza.
Latoszyn.
Leuck.
Lenkesbach.
Liminer.
Lausigk.
Lostorf.
Lubień.
Mehadia.
Mehrn.
Meinberg.
Münchshöfer.
Neundorf.
Neudorf.
Neumarkt.
Niemirów.
Nordtheim.
Nudersdorf.
Oberdorf.
Parad.
Petersbrunn.
Pinkenried.
Piszczany.
Ratzes.
Rautlingen.
Rietenau.
Rothenburg.
Rotzlochbad.
Salis.
Sarbrück.
Schachen.
Schimbergbad.
Sebastiansweiler.
Seunfeld.
Sulz.
Szkło.
Szmerdak.
Szwoszowice.
Tarasp Schuls.
Tatra Füred.
Teplice w Kroacyi.
Trefenbach.
Truskawiec.
Ulersdorf.
Weilbach.
Wipfeld.

Zdroje siarczane ciepłe i kąpiele szlamowe.

Abano.
Akwisgran.
Baden pod Wiedniem.
Baden w Szwajcaryi.
Bagnères de Bigorre.
Bagnères de Luchon.
Barège.
Battaglia.
Boclet.
Burtscheid.
Deutsch Altenburg.
Eilsen.
Fiestel.
Harkany.
Kochel.
Landeck.
Langenbrücken.
Lavey.
Lukasbad.
Marienbad pod Salzburgiem.
Mehadia.
Piszczany.
Schinzach.
Schmeknitz.
Sennfeld.
Solis.
Trenczyn Teplitz.
Warmbrunn.
Wimpfen.
Wipfeld.

IV. *Zdroje słone*

których główną część składową stanowi sól kuchenna.

a. Zdroje słone, w których ilość soli kuchennéj nie jest tak wielką, aby się opłaciło wywarzanie soli.

Abensberg.
Achselmannstein.
Also-Sebet.

Arnstadt.
Ast.
Baden-Baden.
Berg.
Baassen.
Burtscheid.
Canstatt.
Dietzenbach.
Erlenbad.
Grullbad.
Homburg.
Juliushall.
Karlsbad.
Kissingen.
Konderan.
Liebenzell.
Losdorf.
Meinberg.
Monndorf.
Neuhaus.
Nuerakoczy.
Okarben.
Paderborn.
Pyrmont.
Rigi Scheideck.
Rippoldsau.
Riechlingen.
Selters.
Soden.
Solec.
Stubnya.
Truskawiec.
Wiesbaden.

b. Solanki z których sól wywarzają.

Aussee.
Aldholzen.
Aibling.
Berchtesgaden.
Bolechów.
Bourbonne les Bains.
Carlshafen.
Ciechocinek.
Colberg
Cronthal.
Druskieniki.
Ebensee.
Empfing.
Elmen.
Frankenhausen.
Friedrichshall.
Gmunden.
Hall w Tyrolu.
Hall w Würtembergskiém.
Heiligenkreuz.
Hubertsbrunnen.
Jaxfeld.
Ischl.
Kirchberg.
Kösen.
Köstritz.
Kreuth.
Miesbach.
Nauhejm.
Neundorf.
Niedernau.
Oldesloe.
Oyenhausen.
Ramsau.
Rappenau.
Reichenhall.
Rothenfeld.
Rheinfelden.
Rosenheim.
Rilchingen.
Salzhausen.
Salzungen.
Seeon.
Sternberg.
Suderode.
Sulza.
Sulze.
Traunstejn.
Schwejzerhalle.
Wimpfen.
Wittekind.

c) Zdroje słone zawierające jod i brom w znaczniejszéj ilości.

Adelhaidsquelle.
Alexisbad.
Beringerbad.
Dürkheim.
Elmen.
Goczałkowice.
Hall.
Jastrzemb.
Josnitz.
Iwonicz.
Krankenheil.
Kreuznach.
Luchaczowice.
Lippik.
Monndorf.
Münster.
Orb.
Rabka.
Ronneburg.
Salzbrunn.
Salzschlierf.
Saxon.
Schmalkalden.
Soden.
Wildegg.
Zaizon.

VII. *Cieplice obojętne.*

Tu zaliczają wszelkie zdroje ciepłe, zawierające nie wiele składników zsiadłych i lotnych.

Bath.	Plombières.	Tobelbad.
Bormio.	Pfäffers.	Topusko.
Darovar.	Ragatz.	Tüffer.
Gastein.	Römerbad.	Ullersdorf.
Jaszczurówka.	Schlangenbad.	Warmbad.
Krapina Teplitz.	Sutrasko.	Warmbrunn.
Liebenzell.	Stubitza.	Wildbad.
Neuhaus.	Teplitz (Czechy).	Wolkenstejn.

Środki pomocnicze.

Kąpiele morskie.

pod względem działania woda morska jest zbliżoną do wody słonéj, zawierającéj 3—4°/₀ chlorku sodu obok innych soli; dzielnemi czynnikami są ciepłota, oraz ruch fal morskich, niemniéj powietrze nadmorskie.

Arcachon.	Havre.	Scheveningen.
Apenrade.	Helgoland.	Spezia.
Biaritz.	Heringsdorf.	Swinemünde.
Blankenberghe.	Kołobrzeg (Colberg).	Sobótka (Zopott).
Brighton.	Margate.	Sylt.
Calais.	Marsylia.	Travemünde.
Cranz.	Messina.	Triest.
Cuxhaven.	Misdroy.	Trouville.
Dangast.	Neapol.	Wangeroge.
Dievenoy.	Norderney.	Warnemünde.
Düsternbrock.	Ostenda.	Wenecya.
Doberan.	Putbus.	Westerland.
Dieppe.	Rügenwalde.	Wyck na Föhr.

Kąpiele borowinowe. (Moorbäder).

Odróżniają się podług jakości składników rozpuszczalnych, znajdujących się w borowinie. Najczęściéj w borowinie znajdują się siarkany, zwłaszcza siarkan żelazawy. Przed użyciem borowinę suszy się na powietrzu i oczyszcza. Używa się miejscowo w postaci przyparków, albo w po-

staci kąpieli z wodą leczniczą lub zwyczajną wodą ogrzaną zmieszaną. Po wzięciu kąpieli borowinowéj, ciało opłukuje się w kąpieli z wody czystéj.

Tego rodzaju kąpiele urządzają w następnych miejscach.

Aibling.	Hassfurt.	Marienbad.
Augustusbad.	Hermannsbad.	Miessbach.
Berchtesgaden.	Hohenstein.	Muskau.
Empfing.	Ischl.	Salzburg w Tyrolu.
Elster.	Jordan.	Steben.
Fiestel.	Karlsbad.	Teplitz.
Franzensbad.	**Krynica.**	Wiesau.
Freiwalde.	Landeck.	

Kąpiele mułowe. (Schlammbäder).

Muł mineralny, powstający z rozkładu istót rozlicznych, w połączeniu z składnikami wody, używanym bywa jużto do okładów miejscowych, już do kąpieli.

Kąpiele piaskowe.

Już w starożytności znane i używane częściéj niżeli dzisiaj, zalecanemi i dziś bywają w gośccu długotrwałym, zołzach, nerwobólach i przy chorobach skórnych. W tym celu częściéj używa się piasku nadmorskiego, pomięszanego z składnikami wody morskiéj.

Kąpiele igliwiowe.

Przyrządzane z odwarem lub wyciągiem igliwia drzew szpilkowych, (sosen, świerków lub jodeł). Skutek ich zależy głównie od olejku lotnego. Zalecanemi bywają przeważnie w chorobach narządu oddychania i w chorobach nerwowych.

Tego rodzaju kąpiele przyrządzają w następnych miejscach.

Achselmannstein.	Brottenrode.	Hofheim.
Adelholzen.	Eisenach.	Ischl.
Alexanderbad.	Felsenegg.	Jordan.
Arnstadt.	Flinsberg.	Juliushall.
Berchtesgaden.	Freiersbach.	**Iwonicz.**
Berka.	Gmunden.	Kirchberg.
Bernek.	Gehren.	Klitzdorf.

Kochl,
Krynica.
Liebenstejn.
Lindenburg.
Lychen.
Mattegbad.
Miesbach.
Mühlbad
Muggendorf.
Münnchshöfen.
Muskau.
Nerothal.
Niedernau.
Perchtolsdorf.
Ottenstejn.
Ramsau.
Rosenheim.
Ruhla
Schönbrunn.
Schwejnfurth
Stejnerhof.
Teinach.
Tarand.
Tobelbad.
Traunstejn.
Wiesau.
Wipra.
Wolfach.

Zakłady leczenia wodą zimną.

Tego rodzaju zakładów mnóstwo obecnie istnieje. Leczenie polega jużto na omywaniach, zlewaniach, natryskach, kąpielach, jużto na owijaniu, nacieraniu i t. d.

Namienione leczenie używaném bywa przy niedokrwistości, chorobach nerwowych, cierpieniach rdzenia pacierzowego, przewodu pokarmowego, a nawet przy chorobach piersiowych.

Podobne zakłady znajdują się w następnych miejscach:

Albisbrunn.
Alexisbad.
Althejda.
Altscheidnitz.
Beau-Site.
Bergedorf.
Berstenberg.
Blankenburg.
Brittelen.
Brühl.
Bruenthal.
Bründlbad.
Buchenthal.
Centnerbrunn.
Cologney.
Dembno [1]).
Dianabad.
Dietenmühle.
Dobravez.
Eckerberg.
Eggenberg.
Eichwald.
Elgersberg.
Empfing.
Engelberg.
Feldberg.
Felsenegg.
Friedrichshafen.
Frohnleiten.
Fürstenfeld.
Gainfahrn.
Gehrn.
Geltschberg.
Gernsbach.
Gleisweiler.
Godesberg.
Gottlieben.
Gräfenberg [2]).
Herrnalb.
Hofhejm.
Homburg.
Hubad.
Ilmenau.
Johannisberg.
Ischl.
Iungenheim.
Kaltenbrunn.
Kaltenleutgeben.
Kajserbad.
Kennenburg.
Kirberg.
Königsbrunn.
Königshoff.
Königstejn.
Kreuzen.
Kuchelbad.
Kunnersdorf.
Kunzendorf.
Kronthal.
Kreische.

---

[1]) W wiel. księstwie poznańskiém.
[2]) W Gräfenbergu lekarz Dr. Aniel włada językiem polskim.

Langenberg.
Laubach.
Lauterberg.
Lehsen.
Liebenstein.
Lindau.
Lunkang.
Mallnerbrunn.
Marienbad.
Marienberg.
Marschendorf.
Michelstad.
Mildenstein.
Monfalcone.
Morgenstern.
Mornex.
Müchlau.
Mühlbad.
Mürzzuschlag.
Nassau an d. Lahn.
Neròthal.
Nowe miasto [1].
Obermais.
Oerlinghausen.
Pelonken.
Pest.
Petersbrunn.
Plain Palais.
Priesnitzthal [2].
Quellenthal.
Radegund.
Reichelsheim.
Reichenau.
Rickli.
Rigi-Kaltbad.
Rogoledo.
Rolandseck.
Rostock.
Rüdersdorf.
Ruhla.
Sasów.
Schandau.
Schliersen.
Schmeks.
Schönbrunn.
Schwejnfurth.
Schwejzermühle.
Solobona.
Steinerhof [3].
Stuer.
Szczawnica.
Teinach.
Vöslau.
Wartemberg.
Weilbach.
Weinheim.
Wiesbaden.
Wipra.
Wolfach.
Wolfsanger.
Zakopane.

Miejsca leczenia klimatycznego.

Przy wyborze miejsca na dłuższy pobyt dla osób cierpiących, trzeba być bardzo oględnym, należy uwzględniać nietylko stosunki meteorologiczne i klimatyczne miejscowości, a zwłaszcza wzniesienie nad poziom morza, wilgotność, zmiany ciepłoty, działanie słońca, ale też urządzenie mieszkań, wygody, pożywienie, słowem cały sposób życia. Przytém należy zwrócić uwagę na usposobienie osoby cierpiącéj, gdy jedna bowiem potrzebuje rozrywek, druga żąda spokojności, nadto nie należy zapominać o kosztach jakie pobyt w miejscu obcém pociąga za sobą aby te nie przechodziły możności rodziny osoby choréj.

Najczęściéj wysełają chorych, albo do krajów południowych, albo do miejsc w górach położonych; pierw-

---

[1]) W Nowém mieście na Pilicą w Królestwie polskiém znajduje się zakład tego rodzaju pod kierunkiem Dr. Bielińskiego.

[2]) W Priesnitzthal pod Wiedniem lekarzem ordynującym jest polak Dr. Gumplowicz.

[3]) Dyrektorem zakładu leczenia wodą w Steinerhof obecnie zwaném Fürstenhof w Styryi (stacya Kapfenberg) jest polak Dr. Czerwiński.

sze odpowiedniejszemi są dla osób mocno osłabionych, drugie dla silniejszych, gdzie choroba jeszcze daleko nie postąpiła.

Do najcelniejszych miejsc klimatycznych należą.

Ajaccio.
Algier.
Arcachon.
Arco.
Aussee.
Badenwejler.
Bozen.
Cannes.
Catania.
Clarens.
Davos.
Egipt.
Epan.
Görbersdorf.
Gries.
Hyeres.
Interlacken.
Ischia.
Kairo.
Kanaryjskie wyspy.
Levico.
Ligotka [1].
Madeira.
Malaga.
Malta.
Mentone.
Meran.
Messina.
Montpelier.
Montreux.
Morszyn.
Nizza.
Palermo.
Pau.
Piza.
Rigi Scheideck.
San Remo.
Teneriffa.
Wenecyja.
Zakopane.

Miejsca leczenia żentycą i mlekiem.

Wiadomą jest pożywność mleka, żentyca jest mlekiem pozbawionóm sernika i tłuszczu, jest zatem pokarmem lekkim, łatwostrawnym, często rozwalniającym. (od mleka mniej pożywnym).

Zakłady żentyczne zarazem i mleka dostarczające znajdują się w miejscach następujących:

Aibling.
Albisbrunn.
Andressenberg
Appennzel.
Arnstadt.
Au.
Aussee.
Axelmanstein.
Baden Baden.
Badenweiler.
Baümlistorkel.
Berchtesgaden.
Berg.
Berka.
Berneck.
Beuron.
Biftritz.
Boll.
Brückenau.
Buchsauerling.
Bürgel.
Centnerbrunn.
Charlottenbrunn.
Davos.
Diezenbach.
Drieburg.
Empfing.
Fiestel.
Flinsberg.
Füred.
Gais.
Gleisweiler.
Gmunden.
Görbersdorf.
Gossweinstein.
Grand.
Hassfurt.
Heiden.
Heinrichsbad
Hofheim.
Hohenstein.
Hubbad.

---

[1]) Lekarz Dr. Ziembiński.

Jaworze.
Interlaken.
Johannisbrunn.
Ischl.
Juliushall.
Jungbrunnen.
Kainzenbad.
Kochel
Kösen.
Kreuth.
Krościenko.
Kulaszne.
Landeck.
Langenbrücken.
Liebenstein.
Liebwerda.
Luchaczowice.
Magendorf.
Mergentheim.
Mönchshofen.
Neuhaus.
Niedernau
Oberdorf.
Obersalzbrunn.
Ottenstejn.
Pinkenried.
Poloro.
Rehburg.
Reichenhall.
Reinerz.
Reuthe.
Rigi Kaltbad.
Rigi Klösterle.
Rigi Scheideck.
Rigi Staffel.
Rognau.
Ronneburg.
Rosenheim.
Roznau.
Ruchla.
Schlangenbad.
Schlirsen.
Seeon.
Sternberg.
Streitberg.
Stuer.
Szczawnica.
Thal
Tiefenbach.
Traunstein.
Ullersdorf.
Ustronie.
Weidenau.
Weisbad.
Wiesbaden.
Zaizon.
Zakopane.
Żegiestów.

W tém miejscu wspomnieć należy o leczeniu za pomocą kumysu, będącego produktem kiśnienia mleka, przy czem cukier mleczny zamienia się w wyskok i gaz kw. węglowy. Pierwotnie przyrządzano kumys z mleka klaczy, jak to do dziś dnia Tatarzy w stepach kirgizkich i w ogóle w południowéj Rosyi robią, późniéj zaczęto robić kumys i z mleka krowiego. Kumys im dłużéj przechowywany tém staje się mocniejszym.

Ważny wpływ wywiera na jakość kumysu, sposób żywienia bydląt dostarczających mleka, czy to klaczy czy krów. Kumys zalecanym bywa jako środek pożywny w chorobach piersiowych, przy cierpieniach przewodu pokarmowego, w niedokrwistości, osłabieniu, wycieńczeniu i t. d.

Zakłady kumysowe (z mleka klaczy) znajdują się prócz siedzib Tatarów (Orenburg, Samara i t. d.), w Sławucie na Ukrainie, w Petersburgu, Warszawie, z mleka krów w wielu bardzo zakładach zdrojowych i leczniczych kumys przyrządzają.

Miejsca leczenia winogronami.

Rozbiór chemiczny soku winogron wykazuje prócz części organicznych, białka, dextrynu, cukru, kwasów

roślinnych (gronowego, cytrynowego i jabłkowego) oraz barwnika, sole alkaliczne i ziemne oraz tlenek żelaza. Przy używaniu winogron obok powiększonego łaknienia powiększają się wydzieliny błon śluzowych w ogóle a odżywianie ustroju się wzmaga.

Zalecają używanie winogron w większéj ilości w chorobach płuc, krtani, oraz przewodu pokarmowego.

Celniejsze miejsca gdzie się leczenie winogronami odbywa są.

Baden pod Wiedniem.	Gleisweiler.	Mühlbad.
Bex.	Goarshausen.	Neustadt.
Bingen.	Gries.	Schwejnfurth.
Breitenberg.	Grünberg.	Tokaj.
Clarens.	Johannisberg.	Wallenstadt.
Dürkheim.	Kreuznach.	Vernex.
Fontainebleaux.	Mada.	Vevey.
Füred.	Meran.	Vöslau.
	Montreux.	

Wykaz celniejszych i więcéj znanych zakładów zdrojowych i leczniczych w Europie.

Zakłady zdrojowe i lecznicze w krajach polskich znajdujące się, są objęte osobnym szczegółowym wykazem. Z lekarzy w zdrojowiskach, w których jest wielu lekarzy, nie podano całego wykazu nazwisk, lecz kilku tylko więcéj znanych.

Adelhaidsquelle w Bawaryi. Stacyja kol. żel. najbliższa Holzkirchen, godzinę drogi od Mnichowa. Silny zdrój słono-jodowy. Lekarze: DDr. Steger i Vogel.

Aix w Sabaudyi obok Chambery, zdroje siarczane i ałunowe. Lekarze: DDr. Blanc, Despine, Forestier, Vidal.

Akwizgran (Aachen. Aix la Chapelle), w Prusiech. Stac. kol. żel. między Kolonią a Bruksellą. Cieplice siarczano-słone bardzo uczęszczane. Lekarze: DDr. Lersch, Reumont, Wetzlar, Diemen, Halm i t. d.

Alexandersbad w Bawaryi w pobliżu stacyi k. ż. Mitterteich i Schwarzenbach. Szczawa ziemisto-słona. Kąpiele borowinowe i igliwiowe. Lek.: DDr Cordes i Hess.

Amèlie les Bains we Francyi, Departament wschodnich Pirenejów. Ciepl. siarcz. Lek. DDr. Lemarchand, Pujade.

Arco w Tyrolu stac. k. ż. Mori. Miejsce leczenia klimatycznego mlekiem, żentycą, winogronami. Lek.: DDr. Buckeisen, Leistner, Vanbianchi.

Aussee w Styryi st. kol. żel. Gmunden i St. Michel. Miejsce klimatyczne i kąpiele słone. Lekarze: DDr. Pohl, Schreiber, i t. d.

Baden stacya k. ż. 40 min. za Wiedniem. Zdr. siarczane ziemisto-solne. Lekarze: DDr. Frommer, Habel, Mülleitner, Rollet, Schwarz i t. d.

Baden-Baden w w W. X. badeńskiém st. k. żel. Cieplice słone. Jeden z najcelniejszych i najwięcéj uczęszczanych zakładów zdrojowych. Lek.: DDr. Baumgärtner, Berton, Frech, Seligman, Wilhelmi i t. d.

Baden w Szwajcaryi w kantonie Aargau st. k. ż. Cieplice siarczane. Lek.: DDr. Diebold, Minnich, Schmitz, Schnebelli, Stephani.

Badenweiler w badeńskiém st. k. ż. Mühlheim. Cieplice obojętne. Lek.: DDr Bürk, Siegel, Thomas.

Bagnères de Luchon we Francyi Dep. górnéj Garonny. Cieplice siarczane st. kol. żel. Montrejan o 6 mil oddalona. Lek.: DDr. Lambron, Bassier, Dulac, Ferras.

Balaton-Füred w Węgrzech nad jeziorem Balaton. st. kol. żel. Veszprim i Siofok. Szczawa słonawa, należy do najcelniejszych zakładów węgierskich. Lek.: DDr. Mangold, Orzowensky.

Bardyjów (Bartfeld) w Węgrzech o 4 mile od Krynicy. st. k. ż. Preszów o 4 mile. Szczawa żelazista. Lekarz: Dr. Kronpecher.

Barèges we Francyi w Pirenejach. Cieplice siarczane. Lek.: DDr. Pages, Grimaud, Lebret.

Bex w Szwajcaryi w kant. Wallis st. k. ż. miejsce klimatyczne i solanka. Lek.: DDr. Cossy, Binder, Barmand.

Biarritz we Erancyi w pobliżu Bayonny. st. k. ż. kąpiele morskie. Lek.: DDr. Ademar, Affre,

Bilin w Czechach st. kol. żel. Dux. Szczawa alkaliczna. Lek.: Dr. Reuss.

Blankenberghe w Belgii 3 mile od Ostendy i Brügge, st. kol. żel. kąpiele morskie. Lek.: Dr. Verhaeghe, Letten.

Bonnes we Francyi, dep. dolnych Pirenejów. Cieplice siarczane. Lek.: DDr. Pidoux, Pietra-Santa, Cazenave, Leudet.

Boppart w Prusiech nadreńskich. st. k. żel., Miejsce klimatyczne. Lek.: Dr. Burkart.

Bozen w Tyrolu, miejsce klimat. stacya kol. żel.

Burtscheid w Prusiech nadreńskich niedaleko Akwizgranu. Cieplice słone. Lek.: DDr. Behr i Lersch.

Cannes w południowéj Francyi nad morzem śródziemném. Miejsce klimatyczne. Stacya k. żel. Lek.: Dr: Clark, Valcourt.

Cauterets we Francyi, Dep. górnych Pirenejów. Cieplice siarczane. Miejsce klimatyczne. Lek.: DDr. Cardinal, Commandre, Daudivac, Guinier.

Cudowa w Szląsku pruskiém st. k. ż. Frankenstein i Nachod. Szczawy alkaliczno-żelaziste. Lek.: Dr. Jakob Scholz.

Davos w Szwajcaryi w kant. Gryzonów miejsce górskie lecz. klimatyczne. Lek.: DDr. Spengler, Schimpf, Unger, Becli.

Dieppe we Francyi na wybrzeżu Normandyi, kąpiele morskie. Lek.: DDr, Delattra, Dutrouleau.

Driburg w Westfalii st. k. ż. Szczawa słono-żelazista. Lek.: DDr. Brück, Hüller, Venn.

Elster w Saxonii st. k. ż. zdr. alkaliczno-żelaziste. Lek.: DDr. Cramer,Hahn, Flechsig, Peters.

Ems nad rzeką Lahn w Nassauskiém. st. k. żel. Szczawy alkaliczno-słone ciepłe. Jeden z najcelniejszych zakładów. Lekarze: DDr. Grossmann, Cohn, Döring, Nolda, Orth, Vogler.

Franzensbad w Czechach przy Eger. st. k. żel. Zdroje solno-żelaziste. Znakomity i b. uczęszczany zakład. Lek: DDr. Boschan, Cartelieri, Holzer, Fellner, Hamburger, Margulies, P r z e ź d z i e c k i.

Gajnfahrn przy Vösslau za Wiedniem, zakład leczenia zimną wodą. Lek.: Dr. Friedmann.

Gastein w wyższej Austryi, st. k. żel. Salzburg, ztąd omnibusem. Cieplice obojętne. Lek.: DDr. Bunzel, Härdtl, Schider, Plommer, Klumpner i t. d.

Gleichenberg w Styryi st. k. żel. Feldbach. Szczawa słono-alkaliczna. Lek.: DDr. C z e r w i a k o w s k i, Clar, Haus v. Hausen, Höffinger, Weiss, Ż e b r o w s k i i t. d.

Gmunden w wyższéj Austryi, st. kol. żel. Miejsce klimatyczne. Lek: Dr. Wolfsgruber.

Goczałkowice w Szląsku pruskim. st. k. żel. Solanka jodo-bromowa. Lek.: DDr. Babel, Friedländer.

Görbersdorf w Szląsku pruskim. St. k. żel. Waldenburg. Miejsce lecz. klimatycznego. Lek.: DDr. Brehmer, S o k o ł o w s k i, Römpler.

Gräfenberg w Szląsku austryjackim przy Freiwaldau, st. k. żel. Hohenstadt, ztąd 8 godz. końmi. Zakł. lecz. wodą zimną. Lek.: DDr. Aniel, Schindler.

Gries w Tyrolu przy Bozen. Miejsce klimatyczne. Lek.: Dr. Meyerhofer, Marchesani.

Hall w wyższéj Austryi. Solanka jodo-bromowa st. k. żel, Wels. Lekarze: DDr. Kaster, Pierer, Pachner, Rabl. Schuber.

Helgoland wyspa na morzu północném, 28 mil od Hamburga. Kąpiele morskie. Lek.: Aschen, Zimmermann.

Herculesbad przy Mehadia w Węgrzech południowych. Cieplice siarczane i solne. Stacyja żeglugi parowéj na Dunaju. Orsowa o $1^1/_2$ godz. Lek.: Dr. Brunn.

Heringsdorf Kąpiele morskie na niemieckiéj wyspie Usedam na m. baltyckiém, st. k. żel. w Szczecinie. Lek.: Dr. Wallenstedt.

Homburg w N. Nassauskiém, niedaleko Frankfurtu nad Menem. St. k. żel. Zdroje słone i szczawa żelazista.

Lek.: DDr. Becker, Detr, Friedlieb, Will, Weber, Zimmermann i t. d.

Hyères we Francyi południowéj niedaleko Tulonu, miejsce klimatyczne, st. k. żel. Lek.: DDr. Allegre, Chassinat, Guerier, Laure, Verignon.

Jastrzemb (Königsdorf) w Szląsku pruskim. St. k. żel. Petrowitz o $1^1/_4$ mili. Solanka jodo-bromowa. Lekarze: DDr. Faupel, Juliusberg.

Jaworze (Ernsdorf) w Szląsku austryackim, st. k. żel. Bielsko o $1^1/_2$ mili. Miejsce klimatyczne i lecz. mlecznego. Lek.: Dr. Kaufmann.

Interlaken w Szwajcaryi st. k. ż. Thun, ztąd statkiem parowym. Miejsce klimatyczne. Lek: Dr. Eversold, Immer, Strasser, Zürcher.

Johannisbad w Czechach, st. k. żel. Freihejt o 1 milę. Miejsce górskie klimatyczne, zdrój ziemisto-solny i żelezisty. Lek: DDr. Kopff, Pauer, Schrejer.

Ischl w wyższéj Austryi. St. k. żel. Gmunden, ztąd statkiem parowym p. Jezioro Traun i pocztą. Jeden z celniejszych zakładów. Solanka i zdr. siarczane. Zakład lecz. wodą zimną, Dr. Hertzki wzorowo urządzony. Lek.: Fürstenberg, Hejnemann, Hertzka, Hirschfeld, Pollak i t. d.

Kaltenleutgeben w niższéj Austryi przy st. k. żel. Liesing, godzina dr. od Wiednia. Zakł. leczn. wodą zimną wzorowo urządzony. Lek. Dr. Winternitz.

Karlsbad w Czechach. St. kol. żel. linii Eger-Aussig. Cieplice alkaliczno-solne, jeden z najcelniejszych i najwięcéj uczęszczanych zakładów zdrojowych. Lek.: DDr. Abeles, Flekles, Gans, Hassewicz, Hordyński, Kafka, Kraus, Pichler, Riebl, Rosenberg, Seegen itd.

Karlsbrunn w Szląsku austryjackim, st. k. żel. Freudenthal. Szczawy alkaliczno-żelaziste, zakł. żentyczny. Lek.: DDr. Siegel, Stejnschneider.

Kissingen w Bawaryi, st. k. żel., miejsce bardzo odwiedzane. Zdr. słone zimne i ciepłe. Lek.: DDr. Boxberger, Diruf, (3) Erhard, Pfriem, Stöhr, Welsch (2) i t. d.

Kołobrzeg (Colberg) w Prusiech nad morzem bałtyckiém. Kąpiele morskie i solanka. Lek.: DDr Günter, Hirschfeld, Noetzel, Heck i t. d.

Krankenheil-Tölz w Bawaryi st. k. ż. Szczawa alkaliczno-jodowa. Lek.: DDr. Höffler, Jungmajer.

Krapina-Töplitz w Kroacyi, st. k. żeł. Póltichach o 4 god. drogi. Cieplice obojętne. Lek. DDr. Hoisel, Rak.

Kreuth w Bawaryi st. k. żel. Szaflach o $3^1/_2$ godz. Zakład żentyczny i zdr. siarczano-słony. Lek. Dr. Stephan.

Kreuznach w Prusiech nadreńskich. St. k. żel. Solanka jodo-bromowa. Lek. DDr . Dupuis, Engelsmann, Fouquet, Heusner, Jung, Karst, Röhrig, Trautwein i t. d.

Landeck w Szląsku pruskim, st. k. żel. Camenz ztąd pocztą. Cieplice obojętne nieco gazu wodosiarkowego zawierające. Lekarze: DDr. Joseph, Langner, Ostrowicz, Schütze, Wehse.

Langenschwalbach w Nassauskiém. St. k. żel. Wiesbaden o 2 mile. Zdr. żelazistéj. Lek.: DDr. Birnbaum, Böhm, Fritze, Gent, Grebert.

Leuk w Szwajcaryi w kantonie Wallis, cieplice ziemiste. Lek.: DDr. Bayard, Brunner, Mengis, Rey.

Liebenstein w Niemczech st. k. żel. Immelborn w X. Sachsen Mejningen. Zdr. słono-żelaziste, zakł. lecz. wodą zimną. Lek.: DDr. Doebner, Hesse, Siebert.

Lindewiese w Szląsku Austryjackiém $^1/_2$ godz. od miasteczka Freiwaldau. Zakład leczenia dietetycznego. Lekarz: Dr. Schilder.

Lippspringe w Prusiech, st k. żel. Paderborn. Zdr. ziemisto-solno żelaziste. Lek.: DDr. Brunn, Damman, Rhoden.

Luchaczowice w Morawii, st. k. żel. Hradisch - węgierski. Zdroje słono-jodo-bromowo-alkaliczne. Lek.: DDr. Gallus, Kossak, Küchler.

Madera wyspa portugalska, na Oceanie Atlantyckim, miejsce leczenia klimatycznego. Lek.: Dr. Goldschmidt.

Marienbad w Czechach. St. kol. żel. Franc. Józefa. Szczawy alkaliczno-solne i alkaliczno-solno-żelazisto. Zakład uczęszczany. Lek.: DDr. Basch, Dawid, Dobieszewski, Herzig, Kisch, Porges, Schindler, Schmidt, Schnejder, Wolfner i t. d.

Mentona we Francyi południowéj. Miejsce lecz. klimatycznego. Lek.: DDr. Bennet, Bottini, Cube, Siordett, Stiege.

Meran w Tyrolu południowym. St. k. żel. Bozen o 3 godz. drogi. Miejsce leczenia klimatycznego, winogronowego. i t. d. Lek.: DDr. Hausmann, Kuhn, Mazegger Pircher, Tapeiner, Żebrowski.

Montreux w Szwajcaryi nad jeziorem genewskiém, Stacya kol. żel. Miejsce lecz. klimatycznego. Lek.: DDr. Bertholet, Carrard, Monnier.

Nauheim w Hessen Darmstadt, niedaleko Frankfurtu n. M.

St. k. żel. Szczawa słono-alkaliczna i Solanka. Lekarze: DDr. Beneke, Bode (2), Erhardt, Schott, Grödl.

Neuenahr w Prusiech nadreńskich, st. k. żel. Remagen, 1 $^1/_8$ godz. drogi. Ciepłe szczawy alkaliczne. Lek: DDr. Feltgen, Praesser, Schmidt, Stiege, Unschuld i t. d.

Nizza we Francyi połud. Miejsce klim., kąpiele morskie, st. k. żel. Lek.: DDr. Cabrol, Lippert, Lubański, Rehberg, Seligmann, i t. d.

Norderney w Prusiech. Wyspa na morzu północném. Kąpiele morskie. Lek: DDr. Fromm, Gazert, Kirchner.

Ostenda w Belgii. Kąpiele morskie w morzu północném, stacya kolei. żel.: Lek.: DDr. Janssens, Jumnè, Noppe, Soenens.

Oyenhausen w Westfalii, st. k. żel. Ciepła solanka zamożna w gaz kw. węglowy. Lek.: DDr. Braun, Lehmann, Müller, Weihe, Rohden.

Pau we Francyi, dep. niższych Pirenejów. Miejsce klimatyczne. Lek.: DDr. Labillone, Voogt.

Pfäffers w Szwajcaryi kant. St. Gallen. St. k. żel. Cieplice obojętne. Lek.: DDr. Ragaz, Schaedler.

Piszczany w Węgrzech w kom. nitraskim. St. k. żel. Tyrnawa. Lek.: DDr. Wagner, Weinberger.

Plombières we Francyi, dep. Vogezów, st. k. żel. Xertigny. Cieplice obojętne. Lek.: DDr. Grillot, Cheritier, Verjon.

Putbus w Prusiech na wyspie Rugii, kąpiele morskie, st. k. żel. Greiswald v. Stralsund. Lek.: DDr. Brasch, Pagé.

Pyrmont w X. Waldeck. Zdr. ziemisto-solno-żelaziste i szczawy, zakład bardzo uczęszczany. Lek.: DDr. Gieschen, Gruner, Lynker, Menke, Sorauer.

Radegund w Styryi przy Grazu. Zakład lecz. wodą zimną. Lek.: Dr. Novi.

Ragaz w Szwajcaryi kant. St. Gallen. St. k. żel. Cieplice obojętne. Lek. DDr. Dormann, Jäger, Kaiser.

Reichenau w niższéj Austryi. St. k. żel. Payerbach. Zakł. żentyczny i lecz. wodą zimną. Lek.: Dr. Siegl.

Reichenhall w Bawaryi, st. k. żel. Solanka i zakład żentyczny. Lek.: DDr. Camerer, Rütt, Liebig, Rapp, Schmid, Schneider, i t. d.

Reinerz w Szląsku pruskim. St. kol. żel. Nachod. Szczawy słono-alkaliczno-żelaziste. Lek.: DDr. Berg, Drescher, Kolbe, Secchi.

Rochitz w Styryi. St. k. żol, Szczawy słono-alkaliczne. Lek.: DDr. Hossel, Glax, Schüller.

Römerbad w Styryi st. k. żel. Cieplice obojętne. Lek.: Dr. Meyerhofer.

Rożnau w Morawie. Stacyja k. żel. Pohl o 3 godz. Zakład żentyczny. Lek. DDr. Modry, Polansky, Schupler; Koblowsky.

Salzbrunn w Szląsku pruskim, st. k. żel. Altwasser, o $^1/_2$ mili. Szczawy słono-alkaliczne. Zakład żentyczny. Lek.: DDr. Biefel, Hoffmann, Straehler, Valentiner.

San Remo we Włoszech 6 mil od Nizzy! Miejsce lecznicze klimatyczne. Lek.: DDr. Ameglio, Biermann, Bröking, Goltz, Martenucci, Secchi, Straehler i t. d.

Scheveningen w Holandyi, st. k. żel. Haaga. Kąpiele morskie. Lek.: DDr. Mees, Mandele.

Schinznach w Szwajcaryi kant. Aargau. Cieplice słono-siarczane. Lekarze: DDr. Amsler, Heemann, Żurkowski.

Schlangenbad w Nassauskiém. St. k. żel. Eltville o $^1/_2$ mili. Cieplice obojętne. Lek.: DDr. Bertrand, Baumann, Wolff.

Schmeks w Węgrzech u stóp Tatrów. St. k. żel. Poprad-Felka o 1$^1/_2$ mili. Szczawy żelaziste. Lek.: Dr. Jarmay.

Soden w Nassauskiém $^1/_2$ mili od Frankfurtu nad Menem. Zdroje słone, zakład żentyczny. Lek. DDr. Bröking, Koehler, Pagenstecher, Thilenius.

Spaa w Belgii 5 mil od Akwizgranu. St. k. żel. Zdroje żelaziste. Lekarze: DDr. Cutler, Lezaak, Damseaux, Schauer.

Stainerhof w Styryi, st. k. żel. Kapfenberg o $^1/_4$ godz. dr. Zakł. lecz. wodą zimną. Lek.: Dr. Czerwiński. Obecnie nosi nazwę **Fürstenhof**.

St. Moritz w Szwajcaryi kant. Gryzonów, st. k. żel. Chur. Szczawy żelaziste, miejsce lecz. klimatycznego. Lek.: DDr. Berry, Brüger, Biermann.

Svinemünde w Prusiech na Pomorzu. Kąpiele morskie. Lek.: DDr. Kind, Moser, Schulze.

Szliacs w Węgrzech. St. k. żel. Neusohl. Silna szczawa żelezista. Lek.: Dr. Papp, Hasenfeld.

Tarasp w Szwajcaryi kant. Gryzonów. Szczawy słono-alkaliczne i żelaziste. Lecz. klimatyczne. Lekarze: DDr. Berta, Killias, Porta.

Teplitz Schönau w Czechach, st. k. żel., zakład bardzo uczęszczany. Cieplice alkaliczne. Lek.: DDr. Eberle,

Delhaes, Ficker, Hirsch, Karmin, Kraus, Langstein, Seiche, K r a j e w s k i, R u t k o w s k i.

Teplitz-Trenczyn w Węgrzech, st. k. żel. Hradisch i Sillein. Cieplice siarczane. Lek.: DDr. Nagel, Ventura.

Tobelbad w Styryi, mila od Grazu. Cieplice obojętne. Lek.: Dr. Blumauer.

Töplitz w Kroacyi st. k. żel. Tschakaturn o 2½ godziny drogi. Cieplice siarczane. Lek.: Dr. Fodor.

Travemünde nad morzem niemieckiém, o 2 mile od Lubeki. Kąpiele morskie. Lek.: DDr. Lieboldt i Ungewitter.

Trouville we Francyi na wybrzeżach Normandyi. Kąpiele morskie. Lek.: Dr. Alliés, Roccas.

Tüffer w Styryi, st. kol. żel. Cieplice obojętne. Lekarz: Dr. Kleinhaus.

Ustronie w Szląsku austryjackim. 2 mile od Cieszyna. Zakł. żentyczny. Lek.: Dr. Blondiau.

Wenecyja we Włoszech, st. k. żel. Miejsce klimatyczne i kąpiele morskie. Lek.: DDr. Friedländer, Levi, Pollack i t. d.

Vevey w Szwajcaryi kant. Waadt nad jeziorem genewskim, st. k. żel. Leczenie winogronowe. Lek.: DDr. Guisan, Leaert, Muret.

Vichy we Francyi. Dep. Allier, st. k. żel. jeden z zakładów w Europie najwięcéj uczęszczanych. Szczawy alkaliczne. Lek.: DDr. Durand-Fardel, Cornil, Nicolas, Villemin, B i e r n a w s k i i t. d.

Vöslau w pobliżu Wiednia. Stacyja kolei żel Zdr. słabo-żelazisty. Lek.: DDr. Friedmann, Just, Taub.

Warmbrunn w Szląsku pruskim st. k. żel. Hirschberg o milę dr. Cieplice obojętne. Lek: DDr. Höhne, Luchs, Herzog i t. d.

Warnemünde w X. Meklenburg-Schwerin. Kąpiele morskie, st. k. żel. Rostock, ztąd statkiem parowym. Lek: Dr. Mahn.

Weilbach w Prusiech niedaleko Wiesbadenu, St. k. żel. Flörsheim. Zdr. siarczane. Lek. Dr. Stift.

Wiesbaden w X. Hessen Nassau., stacya kolei żel. Jedno z miejsc najwięcéj uczęszczanych. Zdroje słone ciepłe. Zakład leczenia wodą zimną. Lekarze: DDr. Alefeld, Brams, Cohn, Diesterweg, Fritze, Hartmann, Müller, Neubauer, Pagenstecher, Wiegand i w. i.

Wildbad w Wirtembergskiém. St. k. żel. Cieplice obojętne. Lek.: DDr. Burkhardt, Hausmann (2) Renz, Schönleber.

Wittekind w Prusiech. 20 min. od Halli, st. k. żel. Solanka. Lek.: Dr. Graefe.
Wyk na wyspie Föhr w X. Schleswig. St. k. żel. Husum, ztąd statkiem parowym. Kąpiele morskie. Lek. DDr. Gerber, Hitscher.
Zopott (Sobótka) w pobliżu Gdańska. Kąpiele morskie. Lek.: Dr. Benzler.

Wiadomość o zakładach zdrojowych na polskich ziemiach znajdujących się.

I. *Zakłady zdrojowe w Galicyi.*

Mało jest krajów, któreby pod względem zamożności w zdroje lecznicze tak hojnie przez przyrodę uposażone były, jak Galicyja. Już w r. 1849 zasłużony badacz zdrojów leczniczych T. Torosiewicz w dziele swém: „Źródła mineralne w Królestwie Galicyi i na Bukowinie pod względem fizyczno-chemicznych własności opisane“ wymienia przeszło 100 zdrojowisk z 127 źródłami. W wykazie zdrojowisk lekarskich Galicyi i Bukowiny ułożonym przez Dra T. Żebrawskiego i wydanym wraz z mapą przez Tow. naukowe krakowskie w r. 1862, wymieniono 180 miejsc z 280 przeszło zdrojami; dodawszy do tego odkryte w ciągu ostatnich 15 lat, śmiało możemy podać, że w Galicyi wytryska przeszło 300 zdrojów posiadających własności lecznicze. W wykazie wydanym przez Tow. nauk. krakowskie, przy 25 miejscowościach dodano że posiadają zakłady zdrojowe, dziś jednakże w kilku z tych miejsc, jak w Bolechowie, Kossowie, Wieliczce, zakłady nie istnieją, zato powstały nowe, acz nie wielkie zakładziki w Głębokiem, Majdanie średnim i Podzameczu. Niektóre są bardzo mało uczęszczane, mimo to wymienimy wszystkie. Komisyja balneologiczna w r. 1858 w Tow. naukowém zawiązana, wezwała zarządy zdrojowych zakładów o nadsełanie sprawozdań, lecz nie wszystkie żądaniu zadość uczyniły. O tych, które nadsełały sprawozdania, możemy podać bliższe szczegóły, zwłaszcza o najcelniejszych zakładach, wiadomości są ścisłe, opierają się bowiem na sprawozdaniach corocznie drukiem ogłaszanych. — Co do zakładów które na wezwanie komisyi balneologicznéj ani razu nie odpowiedziały, musimy się ograniczyć do wskazania miejsca gdzie się znajdują, najbliższéj stacyi pocztowéj i oznaczenia rodzaju wody leczniczéj. Przechodzić będziemy koleją podług liczby gości, zwykle podczas pory zdrojowéj do zakładu przybywających, zaczynając od najliczniéj zwiedzanych.

1. **Szczawnica.** W powiecie Sandeckim 16 mil niespełna od Krakowa, najbliższe miasto powiatowe Nowy Targ. Najbliższa stacyja kolei żelaznéj tarnowsko-leluchow-

skiéj Piwniczna o 3 mile odległa, wygodniéj atoli (z powodu dobréj drogi), wysiąść w Starym Sączu, o 5 mil od zakładu oddalonym. Stacyja pocztowa w miejscu.

Pięć zdrojów szczawy słono-alkalicznéj: Józefiny, Stefana, Magdaleny, Waleryi i Wandy, i jeden szczawy żelezistéj zdrój Szymona.

Liczba gości w przecięciu z 18 lat 1336 maximum 2400 w r. 1879 było 2600 osób. Kąpieli wydaje się 3—5000 rocznie, maximum 6200, nie licząc kąpieli natryskowych i rzecznych w Dunajcu. Wody rozséła rocznie około 100,000 flaszek.

Lekarze Dr. Doskowski, Dr. Dworski, Dr. Kryda, Dr. Nieszkowski, Dr. Ściborowski, Dr. O. Trembecki lekarz zakładowy,

2. **Krynica**. W powiecie Sandeckim o 18 mil od Krakowa a 5 mil niespełna od najbliższego miasta powiatowego Nowego Sącza. Koleją żelazną tarnowsko-leluchowską łączącą się z innemi kolejami, można dojechać do stacyi Muszyna o milę od zakładu odległéj. Stacyja pocztowa w miejscu.

Czternaście zdrojów szczawy żelezistéj, z których dwa na potrzeby gości zupełnie wystarczają. (Zdrój główny mocniejszy i zdrój słotwiński słabszy).

Liczba gości w przecięciu z 17 lat 1350 maximum 2400.

Kąpieli wydaje się rocznie przeszło 30.000.

Wody rozséła w ostatnich latach rocznie 40.000 flaszek.

Lekarze Dr. J. Blatteis, Dr. Skórczewski, Dr. Zduń, Dr. M. Zieleniewski lekarz zakładowy.

3. **Iwonicz**. W powiecie krośnieńskim, najbliższe m. pow. Krosno. Koleją żelazną Karola Ludwika dojeżdża się do Tarnowa, lub lepiéj do Rzeszowa, zkąd pocztą na miejsce. Najbliższa stacyja kol. żel. łubkowskiéj Zagórz. Poczta w miejscu.

Dwa zdroje szczawy słonéj jod i brom zawierającéj Karola i Amelii 1 w. żelezistéj zdr. Józefa i 1. w. chemicznie obojętnéj zdr. Adolfa, dawniéj uchodzący za zdr. siarczany. Liczba gości w przecięciu 700, maximum 1105, w ostatnich latach około 1000.

Kąpieli wydaje się rocznie do 20.000, maximum 22.100

Wody rozseła 30—40.000 flaszek.

Lekarze Dr. Dębicki i Dr. Świrski.

4. **Truskawiec** w powiecie drohobyckim. Najbliższe miasto pow. Drohobycz, poczta w miejscu.

5 zdrojów wody słonéj i 1 naftowy.

Liczba gości w przecięciu 800, maximum 1005, w ostatnich latach 900—1000.

Kąpieli wydaje się rocznie około 20.000, maximum 22.600.

Lekarz Dr. Rieger.

5. **Swoszowice** w powiecie wielickim $^{3}/_{4}$ mili od Krakowa, poczta Mogilany. Z Krakowa codziennie w porze letniéj chodzi omnibus.

Zdroje siarczane.

Liczba gości około 500, maximum 977.

Kąpieli wydaje się 10—14.000 rocznie.

Lekarz Dr. Frey.

6. **Lubień** w pow. Grodeckim, niedaleko miasta powiatowego Gródka, stacyi kolei żel. Karola Ludwika. Poczta w miejscu.

Zdrój siarczany.

Liczba gości około 500. Kąpieli wydaje się 12—15.000. Lekarz Dr. Tatarczuch.

7. **Rabka** w pow. myślenickim o 8 mil od Krakowa. Najbliższe miasteczko Jordanów. Stacyja pocztowa w miejscu.

4 zdroje wody słonéj, jod i brom zawierającéj. (b. silnéj).

Liczba gości 400—700, maximum 900.

Kąpieli wydaje się rocznie 4—7000.

Wody rozséła około 3000 flaszek.

Lekarz Dr. I. Kopernicki.

8. **Żegiestów** w pow. Sandeckim na pograniczu Węgier, stacyja kolei żelaznéj tarnowsko-leluchowskiéj, poczta w miejscu.

Zdrój szczawy żelezistéj.

Liczba gości 300—800, w r. 1879 niedaleko 1000.

Kąpieli wydaje się rocznie około 5000, prócz tego kąpiele zimne w Popradzie.

Wody rozséła 40—60,000 flaszek.

Lekarz Dr. Szczepański.

9. **Latoszyn** w pow. pilzneńskim niedaleko stacyi kol. żel. Karola Ludwika Dębica, gdzie jest poczta.

Zdrój słono-siarczany.

Liczba gości 100—200, maximum 240.

Kąpieli wydaje 2—3000 rocznie.

10. **Korsów** w pow. brodzkim, niedaleko m. Brodów, poczta w Leszniowie.

Zdrój żelezisty.
Liczba gości 100—200.
Kąpieli wydają rocznie 3—4000.

11. **Majdan średni** w pow. nadworniańskim, poczta Nadworna.
Zdrój słony.
Liczba gości około 100, maximum 146.
Kąpieli wydają rocznie 2—3000.

12. **Szkło** w pow. jaworowskim, poczta w miejscu. Zdroje siarczane. Gości 100—150.

13. **Krościenko** w pow. Nowotarskim o $^3/_4$ mili od Szczawnicy, poczta w miejscu.
Zdroje szczawy słono-akalicznéj.
Liczba gości około 100, maximum 150.
Kąpieli wydaje rocznie 200—400.
Wody rozséła około 10,000 flaszek.
Lekarze ze Szczawnicy rady udzielają.

14. **Krzeszowice** w pow. chrzanowskim o 3 mile od Krakowa, stacyja kol. żel. północnéj, poczta w miejscu.
2 zdroje siarczane i 1 żelezisty.
Liczba gości około 100, kąpieli do 2000.
Lekarz Dr. Dura.

15. **Jaszczurówka** w pow. sandeckim obok Zakopanego 4 mile od Nowego Targu poczta Zakopane.
Cieplica obojętna w Azot zamożna.

16. **Bolechów** w pow. doliniańskim, poczta w miejscu. Zdr. słone.

17. **Delatyn** w powiecie nadworniańskim, poczta w miejscu. Zdr. słone.

18. **Kossów** w pow. Kossowskim, poczta w miejscu. Zdr. słone.

19. **Wieliczka** w powiecie wielickim, poczta w miejscu. Zdroje słone.

20. **Jakobeny** na Bukowinie w powiecie Kimpolung, poczta w miejscu, zdr. siarczany.

21. **Konopkówka** w pow. tarnopolskim, poczta Mikulińce. Zdrój siarczany.

28. **Niemirów** w pow. rawskim, poczta w miejscu. Zdrój siarczany.

23. **Podzamcze** w pow. jasielskim, zdr. siarczany.

24. **Żabokruki** w pow. horodeńskim, pocz. Obertyn, zdrój siarczany.

25. **Wysowa** w pow. gorlickim, pocz. Gorlice. Zdr. szczawy alkaliczne.

26. **Głębokie** w pow. sandeckim, pocz. Piwniczna. Szczawa żelezista.

27. **Burkut** w pow. kossowskim, poczta Kossów, zdrój żelezisty.

28. **Dorna Watra** na Bukowinie, powiat Kimpolung. Poczta w miejscu. Zdrój żelezisty.

W ostatnich latach powstały w Galicyi trzy zakłady klimatyczno-żentyczne — a mianowicie:

29. **Zakopane** w pow. Nowotarskim w Tatrach, 14 mil od Krakowa odległe. Stacyja pocztowa Nowy Targ. W Kuźnicach około Zakopanego jest zakład leczenia wodą zimną. W pobliżu **Jaszczurówka**. Gości w lecie bywa po kilkaset.

30. **Morszyn** w pow. Stryjskim, w pobliżu kol. żel. stacyja poczt. w Stryju. Lekarz Dr. Dzikowski.

31. **Kulaszne** w pow. sanockim. Stacyja pocztowa Bukowsko. Lek. Dr. Śliwiński.

II. *Zakłady zdrojowe w prowincyjach pod panowaniem rosyjskiém zostających.*

1. **Ciechocinek** w Kr. Polskiém, gubernii warszawskiej, powiecie włocławskim nad Wisłą. Stacyja kol. żel. i statków parowych w pobliżu. Woda słona. Warzelnie soli, tężnie.

Liczba gości około 1000—2000.

Kąpieli wydaje 25—40.000 rocznie.

Lekarze: Dr. Ignatowski, lekarz zakładowy, Dr. Lubowski, Dr. Mieczkowski, Dr. Stokmann.

2. **Busko** miasteczko w gubernii kieleckiéj, powiecie stopnickim, zdrój siarczano - słony, poczta w miejscu.

Liczba gości 800—1200.

Kąpieli 20--25.000 rocznie.

Wody wysćła 3.000—6.000 flaszek.

Lekarz Dr Dymnicki, Dr. Majkowski.

3. **Solec** wieś w gubernii kieleckiéj, powiecie stopnickim. Zdroje alkaliczno-słone, siarkowodór zawierające.

Liczba gości 400—800.

Kąpieli 8—12.000 rocznie.

Wody wysyła 2—5.000 flaszek.

Lekarz Dr. Wyżykowski.

4. **Sławinek** w gubernii i powiecie lubelskim, w pobliżu miasta Lublina. Zdrój żelezisty.

Liczba gości około 100.

5. **Goździków** wieś w gubernii radomskiéj, pow. opoczyńskim. Zdrój szczawy żelezistéj.

6. **Nałęczów** w gub. lubelskiéj. Zdrój żelezisty.

7. **Druskieniki** na Litwie, wieś w gubernii grodzieńskiéj nad Niemnem. Zdroje słone jod i brom zawierające. Stacyja kol. żel. w pobliżu.

Liczba gości 1000—2000, maximum w r. 1874, 4900.

Kąpieli wydaje 20—30.000 rocznie.

Lekarz Dr. Pilecki.

8. **Birsztany** wieś w gubernii i powiecie kowieńskim. Zdr. słone.

Liczba gości 400—600.

Kąpieli 8 - 10.000

III. *Zakłady zdrojowe w Poznańskiem.*

1. **Inowrocław**. Zakład kąpieli słonych.
2. **Dembno**. Zakład leczenia wodą zimną.

Ponieważ wiadomości jakie mieliśmy, zwłaszcza o zakładach zdrojowych nie w Galicyi się znajdujących, mogą być niedokładne, prosimy o nadsełanie szczegółów; i sprostowań aby w kalendarzu na rok następny takowe zamieścić.

Koleje żelazne.

Godz. przybycia i odjazdu pociągów obliczone są według czasu peszteńskiego.

Gdy we Lwowie godzina 12, w Peszcie jest 11 i 40 min.
Liczby oznaczone obwódką czarną wskazują porę nocną od godziny 6 wieczór do godz. 5 min. 59 rano.

C. k. uprzyw. Kolej Arcyksięcia Albrechta.

Lwów-Stryj-Stanisławów.

Stacyje		Pociąg mięszany. Nr. 1. G.	M.	Nr. G.	M.
Lwów	Odjazd	6	37		
Glinna-Nawaryja	"	7	19		
Szczérzec	"	7	57		
Czerkasy	"	8	17		
Mikołajów-Drohowyże	"	8	47		
Bilcze-Wolica	"	9	28		
Uhersko-Dobrzany	"	9	51		
Stryj	Przyjazd	10	14		
	Odjazd	11	10		
Morszyn	"	11	53		
Bolechów	"	12	36		
Dolina	"	1	40		
Krechowice	"	2	22		
Hołyń	"	2	37		
Kałusz	"	3	14		
Bednarów	"	4	2		
Ciężów	"	4	46		
Stanisławów	Przyjazd	5	31		

Stanisławów-Stryj-Lwów

Stacyje		Nr. 2. G.	M.	Nr. G.	M.
Stanisławów	Odjazd	9	46		
Ciężów	"	10	40		
Bednarów	"	11	23		
Kałusz	"	12	15		
Hołyń	"	12	36		
Krechowice	"	12	57		
Dolina	"	1	59		
Bolechów	"	2	45		
Morszyn	"	3	14		
Stryj	Przyjazd	3	49		
	Odjazd	4	35		
Uhersko-Dobrzany	"	4	54		
Bilcze-Wolica	"	5	18		
Mikołajów-Drohowyże	"	6	3		
Czerkasy	"	6	23		
Szczérzec	"	7	1		
Glinna-Nawaryja	"	7	39		
Lwów	"	8	24		

C. k. uprzyw. galicyjska kolej Karola Ludwika.

Kraków-Lwów-Podwołoczyska.

Stacyje		Pociąg pospiesz. Nr. 1. G.	M.	Pociąg mięszan. Nr. 5. G.	M.	Pociąg osobowy No. 6. G.	M.
Wiedeń	Odjazd	11	—	8	—	8	30
Kraków (Restauracyja)	"	9	13	10	50	10	18
Bierzanów	"	—	—	11	8	11	3
Podłężo	"	—	—	11	27	11	19
Klaj	"	—	—	11	45	11	34
Bochnia (Restauracyja)	"	10	6	12	8	11	53
Słotwina	"	—	—	12	36	12	13
Bogumiłowice	"	—	—	1	12	12	43
Tarnów (Restauracyja)	"	10	55	1	27	12	55
Czarna	"	—	—	2	27	1	42
Dembica (Restauracyja)	"	11	49	2	54	2	18
Ropczyce	"	—	—	3	21	2	38
Sędziszów	"	—	—	3	41	2	53
Trzciana	"	—	—	4	6	3	12
Rzeszów (Restauracyja)	"	12	57	4	42	3	41
Łańcut	"	1	18	5	17	4	7
Przeworsk	"	—	—	5	57	4	38
Jaroslaw	"	2	9	6	36	5	6
Radymno	"	—	—	7	4	5	28
Przemyśl (Restauracyja)	"	2	56	7	44	5	58
Medyka	"	—	—	8	18	6	33
Mościska	"	3	37	8	48	6	59
Sądowa Wisznia	"	—	—	9	24	7	36
Gródek	"	4	35	10	2	8	11
Kamienobród	"	—	—	10	13	8	21
Mszana	"	—	—	10	32	8	40
Lwów (Restauracya)	Przyjazd	5	20	11	—	9	7
	Odjazd	5	40	12	1[illegible]	10	11*
Lwów Podzamcze (Rest.)	"	—	—	12	32	10	39
Barszczowice	"	—	—	1	3	11	18
Zadwórze	"	—	—	1	27	11	5[illegible]
Krasne (Restauracyja)	"	6	46	1	49	12	17
Kniaże	"	—	—	2	41	1	21
Złoczów (Restauracya)	"	7	33	3	6	1	5[illegible]
Płuchów	"	—	—	3	48	2	40
Zborów	"	8	4	4	3	2	57
Jezierna	"	—	—	4	42	3	39
Hluboczek wielki	"	—	—	5	12	4	12
Tarnopol (Restauracyja)	"	9	3	5	50	4	42
Borki wielkie	"	—	—	6	22	5	16
Maksymówka	"	—	—	7	3	6	6
Bogdanówka-Kamionki	"	—	—	7	25	6	31
Podwołoczyska (Restaur.)	"	10	13	7	43	6	51

*) Pociąg mięszany Nr. 7.

Podwołoczyska-Lwów-Kraków.

Stacyje		Pociąg pospies. Nr. 2. G.	M.	Pociąg mięszan. Nr. 8. G.	M.	Pociąg mięszan. Nr. 6. G.	M.
Podwołoczyska	Odjazd	5	31	7	1	7	53
Bogdanówka	"	—	—	7	24	8	17
Maksymówka	"	—	—	7	58	8	5[illegible]
Borki wielkie	"	—	—	8	33	9	25
Tarnopol (Restauracyja)	"	6	45	9	21	10	1[illegible]
Hlubuczek wielki	"	—	—	9	38	1[illegible]	26
Jezierna	"	—	—	10	2[illegible]	11	8
Zborów	"	7	43	10	59	11	45
Płuchów	"	—	—	11	15	12	1
Złoczów (Restauracyja)	"	8	18	11	52	12	37
Kniaże	"	—	—	12	11	12	56
Krasne (Restauracyja)	"	8	52	12	41	1	25
Zadwórze	"	9	19	1	38	2	15
Barszczowice	"	—	—	2	11	2	44
Lwów Podzamcze (Rest).	"	—	—	3	8	3	36
Lwów (Restauracyja)	Przyjazd	10	10	3	30	3	52
	Odjazd	1[illegible]	30	4	33*	4	49
Mszana	"	—	—	4	58	5	18
Kamienobród	"	—	—	5	15	5	35
Gródek	"	11	20	5	26	5	49
Sądowa Wisznia	"	—	—	5	56	6	23
Mościska	"	12	13	6	28	7	1
Medyka	"	—	—	6	51	7	3[illegible]
Przemyśl (Restauracyja)	"	2	49	7	10	7	50
Radymno	"	—	—	7	53	8	43
Jarosław (Restauracyja)	"	1	46	8	19	9	11
Przeworsk	"	—	—	8	41	9	41
Łańcut	"	2	35	9	12	10	20
Rzeszów (Restauracyja)	"	3	3	9	44	11	—
Trzciana	"	—	—	10	7	11	30
Sędziszów	"	—	—	10	26	11	52
Ropczyce	"	—	—	1[illegible]	38	12	9
Dembica (Restauracyja)	"	4	11	11	21	12	46
Czarna	"	—	—	11	41	1	19
Tarnów (Restauracyja)	"	4	56	12	14	2	14
Bogumilowice	"	—	—	12	42	2	39
Słotwina	"	—	—	1	14	3	22
Bochnia (Restauracyja)	"	5	58	1	36	3	52
Kłaj	"	—	—	1	51	4	12
Podłęże	"	—	—	2	7	4	33
Bierzanów	"	—	—	2	23	4	53
Kraków (Restauracyja)	"	6	48	2	38	5	10
Wiedeń	Przyjazd	4	19	5	16	7	13

*) Pociąg osobowy Nr. 4.

Odnoga Krasne-Brody.

Lwów-Kijów.

Stacyje		Pociąg mieszan. Nr. 101. G.	M.	Pociąg mieszan. Nr. 105. G.	M.	Pociąg mieszan. Nr. 107. G.	M.
Lwów (Restauracyja)	Odjazd	5	40	12	10	10	11
Krasne (Restauracyja)	"	7	10	2	21	1	30
Ożydów	"	7	48	2	52	2	14
Zabłotce	"	8	18	3	17	2	50
Brody	Przyjazd	8	45	3	38	3	17
Kijów	"	9	15	—	—	—	—

Kijów-Lwów.

		Nr. 102.		Nr. 106.		Nr. 108.	
Kijów	Odjazd	9	15	—	—	—	—
Brody (Restauracyja)	"	7	2	11	39	10	15
Zabłotce	"	7	32	12	5	10	50
Ożydów	"	8	4	12	33	11	28
Krasne (Restauracyja)	"	8	35	1	—	12	—
Lwów (Restauracyja)	"	10	10	3	52	3	30

Z Krakowa do Wieliczki.

Stacyje		Pociąg mieszan. Nr. 9.	
Kraków (Restauracyja)	Odjazd	11	5
Bierzanów	"	11	28
Wieliczka	Przyjazd	11	44

Z Wieliczki do Krakowa.

		Nr. 10.	
Wieliczka	Odjazd	7	30
Bierzanów	"	7	49
Kraków	Przyjazd	8	7

Pociągi pospieszne Nr. 1. i 2. kursują bez zmiany wagonów między Wiedniem a Podwołoczyskami. Pociągi mięszane Nr. 105, 106, 107, i 108 w Brodach połączenia nie mają.

C. k. kolej państwowa Tarnowsko-Leluchowska.

Tarnów-Orló.

Stacyje		Pociąg mięszany Nr. 3. G.	M.
Tarnów	Odjazd	1	45
Łowczówek-Plesna	"	2	14
Tuchów	"	2	46
Gromnik	"	3	17
Bogoniowice-Ciężkowice	"	3	35
Bobowa	"	4	15
Grybów	"	5	14
Ptaszkowa	"	5	58
Kamionka	"	6	30
Nowy Sącz (Restauracyja)	"	6	51
Stary Sącz	"	7	45
Rytro	"	8	19
Piwniczna	"	8	48
Żegiestów	"	9	26
Muszyna-Krynica	"	10	15
Orló	Przyjazd	10	50

Orló-Tarnów.

Stacyje		G.	M.
Orló	Odjazd	3	20
Muszyna-Krynica	"	3	57
Żegiestów	"	4	32
Piwniczna	"	5	5
Rytro	"	5	29
Stary Sącz	"	6	—
Nowy Sącz	"	6	44
Kamionka	"	7	8
Ptaszkowa	"	7	43
Grybów	"	8	40
Bobowa	"	9	28
Bogoniowice-Ciężkowice	"	10	—
Gromnik	"	10	13
Tuchów	"	10	46
Łowczówek-Plesna	"	11	13
Tarnów	Przyjazd	11	40

C. k. uprzyw. kolej żelazna Lwowsko-Czerniowiecko-Jaska.

Ze Lwowa do Suczawy.

Stacyje		Pociąg pospieszny Nr. 1. G.	M.	Pociąg mięszany Nr. 3. G.	M.	Nr. 5. G.	M.
Wiedeń (czas pragski)	Odjazd	11	—	8	—	8	30
Kraków (czas peszteński)	"	9	13	10	50	10	48
Lwów " "	Przyjazd	5	20	11	—	9	7
Lwów	Odjazd	6	10	11	50	10	50
Siechów	"	—	—	12	21	11	25
Staresioło	"	—	—	12	59	12	6
Bóbrka-Chlebowice *	"	7	1	1	25	12	33
Wybranówka	"	—	—	1	44	12	53
Borynicze	"	7	26	2	10	1	20
Chodorów *	"	7	44	2	43	1	51
Bortniki	"	—	—	3	3	2	11
Bukaczowce (Restauracyja) *	"	8	20	3	53	2	57
Bursztyn	"	8	39	4	27	3	30
Halicz	"	8	57	5	2	4	4
Jezupol	"	—	—	5	37	4	38
Stanisławów (Restauracyja)	"	9	36	6	11	5	13
Ottynia	"	10	14	7	58	6	41
Korszów	"	—	—	8	48	7	42
Kołomyja (Restauracyja)	"	11	6	9	40	8	42
Zabłotów	"	11	33	10	28	9	36
Śniatyn-Załucze	"	11	57	11	9	10	27
Niepokołowce	"	—	—	11	38	11	—
Łużany *	"	12	25	12	4	11	30
Sadagóra	"	—	—	12	33	12	2
Czerniowce (Restauracya)	"	12	45	12	38	12	7
" Volksgarten *	"	1	3	1	21		
Kuczurmare	"	1	27	2	2		
Hliboka	"	2	—	2	53		
Czerepkowce Seret	"	2	12	3	12		
Ruda *	"	2	35	3	46		
Hadikfalva-Radowce	"	2	56	4	11		
Istensegits *	"	3	7	4	26		
Milleszowce	"	3	18	4	41		
Hatna	"	3	33	5	4		
Suczawa-Itzkany (Restaur.)	Przyjazd	3	46	5	22		

Pociągi pospieszne zatrzymują się w stacyjach gwiazdką * oznaczonych tylko warunkowo.

Z Suczawy do Lwowa.

Stacyje		Pociąg pospieszny Nr. 2. G.	M.	Pociąg mięszany Nr. 4. G.	M.	Nr. 6. G.	M.
Suczawa-Itzkany (Rest.)	Odjazd	12	29	10	45		
Hatna	"	12	4[illegible]	11	5		
Mileszowce	"	12	55	11	29		
Istensegits *	"	1	3	11	44		
Hadikfalva-Radowce	"	1	18	12	7		
Ruda *	"	1	29	12	29		
Czerepkowce	"	1	45	12	57		
Hliboka *	"	1	57	1	20		
Kuczurmare	"	2	23	2	3		
Czerniowce Volksgarten	"	2	44	2	39		
" (Restauracyja)	"	2	54	2	55	3	12
Sadagóra	"	—	—	3	24	3	24
Łużany *	"	3	21	3	57	3	55
Niepokołowce	"	—	—	4	23	4	19
Śniatyn-Załucze	"	3	51	4	57	4	54
Zabłotów	"	4	14	5	41	5	35
Kołomyja (Restauracyja)	"	4	44	6	41	6	33
Korszów	"	—	—	7	30	7	19
Ottynia	"	5	32	8	17	8	5
Stanisławów (Restauracyja)	"	6	3	9	12	8	58
Jezupol	"	—	—	10	8	9	58
Halicz	"	6	54	10	45	10	38
Bursztyn	"	7	11	11	13	11	9
Bukaczowce (Restauracyja)	"	7	3	11	50	11	48
Bortniki	"	—	—	12	28	12	31
Chodorów *	"	8	4	12	51	12	50
Borynicze	"	8	25	1	24	1	7
Wybranówka	"	—	—	1	43	1	47
Bóbrka-Chlebowce	"	8	46	2	1	2	8
Staresioło	"	—	—	2	31	2	41
Siechów	"	—	—	3	8	3	0
Lwów (Restauracyja)	Przyjazd	9	40	3	32	3	45
Lwów (według czasu pesz.)	Odjazd	10	30	4	49	4	33
Kraków (czas pragski)	"	6	55	5	40	3	—
Wiedeń " " "	Przyjazd	4	19	7	13	5	16

I. węg.-galicyjska kolej żelazna.

Przemyśl-Łupków.

Stacyje		Pociąg mięszany Nr. 1. G.	M.	Nr. 5. G.	M.
Przemyśl	Odjazd	8	22	8	25
Hermanowice	"	8	43	8	47
Niżankowice	"	8	53	9	—
Dobromil	"	9	25	9	44
Chyrów	"	9	46	10	12
Starzawa	"	10	17	11	5
Krościenko	"	10	42	11	45
Ustrzyki	"	11	4	12	20
Olszanica	"	11	41	1	10
Łukawica-Lisko	"	12	8	1	45
Załuż	"	12	19	1	57
Zagórz	"	12	30	2	7
Mokre	"	1	23	3	9
Szczawne	"	1	45	3	28
Komańcza	"	2	17		
Łupków	"	3	7		
Legenyi Mihalyi	Przyjazd	8	40		

Łupków-Przemyśl.

Stacyje		Nr. 2. G.	M.	Nr. 6. G.	M.
Legenyi Mihalyi	Odjazd	7	50		
Łupkow	"	12	43		
Komańcza	"	1	18		
Szczawne	"	1	46	10	41
Mokre	"	2	3	11	—
Zagórz	"	2	49	11	42
Załuż	"	3	1	12	9
Łukawica-Lisko	"	3	15	12	29
Olszanica	"	3	44	1	17
Ustrzyki	"	4	21	2	16
Krościenko	"	4	43	2	44
Starzawa	"	5	4	3	9
Chyrów	"	5	26	3	33
Dobromil	"	5	53	4	25
Niżankowice	"	6	22	5	1
Hermanowice	"	6	32	5	13
Przemyśl	Przyjazd	6	54	5	38

C. k. uprzyw. kolej Naddniestrzańska.

Chyrów-Sambor-Stryj.

Stacyje		Pociąg mięszany			
		Nr. 1.		Nr. 3.	
		G.	M.	G.	M.
Chyrów (Restauracyja)	Odjazd	11	1	5	59
Felsztyn-Głęboka	"	11	28	6	24
Nadyby-Wojutycze	"	11	47	6	41
Sambor (Restauracyja)	"	12	40	7	26
Dublany-Kranzberg	"	1	23	8	6
Dobrowlany	"	2	1	8	42
Drohobycz (Restauracyja)	"	2	36	9	16
Gaje-Wyżne	"	3	29	10	9
Stryj (Restauracyja)	"	4	1	10	41

Stryj-Sambor-Chyrów.

Stacyje		Pociąg mięszany			
		Nr. 2.		Nr. 4.	
		G.	M.	G.	M.
Stryj (Restauracyja)	Odjazd	10	46	4	17
Gaje-Wyżne	"	11	22	4	54
Drohobycz	"	11	46	5	19
Dobrowlany	"	12	36	6	7
Dublany--Kranzberg	"	1	19	6	51
Sambor	"	2	18	7	45
Nadyby-Wojutycze	"	2	55	8	22
Felsztyn-Głęboka	"	3	14	8	41
Chyrów (Restauracyja)	Przyjazd	3	43	9	10

Pociągi Nr. 3. i 4. od Chyrowa do Stryja i odwrotnie kursują tylko w Niedzielę, Wtorki i Czwartki.

Kolej północna Ces. Ferdynanda.

Kraków-Wiedeń.

Stacyje	Pociąg mięszan. Nr. 36.		Pociąg mięszan. Nr. 32.		Pociąg osobowy Nr. 12.		Pociąg mięszan. Nr. 34.		Pociąg pospiesz. Nr. 2.		Pociąg osobowy Nr. 10.	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
Lwów	10	30	—	—	4	33	—	—	10	30	4	49
Kraków	7	50	9	30	3	—	5	30	6	55	5	40
Zabierzów	8	21	10	3	3	22	6	4	—	—	6	1
Krzeszowice	8	52	10	34	3	45	6	38	7	29	6	23
Trzebinia	9	21	11	6	4	7	7	10	7	46	6	43
Chrzanów	do Warszawy		11	38	4	27	7	47	—	—	7	—
Libiąż			11	54	4	38	8	10	8	10	7	11
Chełmek			12	8	4	49	8	26	—	—	7	22
Oświęcim			12	22	5	2	8	42	8	27	7	34
Jawiszowice			12	56	5	24	9	16	—	—	7	54
i t. d.												
Wiedeń			4	5	5	16	12	13	4	19	7	13

Wiedeń-Kraków.

Stacyje	Pociąg mięszan. Nr. 35.		Pociąg osobowy Nr. 9.		Pociąg pospies. Nr. 19.		Pociąg mięszan. Nr. 29		Pociąg mięszan. Nr. 31.		Pociąg osobowy Nr. 11.	
	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.	G.	M.
Wiedeń	z Wrocławia		8	—	11	—	—	—	—	—	8	30
i t. d.												
Jawiszowice			7	25	—	—	2	5	7	55	7	23
Oświęcim			7	39	6	58	2	24	8	14	7	37
Chełmek			7	58	—	—	2	51	8	46	7	56
Libiąż			8	9	—	—	3	7	9	—	8	11
Chrzanów			8	22	—	—	3	25	9	17	8	24
Trzebinia	1	45	8	31	7	34	3	36	9	28	8	33
Krzeszowice	2	19	9	2	7	58	4	44	10	14	9	7
Zabierzów	2	47	9	21	—	—	5	15	10	39	9	26
Kraków	3	15	9	40	8	30	5	45	11	5	9	45
Lwów	—	—	11	—	5	20	—	—	—	—	9	7

SKALA STĘPLOWA.

SKALA I.

na weksle.

						zł.	ct.
			Do	75	zł.		5
Nad	75	zł.	„	150	„		20
„	150	„	„	300	„		20
„	300	„	„	450	„		30
„	450	„	„	600	„		40
„	600	„	„	750	„		50
„	750	„	„	900	„		60
„	900	„	„	1050	„		70
„	1050	„	„	1200	„		80
„	1200	„	„	1350	„		90
„	1350	„	„	1500	„	1	
„	1500	„	„	3000	„	2	
„	3000	„	„	4500	„	3	
„	4500	„	„	6000	„	4	
„	6000	„	„	7500	„	5	
„	7500	„	„	9000	„	6	
„	9000	„	„	10500	„	7	
„	10500	„	„	12000	„	8	
„	12000	„	„	13500	„	9	

Od każdych zaś następnych 1500 złr. o 1 złr. więcéj, przyczém jednak kwoty poniżéj 1500 złr. uważane będą za pełne.

SKALA II.

kwity i dokumenta w sprawach prawnych.

						zł.	ct.
			Do	20	zł.		7
Nad	20	zł.	„	40	„		13
„	40	„	„	60	„		19
„	60	„	„	100	„		32
„	100	„	„	200	„		63
„	200	„	„	300	„		94
„	300	„	„	400	„	1	25
„	400	„	„	800	„	2	50
„	800	„	„	1200	„	3	75
„	1200	„	„	1600	„	5	—
„	1600	„	„	2000	„	6	25
„	2000	„	„	2400	„	7	50
„	2400	„	„	3200	„	10	—
„	3200	„	„	4000	„	12	50
„	4000	„	„	4800	„	15	—
„	4800	„	„	5600	„	17	50
„	5600	„	„	6400	„	20	—
„	6400	„	„	7200	„	22	50
„	7200	„	„	8000	„	25	—

Nad 8000 złr. od każdych 400 złr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 złr. 25 ct., przyczém sumy niżéj 400 złr. uważają się jako pełne.

SKALA III.

ugody pożyczkowe, kontrakty służbowe, kwity na wygrane loteryjne.

						zł.	ct.
			Do	10	zł.		7
Nad	10	zł.	„	20	„		13
„	20	„	„	30	„		19
„	30	„	„	50	„		32
„	50	„	„	100	„		63
„	100	„	„	150	„		94
„	150	„	„	200	„	1	25
„	200	„	„	400	„	2	50
„	400	„	„	600	„	3	75
„	600	„	„	800	„	5	
„	800	„	„	1000	„	6	25
„	1000	„	„	1200	„	7	50
„	1200	„	„	1600	„	10	
„	1600	„	„	2000	„	12	50
„	2000	„	„	2400	„	15	
„	2400	„	„	2800	„	17	50
„	2800	„	„	3200	„	20	
„	3200	„	„	3600	„	22	50
„	3600	„	„	4000	„	25	

Nad 4000 złr. od każdych 200 złr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 złr. 25 ct., przyczém sumy niżéj 200 złr. uważają się jako pełne.

Niektóre objaśnienia pocztowe.

Od listów przesyłanych w miejscu opłaca się po 3 ct. do 15 grm. Za takież listy niefrank. 6 ct. Za listy do całej Austryi i Niemiec niżéj wagi 15 grm. wynosi porto 5 ct. od 15 grm., aż do 250 grm. 10 ct., niefrank. opłaca odbiorca podwójnie.

Porto od listów zwyczajnych za zagranicę wynosi: do Serbii 7 ct., do Anglii, Belgii, Francyi, Grecyi, Rzymu, Mołdawii, Wołoszczyzny, Norwegii, Rosyi, Szwajcaryi, Szwecyi, Turcyi europejskiéj, Włoch, Danii, Ameryki do Stanów Zjednoczonych przez Angliję po 10 ct., do innych krajów Ameryki, różnie [stosownie do odległości po 10, 14, 28 aż do 78 ct.

Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do wysokości 100 złr.

Do Wiednia wolno przesyłać przekazami aż do 5000 złr. Do celniejszych zaś miast monarchii do wysokości 1000 złr.

Uskuteczniać także można przesyłki pieniężne przekazami telegraficznemi.

Próby towarów kupieckich (wartość się nie oznacza), druki wszelkie, korekty i książki można przesyłać pod opaską za opłatą do 50 gramów po 2 ct., do 250 grm. 5 ct. itd.

Telegrafy.

Opłata za przesyłkę depesz w obrębie monarchii Austro-węgierskiéj wynosi:

a) 24 ct. stęplowego za każdy telegram bez wyjątku; b) 2 ct. taksy od każdego wyrazu. Przy depeszach miejscowych opłaca się tylko połowa wyżéj wspomnianego stęplowego.

Odpowiedzi telegraficzne, na posłane depeszę, muszą być zawsze naprzód opłacone, przynajmniej do wysokości dziesięciu wyrazów, lub i więcéj ale nigdy nad trzydzieści.

Do Niemiec, bez względu na oddalenie opłata wynosi: a) 24 ct. stęplowego; b) 6 ct. za każdy wyraz.

Za depeszę o 20 słowach opłaca się do innych krajów: Do Anglii 3 zł. 60 ct., Belgii 2 zł., Danii 2 zł., Francyi 2 zł. 60 ct., Grecyi 2 zł., 80 ct., Mołdo-Wołoszczyzny 1 zł. 20 ct., Szwecyi 2 zł. 80 ct., Norwegii 3 zł., Rosyi europejskiéj, 4 zł. 20 ct. Omska i Tiumenia 6 zł. 40 ct., 25 mil od granicy 1 zł. 20 ct., Irkutska, Krasnojarska 9 zł. 60 ct., Hiszpanii 3 zł. 60ct., Serbii 80 ct., Szwajcaryi 1 zł. 20 ct., Turcyi europejskiéj 2 zł. 80 ct., Portugalii 4 złr., Włoch północ. 80 ct., Włoch połudn. 1 zł. 20 ct., Rumunii 1 zł. 20 ct.,

---

CZĘŚĆ

NAUKOWO-PRAKTYCZNA.

Przegląd

środków lekarskich, zawartych w farmakopei austryjackiéj, jakoteż ważniejszych środków takową nie objętych, wraz z podaniem ich sposobu działania, dawki i zastosowania.

Środki nie objęte farmakopeą oznaczone są gwiazdką (*).

Absinthii herba, piołun. — Stomachicum amarum. 10·5—15·0 na 100·0—200·0. ***Extr.** 1·5 p. die. ***Ol. aeth.** 1—4 krop. p. dosi. **Tinct. abs. composita.** Po 15—20 krop., 3 razy dziennie.

***Acetonum**, Spirit. pyro-aceticus. — Nervinum. Po 15—20 krop., 3—4 razy dziennie i do wziewań.

Acetum aromaticum, ocet siedmiu złodziei. — Zewn. do wąchania, płukań itp.

Acetum pyrolignosum rectific., świtłucha. — Środ. odwietrzający, żrący. Po 5·0—10·0 na 100·0 aq.

Acetum scillae, ocet ckliwiczy. — Środ. moczopędny, wykrztuśny. Zob. Scilla.

Acidum acet. conc. pur., kwas octowy stężony. — Środ. żrący. Zewn. do wąchania. Wewn. w rozcieńczeniu.

Acid. aceticum dilutum. — Temperans. W rozcieńczeniu używany za napój, do płukania ust, do enem, okładów, oraz do tamowania krwotoku. — **Acid. bichloro- i trichloro-aceticum.** Żżeradła.

Acid. arsenicosum (Arsenicum album), **kwas arsenawy, arszenik.** — Z morfinem i kreasotem używ. do przyżegania zarodka zębowego (*pulpa dentis*); prócz tego do obmywania guzów i grzybków skórnych (*eczema*, *psoriasis*). Wewnętrznie w łuszczu (*psoriasis*), nerwobólach, pląsawicy, zastarzałéj bagiennicy (*malaria*). 0·05 na 500·0 wody, z tego po $^1/_2$—1 łyżki, 2—3 razy dziennie. Zewn. w maści po 0·15—0·30 na 20·0 tłuszczu. — **Solutio arsenic. Fowleri.** Na 90 części 1 cz. arszeniku, czyli w 90 kroplach 0·08 arszeniku. 0·4 czyli 7 krop. pro die, naj-

wyżéj 1·20. — ***Solutio Donovani** po 0·5—2·0 p. die. — ***Solutio Pearsoni** w dawce 6 razy większéj, niż Sol. Fowleri. Wewn. po 40 kropel. — ***Pilulae asiaticae**. 1 pigułka zawiéra około 0.02 arszeniku.

Acidum carbolicum, kwas karbolowy. — Środ. odwietrzający, powstrzymujący rozkład i gnicie, żrący. Do miejscow. znieczulenia, do wziewań w zgorzeli płucnéj, do wstrzykiwań do pęcherza, macicy. Środ. przeciwzapalny. Zewn. 1·5 na 40·0—400·0 gliceryny, wyskoku lub wody. Wewn. 0·01—0·05. Do wstrzykiw. podskórn. 0·1: 10·0.

Acid. citricum, kw. cytrynowy. — Temperans. Często zanieczyszczony kwasem winowym. Do wysycania proszków burzących.

Acid. chromicum, kwas chromowy. — Zżeradło. Z wodą w stosunku 1: 20 aq., lub szczéry.

***Acid. chrysophanicum, kw. chryzofanowy.** — Do wciérania i opatrunku (1: 4 tłusz.).

***Acidum gallicum, kw. dębiankowy.** — Adstringens. Stosowany w biegunce, krwotoku. W proszk., pig., rozcz. po 0·1—0·5 na raz.

Acid. hydrocyanicum, kwas sinowodowy. — Sedativum, Anodynum. W dolegliwościach żołądka i jelit, w nieżycie oskrzelowym. Należy go przechowywać zawsze w naczyniach ze szkła ciemnego, gdyż rychło ulega rozkładowi (pod wpływem światła słonecz.). Po $1/2$—1 krop. na raz; po 0·2 na dzień.

***Acid. lacticum, kwas mlekowy.** — Zżeradło; w najnow. czasach zalecany jako środ. usypiający. Po 5·0—10·0 dziennie z wodą, cukrem itp. Zewn. na błony rzekome (*croup*). Do wziewania 15 krop. na 30·0 wody.

Acid. muriaticum concentrat., kwas chlorowodowy cz. **solny stężony.** — Zżeradło. — **Acid. muriat. dilutum.** W niestrawności, biegunce, celem powiększenia kwaśnego oddziaływania moczu. Po 5·0—10·0 na 800·0 płynu p. die. Zewn. do płukania ust i gardła po 2·0—4·0 na 150·0 aq.

Acid. nitricum concentr. purum., kwas azotowy stęż. — Zżeradło. — ***Acid. nitricum fumans, kw. azotowy dymiący.** Dwa razy silniejszy niż poprzedni. — Należy używać pręcików drewnianych i w ogóle obchodzić się z tym środkiem ostrożnie! Nadżéra tkanki, wprawdzie gwałtownie, ale tylko powierzchownie. — **Acid. nitric. dilut. purum.** Zalecany w chorobach wątroby i zap. nerek po 5—15 kropel dziennie; w rozcieńczeniu używ. za napój. — ***Acid. chloro-nitrosum v. Aqua regia, kw. chloro-azo-**

towy czyli **woda królewska**. (Acid. nitr. 1 cz., Acid. muriat. 2 cz.). Zewn. do kąpieli i obmywań 5: 100.

Acid. phosphoricum, kw. fosforowy. — W mieszank. po 10—30 krop., 3—6 razy dziennie.

***Acid. picro-nitricum, kw. gorazotowy.** cz. **trój-azotofenilowy.** — Żżeradło, środ. odwietrzający. Po 0·1—0·3 pro dosi; po 0·5! na dzień, w pigułkach.

Acid. salicylicum, kwas salicylowy — Środ. odwietrzający, przeciwgorączkowy (aby obniżyć znacznie ciepłotę ciała). Zalecany w chorobach gorączkowych ostrych, w ostrym gośćcu stawowym. Wewn. 0·15 co godz., do płukania gardła po 5·0 na 500·0 Spirit. vini diluti. Zewn. na rany, wrzody, w stosunku jak 2: 100 cieczy. Jako proszek do posypywania 1: 5 skrobi. — **Natrum salicylicum**, 3·0—5·0 dziennie.

***Acid. succinnicum, kwas bursztynowy.** — W gorączce połogowéj. Do opatryw. ran w ten sam sposób, co kw. karbolowy. Wewn. po 0·15—0·7 w proszk., rozcz., kilkakroć dziennie. Zewn. 1 : 300. Silniejsze rozczyny używ. z dodatkiem wyskoku, boraksu, fosforanu sodowego.

Acid. sulphuricum conc. purum, kwas siarkowy stężony. — Środek nadżerający tkanki głęboko. Wewnętrz. z sokami, w mieszankach po 1—6 krop. w dawce, 3—6 razy dziennie. — **Acid. sulphuric. dilut.** — Temperans. Używ. za napój. Nie mniéj jako środek w zatruciu ołownem. Słabe stypticum. Wewnętrzn: w mieszankach po 2·5—5·0 na 500·0. Do płukań 2·0—5·0 na 200·0. — **Acid. Halleri** (Elixir acid. Halleri), **Eliksyr Hallerowy.** 5—20 krop. 4—6 razy dziennie.

Acid. tannicum, (Tanninum), **kwas garbnikowy,** tannina. — Adstringens, Stypticum. W biegunce, krwotokach, nieżycie błon śluzowych. W proszku, pigułkach, rozczynie po 0·01—0·1, 4—6 razy dziennie. Do wstrzykiwań, enem, płukań, itd. w stosunku jak 1: 20—100.

Acid. tartaricum, kwas winowy. — Temperans. Używ. do mieszanin burzących, oraz do wysypania. W proszk., rozczynie, z sokami po 0·2—0·5 co 2—3 godz.

Aconitinum, akonityn. — Środek odurzający, moczopędny. W dnie, gośćcu, nerwobólach. Przetwór niepewny i zmienny, stąd ostrożność w jego użyciu konieczna! Wewn. po 0·001—0·004, 2—3 razy dziennie; zewnętrzn. 1·25—5·0 w maści, lub rozcz. wyskokow. — **Aconitum, Tuber** (radix) **Aconiti, Tojad, korzeń Tojadowy,** po 0·03—0·1 kilkakroć dziennie. **Extractum** w proszku, pig., po 0·01—0·2

w dawce. Do wcierań 1: 20 maści, wyskoku, gliceryny. **Tinct. acon.**, po 15 krop. 3 razy dziennie. Używa się także do wcierań.

Aether aceticus, eter octowy, nafta octowa —Używ. do wąchania, nie mniéj i wewnętrz., jak eter zwycz.

***Aether amylo-nitrosus, azotyn amilowy** (Amyl-Nitrit). — W migrenie, w dusznicy bolesnéj (*angina pectoris*), w nerwobólach; odtrutka na chloroform, środek pomocny w zamartwicy. 1—2 krop. do wziewania.

Aether sulphuricus, eter siarczany. — Środ. przeciwkurczowy, podniecający. Wziewany znieczula. Miejscowo znieczula się nim za pomocą przyrządu Richardson'a. Eter winien być w tym razie bezwodnym, dla tego téż najwłaściwiéj zmieszać go poprzednio cum aether. petrolei. Zadaje się go wewnętrznie w mieszank., lub na cukrze jako „krople" po 5—20 krop., 2—6 razy dziennie. Prócz tego zewnętrznie do wąchania.

***Aether camphoratus** (Tinct aeth. camphorata), **eter kamforowy.** — Zewn. do wcierań jako środ. przeciwkurczowy, lub kojący ból zębów.

***Aether chloratus, chlorek etylowy.** — Zewn. jako środ. znieczulający po 15—30 krpl.

***Aether nitric. alcoh., azotyn etylowy.** — Dodatek do mięszanek moczopędnych po 10—30 krop.

***Aethylenum** (Elaylum) **chloratum s. Liquor hollandicus.** Używa się do wcierań, jako środ. miejscowo znieczulający po 1·0—3·0.

Agaricus chirurgorum, bedłka. — Środek tamujący krwotoki.

***Alcohol, wyskok** — Analepticum. Do wziewań w duszności.

Aloë lucida, alona. — Środ. przeczyszczający, ostry. W niestrawności, w zakorzenioném zaparciu stolca. Emenagogum. W proszk. lub pig. po 0·02—0·1, 2—3 razy dziennie. Do enem po 0·5—1·0. — **Extrct. aloës aquos. i *Tinct. al. simpl. i comp.** zadaje się (rzadko) wewn. po 8—20 krop., bez dodatków lub w mięszankach.

Althaea, ślaz. — Środek klejki. Korzeń i ziele po 5·0—10·0 na 200. — **Species althaeae, ziółka ślazowe,** używ. do okładów, materacyków. — **Species pectorales, ziółka piersiowe.**

Alumen, hałun. — Adstringens, środ. odwietrzający. Używ. do przyrządz. serwatki. W proszk. po 0·15—0·75 co 2 godziny. Do wstrzykiwań 5·0—10·0 na 400·0; do oczanek 0·06—0·12 na 30·0. Do posypywania bierze się sam ha-

łun, lub ze skrobią. — **Alum. ustum, hałun prażony.** — Tylko zewnętrznie. Jako proszek żrący.

Alumina hydrica, wodnik glinowy.—Do posypywania w proszku, jako absorbens. Łagodne zżeradło. Adstringens. Dawka 0·15—0·5 kilka razy przez dzień.

***Alumina acetica solut. i sulfuric. solut., rozczyn octanu i siarkanu glinowego.** — Oba środki odwietrzające, ściągające. Do wstrzykiwań i okładów 1·0—2·0 na 100·0 aq.

Ammonia (pura liquida), **amonijak.** — Rumieni i nadżera skórę. Zalecany na ukłócia i rany zadane od owadów i jadowitych wężów. Używ. jako środ. orzeźwiajacy, do wąchania; także i w zatruciu wyskokowém. Wewn. 5—10 kropl. w klejkim rozczynniku 1·5—2·0 na 200·0.

Ammoniacum (gummi) **depurat., klejo-żywica amońska.** — Expectorans, Emenagogum. W pigułkach, zawiesinie z żółtka, powidełkach po 0·5—1·0, 3 razy dziennie.

Ammonium acetic. sol. dil. (spiritus Mindereri), **rozciek octanu amonowego.** — Diaphoreticum. Wewn. w kroplach, mieszankach, klejkich rozczynach po 10·0—15·0 na dzień. — **Ammon. carbon., węglan amonijacki.** — Excitans, diaphoreticum, rubefaciens. Wewn. po 0·1—0·3, 3—4 razy dziennie, w proszk., pig., 2·0—5·0 na dzień, w rozczynie. Zewn. do wąchania, do mazideł. — **Linimentum saponato-camphoratum, mazidło mydlano-kamforowe,** (Opodeldoc) rumieni skórę, przytém działa jako środ. odwodzący (derivans). Do wcierań 2·0—5·0 na raz. — **Liniment. ammoniat.,** v. volatile **mazidło amonijackie,** albo lotne. Stosowna zaprawa chloroformu. — **Ammon. chlorat. depurat.** s. Sal. ammoniac. depur., **salmijak.**—Środ. wykrztuśny. Dodatek do mieszanin oziębiających. — ***Ammon. citricum,** działa jak octan amon. — ***Ammon. jodat., jodek amonowy,** działa jak Kali jodatum. Dawka: 0·1—0·3, 3—4 razy dziennie; do wcierań 1 : 20. — ***Ammon. phosphoric.** Środek potny, używ przytém przeciw dnie (*arthritis*), kamicy (*lithiasis*), po 1·5—3·0. — ***Ammon. valerianic.,** w rozcz. z 0·15 na 100·0 przeciw nerwobólom.

Amygdalae amarae, migdały gorzkie. — Środek kojący.

Amygd. dulces, migd. słodkie, w mleczance po 10·0 na 100·0. — ***Amygdalinum, amigdalin,** dodatek 0·06 do mleczanki migdałowéj odpowiada 30 gramom wody wawrzyno-wiśniowéj.

***Amylnitrit** v. Aether amylo-nitrosus, **azotyn amilowy.**

Amylum marantae (Arrowroot), **skrobia Indyjska.** — Używa się 5·0—15·0 na 400·0 cieczy.

Amylum tritici, skrobia pszenna. — Do posypywania, enem.

Angelicae radix, korzeń dzięglowy. — Nervinum. Infus. z 10·0—20·0 na 200·0.

Anisum stellatum. Semen. Nasienie badyjanowe. — Środek pobudzający w leniwém trawieniu. W proszkach 1·0—3·0 pro dosi. Inf. 5·0—10·0 na 100·0.

***Anthracokali simplex.** — W chorobach skórnych, w zołzach, w dawce 0·1—0·2 kilkakroć dziennie.

***Apomorphinum hydrochlor., wodochloran apomorfinowy.** — Jako lek wykrztuśny po 0·001—0·005 na dzień; jako środ. wymiotny po 0·1—0·2 na 10·0 wody, do wstrzykiwań podskórnych.

Aqua amygdalarum amararum concentrata, wódka migdałowa tęższa. — Sedativum, Anodynum; po 5—30 krop. w rozczynie kilkakroć dziennie. — **Aqua amygdal. amar. diluta, wódka migd. rozcieńczona.** — Łyżeczkami kilkakroć dziennie. — **Aqua aromatica spirituosa.** — Używ. u pospólstwa do wcierań w morzysku, kurczach (zwłaszcza w ciąży). — **Aqua aurantiorum florum, wódka pomarańczowa.** — Corrigens. — **Aqua calcis, woda wapienna.** — Zob. Calcaria. — **Aqua carminativa, wódka wiatropędna.** — Na wzdęcie, wiatry, morzysko. Łyżeczkami na cukrze, podobnie — ***Aq. carmelitarum.** — **Aqua chamomillae, wódka rumiankowa.** — Środ. przeciwkurczowy. Dodaje się do innych leków, po 5·0—20·0 na 100·0 cieczy. — **Aqua chlori, woda chlorowa.** — Zob. Chlori aqua. — **Aqua cinnamomi simplex i spirituosa, wódka cynamonowa prosta i winowa** — Corrigentia. — **Aqua creasoti, woda kreasotowa.** — Środ. odwietrzający w zgorzeli płucnéj; używ. prócz tego w wymiotach, biegunce. Wewn. łyżeczkami. — **Aqua foeniculi, wódka fanklowa.** — Corrigens. — ***Aqua antihysterica foetida, wódka cuchnąca albo praska.** — Używa się sama, lub w mięszankach po 5·0—10·0. — **Aqua laurocerasi, woda wawrzyno-wiśniowa** jak Aq. amygd. amarar. — **Aqua melissae i Aq. menthae piperitae.** — Corrigentia. — ***Aqua phagedaenica lutea, woda wygryzająca płowa.** — (Hydrarg. muriat. corrosiv. pulv. 0·1 Aq. calcis ust. 30·0). — ***Aqua phagedaenica nigra, woda wygryzająca czarna.** — (Calomelanos 2·0, Opii pulv. 0·1 Aquae calcar. 100·0). Obie używane zewnętrznie na wrzody kiłowe. — **Aq. plumbica, woda**

ołowiana. — Adstringens, używa się zewnętrznie — ***Aqua purgativa**, (Eau purgative gazeuse), woda przeczyszczająca. Składa się: z Natr. phosphor. cryst. 40·0, Natr. bicarb. 5·0, Aq. destil. 625·0, Acid. citr. 10·0. — **Aqua rosarum i aqua rubi idaei, wódka różana i malinowa**. Obie służą jedynie jako poprawidła. — **Aqua vegetomineralis Goulardi, woda Gulardowa**. — Zewn., środek ściągający, chłodzący.—***Aqua vulneraria Thedeni, woda uraźna**. — Składa się: z Acet. crud. 30·0, Spirit. vini rectf. 18·0, Ac. sulf. dil. 6·0, Mel. depurat. 12·0. Zewn. do opatr. miejsc zranionych.

Arcanum duplicatum, siarkan potasowy. Zob.: Kali sulfuricum.

Argentum nitricum fusum et crystalisatum, azotan srebrowy stopiony i krystaliczny. — Adstringens metallicum. W padaczce, chorobach żołądka (wrzód, nieżyt), w biegunce, w czerwonce (do enem). Nadżera nie zbyt głęboko; używany w stanie stałym i rozczynie. W krwotokach jako stypticum. Na rany zatrute nieprzydatny. W maściach najwłaściwiéj z waselinem (vaselinum). Wewnętrznie zadaje się go bardzo rzadko w rozcz. lub piguł. po 0·01—0·5, 2—3 razy dzien. Zewnętrzn. jako zżeradło in substantia, w rozczynie do wstrzykiwań itp. po 0·05—0·15 na 20·0; w maści (1: 5—25 tłuszczu); do oczanek i obmywań (crystal. 1: 100—500); do pomazywań (1: 10—50). — **Argent. nitric. cum kalio nitr.**, (lapis mitigatus), mieszanina azotanu srebrow. z azotan. potasow. Środek łagodniejszy od poprzedniego, jednak żrący.

***Argilla, bolus alba, glinka**. — Używ. na zaprawę do pigułek, np. z azotanu srebrowego.

Arnicae flores, kwiaty pomornikowe. — Środ. łagodnie podniecający, zadawany podczas nieżytu i biegunki. Inf. z 5·0 na 100·0 p. die. — **Radix arn.** w dawce podwójnéj. — **Tinct.**, do płukań i nacierań. — ***Extr.** 0·3—0·5 p. dosi. — ***Oleum**, 1—4 krop. kilkakroć dziennie.

Artemisia vulgaris, bylica pospolita. — Włóknist. korzenia bierze się 5·0 wewnętrzn. przed napadem padaczkowym. — ***Extr. artem.** 0·2—0·5 p. dosi. — ***Herb. art.**, jak piołun.

Asa foetida (Gummi resina depur.), **smrodzieniec, czarcie łajno**. — Remed. antihystericum. W prosz. po 0·3—1·0, 2—3 razy dzien.; albo 2·0—5·0 na 20·0 Spirit. Minder. i 200·0 Aq. aromat.; do enem.—***Tinct. a. foet.** 20—30 krop. pro dosi kilkakroć dzien., także do enem. — ***Aqua**

antihysterica foetida, woda cuchnąca, czyli **praska.** Wewnętrzn. łyżeczkami.

Atropinum sulfuricum, siarkan atropinowy. — Środek odurzający. W boleściach, kurczach, duszności, dychawicy, krztuścu, w zapal. tęczówki jako środ. rozszérzający źrenicę, także w zapal. rogówki. W potach rozpływnych (podskórn.) $^1/_2$—2 mgm. na raz, 6·6 mgm. na dzień! w rozczynie, proszku lub pig. Do rozszérz. źrenicy 0·05 na 5·0 aq.; do podskórn. wstrzyk. 0·02—0·05 na 10·0 wody. W maści i mazidłach 1: 200—500.

Aurantium, flores naphae, kwiecie pomarańczowe. — Inf. z 5·0—10·0 na 2—3 filiżan. wody, przez dzień. — **Folia aurant.** Infus. z 10·0—20·0 na 200·0, łyżkami. — **Cortex** albo **flavedo corticum aurantiorum, skórki** albo **żółklina ze skórek pomarańczowych.** W proszku po 0·3—1·0, 2—3 razy dzien. Infus. 5·0—10·0 na 200·0, łyżkami. **Syr. aurant.** $^1/_2$—1 łyżki, 2—3 razy. Jako Corrigens 20·0—40·0 na 150·0 Colat. — **Aqua naphae, wódka z kwiatu pomarańczowego.**—Corrigens.

***Aurum chloratum,** 0·06 na 200·0 Aq. dest. — ***Aur. cyanatum.** Wewn. 0·005—0·01 pro dosi. — ***Aurum jodatum** 0·005—0·1 w dawce; zewn: 3·0—6·0 na 30·0 tłuszczu. — **Liquor auri muriat-natronati.** — Środek żrący. — ***Aur. oxydatum,** 0·01—0·06 p. dosi.

Balsamum copaivae. Zob. Copaiva.

Balsamum peruvianum, balsam peruwijański. — Środek przeciwświérzbowy. Robi się jedno do dwóch wcierań balsamem szczérym, lub zarobionym na maść lub rozczyn. wysk.

Balsamum vitae Hoffmanni, balsam żywotny. — 5 — 10 krop. na raz. Zewnętrz: do wąchania, wcierań, wreszcie jako piększydło (cosmeticum) etc.

Belladonnae radix, korzeń szalejowy. Co się tyczy działania zob. Atropinum. Dawka: 0·01—0·04 w proszk. piguł. Infus. 1·0—3·0 na 200·0. — **Extr. rad. B.** 0·01—0·12 pro dos. do 0·2 pro die! w proszk., pigułk., rozczynie. — ***Folia B.** Dwa razy słabsze od korzenia. Zewn: Infus. 1:25, do wstrzykiwań, płukań, enem. — ***Extr. fol. bell.** 0·05—0·1 p. dos.—**Tinct. bellad.** 2—5 krop. ad 0·5 pro dosi, ad 3·0 p. die!

***Benzinum,** czyli **Benzolum.** — Środ. odwietrzający, niszczy zarazem pasorzyty. W kiśnieniu żołądkowém 0·2—0·8 (5—20 krop.) pro dosi kilkakroć dzien. Zewn. na swędzenie 1 cz. na 4 cz. tłuszczu.

Benzoë, bedźwin. — Rzadko zadawany wewnętrznie, a wtedy w piguł. lub mleczarce, po 0·3—1·0. — **Flores benzoës,** (Acidum benzoicum). — Środ. wykrztuśny, podniecający, odwaniający, zadawany w mocznicy. W proszkach kilkakroć dzien. po 0·02—0·5. — **Tinct. benz.** używ. do obmywań, okładów.

Bismuthum subnitricum, (Magisterium bismuthi), **podazotyn bizmutowy.** — Środek żrący, ściągający, w biegunce w cardialgii (przy wrzodzie żołądka) wewnętrz: w proszk., pigułk., po 0·2—1·0, 2—3 dziennie; zewnętrz. w maści 1 : 20, oraz do wstrzykiw.: 1 : 100. — ***Bism. carbonicum.*** Dorosłym 0·5—2·0, dzieciom 0·2—0·5 w proszkach. — ***Bism. tannicum,*** w proszk. po 0·1—0·3 p. dos.—***Bism. valerianic.*** Środ. przeciwkurczowy; w dawkach po 0·05—0·15 kilka razy dziennie.

Borax dep. s. veneta, boran sodowy. — Emmenagogum, środek niepewny niestwierdzony; używa się do płukania ust i gardła w zapaleniach błony śluzow. tamże; także i w nadmiernem ślinieniu. — Wewn. 0·2—1·0 kilkakroć dzien. w proszk., pig.; zewnętrz: do płukań: (2·0—5·0 na 100·0), do pomazywań (3·0—5·0 na 25·0). — ***Acid. boracicum*** (Sal sedativ. Hombergi), **kwas borowy.** Środek moczopędny, odwaniający, chroni mleko i mięso od zepsucia. Dawka: 0·2—1·0 kilka razy dziennie 5·0—15·0 na dzień, w proszkach, roczczynie.

Brayerae (Kousso) **flores, kwiat krasawy czerwiogubnéj** — Dobry środek na zgubienie tasiemca, atoli często przedają zamiast niego Kossein Bedalla, będący mięszaniną rozmaitych składników. Wypija się z rana naczczo na raz odwar z 30·0—50·0 w 500·0 wody, wygotowawszy ją do połowy.

Bromum, brom.—Środek odwietrzający. Zmieszawszy brom z wodą, otrzymuje się wodę bromową, zalecaną w dławcu i błonicy. Celem odwietrzania jakiejś zamkniętéj miejscowości nalewa się brom do naczyń napełnionych piaskiem, zostawia na czas dłuższy, samemu zaś spiesznie uchodzi. Wewnętrznie: $\frac{1}{2}$—2 krop. do 0·1 pro die w wyskoku, lub wodzie. — ***Aqua brom.*** 1 cz.: 30 cz. wody, do okładów i opatrunków; do wstrzykiwań 1: 200—400; do wziewań 1 cz. na 500. — ***Bromum chloratum,*** jest środkiem żrącym.

Brucinum purum, nitric., sulfuric., brucyn, azotan i siarkan brucynowy. — Działa na wzór strychninu, tyl-

ko słabiej. Wewn. po 0·008—0·02—0·06 kilka razy dzien. w piguł. lub kroplach.

***Bryoniae radix, korzeń przestępu.** — Drasticum; obecnie prawie wyszedł z użycia, bo też i niepotrzebny. 15·0 na 200·0 Infus.; sok wyżęty po 0·5—1·0 pro dic.

***Butylum chloratum, chlorek butylu.** — Środ. znieczulalający, nasenny. Po 2·0—5·0 wewnętrznie, z gliceryną lub wodą.

***Cadmium sulfuric., siarkan kadmowy.** — Adstringens metallicum; działa podobnie jak siarkan zynkowy, nie przewyższając go jednak. Zewnętrzn. w maści 0·05—0·15 na 5·0 tłuszczu. W rozczynie 0·05—0·15 na 30·0.

Calamus aromaticus, radix, korzeń tatarakowy lub tatarskiego ziela. — Tonicum. Infus. z 5·0—10·0 na 100·0; w pigułkach, w proszku, lakwarzach po 0·5—1·5 kilkakroć dziennie. — ***Extr. calam.** 0·3—1·5.

Calcium carbonicum purum (Calcaria carbon.), **węglan wapniowy.** — Zobojętnia kwasy. Wewn. 0·5—2·0 pro dosi. Zewn. do posypywania.

Calcium hypochlorosum, (Calcaria chlorata) **Podchloran wapniowy.**—Środek odwietrzający żrący. Środek łatwo rozkładowi ulegający. Działa żrąco przez chlor i wydzielanie nadmierne wapna. Rzadko zadaje się wewn. po 0·5—2·0 na 200·0 wody. Zewn. do obmywań etc.

Calcaria hypophosphorosa, fosforyn wapniowy.**—W niekwaśnym rozczynie zadawany w suchotach w dawkach po 0·15 — 0·30.—Calcaria lactica,** wewn. w suchotach po 0·05—0·3.— **Calcium phosphoricum,** środek odżywczy. Zadaw. w chorobach kości i w ciąży. Wewn. 0·3—0·6 pro dos. — ***Calx sulfurata, siarczyk wapniowy.** Do kąpiel (50·0—120·0 na jedną kąpiel), do obmywań (1 : 20).—**Calc. oxydat.** (Calc. caustica), **wapno gryzące.** Tylko zewnętrznie. Z potażem żrącym zmięszane w równych częściach i zarobione wyskokiem, stanowi **zżeradło wiedeńskie** (Pasta caustica vindobonensis, **Wiener Aetzpasta**). — ***Calc. oxysulf. solut.** v. Solutio Vleminckx, na świerzb. — **Aqua calcis.** Zadaje się w biegunce, błonicy, na oparzenia. Służy do powiększenia w mleku oddziaływania zasadowego. Wewn. po 30·0—100·0 z mlekiem, rosołem, kleikami, kilka razy dzien. Zewn. do wstrzykiwań, obmywań w stanie nie rozcieńczonym.

***Calendula, nogietek.** — Amaro-resolvens. Extr. zadaje się wewn. po 0·1—0·2, kilka razy dziennie.

Calumbo radices, korzenie kalumbowe. — Środ. ściągający; wstrzymuje biegunkę. Zob. Colombo.

Camphora, kamfora. — Gdy choremu w tyfusie, ostrych osutkach, cholerze i t. p. grozi upadek sił zadaje się kamforę; jest ona też środ. podniecającym w otruciach istotami odurzającemi. Nie okazała się skuteczną na przedrażnienie w sferze płciowéj, powstałe z nadużyć płciowych. Zewn. jako środ. pobudzający. Zadaje się kamforę po 0·05—0·2 kilkakroć dzien. w proszk., pig. mleczance w rozcz. wyskokowym, mięszankach. Zewn. w postaci proszków, maści, płukań, pomazywań, plastrów. — **Spirit. camphorat.** Tylke zewnętrznie do obmywań. — **Liniment. sap.-camphorat.** Zobacz: Ammonium.

Cannabis indica, konopie indyjskie.—Środ. odurzający. Extr. po 0·05—0·2 kilka razy dzien. — ***Tict. cannab.** 2—10 krop. kilka razy na dzień. — **Semina cann. sativae,** do mleczanek 10·0—30·0 na 400·0.

Cantharides, pryszczawki, (muchy hiszpańskie). — Zewn. do posypywania, plastrów, maści; wewn. jako lek moczopędny w gnuśności lub porażeniu pęcherza i narzędzi płciowych, w proszk. pigułk., zawiesinie po 0·01—0·05 pro dosi. — **Tict. cantharid.** 5—20 krop. 2—3 razy na dzień. Zewn. do wcierań: 5·0 na 30·0 plastru, maści i t. p. — **Emplastr. cantharid. ord.** (1 cz. kantaryd na 3 cz. objemca) v. **vesicat.** — **Emplastr. canth. perpet.** (Euphorb. 1., Canthar. 2, ad 8 Const.)

***Capsicum annuum. Fructus, owoce pieprznika rocznego.** — Stomachicum (niepotrzebny). W piguł., prosz., 0·05—0·2 3 razy dzien. Inf. po 0·2—0·5 na 50·0, łyżkami. — ***Tict. caps.** po 10—15 krop. w klejkim rozczyn. 2—3 razy dzien.; także do płukań, wcierań i t. p.

Carbo vegetebilis, węgiel roślinny. — Absorbens. Do posypowania.

***Carboneum jodatum, jodek węglowy.** — 0·05—0·2 p. dos. w piguł. Zewn. 2·0 na 25·0. — **Carboneum sulfurat. dwusiarczyk węglowy,** (Alcohol sulfuris). — Zadaw. w gośćcu i dnie. Środek trudny do przechowania, zapala się z łatwością. Po 3—8 krop. p. dosi w mięszank. Zewn. sam, z wyskokiem lub oliwą: 2·0—4·0 na 30·0—50·0. — ***Carboneum trichlorat.** — Jako środek rzeźwiący w okresie zamartwiczym cholery po 0·3—0·4 w prosz. co pół godziny.

Cardamoni semina, nasiona kardamonu. — Aromaticum w proszku po 0·3—0·5. p. dosi.

Carragheen, chrząśnica strzępiasta, karragen. — Środ. osłaniający, łagodzący. Dct. 5·0: 200·0 Col. — **Gelatina carragh.** łyżeczkami.

Carvi semina, nas. karolkowe, kminkowe. — Środ. wiatropędny. Wewn. jako dodatek do leków rozwalniających, 0·5—1·5, 2—3 razy dziennie. Jako ziółka: 3·0—6·0 na 2 filiżanki wody. — **Oleum aether.**, do wcierań. Wewnętrz. 4—5 krop. 2—3 razy na dzień.

Caryophylli aromatici, gwoździki indyjskie. — Stomachicum i carminativum. Zazwyczaj używa się **olejku** na cukrze albo z eterem lub wyskokiem, 1—3 krop., 2—3 razy dziennie. — ***Tinct. caryoph.** 15—30 krop. Oba przetwory służą jako dodatki do środ. kojących ból zębów.

Cascarillae cortex, kora kaskarylana. — Środ. szczmiący, ściągający i jako taki zadaw. w biegunce. W proszku po 0·3—1·5, 2—3 razy na dzień. Infus. aquos. v. vinos. 10·0 na 200·0, co 2—3 godź. łyżkę. — ***Extr. cascar.** w pig. rozcz., po 0·5—1·0 3—4 razy dzien. — ***Tinct. casc.** po 10—20 kropli.

Cassia cinnamomea, kasyja cynamonowa. — Mniejsze dawki wspierają trawienie, ograniczając zarazem wydzielinę błony śluz. jelit; większe wstrzymują krwawienie a podtrzymują i wywołują bóle porodowe. Wewn. kora w nalewie wodn. lub wyskok. 5·0—10·0 na 200·0.— **Tinct. cass.** po 10—30 kropel z wodą, 2—6 razy.— **Syrup.** 20·0—30·0. — **Ol. aeth.** ½—2 krop., 2—3 razy. Przytem jako środek uśmierzający ból zębów.

***Castoreum** (sibir.), **stroje bobrowe** (sybirskie). — Środek podniecający. Zadaje się w proszk., pigułk., w postaci ciasta po 0·1—0·3 kilkakroć dzien.

***Catechu, cierpna.** — Adstringens. W proszk., pig. po 0·2—1·0 kilka razy dzien., z winem lub wyskok. po 5·0 na 100·0 Colat. Zewnętrz. do posypywania. — ***Tinct. cat.** 10—30 krop.

Centaurei minoris herba, centuryja. — Stomachicum Amarum. Infus. aq. v. vinos. 5·0—15·0 na 100·0 — **Extr.** 5·0 pro die w pig., lub mięszankach.

Ceratum fuscum, woskowiec śniady.— ***Cerat. plumb. compos.** (Goulard. cerat). Skład: Ung. plumb. 25·0, Camphor. 0·01.

Chamomillae vulg. flores, rumianek. — Środ. przeciwkurczowy, ściągający, z powodu obecności olejku podnie-

cający. Inf. po 5·0 na 200·0. — ***Extr. cham.** w pig., 0·5—0·6, 2—4 razy. — ***Ol. cham. aeth.**, jako olejocukier lub rozczyn. eter. po 1—3 krop. p. die. — **Tinct. cham.** 10—20 krop. 3—4 razy dziennie.

Chamomilla romana, rumianek włoski. — Dawka i sposób zadawania te same, co poprzedniego.

Chelidonii herba, ziele celidonii, jaskółcze ziele. — Do wewn. używa się sok świeżo wyżęty po 0·5—5·0 dziennie z mlekiem lub kleikiem. — **Extr. chelid.** 0·3—1·0 kilkakroć dziennie.

China, (Cortex chinae regiae, fuscae, rubrae), **kina** (królewska, cisa, czerwona). — Tonicum, Antipyreticum. Ze wszystkich gatunków kora kiny królewskiéj zawiéra najwięcéj chininu. Chinin dostaje się całkowicie tylko wtedy do odwaru, gdy przy tegoż sporządzaniu dodano kwasu. Obok chininu ważnym składnikiem kor kinowych jest swoisty ściągająco działający kwas garbnikowy (Chiningerbsäure) itd. W bagiennicy (malaria) skuteczniejszą bywa jedna większa dawka, niż często powtarzane, małe. Dzieciom zadaje się chinin z mlekiem krowiém, które gorycz łagodzi. Zresztą w proszk., piguł., lakwarz., po 1·5—3·0, 2—3 razy przez dzień. W odwarze, nalewie wodnym lub wyskokowym 5·0—15·0 na 200·0.— **Extr.** w rozcz., pig., 0·3—1·5, 3—4 razy dzien. — **Tinct.** 30—80 krop. 3—4 razy dzien. — ***Tinct. chinae compos.** (Elixir robor. Whytii). Wewn. sama lub na cukrze, w mięszankach po 30—80 krop. 2—3 r. dzien. — **Chininum, chinin.** W prosz. pig., rozcz., 0·02—0·3—0·5, 2—4 razy dzien. — **Chininum bisulfuricum, muriatic., sulfuric.,** W proszk., pig., rozcz., z sokiem po 0·05—0·5 —1·5 na 24 godzin. Podskórnie 0·2—0·5, do enem 0·3—1·0, 1—2 razy. — ***Chinin. phosphor.** 0·2—1·0 p. die. — ***Chinin. tannic.** 0·05—0·3 w piguł. — ***Chinin. tartaric.** 0·05—0·2—1·5. — ***Chinin. valerianic.** 0·1—0·5 w kleiku z gumy arab.

Chinidinum, chinidyn. — Używ. w miejsce chininu, jednak skuteczności niepewnéj. — **Tinc.** 30—60 krop. kilkakroć dziennie.

Chloralum hydratum, wodnik chloralowy. — Środek nasenny, kojący, uśmierzający, przeciwkurczowy. W obłędzie pijackim zadawany do 6·0. Wstrzykuje się pod skórę tylko wtedy, gdy zadanie go przez usta, lub pod postacią enem, niemożebne. Po 2·0—4·0—5·0 w dawkach rozdzielonych, w rozczynie wodnym, z dodatkiem środków

klejkich; niemowlętom 0·12—0·2, dzieciom do lat 5, 0·4, starszym 0·5—0·8 co pół godziny. (Większe dawki z należytą ostrożnością!) Zewn: do enem (2·0—5·0 z żółtkiem, lub środ. klejkim), podskórnie (1: 25, atoli jedynie w ostateczności!)

Chlori aqua, chlorina liquida, woda chlorowa, — Odwietrzaj. środ. W chor. zakaźnych i zaraźliwych. Wew. w mięszank., z sokami, lub wodą: 4·0 do 15·0 pro die.

Chloroformium, chloroform. Wewn. po 5—10 krop. w Delirium tremens, w cholerze, zapal. płuc, eklampsyi. Do wziewań bierze się chlorof. szczery, lub z eterem. Zewn. do wcierań także szczery, lub w rozcz. wyskok. prócz tego używ. do maści i mazideł (1: 2—10 tł.) do kropli na zęby, do wkraplań usznych.

Cinae semina, flores artemis. contrae, nasiona glistnikowe. — Środek czerwiogubny. Wew. w powidełkach, mięszankach po 1·0—5·0 pro dosi; do enem 2·0—4·0. — **Extr. cin.** W pig. 0·2—0·3, 2—3 razy dziennie.

Cininum (Santoninum), santonin. — W świetle słonecznêm rozkłada się na nieskuteczny fotosantonin. Wewn. w proszk. po 0·2—0·3 pro dosi.

Cinchoninum, cynchonin. — W zastępstwie chininu skutek nie zupełnie pewny. Sposób zadaw. i dawka, jak chininu.

Cinnamomum. Zob.: Cassia cinnam.

Citrus medica, owoce cytryńca pospolit. — Wewn. sok do limonad, mięszanek.

***Coca.** — Analepticum. Sproszkow. liście po 0·3—0·5 w dawce; Inf. 5·0—10·0 na 100·0—200·0

Cochlearia, warzęcha. — Sok świeżo wyżęty po 5·0—10·0 dziennie z rosołem, serwatką, konserwami po 10·0—15·0 — **Spirit. cochl.** po 1/2—1 łyżeczki, zewn. do kropli na zęby, do płukań.

Coffeinum purum et citricum, kofein i cytrynian kofeinowy. W migrenie, 0·03—0·10 kilkakroć dziennie.

Colchicum autumnale (semen), **zimowit** jesienny. — 0·05 —0·2 p. dos.—**Tinct. colch.** 0·3—1·0 p. dos.! ad 3·0 p. die. Toż samo **Vinum c.** — ***Bulbus colch.** i tegoż przetwory w dawce 2—3 razy większéj.

Colchicinum, kolchicyn. — Wewn. po 0·001—0·002—0·003, 2—3 razy dz. w gośccu, dnie, w proszk., pig., wodnym rozcz. lub. wyskokowym.

***Collodium, kleina.** — Środek zlepny i osłaniający. — **Collod. elastic.** składa się: z Collod. 50: 1 Ol. ricini.

Collyrium adstringens luteum. Do oczanek.
Colocynthides (fructus et pulpa), **burzanki.** — Drasticum. Wewn. 0·02—0·12 w proszk., pig., 5·0—15·0 na 300·0 w odwarze. — **Extr. coloc.** 0·3—0·6. — ***Tinct. coloc.** 10—20 krop. p. dosi 3—4 razy.
Colombo radix, korzenie kalumbowe. — Adstringens. W odwarze 10·0—15·0 na 200·0 dzien.; w proszku 0·5—1·0.— **Extr. col.** 0·3—0·6 kilkakroć dziennie.
Conii maculati herba, ziele pietrasznikowe. —Najczęściéj zewn. do materacyków i okładów.— **Extr. con.** 0·02—0·1 p. dos., 2—3 razy dziennie. — **Empl. con.** — ***Tct. con.** 10—20 krop. p. dosi.
Coniinum, koniin. — Środ. odurzający. Ulatnia się i rozkłada z łatwością. Zadaw. na bóle i kurcze. 1 kropla na 100·0 Aq. menthae, z tego po łyżce kilka razy na dzień.
Copaivae balsamum, balsam kopaiwiany. — W śluzotokach. Wywołuje łatwo osutki, biegunkę, zaburzenia w trawieniu. 20—40 krop. p. dosi. — ***Ol. copaiv. aeth.** 10—20 krop. p. dosi.
Coriandri fructus, **kolędra pospol.** — Dodatek do powidełek rozwalniających. Prosz. po 0·25—0·5, kilkakroć dziennie. Inf. 10·0 na 100·0.
***Cortex adstringens brasiliensis.** — Wewn. prosz. 1·0—2·0 p. dosi. Odwar z 20·0 na 500·0 wody, wygotować do 250·0. — ***Tnct.** 10·0—15·0 z winem czerwoném.
***Coto cortex** — Antidiarrhoicum. Upośledza trawienie. Zadaje się po 0·05—0·2—0·5 p. dosi.; 2—4 razy dziennie. — ***Cotoinum, kotoin.** 0·005—0·01 p. dosi.
Creasotum, kreasot. — Środek odwietrzający; atoli najzupełniéj daje się zastąpić kwasem karbolowym. Wewn. 2—4 kropli w dawce w pigułkach. Zewn. wodą rozcieńczony, lub w maści po 5—20 kropl. na 15·0—30·0. — **Aqua creasoti.** 20 krop. na 150·0 Aq.
Crocus austriacus, szafran. — Zadawany w braku lub zatrzymaniu miesiączkowania, w razie słabych, niedostatecznych bólów porodowych. Wewn. w proszk., 0·2—0·5 w dawce kilkakroć dzien. Infus. z 2·5—5·0 na 100·0. — **Tinct.** 10 do 20 kropel w dawce.
Crotonis oleum, olej krotniowy. — Zadawany rzadko wewnętrznie w proszku, pig., z innymi olejami. 1—3 krop. na 5·0 cukru podzielić na 6 części, 1—2 razy. Zewnętrznie używ. jako pryszczydło i to albo szczery

olej, albo zmieszany z oliwą lub jakimś tłuszczem do wcierań. Oleju bierze się w tym celu 5—20 krop.

Cubebae, kubeby. — W śluzotokach, wiewiórze. W proszkach, piguł., powidełk. po 1·5—5·0, 3—4 razy dzien. — **Extr. cubeb.** w pig., 0·3—1·0. — ***Ol. cubeb. aether.**, po 3—4 krop. 3—4 razy dzien.

***Cundurango cortex.** — Środ. najzupełniéj zbyteczny i nieskuteczny. Dct. z 15·0 : 400·0 Aq. na 200·0. Col. — **Extr. cundur.** 0·2—0·5 p. dosi.

Cuprum aceticum, octan miedziowy.** — 0·02—0·05 p. dosi. do opatr., oczanek, pomazyw., podobnie jak Cupr. sulfuric. — **Cup. aluminatum**, (lapis divinus). Zewn. jako oczanka: 0·5—0·15 na 30·0. Do wstrzykiwań i opatr. 0·3—1·5 na 35·0. — ***Cup. carbonic.** Wewn. 0·3—0·5, 4—6 razy dziennie w proszk., pigułk.; zewn. 5·0 na 30·0 tłuszczu. —Cupr. oxydatum nigrum.** Środ. rozpędzający, używ. zewn. jak poprzedni. — **Cupr. sulfuricum**, wewn. w prosz., pig., rozcz. po 0·01—0·03, 2—3 razy dzien.; jako środek wymiotny 0·2—5·0 p. dosi. Dzieciom 0·04—0·15 p. dos. Zewn. do obmywań, wstrzykiwań 0·1 —0·5 na 30·0. W maści 0·1—0·3 na 30·0.

***Curare i curarinum** z Strychnos guinensis, **kurara i kuraryn.** — Środek gwałtownie odurzający. Do podskórn. wstrzyk. 1 cz. na 50 wody. Przetwór ten nigdy nie jest pewnym co do swego składu, należy go przeto zawsze poprzednio spróbować na zwierzęciu, nim się go zastosuje u człowieka. Jest odtrutką w zatruciu trychninem. **O kuraryni**e mówią i piszą, jednak czy istnieje, jest rzeczą wątpliwą.

Cydoniae seminum mucilago, **kleik pigwowy.** — Zewn. do oczanek.

***Delphinium, ostróżka** (z nasion ostróżki polnéj, delphin. staphisagria.) — Zbliżona w działaniu do weratrynu. Wewn. 0·02—0·05 p. dos. Zewn. 0·2—1·0 na 10·0 tł. lub wysk.

Digitalis purpureae folia, liście naparstnicy czerwonéj. — Środek moczopędny i przeciwgorączkowy, skuteczniejszy od wyrabianego z niego **dygitalinu.** W proszku, pig. po 0·02—0·08. Infus. z 0·5—1·5 na 100·0, łyżkami. — **Tinct. digit**, 5—20 krop., 2—5 razy dziennie. — ***Unguent. digit.** 1 : 10 tłusz.

***Diosmae crenatae folia, liście gruczlinu karbowego.** — 15·0 na 300·0 infus. — ***Tinct.** 5·0 p. dos.

Dulcamarae stipites, **słodkogorz.** — Środ. wykrztuśny. Dct.

10·0—30·0 na 300·0 — ***Extr.** w rozcz., pig., 5·0—8·0 pro die. — ***Dulcamarinum, dulkamaryn.** 0·1—0·2.

Elaeosacchara, olejkocukry. — Na 2 gramy sproszkow. cukru daje się 1 kropla olejku (eterycznego).
***Elateryum, sprężynek** — Drasticum, Diureticum. Po 0·05 — 0·1—0·2 w proszk., pig., rozcz. — ***Elaterin.** 0·003—0·004—0·006, 3 razy na dzień.
***Elaylum chloratum** (Liquor hollandic, Aether anaestheticus Arani). Zewn. jako środek znieczulający 10·0—20·0 cum Oleo hyoscyami.
Electuarium aromaticum, lakwarz korzenny. — Stomachicum. Zewn. pomazawszy kawałek skóry lub płótna, używa się do okładów. — **Elect. arom. cum. opio.** Uśmierza ból; zastosowanie, jak poprzedniego.—**Elect. lenitivum, lakwarz uśmierzający.** Łyżeczkami.
Elemi resina, żywica elemijska, elemi. — Tylko do zewn. użycia, jako środek drażniący. — ***Ung. elemi.** Maść opatrunkowa.
Emplastrum anglicum, kitajka angielska. — ***Empl. adhaesiv. Pettenkoferi.** Sap. calcar. 40·0. Terebinth. coct. 20·0, Sebi ovil. 50·0. — ***Empl. ammoniac., asae foetid., galbani** (parantur eodem modo de resina pini et cera flava, Ammon. galban. et asae foetid.) — **E. cantharid. commune, plaster pryszczawkowy posp.** Służy jako pryszczydło. — **Emp. canth. perpetuum, pl. pryszcz. trwały.** Rumieni skórę. — ***Empl. cumini v. carvi.** Przylepia się na brzuch dla usunięcia kruczenia. — **Empl. cerussae.** Środ. osłaniający, łagodny. — **Empl. conii maculat.** Środ. uśmierzający.—**Empl. de meliloto.** — **E. diachylon** simplex, empl. diach. compositum et linteo extensum.—**Emp. hydrargyri** (v. emp. mercuriale).— **E. minii adustum,** (v. emp. fuscum,) — **E. oxycroceum.** Używ. na wrzody zastarzałe.— **E. saponatum.** Używ. na obrzmienia gośćcowe.
Ergotinum z Secale cornutum. — Jest jedynie wyciągiem. Nazwy „ergotyn“ używa się niewłaściwie, gdyż skutecznego alkaloidu dotąd ze sporyszu niepozyskano.
***Eserinum sulfuric.** z Faba calabar., albo **Physostygminum.** — Wywołuje ścieśnienie źrenicy. Alkaloid ten wytwarzają w stanie krystalicznym, w handlu jednak rzadko bywa czystym. Zob. Faba calabar.
***Eucalyptus globulus, rozdręb gałeczkowaty.** Folia. — W proszku 0·5—1·0 kilkakroć dzień. Uchodzi za środek przeciwgorączkowy, przeciwzimniczy (podczas bezgorączko-

wia można podawać po 5·0—12·0). Inf. 10·0—30·0 na 100·0—200·0 Colat. Środek odwietrzający. Działanie przypisać należy olejkowi eterycznemu.

Euphorbium, ostromlecz. — Do użyt. zewn. środ. drażniący. 5·0—10·0 na 30·0 plastru, albo 10·0—30·0 na 30·0 tłuszczu, jako maść.

Extractum aconiti, zob. Aconit.—**Extractum aloës** zob. Aloës. —0·02—0·1 kilka razy dzień., 0·05—0·25 (purgans); 0·25—0·5 (drastic.) w pig., proszku, mięszankach.—**Extr. belladonnae,** zob. Belladonnae rad. — Wewn. 0·01—0·07 p. dos. Zewn. 0·05—0·1 na 30·0 do wstrzykiw., lub enem. W maści 2·5—5·0 na 250·0 tłuszczu.—**Extr. colombo.** zob. Colombo rad. — **Extr. cannabis indicae,** zob. Cannabis. — **Extr. centaurii,** zob. Centaureum min.— **Ext. Chelidonii** zob. Chelidon. herba.—Środ. odurzający.—**Extr. chinae fuscae,** zob. China.— **Extr. colocynthidum,** zob. Colocynthides, fructus. —**Extr. conii maculati,** zob. Conium.—**Extr. cubebarum,** zob. Cubebae.—**Extr. filicis maris,** zob. Filix mas.—**Extr. gentianae,** zob. Gentianae radix. — **Extr. graminis,** zob. Gramen rad. — Środek łagodzący, ma przytem działać moczopędnie. — **Extr. hellebori virid.** po 0·03—0·1 w pigułk. lub mięszank. — **Extr. hyoscyami foliorum,** zob. Hyoscyamus niger. —**Extr. liquiritiae.** —Środ. wykrztuśny i corrigens. Po 1·5—2·0. — **Extr. malatis ferri.** — 0·25—0·5, kilkakroć dziennie. — ***Extr. malti, wyciąg słodowy.** — Środ. pożywny. Łyżeczkami z mlekiem lub piwem. — ***Extr. malti ferratum.** (Extr. malti 95·0, Ferri pyrophosph. cum ammon. citr. 2·0. Aquae dest. 3·0). Łyż. — **Extr. nucis vomicae,** zob. Nux vomica.— **Extr. opii,** zob. Opium. — 0·01—0·1 p. dosi. — **Extr. punicae granati,** zob. Granati radix. — **Extr. quassiae,** zob. Quassiae lignum. — **Extr. ratanhiae,** zob. Ratanhiae rad. — **Extr. scillae,** zob. Scillae bulbus. — **Extr. secalis cornuti,** zob. Secale cornut. — **Extr. taraxaci,** zob. Taraxacum. — **Extr. trifolii fibrini,** zob. Trifolium.

***Faba calabarica, bób kalabarski.** — Rzadko używany. — ***Extract. fab. calab.** Wewn. 0·005—0·02 w drgawkach, padaczce, tężcu, pląsawicy. — ***Eserinum sulf., siarkan ezerynowy.** Wewn. 0·001—0·003; zewn. 0·1: 100·0 jako środ. zwężający źrenicę (myoticum).

Fel tauri depuratum, żółć wołowa. — Niezdatna do wynagrodzenia braku żółci w ustroju przytem upośledza trawienie. Po 0·5—2·0 w piguł. lub wodzie wonnéj.

Ferrum aceticum siccum**. — 0·05—0·1—0·2 p. dosi. — ***Tinct. ferri acet. aeth.** (rozciek klaprotowy). Po 5—10 krop. 3 razy dziennie. — ***Ferr. bromat.** 0·08—0·3 p. dosi. — **Ferrum carbonicum saccharatum.** Przetwór dosyć trwały, przytem przyswaja się ustrojowi z łatwością. 0·2—0·6, kilkakroć dziennie.—Ferr. citricum.** Środ. wzmacniający, jednak bez żadnych osobliwych zalet. 0·05—0·1—0·2 p. dosi.—**Ferrum jodatum saccharatum,** Wewn. w rozcz., pig., lakwarzach, 0·4—1·5, 3—4 razy dziennie. — **Ferrum lacticum.** Środek doskonały. Wewn. proszk. po 0·08—0·2 kilka razy dziennie. — **Ferrum limatum alcoholisatum.** Wewn. w proszkach, rzadko kiedy w pigułkach, lakwarzach lub z winem. 0·08—2·0, 2—3 razy dziennie. — ***Ferrum oxydatum acetic. liquidum.** Nie posiada szczególnych zalet. Tinct. po 0·6—2·0.— ***Ferr. oxydatum dialysatum** (Liquor ferri peroxychlorati), 5—10—20 krop. p. dosi. — ***Ferrum oxydat. hydricum.** Wewn. w mięszan. z 10·0—30·0 na 400·0 wody używa się w krótkich przerwach w przypadku zatrucia arszenikiem.—**Ferrum oxydato-oxydulatum.** Wewn. 0·08 —0·2, 2—3 razy dziennie. — ***F. pomat. extractum.** 0·3—0·6. — ***Tinct. ferri pom.** 10—20 krop. — **Ferrum phosphoric. oxydulat.** Wewn. 0·08—0·3—0·6, zewn. w maści 5·0—10·0 na 30·0.— ***Ferr. pyrophosphoricum.** Przetwór łatwy do przyswojenia, przytém skuteczny a nie przykry. 10·0—20·0—30·0 grm. p. dosi.—**Ferrum sesquichloratum solut.** Adstringens; nadżera błony śluz., powstrzymuje krwotok wstrzykiwany do żylaków i tętniaków. Bawełnę lub skubankę zwilżoną tymże przykłada się ze skutkiem na miejsca krwawiące. Bólu nie sprawia, gdy jest wolny od kwasu. Wewn. w rozcz., nastoju, lakwarz., piguł., po 0·15—0·5, 3—5 razy. Zewn. jako środek przeciw krwotokom.—**Spiritus ferri chlorati aethereus,** (Tra nervino-tonica Bestużefii), krop. Bestużewowe. Wewn. 10—20 krop., 2—3 razy na cukrze. — **Ferrum sulfuricum.** Wewn. w pigułkach, rozcz. po 0·05—0·3, 2—3 razy. Zewn. do oczanek, wstrzykiw., 0·1—0·5 na 30·0.— ***Ferr. tannicum.** 0·06—5·0 z Syrup. cinnam., albo w piguł. z Extr. absinth., w błednicy. — ***Ferr. tartaricum.** 0·3—0·6 p. dosi; zanieczyszcz. używa się jako Globuli martiales po 1—3 na kąpiel. — ***Ferr. valerianicum** 0·08—0·15 p. dosi.

Filix mas, nerecznica samcza. — Środ. czerwiogubny. Korzeń wewnętrz. w proszk. po 2·0—10·0, 2—3 razy. —

Extra filic. mar. aeth. 1·5 z proszkiem korzenia nereczn. samcz., na 20 pigułek; z rana i wieczorem po 10 pigułek.
Foeniculi semina, nasiona fanklowe. — Aromaticum. Inf. z 10·0—25·0 na 100·0 Colat. — **Ol. aeth.** 1—4 krop.

Galbanum, gałban (gummi resina). — Środek drażniący skórę, emenagogum. Do plastrów. Wewn. 0·3—1·0 p. dosi kilkakroć dziennie; zresztą jak Asa foetida.
Galeopsis grandiflorae herba, poziewnik, kocipysk. — Używ. do ziółek piersiowych 15·0—30·0 na 400·0 Dct.
Gallae quercus turcic., dębianki. — Adstringens. Wewn. 15·0—30·0 na 400·0 Dct.
Gelatina carragheen. — Expectorans. Łyżeczkami. — **Gelat. lichen. island.** Środ. wykrztuśny, gorzki. Łyżecz.
***Gelsemii radix.** — Po 0·05—0·2, 2—4 razy dziennie (do 0·25 p. dosi; a 1·0 p. die). — ***Extract. gelsem.** 0·03—0·1—0·75 p. die. — ***Tinct. gels.** 4—25 krop. pro dosi kilkakroć dziennie, do 6·0 pro die.
Gentianae radix, korzeń goryczki. — Stomachicum. Infus. 5·0—15·0 na 200·0. — **Extr. gent.** 0·5—1·0 p. dosi.
***Geoffroya surinam., umora surynamska.** — Kora jako środ. czerwiogubny, w proszk. 2·0—5·0, w odwarze 20·0 na 200·0. — **Tinct.** 20—60 krop. p. dosi.
Glycerinum, glicerina, słodnik. — Środ. łagodzący, osłaniający. Corrigens. Dodaje się do różnych leków dla złagodzenia ich tęgości. Służy do przechowania krowianki i pepsynu. Wewn. 20·0—30·0 p. die. Rozczynnik wielu zewnętrznie stosowanych leków. — **Ung. glicer.**, składa się: 1 cz. skrobi i 15 gliceryny.
Gramen, radix., perz. — Korzeń w odwarze 20·0—50·0 na 200·0 Col. — Extr. 8·0—15·0. Sok wyżęty 15·0—30·0 p. die.
Granati radix, cortex recens, ziarnowca lek. korzeń i świeża kora. — Środek na tasiemca, stosowany po przeprowadzeniu leczenia przygotowawczego. Środek skuteczny otrzymuje się dopiero po dłuższym digerowaniu. Dct. 30·0—60·0 na 250·0—300·0. — **Extr.** w rozcz., lakw., 15·0—25·0 dzien.
***Guajaci lignum, drewno kiłogubne.** — Środek przeciwgośćcowy, używany także i w dnie (artritis), oraz chronicznych osutkach. Dct. z 20·0—30·0 na 200·0 dzien. — **Tinct. guaj.** 20—30 krop., 2—3 razy dziennie. — **Resina guaj. nativa.** Wewn. w proszk., pig., zawiesinie, rozczynie 0·3—0·6 p. dosi kilkakroć dziennie.

Guaranae pasta, gwarana. — Zawiera **gwaranin,** ciało tego samego składu co kofein. Stosow. w migrenie, niemniéj w biegunce, jako środek ściągający. 1·0—4·0 na raz, lub częściowo.

Gummi arab. s. mimosae, liposok arabski.—5·0—15·0 jako dodatek do mięszanek i leków ostrych. — **Mucilago gum. arab., kleik liposoku arabskiego.** 1 cz. lipos. na 2 cz. wody. — **Pulvis gummosus,** jako Constituens do prosz. i pig. — **Syr. gummos.** (Mucil. gum. ar., Syrup. simp. ana part. aeq.). — **Pasta gummosa albuminata, ciasto liposokowe nabiałczone.**

***Gummi gutti, kroplin.** — Catharticum drasticum; środek moczopędny. W małych podzielonych dawkach po 0·03—0·2 kilkakroć dzien., po 0·3—0·5 jako drasticum.

Hellebori nigri radix, korz. **ciemiernika czarnego.**—Drasticum catharticum. W piguł., w dawce podzielonéj po 0·1—0·2; w dawce pełnéj 0·5 —1·0; Infus. 5·0—10·0 na 200·0. — **Extr. helleb.** w pig., rozcz. po 0·05—0·1 kilka razy dzień., 0·2—0·6 pro die. — ***Tinct.** 10—20 krop. 2—3 razy.

***Helmintochorton, gałecznica czerwiogubna.** — W odwarze z 8·0—15·0 na 100·0 Col.

***Helminthia tuberosa.** — W proszku po 5·0—10·0 z konserwami różanemi, jako środek czerwiogubny.

Hepar sulfuris, wątroba siarczana, (siarczyk potasowy).— Wewnętrz. zbyteczny; zewnętrznie w rozmaitych chorobach skórnych. W prosz., pig., po 0·2—0·3 p. dosi. Zewn. do kąpieli: 30·0—100·0 na 1 kąpiel. — **Hep. sulfur. martiale.** W pig., proszk., po 0·2—0·3, 2—4 razy dziennie.

Humuli lupuli strobuli, szyszki chmielowe. — Niepewny środ. usypiający. Wewn. w nalewie z 5·0—25·0 na 200·0 wody. Zewn. do okładów. — ***Extr. h.** 10·0—12·0 na 200·0. — ***Tinct. hum. lup.** 5·0—10·0 pro die. — **Lupulinum, lupulin.** — 0·3—0·6—1·0 w dawce, 1—2 razy; w proszku lub pigułkach.

***Hydrargyrum aceticum oxydulatum, octan rtęciowy.** — Zewn. na piegi, 1·0: 200·0 Aq. rosar. — **Hydrg. bichlorat. ammoniatum** (Mercur. praecipitat. alb.). Tylko zewn. do maści ocznych: 0·1—0·5 na 5·0 świeżego niesolon. masła; jest środkiem lekko żrącym i odwietrzającym.— **Hydrg. bichlorat. corrosivum, sublimat.** Środek używany do systematycznego leczenia kiły; nadżera i ściąga tkanki.

Pomimo że strąca białko, używany do podskórnych wstrzykiwań. Roztwór sublimatu, zawierający sól kuchenną, nie tworzy z białkiem osadu, w żołądku i jelitach nie sprawia zaburzeń i dolegliwości. Wybitne własności żrące posiadają rozczyny wyskokowe. Wewnętrznie: po 0·003—0·015—0·03 w dawce w pigułkach. (Pillulae Dzondii: Hydrg. bichlor. corros. 0·75, Succi liquirit. q. sat. ut f. 240 pill., z tego bierze się 1-go dnia 4 pigułki, 3-go 6, 5-go 8, i. t. d. wreszcie 27-go dnia 30 pigułek. 30 pigułek zawiera 94 miligramy sublimatu). W rozczynie: (z dodatkiem soli kuchen.) 0·1 na 25·0 wody, z tego 15—20 krop. Zewnętrznie: do wstrzykiwań (0·05—0·3 na 50·0); do okładów (0·05—0·5 na 50·0); do kąpieli (3·0—15·0); do kąpiołek (0·5—1·25) w maściach (0·3—0·5 na 10·0); do obmywań (0·1—0·5 na 100·0); do płukania ust (0·25 na 500·0). — **Hydrg. bijodatum rubrum**. (Deutojoduretum hydrargyri). Środek stosowany w kile. Rozpuszcza się w wyskoku i jodku potasowym, któryto ostatni rozczyn rychło i łatwo ulega wessaniu po dostaniu się do żołądka. Wewn. w proszk., pig., rozcz. wyskokowym lub eterycznym, po 0·03, 2 razy. Zewn. maść z 0·08—0·2 na 5·0. — ***Hydrg. bromatum**. W działaniu do kalomelu podobny, jakkolwiek nie tak rychło wywołuje ślinienie. — ***Hydrg. cyanogenat**. 0·005—0·5 kilkakroć dzien. w pigułkach, rozcz.; zewn. 0·05—0·1 na 5·0 tłuszczu. — ,**Hydrg. chloratum mite** vulgo **Calomelas, kalomel**. — Środek kiłogubny, łagodnie nadżerający błony śluz. Wewn. w proszk., pig., 0·05—0·6, 2—3 razy; jako środ. rozwalniający (laxans) po 0·1—1·0; w maści po 0·05—0·5 na 5·0. — **Hydrg. jodatum flavum**, (Protojoduretum hydrarg). Wewn. w proszk., pig., 0·05 —0·2, 2—3 razy. W maści ocznéj 0·1—0·2 na 5·0. — **Hydr. oxyd**. (Mercur. praecip.). Wewn. rzadko, a wtedy w pig., proszk., 0·01—0·05, 2—3 razy. Zewnętrz. w postaci proszku używa się jako żżeradło. W maści po 0·05—0·5 na 5·0. W maści ocznéj 0·08 na 5·0. — ***Hydrg. oxydulatum nigrum** (Mercur. solubilis). Wewn. w proszk., pig., 0·1—0·2, 2—3 razy. Maść: 0·1—0·5 na 5·0. — ***Hydrg. peptonatum**. Do podskórn. wstrzykiwań; mniéj drażni, niż sublimat. Dawka zależy od ilości rtęci, zawartéj w rozczynie. Używa się jak sublimat.—***Hydrg. posphoric. oxyd**. Po 0·05—0·08, zadawany niemowlętom syfilitycznym.

Hyoscyamus niger. Folia. Lulek czarny, blekot. — Środek odurzający. Wskazania te same, co dla liści szalejo-

wych (belladonnae). Wewn. w prosz., pig., 0·1—0·2. Inf. aq. v. vinos. 2·0—5·0 na 200·0. Zewn. do przyparek. W enemach po 2·0—4·0. — **Ol. hyosc. coctum**. 5·0—10·0 do wcierań. — **Extr**. 0·03—0·2, 1—2 razy. — ***Hyoscyaminum, hioscyjamin**. 0·05 na 20·0 wody destyl. na rozszerzenie źrenicy.

Hyssopi herba, izop albo **józefek lekarski**. — Wchodzi w skład ziółek wonnych (Spec. aromat.) i wody uraźnéj wyskokowéj.

***Jaborandi folia**. — Inf. z 3·0—5·0 na 200·0. Środek potny, ślinopędny. — Dla uniknienia drażnienia żołądka lepiéj skuteczny alkaloid wstrzykiwać podskórnie. — ***Pilocarpinum hydrochlor**. Podskórnie 0·02 pro dosi.

Jaceae herba, bratki. — Mają pobudzać czynność skóry, nerek i jelit. Zadawane w zastarzałych osutkach i wysypkach skórnych. Proszek po 0·5—2·0 w dawce. Odwar z 5·0—10·0 na 200·0.

Jalappae radix, korzeń jalapiany.—Drasticum; zadaje się w puchlinie, w chorobach mózgu. Wewn. w prosz., pig., lakwarz., emulzyi. Dawka podzielona 0·2—0·5; pełna 0·8—0·15, 2—3 razy.

Ichtyocolla, karuk. — Do enem 2·0—4·0 na 120·0.

Jodum, jod. — Środ. żrący. *Wewnętrznie* lepiéj używać soli jodowych. Wewn. w rozczynie 0·01—0·03 z 1·0 soli kuchen. na 400·0 Aq. dest. Zewnętrznie używany niekiedy do wziewań. W maści 0·5 na 30·0 tł. — **Tinct. jodi**. Rzadko używ. wewnętrznie, po 2—10 krop., 2—3 razy. Do wstrzykiwań 1 cz. na 2—20 cz. Do pomazywania skóry i błon śluzow. — ***Aether jodat**., do wziewania. — ***Chloroformium jodatum**, (0·2 jodu na 30·0 chlorof.) środ. żrący. — ***Glicerinum jodatum**. Jodi puri, Kali hydrojod. ana 5·0, Glycerini 100·0. Zewn. do pomazyw. miejsc toczniem (lupus) zajętych itp. —***Jodo-tanninum**; równe części jodu i taniny na 10 cz. wody.

***Jodoformium, jodoform**.—0·05—0·2 p. die w proszk., pig.; zewnętrznie do posypywania miękkich wrzodów wenerycz., do wcierań w rozczynie wysk., do pomazywań, do opatrunku; w maści 1: 20; do enem z białkiem: 1: 50.

Ipecacuanhae radix, korzeń ipekakuany. — Środ. wymiotny, wykrztuśny. Wewn. w proszk., pig., mięszank., po 0·05—0·1, 3—4 razy. Infus. w podzielonéj dawce 0·1

—0·5 na 200·0. W pełnéj dawce 1·0—2·0, z tego część trzecią co kwadrans, aż do nastania wymiot.

Iris florent. radix, korzeń fijołkowy (z Kosaćca słowiańskiego). Do proszków na zęby.

***Iuglans regia. fol., liście orzecha włosk.** — Amarum, Adstringens, ztąd zadaw. w zołzach. Po 15·0—30·0 na 100·0—200·0 odwaru. — ***Extr. jugland.** 0·3—0·1, kilkakroć dziennie.

Iuniperus communis, jałowiec pospol. — Jagody są środkiem moczopędnym. Wewn. prosz. 0·6—1·5, 2—3 razy. Inf. 15·0—30·0 na 200·0. — **Roob junip. v. succus junip. inspissat., gąszcz jałowcowy.** 15·0—30·0 dziennie. Drewno jałowcowe w odwarze z 15·0—30·0 w mięszan. jako lek moczopędny.

Kalium aceticum solut. (Liquor terrae fol. tart.). — Środ. moczopędny. 10·0—30·0 w mięszank. na dzień. — **Kal. bromatum.** — Środek kojący, przeciwkurczowy. Wewn. 0·3—0·5 p. dosi, 2—4 razy dziennie w rozcz., pig., proszkach po 2·0—5·0, zwolna powiększając dawkę, do 10·0 pro die (jako środ. przeciwpadaczkowy). W gwałtownych kurczach 1·0—2·0, co 2—3 godzin. Zewn. 1·0 na 100·0 tłuszczu. — **Kal. carbonic. crudum.**—Causticum. Dodatek do drażniących kąpieli po 100·0—120·0. Do obmywań 2·0—5·0 na 400·0. — **Kal. carbonic. depur.** (Sal tartari). W dnie, w moczówce cukrowéj. W rozcz. 0·2—1·0, 2—4 razy. Zewn. do oczanek 0·1—0·3 na 30·0. — **Kal. carbon. solut.** (Oleum tartari per deliquium). 5—25 krop., 2—4 razy. — ***Kal. chromicum flavum,** Środ. wymiotny. Po 0·1—0·2 dla dorosłych, po 0·1 dla dzieci. — ***Kal. chromicum rubrum** (Kal. bichrom.). Zewnętrz. w rozczynie stężonym jako środ. żrący, na twory syfilityczne i rakowe. — **Kal. chloricum.** Środ. odwietrzający; nadgryza lekko. Stosowany w błonicy do płukania ust i gardła. Wewn. 5·0 na 100·0 Aq. dest.— ***Kal. citricum.** Potio Riveri antiemetica, składa się: z Kal. carbon. depur. 4·0. Succi citri. rec. pres., Aq. commun. ana 50·0. Syr. simpl. 15·0. — **Kal. ferrotartaricum,** (Globuli martiales), gałki żeleziste. Dodatek do kąpieli dla osób skrofulicznych i niedokrewnych. — **Kali hydro-oxyd.** (Kal. caustic. fusum s. lapis caustic. chirurg.) **wodnik potasowy.** Zewn. jako żżeradło na rany kąsane; w rozcieńczeniu po 0·1—0·5 na 100·0 wody, do wstrzykiw. i opatrunków. — **Kal. hydro-tartari-**

cum. (Cremor tartari). Środ. łagodzący, moczopędny. Wewnętrz. w proszk., lakwarz., mięszank., po 3·0—6·0, 2—4 razy. Zewn. jako dodatek do proszków na zęby. — **Kal. hypermanganicum cryst.** Łagodne zżeradło, oraz środek odwietrzający. Do obmywań 0·5—5·0 na 300·0 wody. Do płukania ust i gardła. Do wstrzykiwań do cewki moczowéj w tryprze: 0·01 na 50·0—60·0 wody dest.. — **Kalium jodatum** s. hydrojodicum. Używ. w późniejszych okresach kiły; środ. przeciwgośćcowy. W rozcz., pig., po 0·2—1·5, 3—4 razy. Do oczanek 0·2—0·6 na 30·0; w maści 2·0—4·0 na 30·0 — **Kal. natronato-tartaricum.** (Tart. lixiviae et sodae, Sal Seignetti). Środ. kojący, lekko rozwalniający. W rozcz., prosz., mięszank., jako środek chłodzący po 1·0—2·0, 3—4 razy; jako purgans 2·0—25·0, 1—2 razy. Zewn. do enem 15·0—30·0. — **Kal. nitricum depur.** (vulgo **Nitrum ex-pur.**). Środ. kojący, chłodzący, przeciwgorączkowy. Wewn. Decoct. Emuls. 5·0 na 300·0. Zewn. do materacyków, obmywań, płukań, posypywania. — ***Kal. picro-nitricum,** 0·2—0·6 kilkakroć dziennie w zimnicy. — **Kal. sulfuricum,** (Arcan. duplic.). Wewn. środ. zwątlający (solvens), chłodzący w proszk., rozcz., 0·5—2·0, kilkakroć dziennie. Jako środ. czyszczący po 10·0—15·0. — **Kal. stibiato-tartaricum,** (Tartarus stibiat. v. emeticus). Środek wykrztuśny, wymiotny, działający zarazem na jelita. Zewn. działa jako pryszczydło. Wewn. w małéj dawce po 0·005—0·01, 1—4 razy dziennie w rozcz., mięszankach, klejkich odwarach, pigułkach; w dawce pełnéj po 0·1—0·3, w téj saméj postaci. Zewnętrznie najczęściéj w plastrze razem z wilczém łykiem (Mezereum) lub pryszczawkami (Canthar.) ana 1·0; do enem 0·3—1·0; w maści 2·0—5·0 na 15·0. — **Ung. Autenriethii** i plast. 1: 4 Em. diach. comp. — **Vinum stibiatum,** w małéj dawce u dzieci 5—10 krop., 2—4 razy dziennie; w dawce pełnéj 10·0—25·0. — **Kal. sulfuratum** (Hepar sulfur. kalinum). W zatruciu ołowném i rtęciowém. Używ. do kąpieli przeciw gośćcowi i chorobom skórnym. Wewn. w prosz. 0·1—0·2, 3—6 razy; w zatruciach nagłych po 1·5—6·0 w krótkich przestankach. Zewn. do kąpieli po 70·0—150·0 na jednę kąpiel; do obmywań 4·0—8·0 na 30·0. — ***Kal. tartaric. boraxatum.** (Tartar. boraxatus, Cremor tartari solubil.). Srod. moczopędny. W rozcz. po 0·1—0·2, 3 razy; jako środ. rozwaln. po 15·0—30·0. — **Kal. tartaricum natronatum,**

(Sal Seignetti). Jak poprzedni środek.—**Kal. tartaricum neutrum** (Tartar. tartarisatus). Łagodny lek rozwalniający; środ. moczopędny. Wewn. w rozcz., proszk., tylko z bardzo suchymi środ. roślinnymi, po 0·3—1·5, 4 razy. Jako środ. rozwalniający po 15·0—30·0.

Kamala (z Rottlera tinctoria).—Środ. czerwiogubny, zarazem rozwalniający. Proszek rozmąc. w wodzie po 10·0—15·0. Dzieciom niżéj lat 4 po 2·0, starszym 2·0—5·0.

***Kino, gummi kino, ściągla.**—Adstringens. Wewn. w proszku, pig., rozcz., po 0·3—0·6.

Kousso flores, z Brayera anthelmintica, **kwiat krasawy czerwiogubnéj**. — 20·0 proszku użyć na 2 razy z limonadą.

Lapis mitig. Zob. Argent. nitr.

Lauro-cerasi aqua, woda wawrzyno-wiśniowa, (pospol. krople laurowe). — Wewn: szczera lub w mięszankach po 5—30 kropli, 2—3 razy; jeszcze lepiéj, (aby uniknąć odliczania kropel), 4·0 na 40·0 wody przepędz. i z tego łyżeczkami (*Schroff*). Do oczanek 2·0—5·0 na 15·0.

Lavandulae flores, oleum, aq. spirit. **lawanda**. — Do zewn. użytku.

***Ledum palustre**. Herba, **świnie bagno**. — 10·0—15·0 na 120·0 nalewu. Wewn. w krztuścu i gośćcu.

Lichen carragheen, morzorost Karragen. — 2·0 na 120·0. **Lich. Islandicus**, obrost, **płucnik**. Pozbawiony goryczy jako środ. wykrztuśny po 10·0—20·0 na 200·0.

Linimentum saponato-camphoratum liquid. (Opodeldoc fluid.) **mazidło mydlano-kamforowe płynne**. — Zewn. w bólach gośćcowych. — Toż samo **Linim. saponato-camphorat**. (Linim. volatile camphorat). — ***Liniment. saponato-chloroformiatum**.

Lini semina, nasiona lnu pospol.—W zapaleniu i zajęciu dróg moczowych. Dct. 30·00—60·0 na 400·0 Aq.

Liquiritiae radix, **lukrecyja**, słodzień. — Środ. cukrowy, wykrztuśny 15·0—50·0 na 200·0.

Liquor acidus Halleri, rozciek kwaśny Hallerowy. — 3 części Spir. vini rect., 1 cz. Acid. sulph. conc.; z tego po 5—20 krop. na 1—2 łyżki wody ocukrz., albo 5·0 na 20·0 Syr. rub. idae i dodawać do napoju.

***Liquor ammonii anisatus, rozciek amonijacki anyżowy**. —Stimulans. Po 10—20—40 krop. w mięszankach.

***Lithium carbonicum, węglan litowy**.—Rozpuszcza kwas moczowy. W wodzie trudno rozpuszczalny; atoli w wodzie nasyconéj kwasem węglowym rozpuszcza się z ła-

twością; z téj przyczyny należy go zalecać zawsze z wodą sodową. Po 0·3—0·5 p. dosi, 2—3 razy dziennie.

Lobeliae inflatae herba, ziele stroiczki rozdętej. — Środ. wymiotny, wykrztuśny. W proszku po 0·5—1·0, 2—3 razy. Infus. z 2·0—5·0 na 100·0—150·0. — **Tinct. lob.** po 10—20 krop., 2—6 razy.

Lycopodii semina, nasiona widłakowe. — Wewn. od dawna nieużywany. 0·5—1·5, 2—3 razy dziennie w proszku. Zewnętrznie do posypywania.

Macis, kwiat muszkatowy. — Środ. korzenny. Zob. Nux moschata.

Magnesium carbonicum. — Środ. zobojętniający kwasy, wspierający trawienie i lekko rozwalniający. 0·3—1·5, 3—4 razy. Zewn. jako dodatek do proszków nazębnych. — **Magn. citricum.** Środ. łagodnie rozwalniający 20·0—30·0 w przerwach. — **Magnesia citrica effervescens, limonada magnezyjowa.** (Magnes. carbon., Acid. citric., Natrum bicarb., Sacchar.) Jedna porcyja zawiera 20·0 cytrynianu magnow. Napój burzący, łagod. rozwalniaj., wspiera trawienie. Łyżeczkami. — **Magnes. hydro-oxydatum.** (Magn. hydric.). Odtrutka na arszenik, po 70 grm. co kwandrans lub $^1/_2$ godz. — ***Magnes. lactic.** Łagodny środek rozwaln., podobnie jak Magn. citric. Odtrutka na arszenik. — **Magnesium oxydatum** (Magnes. usta). Stomachicum, zobojętnia kwasy w żołądku. W proszk., mięsz., po 0·3—1·5 na raz, kilkakroć dziennie. — **Magnes. sulfuric.** s. Sal amarum. Wewn. w proszk., rozcz., lakw., po 1·0—5·0 jako solvens, 2—3 razy dzien.; po 15·0—30·0, jako środ. czyszczący. Do enem po 15·0—90·0.

Malvae vulg. folia, listki ślazikowe. — Do płukania. Składnik ziółek rozmiękczających (Species emoll.).

Manganum hyperoxydat. nativum, nadniedokwas manganowy. — Chcąc za pomocą chloru dokonać odwietrzania, używa się do tego nadniedokw. manganow. czyli braunsztynu; mianowicie miesza się do tego braunsztyn z solą kuch. w równych częścach i polewa kwasem siarkowym rozcieńczonym wodą (2: 1 wody). Do łagodniejszego nakadzenia wystarczy zarobić chlorek wapniowy na miazgę i zalać octem.

Manna, manna. — Laxans. Dodatek do nalewów i odwarów po 5·0—10·0 na raz niemowlętom, po 30·0—50·0 dorosłym. — **Syr. mannatus.** Po 1—2 łyżeczki. —

***Mannitum, mannit.** 2·0—8·0 dzieciom, rozwalnia bez dolegliwości.

***Matico herba.**—Środ. szczmiący. Dct. Infus. po 15·0 na 200·0 do wstrzykiw.; proszek do tamow. krwotoku. — ***Tinct. mat.** 20—40 krop. w dawce, kilka razy dzien.

Mel depuratum v. despumatum, miód wypieniony.—W rozcz., mięszank., lakwarz., po 15·0—30·0, 2—3 razy; do enem po 30·0—50·0. — **Oxymel simpl., octomiód prosty.** 30·0—60·0 na 400·0.

Meliloti herba et summitates, ziele i wierzchołki nostrzykowe.— Środ. wonny, (korzenny, podniecający) zawiera kwas będźwinowy. Infus. z 5·0—10·0 na 200·0. — **Emplastr. meliloti.**

Melissae herba, rojownikowe ziele. — Środ. korzenny. Inf. z 4·0—8·0 na 200·0—250·0.

Menthae crispae herba, mięty kędzierzawéj ziele. —Środ. korzenny, (wonny). Inf. 5·0—15·0 na 400·0 Aq. Dodatek do mięszanek. — **Menth. piperit. herba.** Inf. z 10·0—15·0 na 200·0. — **Oleum** 1—2 krop. na cukrze. — **Elaeosacchar.** 4·0—8·0 w proszku.

***Methylenum bichloratum, dwuchlorek metylenu.**—Mięszanina rozmaitych połączeń chlorowych; używ. w Anglii zamiast chloroformu. Znieczulenie udaje się wybornie.

Millefolii herba, ziele krwawnika pospol. — Środ. gorzki. Po 30·0—50·0 na 400·0. Infus. lub decoct. — ***Extrct.** 1·0—3·0, 2—4 razy.

Millipedes, stonogi. — 0·1—0·3 p. dosi, w puchlinie.

Morphium, morfin. — Środ. odurzający, kojący (anodynum), usypiający. Rozmaite sole morfinowe działają jednako. Najwięcéj używanym bywa tak wewnętrznie, jak podskórnie, chlorowodan i octan morfinowy.—**Morph.** w proszku jak następny środek. —***Morph. acetic.** Wewn. w proszk., pig., rozcz., po 0·005—0·02, 1—2 razy; podskórnie; w maści 0·05—0·3 na 5·0; do enem 0·05—0·08. — **Morph. hydrochloric.** Używa się jak M. acetic.

***Moschus, piżmo.** — Środ. podniecający. Przetwór w składzie swym niepewny i niestały. Wewn. w proszk., pig., miesz. 0·04—0·3, 3—6 razy.

Mucilago cydoniorum seminum, kleik pigwowy. — Środ. osłaniający. 5·0 na 100·0. — **Mucil. gummi arab., kleik z liposoku arabskiego.** Tak samo.

Myrrha, mira. — Środ. wykrztuśny. Zewn. do proszków nazębnych i nastojów. W proszk., zawiesinie 0·3—0·5, 2—3 razy. — **Tct. m.** — ***Extr. myr.** 1·5—2·0, 2—3 razy.

***Naphtalinum, naftalin.** — Tworzy się, jako wytwór poboczny, przy wyrabianiu gazu świetlnego. Stosowany jako środek wykrztuśny w chronicznych nieżytach, zewnętrznie w chron. wysypkach, zwłaszcza w wyprysku (eczema) itp. Zbyteczny. Zadawać można po 0·05—0·2 kilkakroć na dzień w ulepkach, słodzi (linctus), mleczance (emulsio). Zewn. 2 cz. na 20 cz. tłuszczu.

Natrum aceticum (Terra foliat. Tartar. sicca seu crystall.).— Zażyty jest przyczyną wybitnie zasadowego oddziaływania moczu, atoli wybitnych własności moczopędnych nie posiada. Po 5·0—15·0; wysuszony po 0·2—1·0, 2—3 razy. Zewn. do wstrzykiw., obmywań.—**Natrum boracicum.** Zewn. do pomazywań w pleśniawkach (aphthae).— **Natrum carbon. siccum.** Używ. tylko do maści. — ***Natrum chloricum s. oxymuriatic.** 2·0—5·0 na 150·0 Aq. — **Natrum hydrocarbonic.** (Natr. bicarbonic.). Digestivum. Do wysycania, zobojętniania kwasów, do mięszanin burzących. 0·3—1·5, 2—4 razy dziennie. — ***Natrum citric.** Jak Natr. carbon. — ***Natrum lacticum, mlekan sod.** 2·0—5·0 p. dosi. — **Natr. nitricum.** Jak Kali nitric. — **Natrum phosphoric.** Solvens, po 0·3—1·5, 2—4 razy; jako środ. czyszczący po 15·0—30·0 na 120·0, 1—2 razy. — ***Natrum salicylicum.** Środ. odwietrzający, lecz słabszy, niż odpowiednie połączenie kw. karbolowego. Obniża ciepłotę ciała w nagłym (ostrym) gośćcu stawowym. 0·5—1·5—5·0 p. dosi, 1—2 razy dziennie w pigułk., proszku. W roztworze 5·0—10·0 na 100·0 wody i wyciągu lukrecyjowego.—***Natrum subphosphoricum.** 0·5—1·0—2·0 p. die w roztworze. Zadaw. w suchotach gruźlicowych. — ***Natrum hyposulfurosum.** Środ. odwietrzający. 3·0—5·0 p. die. Zewn. 30·0—120·0 do kąpieli. — **Natrum silicicum.** Po 0·5—1·0, 2 razy dzien., przeciw złogom dnawym (arthrit.). Zewn. do opatrunków ustalających. — **Natrum sulfuric. crystall.** (Sal Glauberi). Jak Magnes. sulfurica.

***Nicotianae folia, liście tytuniowe.**—Narcoticum. Lepiej w razie potrzeby stosować wziewania chloroformu. Przy zewn. stosowaniu należy być ostrożnym z powodu wielkiego niebezpieczeństwa. Wewn. Infus. z 0·05—0·15, 3—4 razy po łyżce, do enem 2·0—5·0 na 300·0. — ***Extract. nic.** w proszk., pig., po 0·8, 1—4 razy. Zewnętrznie.

***Nicotinum, nikotyn.** — 0·002—0·005 wewn. w przewłocznym nieżycie jelitowym; w porażeniu pęcherza jako wstrzykiw. 0·05 na 15·0 klejkiej cieczy.

Nux moschata, gałka muszkatołowa.—Aromaticum. W niestrawności. 0·3—0·5 w prosz., pro dosi. — **Ol. macidis.** 1—3 krop. na 2·0 cukru. — **Elaeosacchar. macid.** po 0·5 w proszku. — ***Tinct.** 10—20 krop. p. dosi.

Nux vomica, wronie oko. — W proszk., pig., 0·02—0·15, 1—3 razy dziennie. — **Extr.** środ. wstrzymujący rozwolnienie, wspieraj. trawienie.—**Extr. spirit.** w tych samych przypadkach dzieciom po 0·005—0·01, 2—3 razy.— **Tinc. n. vom.** 5—10 krop. 1—2 razy, albo 2·0—4·0 na 200·0—250·0. — **Strychninum, strychnin.** Środ. słabo odwietrzający, odurzający, poprawiający trawienie; powstrzymuje biegunkę. W porażeniach, osobliwie pęcherza. Odtrutka na chloroform i chloral. Wewn. w proszk., pig., rozcz., 0·005—0·01, 2—3 razy. — **Strychninum nitric.** 0·005—0·02.

***Oleum anthelminthicum** (Ol. Chaberti), **olejek czerwiogubny** Chaberta. — Na zgubienie tasiemca, 2·0—5·0 p. dosi. — ***Oleum animale aether., olejek zwierzęcy oczyszczony.** — Ol. animale Dipellii po 5—20 krop. p. dosi. Nervinum. — **Oleum cadinum.** Zewnętrzn. — **Oleum cajeputi, olejek kajeputowy.** — 1—10 krop. na cukrze. Nervinum. Zewn. do kropli na zęby i do uszów. — **Oleum crotonis, olej krotniowy.** — Środ. przeczyszczaj. ostry. Wewn. po $^1/_2$—1 kropli. — **Oleum jecoris aselli, ol. wątłuszowy** czyli **tran.** — Środ. odżywczy w zołzach i usposobieniu do gruźlicy. 5·0 pro dosi, 1—3 razy dziennie. — **Ol. j. as. ferruginatum.** Tak samo.

Ononis spinosa, wilżyna ciernista. — Środ. moczopędny. W odwarze z 2·0—5·0 na 400·0.

Opium, makowiec. — W proszk., pig., 0·01—0·05, w tężcu, obłędzie pijackim po 0·05—0·3 p. dosi, 2—3 razy. Zewn. w maści, plastr,, do wcierania 1: 5—20 tłuszczu. — ***Acetum opii,** 3—5—10 krop. 2—3 razy dziennie. — **Extr. opii aquos.** Tak samo (działa słabiej). — **Tinct. opii simpl.** W kropl., mięszank., po 10—20 krop.; do mazideł. W maści 1·0—2·0 na 5·0. — **Laudan. liquid. Sydenham.** (Tinct. opii crocata). Jak Tinct. simpl. — **Pulv. Doweri.** Op., Ipecac. ana 1 cz., cukru 8 cz., po 0·1—0·3 p. dosi. (W 0·1 Pulv. Doweri jest więc 0·01 makowca).

Origani herba, lebiodka. — Aromatic., do materacyków.

Ovum gallinaceum, jajo kurze. — Białko zadaw. w zatruciu sublimatem.

***Paeoniae radix, piwonija.**– Prosz., 0·3—0·5. Inf. z 5·0—10·0 na 200·0.

***Papaver. albi semina.** — Wewn. w mleczance 10·0—25·0 na 200·0—250·0. — ***Ol. papav. albi,** jak Ol. amygdal. dulc. — **Papaver somniferum (capita papaveris), mak ogrodny.** Dct. z 10·0—15·0 na 100·0—200·0 łyżkami. Zewn. do okładów, enem. — **Syrup. diacodii.** s. Syr. capitum papaveris. Łyżeczkami.

Paullinia. Pasta guarana, **Osmęta, Gwarana.** — Adstringens, Nervinum. Po 5·0—10·0 w biegunce, gośćcu itd. Zob. Guarana.

***Pepsinum, pepsyna.**—Prosz. 0·1—0·8 p. dosi. W torebkach. Sucha pepsyna pozostając dłuższy czas w przechowaniu traci własności skuteczne, dla tego używać lepiéj: **Vinum pepsini,** w którym to przetworze obecność gliceryny jest przyczyną, że zakis (ferment) nie ulega rozkładowi. Wewnętrznie łyżkami po jedzeniu.

Petroleum rectificatum, olej skalny. — Excitans. Wewn. zadawany, choć całkiem niepotrzebnie: na cukrze, w pig., mięszank., po 5—15 krop., 2—3 razy. Zewnętrzn. jako środ. odwietrzaj. Prócz tego używ. do obmywań, maści, plastrów, choć wcale nie wyróznia się od innych środków.

***Petroselinum. Hba et rdx., pietruszka.** — ***Aq. petros.** 30·0—50·0 do mięszanek, jako środ. moczopędny.

***Phellandrium aquaticum, gałucha wodna.** — Dawniéj zalecana w suchotach, choć zupeł. niepotrzebnie. Semina, proszek po 0·3—0·5 p. dosi. Infus. 10·0.

***Phlorrhizinum, floryzyn.** — 1·0—1·2 p. dosi w zimnicy.

***Phosphorus, fosfor.** — Nervinum. 0·005—0·02, 2—4 razy, najlep. w mleczance olej. Zewn. do drażniących wcierań, maści, mazideł, 0·5 na 30·0 oliwy lub tłuszczu.

***Phytolacca, szkarłatka.** — Fructus, na tasiemca.

***Picrotoxinum, pikrotoxyn.** Składnik skuteczny rybitrutki indyjskiéj (*Cocculus indic.*). Zewn. 0·3—0·5 na 30·0 oliwy lub tłuszczu, zalecany w parchach na głowie.

***Pilocarpinum hydrochlor.,** zob. Jaborandi.

***Pimpinella. Rdx. Biedrzeniec.** — Expectorans. Infus. 12·0 na 120·0—200·0. — ***Tinct.** 20—30 krop. na cukrze.

***Piper nigrum et album, pieprz biały i czarny.** — W niestrawności, wiatrach; nie mniéj ma u pospólstwa sławę środka przeciwzimniczego. Wewn. po 5—10 ziarnek; proszek po 0·3—0·5, 1—3 razy. Infus. 5·0—10·0 na 400·0 łyżkami, 4—6 razy. — ***Piperinum, piperin.**

Wewn. w prosz., pig., 0·5 dziennie. — ***Ol. piper. aeth.** 1—5 kropel.

Pix liquida maż biała. — Do wziewań w nieżycie oskrzelowym. Zarobiona z tłuszczem do wcierań.

Plumbum aceticum depurat., octan ołowiany (Sacchar. Saturni). — Środ. odwietrzaj., Adstringens metallicum. W biegunce, krwotokach. Roczczyny ulegają rychło rozkładowi, ponieważ pod wpływem kwasu węglowego, zawartego w pow. atm., tworzy się węglan ołowiowy. Zadaje się w proszku po 0·02—0·15, 1—2 razy. Zewn. do oczanek: 0·1—0·2 na 30·0. — **Pl. acet. solutum.** (1: 6 Aq.). — **Pl. acet. basicum solut.** (Acetum litharg.). Zewn. do oczanek, wstrzykiwań, maści, okładów itp. 15·0—30·0 na 200·0 — **Aqua plumbi** vel **saturnina** do okładów, wstrzykiw. itp. — **Pl. carbonicum v. Cerussa.** Tylko zewnętrzn., jako środ. wysuszający. **Emplastrum i Unguentum cerussae.** — **Pl. hyperoxydatum v. Minium.** Używ. do przyrządzania. **Empl. minii adust.**— ***Pl. jodatum.** 0·05—0·2, 2—4 razy dzien.; w maści (1: 5—15 tłusz.) — **Pl. oxydatum,** służy do przyrządz. **Emplastr. pl. v. diachyl. simplex,** który jest podstawą **Empl. pl. gummi resinos.** v. **diachylon composit.** i ***Unguent. diachylon Hebrae.** (Empl. plumb. simpl., Olei lini ana part. aeq.).

***Podophyllum peltatum, biedrzyga tarczowata.** — Rhizom. 0·04—0·08—0·1, 1—2 razy, jako purgans; jako drastic. po 1·5—3·0. — ***Resina podoph.**

***Pulpa cassiae,** (E. fructibus cassiae fist.) **powidła piszczelnikowe.** — Środ. rozwalniający, chłodzący; łyżkami. Do mięszanek po 2·0—5·0. — **Pulpa tamarindorum depurat. powidła tamaryndziane.** — Środek łagodn. rozwaln.; zadaje się łyżkami. Constituens do lakwarzy. Fructus: po 30·0—50·0 na 200·0 decoct. Pulpa: 15·0—30·0 do mięszan., lakwarzy.

***Pulsatillae pratens. herba rec., ziele zawilca łąkowego.** — Środek zupełnie niepotrzebny. Inf. 2·0—10·0 na 100·0, łyżkami. W prosz., pig. lakw. po 0·1—0·3, 3—4 razy.— ***Extr.** 0·05—0·2, 2—3 razy. — ***Tinct.** 4—10 krop. 3—4 razy dziennie.

Pulvis aërophorus, proszek burzący. — Rozpuszczając się wywiązuje kw. węglowy. Temperans, Diureticum.—**Pulvis aërophor. Seidlitzensis, proszek zajdlicki.** Laxans, Diureticum.

Punica granatum. Zob. Granatum.

Pyrethri radix, korz. maruny.—Służy do żucia (masticator,) do środków kojących ból zębów, do płukania ust i gardła jako Inf. 3·0—10·0 na 100·0—200·0 Colat. i jako ***Tinct. pyrethri** 5—20 krop. kilkakroć dziennie; do płukania ust i zębów 2·0—5·0 na 100·0—200·0 Aq.

Quassiae lignum, drewno gorzlane. — Środ. gorzki. Infus. rzadko. Decoct. po 5·0—10·0 na 200·0, łyżkami. — **Extr.** W rozcz., pig., 0·3—0·5, 3—4 razy.

Quercus cortex, kora dębowa. — Środek szczmiący. Dct. 20·0 na 200·0 Aq. ad Colat. 100·0.

Ratanhiae radix., korzeń ratanijany. — Adstringens, środek uśmierzający biegunkę. W proszk., lakw. 1·0—3·0, 2—3 razy. Inf. lub decoct. 10·0—15·0 na 200·0, łyżkami, 4—5 razy. Zewn. do wstrzykiwań, płukań.—**Extr. rat.** Proszek po 0·3- 0·5, 2—4 razy. — **Tinct. ratanh.** 10—30 krop.

Rheum chinense, radix, rzewień chiński. — Stomachicum. W dużych dawkach działa jak ostry czyściec. W prosz. pig., lakw. po 0·1—0·3 jako dawka podzielona. Pełna dawka 2·0—15·0, 1—3 razy. Inf. 5·0, w pełnéj dawce 10·0—15·0 na 120·0—200·0.— **Extr. rhei** 0·05—0·2 w dawce kilkakroć dzien.; jako środ. rozwaln. 0·5—1·5.— **Tinct. rhei aquos.** Po 1—3 łyżeczki, kilka razy dzien. i w mięszankach po 15·0—50·0 jako laxans. — **Tinct. rhei vinosa** po 30—80 krop, 2—3 razy.

Resina jalappae. Zob. Jalappa.

***Rhus toxicodendron.** Folia. **sumak jadowity.** — Środ. odurzający. Wewn. w proszku, pig. , 0·05—1·0, 2—3 razy. Inf. 0·6—1·5 na 120·0, 3—4 razy po łyżce.

Ricini oleum, olej rącznikowy albo **kleszczowinowy.** — Wewn. po 15·0—50·0 bez dodatków lub pod postacią mleczanki. Zewn. do enem.

***Rubia tinctorum, marzanna barwierska.** Radix. — Środ. ściągaj. 0·5—3·0 w proszku, 20·0 na 200·0 Decoct.

***Rutae** herba, **ruta.** — Emmenagogum. 0·5—1·0 kilkakroć dzien. Inf. 10·0—15·0 na 100·0—200·0 Col.

Sabadillae semina, nasiona sabadylane. — Zewnętrznie na pasorzyty, w proszku lub odwarze z 10·0 na 200·0, albo w maści: **Unguent. sabad.** (1—4 tłuszczu).

Sabinae frondes, **sawina.** — Emmenagogum i Diureticum. Wewn. w pig., lakw. 0·3—1·5, 2—3 razy. Inf. lub decoct 5·0—10·0 na 200·0, 3—4 razy po łyżce. — ***Extr.** 0·3—

0·15 ad 0·2! pro dosi; ad 1·0, pro die! — ***Oleum**, 1—2 krop. na dzień. Zewnętrznie na Condylomata acuta.

Salep. Radix. **Korzeń storczykowy** albo **salepowy**. — 1·0 na 200·0 Decoct.

Salix. Cortex. **Kora wierzbowa.**—Środ. ściągający. Obniża ciepłotę ciała w gorączce, ztąd nieźle byłoby, gdyby na wartość leczniczą tego środka znowu bliższą zwrócono uwagę, zwłaszcza że zawiera znaczny procent salicynu (3%—4%). Po 15·0—30·0 na 400·0. Aq. ad 200·0 Col. — ***Salicinum salicyn.** W rozcz., pig. 0·2—0·6 pro dosi, kilkakroć dziennie.

Salvia. Folia. **Szałwija.** — Środ. ściągający. W Infus. 10·0—15·0 na 200·0 dziennie. — ***Extr. salv.** w pig. rozcz. 0·5—1·0 p. dos. kilka razy dziennie. — * **Ol. aeth.** 1—2 krop. 2—4 razy.

Sambucus. Flores. **Kwiat bzowy.** — Środ. napotny i moczopędny. Inf. 10·0 — 15·0 na 100·0—200·0 Col. — **Roob samb.**, 15·0—30·0 w mięszankach. — ***Syrup.** Również.

***Sanguis draconis, smocza krew** albo **żywica smocza.**— Stypticum. 0·3—1·5 kilkakroć dziennie.

Santoninum, santonin.—Jeden ze składników skutecznych rośliny: Artemisia contra, bylica glistnik. Santonin tworzy z zasadami rozpuszczalne sole.—Sól potasowa jest mocno higroskopiczna. Po 0·03—0·06 pro dosi dzieciom niżéj 3 lat, starszym po 0·06—0·1, 1—2 razy na dzień do 0·1 pro dosi, do 0·5! pro die, w proszk. lub kołaczykach. Zewn. do enem 0·1—0·3. — **Trochisci santon.** Po 0·05 santoninu na 1 kołaczyk.

Sapo amygdalinus, mydło migdałowe. — Wewnętrznie w zatruciach kwasami po 5·0 w dawce, co kwadrans rozpuściwszy je poprzednio w ciepłéj wodzie. Jako solvens po 0·3—0·5 w pig. pro dosi.—***Sapo carbolicus** (Sapo phenylatus) zewn., jako środek odwietrzający. — ***Sapo jodatus** zewn. podobnie ***Sapo ol. jecor. asel.** — **Sapo kalinus**, do wcierań. — **Sapo medicatus.** Zupełnie suche, obojętne mydło; używa się jako podstawa do przyrządzania wszelkiego rodzaju mydeł leczniczych. Wewn. w pigułkach; zewnętrznie jako środ. odmiękczający, delikacący skórę, jako dodatek do plastrów, maści. — **Sapo picis, sulfuratus** i **Spirit. saponatus,** do wcierań. — **Sapo venetus** (oleaceus), jak Sapo medicat.

Sarsaparillae radix, korzeń sarsaparylany. — Pobudza czynności wydzielnicze ustroju, zarazem działa jako środ. przeistaczający (alterans). W proszk., lakwarz.,

10·0·–15·0 dziennie. Inf., decoct. 10·0—30·0 na 400·0 dziennie. — ***Extr.** 0·5—1·0 p. die.

***Sassafrae lignum, drewno sasafrzanowe.** — Srod. przeistaczający (alterans). 30·0—50·0 na 400·0 Inf.

***Scammonium, socznica.** — Catharticum drasticum. Często podrabiana, przeto niepewna. Dawka pełna: 0·5; dawka mała 0·1—0·2, w proszk., lub mleczance. — ***Resina scammonii,** 0·1—0·5, jako środ. przeczyszczający.

Scillae bulbus, ckliwica. — Środ. moczopędny, wykrztuśny, odciągający (revulsivum). Do enem na czerwie. Wewn. w proszk., pig., lakwarz., 0·05—0·15, 2—4 razy. Inf. z wina lub piwa: 5·0 na 120·0; 4—6 razy po łyżce. Zewn. do okładów. — **Extr. scil.** 0·06—0·1 kilkakroć na dzień, do 0·2 pro dosi.—**Acet. scillae.** 20—60 krop.— ***Tinct.** 10—20 krop. — **Oxymel.** Łyżeczkami i po 20·0—30·0 w mięszankach.

Secale cornutum, sporysz. — Wywołuje bóle porodowe, powstrzymuje krwotoki z macicy i z płuc. Przechowywany w proszku, traci na skuteczności. 0·3—1·0 p. dosi, raz lub kilkakroć dziennie, co kwadr. lub co kilka godzin. Zadaje się w proszk. pigułk., lekkim odw. lub mięszankach.— ***Ergotinum purum, ergotyn.** — 0·1—0·5, 2—3 razy dziennie, ad 2·0! pro die. Do wstrzykiwań podskórn. 1 cz. na 5—15. cz. wody i gliceryny; do wstrzykiwań i enem 1: 50—60 Aq.

Senega. Radix., **krzyżownik.** — Środ. wykrztuśny. 0·3—1·5 p. dosi w proszk., pig. Inf. 10·0—12·0 na 120·0—200·0.

Sennae alexandrin. folia, listki senesowe. — Carthartic. drasticum. W małéj dawce w proszku po 0·3—0·5. Inf. 2·0—5·0 na 120·0. W dużéj dawce w proszk., lakwarz., 5·0—10·0, 3—6 razy. Inf. 10·0—15·0 na 50·0—100·0.— **Aqua laxativa Vindobonensis.** Wewn. 15·0—60·0, 2—3 razy na dzień. — **Hydromel infant.** (Aq. laxat. z 1/3 Syrup. mann.). Po łyżeczce lub łyżce. —**Syrup. mannatus.** Po 2—4 łyżeczki.

Serpyllum. Herba. **Macierzanka.** — Diureticum. Używany do ziółek wonnych (Spec. aromat.).

* **Simarubae** cortex, **biegunecznika** kora. — Środ. gorzki. Inf. 10·0—25·0 na 200·0.

Sinapis nigra. Semen. **Nasiona gorczycy czarnéj.**—Wewn. po 1·5, 2—3 razy na dzień z ulepkiem i t. p. Zewn.: jako środ. rumieniący skórę. Do obmywań po 10·0—15·0 na 200·0 Inf. lub Dct. Do kąpieli 100·0—250·0. Do płukań 2·0—5·0 na 200·0. — ***Oleum sinap. aether.** Zewn: do wcierań bierze

się 6 krop. olejku na 5·0 oliwy, albo 24 krop. na 30·0 wyskoku.

***Sinapis alba, gorczyca biała.** — Wewn. po łyżeczce nasion przed jedzeniem.

Species althaeae. — **Spec. amaricantes, ziółka gorzkie.** — **Spec. aromaticae.** — **Spec. aromat. pro cataplasmate.** — **Spec. emollientes pro cataplasmate.** — **Spec. laxantes St. Germain.** — ***Spec. narcoticae** (Hb. Belladon., Conii macul., Hyoscyam., Flor. Chamom. aa p. aeq.).

Spilanthus oleraceus, rwiślin warzywny. Herb. — Ziele, jako antiscorbuticum.

Spiritus aetheris chlorati, wyskok chloro-etylowy. 10—30 krop. kilka razy na dzień, bez dodatków lub w mięszank. **Spir. aeth. nitrici.** Jak poprzedni. — **Spir. sulfurico aeth.** (Liquor Hoffmanni). Wewn. po 10—30 krop. kilkakroć dziennie.—**Spirit anisi.**—**Spir. aromaticus** v. Aqua coloniensis, **wysk. wonny.** — **Spir. camphorat.** — **Spir. carvi.** — **Spirit. cochleariae.** — **Spir. ferri sesquichlorati aethereus. (Krople Bestużewa).** — **Spir. lavandulae.** — **Spir. menthae piperitae.** — **Spir. Mindereri** (Liquor ammon. acet.). — **Spirit. rosmarini.** — **Spir. saponatus.** — **Spir. sinapis.** — **Spir. vini concentratus et dilutus.**

***Stannum muriaticum, chlorek cynowy.** — Wewn. 0·1 na 5·0 Spir. aeth. chlorati, z tego po 5 krop., 3—4 razy dzien., stopniując do 0·2 pro die. Zalecany w padaczce. Po 0·1—0·15 p. die w pig., przeciw czerwiom.

Stibium chloratum (Butyrum antimon.), **chlorek antymonowy.** — Używ. jedynie zewn. jako zżeradło. — **Stibium sulfuratum aurantiacum** (Sulfur aurat. antim.). — Środ. wykrztuśny. W proszku, rzadziéj w pigułkach najrzadziéj w mięszankach po 0·05—0·1, 2—4 razy dziennie. — **Stib. sulfurat. nigrum** (Antimon. crud. praeparat.), 0·2—0·5 p. dosi, 3—4 razy dzien.

Stramonium. Folia. **Bieluń kędzierzawa.** — Środ. odurzający, sprawia ulgę w dusznośi (para). W proszk., pig., 0·05—0·15, 1—2 razy. Inf. 1·5—3·0 na 100·0—200·0. — ***Semina stram.** Wewn. prosz., pig., 0·05—0·15.— ***Extr. stram.** 0·01—0·03 kilka razy dzien.; do 0·1 p. desi, do 0·4 p. die. — ***Tinct. stram.** 4—5 krop., 2—3 razy.

***Styrax liquidus, styraks.**—Środ. używ. na świérzb. (W zastępstwie lub jako dodatek do balsamu peruwijańskiego). Zewn. w maśći. jak Balsam peruw. — ***St. calamita.** Tak samo.

Strychninum. Zob. Nux vomica.
Succus pancreaticus, sok trzustkowy. — Sieka się drobno 250 cz. mięsa i 75 cz. trzustki wołowéj, zarabia z wodą gorącą na miazgę i używa do wstrzykiwań do jelita odchodowego, celem sztucznego żywienia chorych.
***Sulfur jodatum.** - 0·5—15·0 na 30·0 tłusz. jako środek na trądzik (Acne) itp. — **Sulf. praecipitatum** (Lac sulfuris). Sama przez się nie rozwalnia, używ. jednak jako dodatek do innych środków rozwalniaj. Wewn. po 0·15—1·0 w dawce, kilka razy dzien. — **Sulfur sublimatum** (Flores sulfuris). Wewn. po 0·3—0·5; jako purgans 1·5—5·0 pro dosi.
***Sumbuli radix, korzeń piżmienny.**—0·15—0·5 w proszk., Inf. z 5·0—12·0 na 200·0. — ***Tinct.** 10—40 krop.
Syrup. acetositatis citri, zob. Citrus. — **Syrup. althaeae,** zob. Althaea. — **Syrup. amygdalinus,** zob. Amygdalae. — **Syrup. aurantior. cortic.,** zob. Aurant. — **Syrup. capillor. Veneris, olejek kapillorowy.** — **Syrup. cinnamomi** zob. Cassia cinnam.—**Syrup. diacodii** (słabo odurzający) zob. Papaver. — **Syr. ferri jodat.** zob. Ferrum jodat. — **Syrup. mannatus** zob. Manna. — **Syrup. mororum**.— **Syrup. rhei** Stomachicum, Laxans zob. Rheum. — **Syrup. ribium.** — **Syrup. rubi idaei,** za dodaniem alkalijów zmienia barwę.

Tamarindus. Fructus. Zob. Pulpa tamarindorum.
***Tannacetum** Herba, **wrotycz.** — Środ. czerwiogubny. Infus. 15·0—30·0 na 200·0.
Taraxacum Herba, **mniszek.** — Resolvens i tonicum. Succus expres. po 50·0—100·0 dzien. Odwar z korzenia po 30·0—60·0 na 300·0. — **Extr. tarax.** 10·0—15·0 dzien. w rozcz. lakwarzach.
Terebinthina commun. terpentyna pospolita (Ol. terebinth. rectific.).—Środek odwietrzający, używ.do wziewań w bronchitis putrida, w zgorzeli płuc.; ma rozpuszczać kamienie żółciowe. Olejek zawierający tlen zadaw. jako odtrutka w zatruciu fosforem. — Zewn. jako środ. drażniący lub jako dodatek do plastrów i maści. Wewnętrzn. po 10—20 krop. w dawce; 10·0—15·0 z żółtkiem w mleczance. Do enem po 15·0—***Ol. tereb. ozonisatum.** Wewn. po 5—10—20 krop., co 3—4 godz. z wodą ocukrzoną, miodem itp.
Theae Folia, **czajownik.** — Aromatico-adstringens. Infus. z 20·0 na 1—2 szklanek wody.
***Thuja occidentalis, żywotnik pospolity.** — Emmenagogum,

Diureticum. Najczęściéj stosow. zewnętrzn. do pomazywania kłykcin (Condylomata); 1—4 kropl. na 30·0 w jaglicy (trachoma).

***Thymolum** (Acid. thymolic. v. thymic.), **tymol**. — Środ. odwietrzający. Zalecany w nieżycie żołądka i nieprawidłow. kiśnieniu tamże. Wewnętrz. w proszk., pig., po 0·05—0·1 kilkakroć dzien., w rozczynie: 0·05—0·1 na 100·0.

Tiliae flores, kwiat lipowy. — Diaphoreticum. Inf. 10·0—15·0 na 200·0.

Tinctura absinthii composita, zob. Absinth. herba. 15—20 krop., 3 razy dziennie. — **Tinct. aconiti** zob. Aconitum. 10—15 krop. 3 razy dziennie. — **Tinct. amara.** — Stomachicum amarum. Po 15—50 krop. kilkakroć dziennie. — **Tinct. arnicae,** zob. Arnica. 10—15 kropl. kilkakroć dziennie. — **Tinct. aurantior. corticis.** — Amaro-aromaticum. Łyżeczkami. — **Tinct. belladonnae** zob. Belladonna. — **Tinct. benzoës** zob. Benzoës. — Tylko zewnętrzn. Dodatek do mycieli. — **Tinct. cantharidum,** zob. Cantharides. Po 5—20 krop., 2—3 razy. Zewn. do wcierań, 5 na 30 Constit. — **Tinct. chamomillae** zob. Chamomilla. 10—20 krop. 3—4 razy dziennie. — **Tinct. cinnamomi** zob. Cassia cinnamom. 10—30 krop. z wodą, 2—6 razy. — **Tinct. colchici** zob. Colchicum. 20—40 krop. — **Tinct. digitalis** zob. Digitalis. 5—20 krop., 2—5 razy dziennie. — **Tint. guajaci** zob. Guajac. lign. 20—30 krop.. 2—3 razy dziennie. — **Tinct. ipecacuanhae** zob. Ipecacuanhae radix. 0·5—1·0 kilka razy dziennie. — **Tinct. jodi** zob. Jodum. Najczęściéj zewnętrznie. — **Tinct. lobeliae** zob. Lobeliae inflat. herba. 10—20 krop. kilkakroć na dzień. — **Tinct. malatis ferri.** — Tonicum. 20—30 krop. kilkakroć dziennie. — **Tinct. myrrhae** zob. Myrrha. — Dodatek do płukań. — **Tinct. nucis vomicae.** zob. Nux vomica. 5—10 krop., 1—2 razy. — **Tinct. opii crocata i tinct. op. simplex.** Zob. Opium. Po 5—15 krop. pro dosi. — **Tinct. ratanhae** zob. Ratanhae radix. Po 10—30 krop. kilkakroć dziennie. — **Tinct. rhei aqosa** zob. Rheum. — Stomachicum, łyżeczkami. — **Tinct. rhei vinosa Darelli.** — Roborans, po 1—2 łyżecz. kilka razy dziennie. — **Tinct. Spilanthae oleraceae composita,** zob. Spilanth. olerac. Zewnętrzn. — **Tinct. valerianae** zob. Valerianae radix. Po 10—20 krop. kilkakroć dziennie. — **Tinct. veratri albi** zob. Veratri albi radix. Po 3—5 krop. na dawkę.

***Tormentillae radix, drzewianka.** — Środ. ściągający. Dct. 10·0—15·0 na 200·0; w proszk., lakw., 0·3—1·5, 3—4 razy.— ***Extr.** 0·04—0·08 dziennie.

Trifolium fibrinum, bobrek trójlistny. — Środ. gorzki. Infus. aq. lub vinos. 2·0—15·0 na 200·0. — **Extr. aq.** 5·0 p. die. Succ. express. 4·0—10·0.

Trochisci ipecacuanhae. — Środ. wykrztuśny. Po 1—3 kołacz. — **Trochis. santonini.** Środ. czerwiogubny, po 3—6 kołaczyków na raz.

Unguentum aromaticum. — Powstrzym. kurcze, orzeźwia.— **Unguent. Autenriethi.** — Pryszczydło. (Nie wcierać gołą ręką!). — ***Ungt. cantharidum, maść pryszczawkowa** albo **jątrząca.** — Epispasticum, iritans. — **Unguent. cerussae** v. Unguent. plumbi hydryco-carbonici, maść z bieli ołownéj albo **maść biała.** - Środ. wysuszający.—***Unguent. elemi, maść elemijska.** — Drażni. — **Ungt. emolliens.** — Środ. osłaniający. — **Unguent. glicerini.** — Środ. osłaniający; jako Constit. do maści.—**Unguent. hydrargyri.**— Antisyphiliticum. — **Ung. Iuniperi** do wcierań w wodnéj puchlinie. — ***Unguent. mezerei,** maść z wilczego łyka. — Epispastic. iritans — **Unguent. plumbi acetici.** — W zapaleniu, ropieniu, na odleżyny. — **Unguent. pomadinum** (rosatum), maść różana. — **Unguent. sabadillae** (Unguent. contra pediculos). — **Unguent. simplex.** — Constit. do przyrządz. maści. — **Unguent. sulfuratum** v. antipsoricum, maść siarczana, albo odświerzbna na świerzb.

Uva ursi (folia), **mącznica lekarski.** — Śród. ściągaj. Dct. 15·0—20·0 na 200·0.

Valerianae radix, korz. kozłkowy albo bieldrzanowy. — Nervinum, excitans, antihystericum. Inf. 10·0—15·0 na 200·0 wody, na dzień; w proszk., pig. lakw. 0·3—1·5 2—3 razy dzien. — * **Aq. val. dest.** 15·0—30·0 p. d. — **Oleum aethereum.** 1—5 krop. na cukrze. — * **Extr. aquosum.** 0·3—0·6 p. dos. — **Tinct.** 10—20 krop. p. dosi.

Vanillae siliquae, wanilija. — Aromaticum, wewn. w proszk., pig., 0·2—0·5, kilkakroć dzien. — Infus. 5·0—10·0.— na 100·0 — * **Tinct.** 10—20 krop. p. dosi.

***Vaselinum, vaselin.** Pozostałość przy oczyszczeniu oleju skalnego. Wyśmienity środek do robienia maści, osobliwie z Argent. nitric.

Veratrum album (radix), **ciemierzyca biała.** — Środ. odurzający przeciw nerwobólom, zewn. rubefaciens alkaloid

używa się z powodu ostrego działania najczęściéj tylko w maści. Wewnętrznie: 0·05—0·15 kilkakroć dzien. ad 0·3! p. dosi, ad 1·0—2·0! pro die, w proszk., pig. Infus. 0·05—1·5 na 100·0—200·0. Zewn. jako proszek wzbudzający kichanie. — * **Veratrum viride, ciemierzyca zielona**.—Działa jak naparstnica. — **Veratrinum, weratryn.** Wewn. w proszk., pig. rozcz. wyskokowym mięszaninie po 0·002—0·005, 2—4 razy dziennie ad 0·01! pro dosi, a 0·03! pro die. Zewn. do wcićrań, maści lub w rozcz. wyskokow. po 1—5 cz. na 100 cz.

Verbascum (flores) **dziewanna.** — Diaphoreticum. Infus. z 10·0—15·0 na 400·0.

Zedoaria radix. (z Curcuma zedoaria, ostryż plamisty).— Amarum aromaticum. Proszek po 0·5—1·5 na raz.

Zincum aceticum, octan zynkowy. Wewnętrz. 0·03—0·05! pro dosi, ad 0·3! pro die, w rozcz. proszkach, pigułkach. Jako środ. wymiotny po 0·5—1·0. Zewn. w rozcz. 0·25—1·0 : 100; do wstrzykiw. oczanek, okładów, opatrunku (1—5: 100), w maści (1 : 10—20 tłusz.) — **Zincum chloratum, chlorek zynkowy.** Zewn. jako zżeradło in substantia lub pod postacią ciasta (pasta), do wstrzykiwań 0·05—0·3 na 30·0 wody. W maści 2·0—5·0 na 30·0. Unguent. rosat. — **Zinc. oxydatum** (Flores zinci). Środ. przeciwkurczowy, lekkie zżeradło. Wewn. w proszk., po 0·02—0·03, 2—4 razy. Zewnętrz. w maści po 10·0 na 30·0 tłuszczu. — **Zincum sulfuricum, siarkan zynkowy.**—Adstringens, Causticum, Emeticum. Wewn. w proszk. pig. rozcz. w małéj dawce po 0·01—0·02, 2—3 razy; w pełnéj dawce 0·1—0·5 co 5—10 minut aż do skutku. Do oczanek 0·05—0·2 na 100·0, do wstrzykiw. obmywań 0·15—0·4 na 30·0.

Zingiberis radix, korzeń imbierowy.—Aromaticum, Digestivum. Wewn. w proszk. 0·3—0·5, 1—3 razy. W wymoku wodn. lub winnym 5·0—10·0 na 100·0—200·0 Col.

Rządowy cennik leków lekospisem rakuskim objętych.

	Grm.	ct.
Absinthii hba sciss.	50·0	5
„ „ subt. pulv	10·0	5
Acetum	100·0	3
„ aromaticum .	50·0	6
„ „ .	250·0	25
„ pyrolign. crud.	100·0	4
„ „ rectific.	50·0	6
„ „ „ .	250·0	25
„ scillae ...	10·0	1
Acidum acet. conc.	„	7
„ „ „ .	50·0	30
„ „ dilut.	„	7
„ „ „ .	250·0	30
† „ arsenicos. subt. pulv......	0·01	1
Acidum carbolicum	10·0	6
„ „	50·0	24
„ chromicum ..	1·0	4
„ citricum ...	10·0	9
„ „ subt. pulv.	„	11
„ hydrochloric. conc. pur. ..	„	3
„ hydrochloric. conc. crud. ..	100·0	10
„ hydrohlor. dilut. pur. ..	50·0	9
„ nitr. conc. pur.	10·0	2
„ „ „ crud.	100·0	9
„ „ dilut. pur.	50·0	8
„ phosporicum .	10·0	10
„ sulfur. anglic.	100·0	6
„ „ conc. pur.	10·0	2
„ „ dilut. pur.	50·0	5

	Grm.	ct.
Acidum tannicum .	5·0	12
„ „ .	50·0	107
„ tartaricum ..	10·0	4
„ „ subt. pulv.	„	6
„ „ „ „ .	50·0	25
† Aconitinum ..	0·01	3
† Aconiti tuber. scis.	10·0	2
Aether aceticus. .	„	17
„ crudus ...	100·0	21
„ „ ...	500·0	90
„ depuratus ..	10·0	5
„ „ ..	50·0	22
Agaricus chirurgor.	„	33
Aloë lucida ...	„	9
„ „ subt. pulv.	10·0	4
Althaeae herba. .	50·0	5
„ „ ..	250·0	20
„ radix sciss. .	50·0	10
„ „ „ ..	250·0	45
„ rad. subt. pulv.	10·0	6
Alumen	50·0	4
„ subt. pulv. ..	10·0	2
„ „ „ ..	50·0	8
„ ustum ...	„	6
„ „ subt. pulv.	10·0	3
Alumina hydrica .	„	29
Ammonia	50·0	10
„	250·0	40
Ammoniacum ..	50·0	16
„ subt. pulv. .	10·0	6
Ammonium aceticum solut. .	10·0	5
„ carbonicum .	50·0	11
Ammon. chlor. crud.	„	7

	Grm.	ct.
Ammon. chl. depur.	10·0	3
Amygdalae amarae	50·0	11
„ dulces	„	11
Amylum pulver. .	„	8
„ „ . .	250·0	35
Angelicae rad. sciss.	50·0	7
„ rad. subt. pulv.	10·0	5
Anisi stellati fruct.	50·0	17
„ „ rud. tus.	„	21
„ „ subt. pulv.	10·0	7
Anisi vulgar. fruct.	50·0	8
„ „ subt. pulv.	10·0	5
Aqua amygd. amar. conc.	5·0	2
„ amygd. amar. diluta . . .	10·0	1
„ dto	50·0	4
„ aromat. spirit.	„	6
„ „ „ .	250·0	25
„ aurant. flor. .	50·0	24
„ calcis . . .	100·0	2
„ „ . . .	500·0	6
„ carminativa .	50·0	6
„ „ . .	250·0	25
„ chamomillae	50·0	5
„ „ . .	250·0	20
„ chlori . . .	10·0	3
„ „ . . .	50·0	12
„ cinnamom. spl.	„	5
„ „ „	250·0	20
„ „ spirit.	50·0	11
„ „ „	250·0	50
„ destillata . .	100·0	3
„ „ . .	500·0	10
„ foeniculi . .	50·0	4
„ kreasoti . .	„	5
„ „ . .	250·0	20
„ laurocerasi . .	10·0	5
„ „ . .	50·0	22
„ melissae . .	„	6
„ „ . .	250·0	25
„ menthae pip. .	50·0	6
„ „ . . .	250·0	25

	Grm.	ct.
Aqua plumbica. .	50·0	5
„ „ . .	250·0	15
„ rosarum . . .	50·0	4
„ „ . . .	250·0	16
„ rubi idaei . .	50·0	5
„ „ „ . .	250·0	20
„ vegeto-mineral. Goulardi . .	100·0	6
„ dto	500·0	15
Argentum nitr. cryst.	1·0	13
„ „ cum kalio nitrico .	1·0	8
„ nitricum fusum	1·0	17
„ „ „ .	10·0	145
Arnicae flores sciss.	50·0	23
„ folia . . .	„	5
„ radix sciss .	„	12
Arrow-root . . .	„	16
„ „ . . .	250·0	70
Asa foetida . . .	50·0	19
„ „ subt. pulv.	10·0	7
†Atropinum sulf. .	0·01	3
Aurantii cort. sciss.	50·0	10
„ „ flaved. sciss	„	36
„ cort. subt. pulv.	10·0	11
„ folia sciss. . .	50·0	14
Axungia porci . .	„	10
„ „ . .	250·0	45
Balsamum copaivae	10·0	8
„ „	50·0	35
„ peruvianum .	„	17
„ vitae Hoffmanni	10·0	7
„ „ „	50·0	30
†Belladonnae folia sciss.	10·0	2
† „ fol. gross. pulv.	„	3
„ „ „ „	50·0	10
† „ „ subt. pulv.	10·0	4
† „ radix. sciss. .	„	2
† „ „ subt. pulv.	„	5
Benzoë	50·0	30

	Grm.	ct.
Bismuth. subnitric.	1·0	7
Calami rhyzoma sc.	50·0	7
„ subt. pulv. .	10·0	5
Calcium carb. nativ.	50·0	2
„ „ „	250·0	8
„ „ „ plv.	50·0	10
„ „ „ „	250·0	45
„ carbon. purum.	10·0	22
„ chlorat. fusum.	50·0	29
„ hypochlorosum	„	5
„ „	250·0	21
„ oxydatum . .	100·0	4
„ „ pulv.	50·0	4
„ oxysulfuratum	„	23
„ oxysulfur. sol.	„	10
„ „ „	250·0	40
„ phosphoricum .	5·0	24
Calumbae rad. sciss.	50·0	11
„ „ subt. pulv.	10·0	5
Camphora	50·0	15
„	250·0	65
Cannabis indica sc.	10·0	8
†Cantharides . .	„	10
† „ subt. pulv.	„	14
Capilli Veneris frondes sciss. . .	50·0	10
Carragheen scis. .	„	13
Carbo ligni depurat. subt. pulv.	„	8
„ dto. dto.	250·0	32
Cardamomi sem. .	10·0	38
Caricae sciss. . .	50·0	10
Carvi fructus . .	„	7
„ „ subt. pulv.	10·0	5
Caryophylli . . .	50·0	25
„ subt. pulv.	10·0	9
Cascarillae cort. .	50·0	9
„ cort. rud. tus.	„	12
„ „ subt. pulv.	10·0	5
Centaurii herb. scis.	50·0	10
Cera alba	„	30

	Grm.	ct.
Cera flava . . .	50·0	21
Ceratum cetacei .	10·0	8
„ „ .	50·0	35
„ fuscum. .	10·0	5
Cetaceum	50·0	21
Chamomil. rom. flor.	„	13
„ vulgar. flor.	„	17
„ „ „	250·0	74
Chamomillae vulg. flor. gross. pulv.	50·0	25
„ „ „ „	250·0	112
Chamomil. vulgar. subt. pulv. . .	10·0	7
Chinae calisayae ct.	50·0	82
„ „ „ gross. pulv. .	„	86
„ calisayae cortex subt. pulv.	10·0	24
„ cortex fusc. .	50·0	58
„ „ gr. pulv.	„	61
„ „ fuscus. subt. pulv. . .	10·0	18
„ cort. ruber . .	50·0	68
„ „ „ gross. pulv.	„	72
„ cortex ruber subt. pulv. .	10·0	21
Chinidinum sulfur.	0·10	3
Chininum	„	8
„ bisulfuricum .	„	6
„ hydrochloric..	„	8
„ „ .	1·0	72
„ sulfuricum .	0·50	33
„ „ .	5·0	270
Chloroformium . .	10·0	10
Cinae flores . . .	50·0	8
„ „ subt. plv.	10·0	6
Cinnamomi cortex	50·0	11
„ „ subt. pulv.	10·0	5
Citri fructus cortex. sciss.	50·0	7
„ flaved. . . .	„	33

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Citri flaved. subt.			Electuarium arom.		
pulv.	10·0	11	c. opio . . .	10·0	6
Coffeinum	0·10	5	„ lenitivum . .	50·0	28
†Colchicinum. . .	0·01	3	„ „ . .	250·0	120
Colchici sem. . .	10·0	3	Elemi	10·0	9
Collyrium adstrg.			Emplastr. anglic.*)	10ctm.	4
luteum . .	50·0	18	„ cantharidum .	10·0	11
„ „ „	250·0	75	„ „ .	50·0	50
Colocynthidum			„ „ perpet.	10·0	19
fruct. sciss. .	10·0	11	„ cerussae . .	„	4
„ „ „ .	50·0	50	„ „ . .	50·0	16
„ fruct. subt. plv.	10·0	18	„ conii maculati	10·0	5
Conii mac. herb. . .	„	1	„ „ „	50·0	22
„ „ gross. plv.	50·0	8	„ de meliloto. .	10·0	4
„ „ „ „	250·0	35	„ „ „ .	50·0	18
„ „ subt. „	10·0	4	„ diachylon comp.	50·0	20
Coriandri sem. . .	50·0	4	„ „ „	250·0	90
Crocus austriac. .	1·0	21	„ „ comp. linteo extensum**)	100cct.	6
„ „ pulv.	„	25			
„ gallicus . .	„	15	„ „ ***)	500cct.	25
„ „ pulv.	„	18	„ diachyl. simpl.	50·0	14
Cubebae fruct. . .	50·0	11	„ „ „	250·0	60
fruct. subt. plv.	10·0	5	„ hydrargyri .	50.0	35
Cuprum aluminat.	„	12	„ „ .	250·0	146
„ sulfuricum .	„	3	„ minii adustum	10·0	6
Cydoniae sem . .	50·0	20	„ „ „	50·0	27
			„ oxycroceum .	10·0	20
Decoctum Zittmanni			„ „ .	50·0	79
fortius . . .	250·0	51	„ saponatum . .	10·0	5
„ „ „	500·0	59	„ „ . . .	50·0	22
„ „ mitius	250·0	42	Emulsio amygdalin.	250·0	25
„ „ „	500·0	47	„ „	500·0	34
†Digitalinum depur	0·01	10	„ oleosa . .	250·0	26
†Digitalis fol. sciss.	10·0	2	„ „ . .	500·0	35
„ fol. pulv. subt.	„	4	Euphorbium . . .	10·0	2
Dulcamar. caul. scis.	50·0	3	„ subt. pulv.	„	5
			† Extractum aconiti . . .	1·0	7
Elaeosacchara zob. taks. rec.			„ aloës . .	5·0	7
Electuarium arom.	10·0	4			

*) t. z. 5 ctm. kwadr. długi a 2 cent. kw. szér.

**) t. z. 10 ctm. kwadr. długi i tyleż széroki.

***) t. z. 20 ctm. kwadr. długi a 25 ctm. kwad. széroki.

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
†Extract. beladonnae	1·0	8	Ferrum sulf. cryst.	10·0	2
„ calumbae .	5·0	33	„ „ „	50·0	7
Extractum cannab.			Filicis mar. rhyz. sc.	„	8
indicae . . .	1·0	8	„ mar. subt. pulv.	10·0	6
„ centaurei . .	5·0	11	Foeniculi fruct. . .	50·0	7
„ chelidonii . .	„	33	„ subt. pulv. . .	10·0	5
„ chinae fusc . .	„	50			
† „ colocynthidum	1·0	12	Galbanum . . .	50·0	30
† „ conii maculati	1·0	16	„ pulv. . .	10·0	9
„ cubebarum . .	5·0	18	Galeopsidis herb. sc.	50·0	10
„ filicis maris .	„	40	„ „ „	250·0	45
„ gentianae . .	„	6	Gallae	50·0	9
„ graminis . .	10·0	9	Gelatin. Carragheen	10·0	24
„ „ . . .	50·0	40	„ „	50·0	32
„ hellebori virid.	1·0	8	„ lich. island. do	10·0	24
† „ hyosciami fol.	„	6	„ „ „ „	50·0	32
„ liquiritiae . .	5·0	9	„ „ „ pulv.	10·0	10
„ malatis ferri .	„	5	„ liquir. pellucid.	50·0	22
† „ nucis vomicae	1·0	13	Gentianae rad. sciss.	„	6
† „ opii aquos . .	1·0	30	„ rad. subt. pulv.	10·0	4
„ punicae granat.	5·0	26	Globuli martiales .	po	20
„ quassiae . . .	„	30	Glycerinum . . .	50·0	11
„ ratanhae . .	„	37	„ . . .	250·0	50
„ scillae . . .	„	11	Graminis rhyz. scis.	50·0	4
† „ secalis cornuti	1·0	9	Guajacum . . .	„	35
„ taraxaci . . .	10·0	7	„ subt. pulv.	10·0	10
„ „ . .	50·0	30	Guarana pulv. . .	1·0	8
„ trifolii fibrini	5·0	6	Gummi arabicum .	50·0	20
			„ arab. subt. plv.	10·0	7
Fel tauri depuratum	1·0	12	„ „ „ „	50·0	30
Ferrum carb. sac-					
char. . . .	5·0	6	Hirudo	cenazmien	
„ „ „ . .	50·0	50	Hydrargyrum . .	50·0	40
„ jodatum . .	5·0	11	† „ bichlor. ammon.	1·0	3
Ferrum lacticum .	5·0	9	† „ „ corros. pulv.	„	2
„ oxydato - oxy-			† „ bijodat. rubr. .	„	4
dulatum . .	„	14	† „ chlor. mite plv.	„	2
„ phosporicum .	„	15	† „ „ „ .		
„ pulveratum .	10·0	3	mite via humida	1·0	4
„ sesquichl. cryst.	„	5	† „ jodatum flavum.	„	6
„ „ „	50·0	20	† „ oxydatum flav.	„	4
„ „ solut.	10·0	4	Hydromel infantum	10·0	4
„ „ „	50·0	15	„ „	50·0	18

	Grm.	ct.
Hyosciami fol. sciss.	10·0	2
„ „ „	50·0	6
„ fol. gross. plv.	„	10
„ „ „ „	250·0	45
Ichthyocolla . . .	10·0	44
Infusum laxativum	„	3
„ „	50·0	12
Ipecacuanhae rad. gross. pulv.	1·0	2
„ rad. subt. pulv.	„	3
Ireos florent. rhyz. subt. pulv. .	10·0	5
Jaceae herb. sciss.	50·0	5
„ herb. subt. plv.	10·0	4
Jalapae tub. subt. pulv.	„	9
„ „ „	50·0	40
Jodum	1·0	7
„	10·0	60
Juniperi fruct. . .	50·0	2
„ fruct. rud. tus.	„	6
Kalium acetic. solut.	10·0	5
„ bromatum . .	„	13
„ „ . .	50·0	55
„ carbonic. crud.	100·0	17
„ „ depurat.	10·0	4
„ „ solut. .	„	2
„ chloricum . .	„	3
„ ferro - tartaric.	„	25
„ hydro - oxydat.	„	10
„ „ „	50·0	40
„ hydro-tart. plv.	10·0	6
„ „ „ „	50·0	25
„ hypermang. cr.	10·0	41
„ jodatum . . .	„	33
„ „ . . .	50·0	135
„ mangan. crud.	10·0	8
„ natrio-tartaric.	„	4
„ „ „ .	50·0	15
„ „ „ pulv.	10·0	5

	Grm.	ct.
Kalium natrio - tart. pulv. . . .	50·0	20
„ nitricum . .	10·0	2
„ „ subt. pulv.	„	3
† „ stib.-tart. pulv.	1·0	2
„ sulfuratum .	10·0	12
„ „ pro balneo	50·0	9
„ „ „ „	250·0	40
„ sulfuricum .	50·0	6
„ „ pulv.	10·0	3
„ tartaric pulv. .	„	10
Kamala	1·0	4
Kousso sciss. . .	50·0	20
Kousso subt. pulv.	10·0	8
Kreasotum . . .	5·0	12
Lauri bacc. gr. pulv.	50·0	7
„ „ „ „	250·0	30
„ „ subt. „	10·0	3
Lavandulae flor. .	50·0	35
„ „ .	250·0	145
Lichen island. scis.	50·0	6
Liniment. ammon. .	„	18
„ saponato-camphoratum	„	14
Lini sem.	„	4
„ „ pulv. . .	„	12
„ „ „ .	250·0	50
Lini placent. pulv.	50·0	4
„ „ „	10·0	16
Liquiritiae rad. scis.	„	4
„ decort. pulv. subt.	„	6
Liquor acid. Halleri	1·0	3
Lobeliae infl. herb. sc.	„	5
Lupulinum . . .	„	1
Lycopodii sem. .	50·0	23
„ „ .	250·0	101
Macis	5·0	5
Magnesium carbon. hydro-oxydat. subt. pulv. .	10·0	4
„ „ „ . .	50·0	16

	Grm.	ct.
Magnesium citricum	5·0	14
„ hydro - oxydat.	50·0	13
„ lacticum . .	5·0	18
„ oxydatum .	10·0	14
„ „ .	50·0	60
„ sulfuricum .	50·0	5
„ „ .	250·0	20
Maltum	50·0	7
Malvae flores . .	„	23
„ fol. sciss. .	„	5
Mangan.hyperoxyd. nat. subt. pulv.	„	11
Manna calabr. elect.	10·0	3
„ „ „	50·0	12
„ „ canellata	10·0	10
Massa pilular. Ruffi.	5·0	17
Mastiche	10·0	18
„ subt. pulv.	„	22
Mel depuratum .	50·0	10
„ „ .	250·0	40
„ rosatum . .	50·0	17
Meliloti herb. sciss.	„	5
„ „ subt. plv.	10·0	4
Melissae fol. sciss.	50·0	12
„ „ „	250·0	50
Menth. crisp. fol. sciss.	50·0	12
„ „ „	250·0	50
„ pip. „	50·0	12
„ „ „	250·0	50
„ pip. subt. plv.	10·0	5
Millefolii herb. scis.	50·0	5
†Morphinum . .	0·05	4
† „ hydrochlor.	„	3
Mucilago cydonior. sem.	10·0	3
„ „ „	50·0	12
„ gummi arab.	10·0	5
„ „ „	50·0	20
Myrrha subt. pulv.	10·0	10
Natrium aceticum	5·0	4
„ boracic. pulv	10·0	4

	Grm.	ct.
Natrium. carbon cr.	100·0	7
„ „ dilaps.	10·0	3
„ hydro-carb.plv.	50·0	5
„ „ „	250·0	22
„ phosporicum .	5·0	3
„ silicicum . .	50·0	10
„ „ . .	250·0	45
„ suluric. cryst. .	50·0	8
„ „ „	250·0	85
„ „ dilaps.	10·0	4
Nux moschata . .	50·0	41
„ „ pulv.	10·0	12
† „ vomica gr.pulv.	„	3
† „ „ subt.pulv.	„	6
Oleum amygd. dulc.	50·0	34
„ „ „	250·0	142
„ anisi . . .	1·0	4
„ aurant. cort. .	„	5
„ „ flor. .	„	61
„ bergamottae .	„	6
„ cacao . . .	10·0	6
„ „ . . .	50·0	25
„ cadinum . .	„	12
„ camphoratum .	10·0	6
„ „ .	50·0	25
„ carvi	1·0	3
„ caryophyllor. .	„	4
„ cinnamomi .	„	4
„ citri	„	5
„ croton. tiglii .	„	4
„ foeniculi . .	„	2
„ hyosc. fol. coct.	50·0	19
„ „ „ „	250·0	85
„ jecoris aselli .	50·0	8
„ „ „ .	250·0	35
„ juniperi . . .	1·0	2
„ „ . . .	10·0	10
„ lauri . . .	50·0	16
„ „	250·0	70
„ lavandulae .	1·0	2
„ macidis . . .	„	8
„ menthae crisp.	„	10

	Grm.	ct.
Oleum menthae pip.	1·0	15
„ nucis moschat.	„	3
„ olivarum . .	50·0	18
„ „ . .	250·0	79
„ ricini . . .	50·0	17
„ rosarum . .	1·0	127
„ „ . . .	1 krpl.	5
„ rosmarini . .	1·0	1
„ sinapis aether.	„	14
„ terebinth rect.	50·0	6
„ „ „	250·0	25
„ valerianae .	1·0	13
Olibanum subt. plv.	10·0	5
Ononidis rad. sciss.	50·0	4
†Opium subt. pulv.	1·0	10
Origani herb. sciss.	50·0	5
Oxymel scillae . .	10·0	3
„ „ . .	50·0	12
„ simplex .	10·0	3
„ „ .	50·0	12
Papaveris rhoead. flor. . . .	50·0	30
„ somnif. caps. .	„	5
Pasta dentifric. dur.	„	50
„ „ mollis	„	50
„ gummos. album.	„	38
„ liquiritiae flava	„	24
Pastilli e natrio hydro-carbon. .	30 kol.	40
Petroleum rectific.	50·0	18
Pilulae laxantes .	5·0	11
Pix luiqida . . .	50·0	5
Plumbum aceticum	10·0	4
„ acet. basic. sol.	„	4
„ „ „ „	50·0	16
„ „ solut . .	10·0	2
„ „ .	50·0	8
„ carbonic. pulv.	50·0	12
„ hyperoxydat. subt. pulv. . .	„	10
„ oxydatum pulv.	„	14

	Grm.	ct.
Potio magnes. citric. efferv. . .	Dosis	54
Pulpa tamarindor. depurata . . .	50·0	25
Pulvis aërophorus	10 D.	35
„ „ Seidlitzensis	„	85
„ dentifric. alb.	10·0	6
„ „ niger	„	13
„ Doveri . . .	1·0	2
„ gummos. . .	10·0	5
„ „ . .	50·0	20
Punicae granat. rad. cort. rud. tus.	„	40
„ granat. rad. cort. subt. plv.	10·0	12
Pyrethri rad. sciss.	50·0	13
Quassiae lign. . .	50·0	6
„ lign. subt. plv.	10·0	5
Quercus cort. sciss.	50·0	4
„ cort. rud. tus.	„	8
„ „ subt. pulv.	10·0	4
„ sem. tost. pulv.	50·0	9
„ „ „ „	250·0	40
Ratanhae rad. .	50·0	24
„ rad. subt. pulv.	10·0	11
Resinae jalapae .	1·0	13
„ „ .	10·0	110
„ pini . .	50·0	2
Rhei radix . . .	10·0	22
„ „	50·0	89
„ „ sciss. .	10·0	23
„ „ „ . .	50·0	95
„ „ subt. plv.	1·0	3
„ „ „ „	10·0	25
Roob juniperi . .	50·0	38
„ „ . .	250·0	160
„ sambuci . .	50·0	20
„ „ . .	250·0	90
Rosae damasc. flor.	50·0	37
„ „ subt. plv.	10·0	12

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Rosmarini fol. . .	50·0	22	Sennae alexand. fol.		
Rotulae menthae p.	10·0	5	sine resina .	50 0	66
„ „ „	50·0	20	„ Tinnevelly fol.	„	11
			„ „ „	250 0	50
Sabadillae fruct. .	50·0	6	Serpylli herb. . .	50·0	4
„ fruct. subt. plv.	10·0	5	Serum lactis zob. taks. rec.		
†Sabinae summit. sc.	„	3	Sinapis sem. . .	50·0	5
† „ summit. subt.			„ „ pulv.	„	10
pulv. . . .	„	5	„ „ „	250·0	45
Saccharum subt. p.	„	3	† Solutio arsenical.		
„ „ „	50·0	11	Fowleri . . .	1·0	1
„ lactis subt.			Species althaeae .	50·0	8
pulv. . . .	10·0	6	„ „ „	250·0	30
Salep gross. pulv.	„	10	„ amaricantes .	50 0	9
„ subt. pulv. .	„	14	„ „ .	250·0	40
Salicis cort. . . .	50·0	5	„ aromaticae .	50·0	18
Salviae folia . .	„	12	„ „ .	250·0	80
„ fol. subt. pulv.	10·0	5	„ arom. pro cat.	50·0	22
Sambuci flor. . .	50·0	9	„ „ „ „	250·0	100
„ flor. gr. pulv.	„	15	„ emollientes .	50·0	9
„ „ „ „	250·0	65	„ „ .	250·0	40
Santoninum . . .	0·10	2	„ „ pro catapl.	50·0	13
Sapo kalinus . .	50·0	8	„ „ „ „	250·0	60
„ . . .	250·0	35	„ laxantes St.		
„ medicinalis .	10 0	3	Germ. . .	50·0	50
„ „ subt. pulv.	„	6	„ pectorales	„	9
„ picis	50·0	50	„ „	250·0	40
„ sulfuratus . .	„	50	Spilanthi olerac .		
„ venetus . . .	„	8	herb. sciss. .	50·0	26
„ „ subt. pulv.	10·0	4	Spiritus aetheris .	50·0	18
Sarsapar. rad. sciss.	50·0	37	„ „	250·0	75
„ „ „ „	250·0	158	„ anisi	50·0	9
Scillae bulb. sciss.			„ aromatic. . .	50·0	20
subt. pulv. .	10·0	4	„ „ . . .	250·0	90
Sebum ovile . .	50.0	13	„ camphorat . .	50·0	9
†Secale cornut . .	10·0	9	„ „ . .	250·0	40
† „ „ subt.			„ carvi	50·0	9
pulv. . . .	1·0	2	„ cochleariae .	„	12
Senegae rad. . .	50·0	55	„ „ .	250·0	50
Sennae alexand. fol.	„	28	„ ferri sesquich.		
„ „ „	250·0	119	aeth. . . .	10·0	8
„ „ „			„ lavandulae .	50·0	20
subt. pulv. .	10·0	9	„ menthae pip. .	„	14

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Spirit. menthae pip.	250·0	60	Syrupus rhei . .	50·0	12
„ rosmarini . .	50·0	17	„ ribium . . .	10·0	3
„ saponatus . .	„	12	„ „ , . .	50·0	12
„ „ . .	250·0	50	„ rubi idaei . .	10·0	3
„ sinapis . . .	5·0	3	„ „ „ . .	50·0	13
„ vini conc. $90^0/_0$	50·0	7	„ simplex . . .	10·0	2
„ „ „ „	250·0	30	„ „ . . .	50·0	8
„ „ dilut. $70^0/_0$	50·0	6			
„ „ „ „	250·0	25	Tabulae althaeae .	50·0	22
Spongia pressa .	5·0	57	Tamarindi pulpa .	„	7
†Stibium chlorat. .	10·0	18	Taraxaci herba .	„	5
„ sulfur. auran.	1·0	4	„ radix .	„	5
„ „ nigr. .	50·0	6	Terebinthin. comm.	„	5
„ „ „ subt.			Thea Pecco . .	„	63
pulv. . . .	„	14	Tiliae flores . . .	„	9
Stramonii fol. . .	10·0	1	Tinctura absinth.		
†Strychninum . .	0·01	1	comp. . .	10·0	3
† „ nitricum.	„	1	„ „ „ . .	50·0	12
Succus liquirit. plv.	10·0	8	† „ aconiti . . .	5·0	3
„ „ „	50·0	35	„ „ . . .	50·0	25
Sufhur. praecipitat.	10·0	13	„ amara . . .	10·0	4
„ „	50·0	60	„ „ . . .	50·0	16
„ sublimatum .	„	16	„ arnicae . . .	10·0	3
„ „	250·0	70	„ „ . . .	50·0	12
Syrupus acet. citri.	10·0	6	„ aurantii cort. .	10·0	4
„ „ „	50·0	25	„ „ „	50·0	16
„ althaeae . .	10·0	2	† „ belladonnae .	5·0	3
„ „ . .	50·0	8	„ „ .	50·0	25
„ amygdalinus .	10·0	4	„ benzoës . . .	10·0	4
„ „	50·0	16	„ „ . .	50·0	16
„ aurantior. cort.	10·0	3	† „ cantharidum .	5·0	4
„ „ „	50·0	12	„ „ .	50·0	35
„ capillor. ven. .	10·0	4	„ chamomillae .	10·0	3
„ cinnamomi .	„	5	„ „ .	50·0	12
„ diacodii . .	„	2	„ cinnamomi . .	10·0	3
„ „ . .	50·0	8	„ „ .	50·0	12
„ ferri jodati .	10·0	14	† „ colchici . . .	5·0	3
„ „ „ .	50·0	63	„ „ . . .	50·0	25
„ mannatus . .	10·0	3	† „ digitalis . .	5·0	3
„ „ . . .	50·0	12	„ „ . .	50.0	25
„ mororum . .	10·0	3	„ guajaci . .	10·0	5
„ „ . .	50·0	12	„ „ . .	50·0	22
„ rhei	10·0	3	„ ipecacunhae .	5·0	6

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Tinctura ipecacuan.	50·0	50	Unguentum glycer.	50·0	20
„ jodi	5·0	5	„ hydrargyri .	10·0	8
„ „	50·0	40	„ „ .	50·0	36
„ lobeliae . . .	5·0	4	„ juniperi . .	10·0	5
„ „ . . .	50·0	35	„ „ . .	50·0	20
„ malatis ferri .	10·0	8	„ plumbi acet.	10·0	5
„ „ „ .	50·0	35	„ „ „	50·0	20
„ myrrhae . .	10·0	5	„ pomadinum .	10·0	5
„ „ . .	50·0	22	„ „ .	50·0	20
† „ nucis vomicae	5·0	4	„ sabadillae .	10·0	6
„ „ „	50·0	35	„ „ .	50·0	25
† „ opii crocat. .	5·0	23	„ simplex .	10·0	4
„ „ „	50·0	214	„ „ .	50·0	16
† „ „ simpl, .	5·0	8	„ sulfuratum .	10·0	5
„ „ „ . .	50·0	70	„ „ .	50·0	20
„ ratanhae . .	10·0	5	Uvae ursi fol. . .	„	5
„ „ . .	50·0	22			
„ rhei aquos . .	10·0	4	Valerianae radix .	50·0	7
„ „ „ . .	50·0	16	„ „ subt.		
„ „ vin.Darelli.	10·0	13	pulv. . . .	10·0	4
„ „ „ „	50·0	60	Vanillae siliq. . .	1·0	24
„ spilant. oler. cp.	5·0	4	† Veratrinum . .	0·05	2
„ „ „ „	50·0	35	Veratri alb. rhyz.	10·0	1
„ valerianae . .	10·0	4	„ alb. rhyz. sub.		
„ „ . .	50·0	16	pulv . . .	„	4
† „ veratri albi .	5·0	3	Verbasci flor. . .	50·0	36
„ „ „ .	50·0	25	†Vinum colchici .	10·0	10
Trifolii herb. . .	„	6	„ malagense .	50·0	22
„ „ subt.			† „ stibiato-tart.	10·0	10
pulv. . .	10·0	4			
Trochisci ipecac. .	5·0	7	Zedoariae rad. . .	50·0	7
„ santonini	„	10	„ „ subt.		
			pulv. . . .	10·0	4
Unguentum aromat.	10·0	5	Zincum aceticum .	„	24
„ „	50·0	20	„ chloratum .	„	20
„ Authenriethi	wedł. taksy		„ oxydatum .	„	40
„ cerussae .	10·0	4	„ sulfuricum .	„	5
„ „ .	50·0	16	„ „ .	50·0	20
„ „ emoll.	10·0	9	Zingiberis rad. . .	„	16
„ „ .	50·0	40	„ „ subt.		
„ glycerini .	10·0	5	pulv. . . .	10·0	6

Zmiany

w powyższym cenniku leków, w skutek reskryptów Min. spraw wewn. z d. 25 Listop. 1877 i 16 Grudnia 1878.

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Acidum acet. conc.	10·0	5	Chamomil. vulgar. subt. pulv. .	10·0	6
„ „ „	500·0	22	Chinae calisayae ct.	50·0	92
„ „ dilut.	50·0	6	„ „ „ gross. pulv. .	„	95
„ „ „	250·0	27	„ calisayae cortex subt. pulv.	10·0	27
„ benzoicum .	1·0	9	Chinae cortex fusc.	50·0	61
„ citricum . .	10·0	7	„ „ gr. pulv.	„	64
„ „ subt. pulv.	„	9	„ „ fuscus. subt. pulv. .	10·0	19
„ salicylicum .	1·0	4	„ cort. ruber .	50·0	98
„ tannicum . .	5·0	16	„ „ „ gross. pulv. . . .	„	101
„ „ . .	50·0	140	„ cortex ruber subt. pulv.	10·0	29
Aloë lucida. . . .	„	10	Chinidinum sulf. .	0·10	4
Ammoniacum . .	„	12	Chininum . . .	„	7
„ subt. pulv. .	10·0	5	„ bisulfuricum .	„	4
Angelicae rad. sciss.	50·0	9	„ hydrochloric.	„	6
Anisi stellati fruct.	„	15	„ „ .	1·0	54
† Apomorphin hydrochloric. .	0·01	6	„ sulfuricum .	0·50	20
Aqua aurant. flor.	50·0	21	„ „ .	5·0	165
„ rosarum . .	„	5	„ tannicum . .	0·10	2
„ „ . .	250·0	21	†Chloralum hydrat.	10·0	20
Arnicae radix sciss.	50·0	10	Collodium . . .	„	5
Balsamum copaivae	10·0	6	Collocynthidum fruct. sciss.	„	15
„ „	50·0	25	„ „ „	50·0	66
Camphora . . .	„	17	„ fruct. subt. plv.	10·0	22
„ . . .	250·0	69	Crocus austriac. .	1·0	24
Carragheen sciss. .	50·0	10	„ „ pulv.	„	28
Cassia fistula . .	„	8	„ gallicus . .	„	12
Castoreum canad.	0·10	1	„ „ pulv. .	„	15
„ canad. subt. pulv. . . .	„	3	Emplastr. hydrarg.	50·0	32
Cera alba . . .	50·0	27	„ „	250·0	136
Chamom. vulg. flor.	„	11			
„ „ „	250·0	46			
Chamomillae vulg. flor. gross. pulv.	50·0	18			
„ „ „	250·0	80			

	Grm.	ct.
Extractum chinae fusc. . . .	5·0	52
† „ conii maculati	1·0	6
„ ratanhae . .	5·0	31
Extractum rhei .	5·0	38
† „ secalis cornuti	1·0	5
Ferrum hydr.-oxyd. dialis. liquid.	10·0	4
„ et natrium pyrophosphoric.	1·0	3
Galbanum . . .	50·0	26
Gallae	„	12
Guarana pulv. . .	1·0	3
Hydrargyrum . .	50·0	28
† „ bichlor. corros. pulv.	1·0	3
Ichthyocolla . .	10·0	37
Ipecacuanhae rad. gross. pulv. .	1·0	3
„ rad. subt. pulv.	„	4
†Jodoformium . .	1·0	16
Jodum	„	9
„	10·0	80
Kalium jodatum .	„	36
„ „ .	50·0	150
Kamala	1·0	3
Kousso scis. . . .	50·0	27
Kousso subt. pulv.	10·0	9
Lignum campech. .	„	1
Liquor ammonii anisat. . . .	„	4
Macis	5·0	4
Magnesium lactic.	„	14
Malvae flores . .	50·0	10
Mastiche	10·0	15
„ subt. pulv.	„	20

	Grm.	ct.
Natrium boracicum pulv. . . .	10·0	3
„ salicylicum . .	1·0	4
„ sulfuric cryst. .	250·0	35
Oleum lauri . . .	50·0	12
„ „ . . .	250·0	53
„ rosarum . .	1·0	153
„ „ . .	1krp.	6
Pulpa cassiae . .	50·0	52
Ratanhae rad. . .	„	17
„ rad. subt. pulv.	10·0	9
Rosae damasc. flor.	50·0	28
„ „ subt. plv.	10·0	10
Sabadillae fruct. .	50·0	9
†Secale cornut. .	10·0	3
† „ „ subt. pulv. . . .	1·0	1
Spilanthi olerac. . herb. sciss. .	50·0	20
Spiritus sapon. kal.	„	28
Styrax liquid. . .	10·0	4
Syrup. ipecacuanh.	„	5
„ rubi idaei . .	„	3
„ „ „ . .	50·0	12
Terebinthin. comm.	„	5
Tiliae flores . . .	„	9
Tinctura arnicae .	„	12
„ aurantii cort.	„	16
† „ belladonae .	5·0	3
„ „ .	50·0	25
„ chinae comp.	10·0	7
„ jodi . . .	5·0	8
„ „	50·0	68
Unguentum diachylon Dr. Hebra	10·0	8
Vanillae siliq. . .	1·0	12

Cennik

leków nieobjętych lekospisem rakuskim.

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Acetum colchici .	100·0	12	Aqua valerianae .	100·0	10
„ vini . .	„	10	„ vulner. acid. Thed. .	„	10
Acidum benzoicum e gum. . .	1·0	15	„ „ spirit. .	„	10
„ carbolicum pro desinfect.	100·0	15	Aurum natronato-chlorat. . . .	1·0	280
„ „ „	500·0	60	Castoreum moscovit. Tub. p. . . .	„	650
„ hydrocyanic. .	1·0	14	„ anglican. . .	„	70
„ lacticum . .	„	8	Chinin. acetic. . .	„	80
„ salicylicum .	„	6	„ citric. . . .	„	80
„ „ . .	10·0	45	„ ferro citric. .	„	50
„ succinicum .	1·0	6	„ tannic. . . .	„	40
Agaricus alb. . .	100·0	26	Cinchonin. sulfur. .	„	25
„ „ alcohol.	„	46	Chloralhydrat . .	10·0	15
Alcohol absolut. .	10·0	4	Coccionella . . .	„	12
Ambra gris. . . .	1·0	250	Coffein. citric. . .	1·0	70
Ammonium carbonic. solut. . .	10·0	1	Collodium. . . .	10·0	10
„ carbonic. pyro-oleos. sol. . .	„	4	Emplastrum aromat.	„	12
„ chlorat. ferrat.	„	6	„ belladonnae .	„	10
„ succinicum pyro-oleos. . .	1·0	2	„ hyosciami . .	„	10
Amylum dauci. .	10·0	20	„ de galbano crocat. . . .	„	15
Aqua carminat. reg.	100·0	25	Extract. acori . .	„	20
„ castorei . . .	10·0	90	„ arnicae flor. .	„	25
„ cerasor. . . .	100·0	10	„ „ rad. .	„	20
„ coloniensis . .	„	80	„ cardui bened.	„	15
„ phagadenica. decolor . .	„	6	„ cascarillae. .	„	45
„ phagaden. lut	„	6	„ millefolii . .	„	25
„ opii	10·0	12	„ chamomillae .	„	25
„ rutae . . .	100·0	15	„ rhei sicc. . .	„	80
„ salviae . . .	„	10	„ sarsaparillae .	„	50
„ sambuci . .	„	10	„ sennae . . .	„	40
„ tiliae . . .	„	10	„ valerianae. .	„	25
			Ferrum citric. . .	„	40
			„ dyalisat. sicc.	„	40

	Grm.	ct.		Grm.	ct.
Ferrum dyalisat. liquid.	10·0	5	Radix enulae . .	100·0	15
„ hydrogen. reduct.	„	20	„ rhei tost. sub. pl.	10·0	90
Fel tauri inspis. disp. veter . .	„	20	„ saponariae . .	100·0	10
Flores aurantior. .	„	8	„ tormentillae .	„	10
Folia nucum jungi	100·0	15	„ „ alcohol .	10·0	5
„ scolopendrii .	„	12	Sal thermar. Carolinar.	„	12
Fructus tamarind. .	10·0	2	Semen papaver. alb.	„	2
Herba cardui benedict.	„	2	Species lignorum .	100·0	20
„ hyssopi . . .	„	3	Spiritus aetheris chlorat. . . .	10·0	7
„ abrotani . . .	„	5	„ aetheris nitric.	„	7
Hydrargyrum oxydat. rubr. . .	„	30	„ formicarum. .	100·0	35
„ stibiat. sulf. .	„	15	„ serpylli . . .	„	35
Jodoform	1·0	25	Strychnin. acetic. .	1·0	70
Lactucarium austr.	„	15	„ sulfuric. . .	„	70
Lignum guajaci. .	100·0	10	Styrax liquid. . .	100·0	30
„ sassafras . .	„	15	Syrupus chamomil.	10·0	4
Mannit	10·0	30	„ aurantior. flor. .	„	8
Morphium acetic. .	1·0	60	„ foeniculi . .	„	4
„ sulfuric. . .	„	100	„ ipecacuanhae .	„	6
Moschus	„	500	„ menthae . . .	„	4
Natrium bromatum	10·0	30	„ scillae . . .	„	4
„ salicylic. . .	„	80	„ senegae . . .	„	6
Oleum cajeputi . .	„	24	„ violarum. . .	„	10
„ jecoris aseli alb.	100·0	30	Tinctura aloës . .	„	2
„ lini semin. r. p.	10·0	6	„ „ compos.	„	5
„ „ venale . .	100·0	20	„ castor. mosc. .	1·0	80
Pepsin	1·0	20	„ „ anglican.	10·0	30
Plumbum jodat . .	„	20	„ chinae comp. .	„	5
Pulvis infant. Hufelandi . . .	10·0	8	„ „ simpl. .	„	7
„ liquirit. comp.	„	15	Unguentum basilic.	„	5
Radix caric. aren. .	100·0	10	„ diachyli . .	„	6
„ caryophyl. sc. .	„	15	„ digitalis . .	„	6
			Zincum sulfo-carb.	1·0	3
			„ „ „	10·0	25

Tablica

najwyższych dawek środków leczniczych dla osób starszych, których lekarz przy zapisywaniu przekraczać nie powinien, nie oznaczywszy wykrzyknikiem (!).

	Na dawkę		Na dzień	
	Gram.	Gran	Gram.	Gran
Acidum arsenicosum.	0·006	0·08	0·012	0·16
„ carbolicum crystallisatum . .	0·05	0·65	0·15	2·00
„ hydro-cyanicum (Lekospis rakuski 1855)	0·05 kropli 2	0·68	0·20	2·7
Aconitinum	0·007	0·09	0·04	0·55
Apomorphinum hydrochlor. qua emetic. (injectione subcutanea adhiben.).	0·010	.	.	.
Aqua amygdalar. amarar. concentrata .	1·50 kropli 40	20·5	5·00	68·5
„ laurocerasi	1·50 kropli 40	20·5	5·00	68·5
Argentum nitricum	0·03	0·4	0·20	2·7
Atropinum	0·002	0·02	0·006	0·08
„ sulfuricum	0·002	0·02	0·006	0·08
Aurum natrio-chloratum	0·03	0·4	0·10	1·4
Cantharides	0 07	1·0	0·20	2·7
Coniinum	0·001	0·01	0·003	0·04
Cuprum sulfuricum jako lek wymiotny	0·40	5·5	.	.
Digitalinum	0·002	0·02	0·01	0·14
Extractum aconiti tuberum	0·03	0·4	0·12	1·6
„ belladonnae foliorum . . .	0·10	1·4	0·40	5·5
„ „ radicis	0·05	0·7	0·20	2·7
„ cannabis indicae	0·10	1·4	0·30	4·0
„ colocynthidis	0·10	1·4	0·40	5·5
„ conii	0·18	2·5	0·60	8·2
„ hyoscyami foliorum	0·15	2·0	0·80	11·0
„ nucis vomicae (wyskokowy) .	0·04	0·55	0·20	2·7
„ opii	0·10	1·4	0·40	5·5
Ferrum jodatum	0·06	0·8	0·24	3·3
Folia belladonnae.	0·15	2·0	0·60	8·2
„ digitalis	0·20	2·7	0·60	8·2
„ hyoscyami	0·30	4·0	1·0	13·7
„ strammonii	0·25	3·3	1·00	13·7
Fructus colocynthidis	0·30	4·0	1·00	13·7

	Na dawkę		Na dzień	
	Gram.	Gran	Gram.	Gran
Herba Conii maculati	0·30	4·0	2·00	27·4
Hydrargyrum bichloratum corrosivum.	0·01	0·13	0·04	0·5
„ bijodatum rubrum . .	0·01	0·13	0·04	0·5
„ jodatum flavum . . .	0·06	0·8	0·40	5·5
„ oxydatum flavum . . .	0·03	0·4	0·10	1·4
Jodum	0·03	0·4	0·12	1·6
Kalium stibio-tartaricum	0·30	4·0	1·00	13·7
Kreosotum	0·04	0·55	0·16	2·2
Lactucarium (niemieckie)	0·30	4·00	1·20	16·4
Morphinum	0·02	0·28	0·10	1·4
„ aceticum	0·03	0·4	0·12	1·6
„ hydro-chloricum	0·03	0·4	0·12	1·6
Oleum crotonis	0·06	0·8	0·30	4·0
Opium pulveratum	0·15	2·0	0·50	6·8
Phosphorus	0·001	0·01	0·005	0·06
Plumbum aceticum	0·07	1·0	0·50	6·8
Radix belladonnae	0·07	1·0	0·30	4·0
„ hellebori viridis	0·30	4·0	1·20	16·4
Rhizoma veratri albi	0·30	4·0	1·20	16·4
Santoninum	0·10	1·4	0·50	6·8
Semen strychni nucis vomicae . . .	0·12	1·6	0·50	6·8
Solutio arsenicalis Fowleri	0·50	6·8	1·20	16·4
Strychninum	0·007	0·09	0·02	0·27
„ nitricum	0·007	0·09	0·02	0·27
Tinctura aconiti	0·50	6·8	1·50	20·5
„ belladonnae	1·00	13·7	4·00	55·0
„ cantharidum	0·50	6·8	1·00	13·7
„ colchici seminum	1·00	13·7	3·00	41·1
„ digitalis	1·00	13·7	4·00	55·0
„ jodi	0·30	4·0	1·00	13·7
„ nucis vomicae	0·50	6·8	1·50	20·5
„ opii crocata	0·50	6·8	2·00	27·4
„ opii simplex	0·50	6·8	2·00	27·4
Tubera aconiti	0·12	1·6	0·60	8·2
Veratrinum	0·01	0·13	0·03	0·4
Vinum colchici	1·00	13·7	3·00	41·1
Zincum aceticum	0·05	0·68	0·30	4·0
„ cyanatum	0·005	0·06	0·012	0·16
„ sulfuricum	0·05	0·68	0·30	4·0
„ „ jako lek wymiotny	0·80	11·0	.	.

Tablica

wykazująca ile kropli niektórych leków płynnych miasto gramu lub skrupułu liczyć trzeba.

	Liczy się za grm. kropli	Liczy się za skr. kropli
Acet. concentr. . .	16	20
Acid. acetic. . . .	16	20
„ hydroc. (1.124 c. w.)	13	16
„ „ dilut. .	16	20
„ hydrocyanic. aquos	16	20
„ „ spirit.	32	40
„ nitric. (1,185 c. w.).	12	16
„ phosph. (1,12 c. w.)	16	20
„ sulfuric. conc. . .	12	16
„ „ dil. (1: 5) .	16	20
Aether acetic. . . .	25	31
„ sulf. . . .	50	62
Aqua amygd. amar. .	24	30
„ destil. var. . .	16	20
„ spirit. var. . .	25	30
Bals. copaivae . .	25	30
„ peruv. nigr. . .	16	20
Carbon. sulfur. . .	25	30
Chloroformium . .	25	30
Ferrum sesquichlor. sol.	12	15
Kalium carbon. sol. .	16	20
Kreosotum . . .	25	30
Liquor acid. Halleri .	25	30
„ hydrar. nitric. .	12	15
Mucil gum. arab (1: 2) .	12	15
Oleum amygd. aether. .	20	25
„ anisi, auranti flor., bergamottae, cajeputi, carvi, chamomil., aeth. citri, crotonis, foeniculi, juniperi, lavandulae, menthae, origani, rorismarini, rosae, sabinae, tanaceti, terębinthinae . .	25	30
Oleum caryophyl. Cinnamomi . . .	20	25
Olea pingua . . .	20	25
Petroleum rectif. . .	25	30
Plumb. acetic. solut. .	20	25
„ basic. solut. .	16	20
Solut. arsenic. Fowleri .	16	20
Solut. extr. narcot. (1: 2)	37	46
Spir. aethereus . .	25	30
„ alcoholis. $99\,^1/_2\,^0/_0$	40	52
„ ferr. chlor. aeth. .	25	30
„ muriat. aeth. . .	30	40
„ nitric. aeth. . .	30	40
„ varii c. spir. vini dil. parat. . .	25	30
„ vini concentr. .	30	40
„ „ dilut. . .	25	30
Stibium chlor. solut. .	12	15
Syrupi var. . . .	12	15
Tinct. spirituos. . .	25	30
Vinum stibiat. et alia vina medicam. . .	20	25

Łyżeczka cieczy równa się mniej więcéj 3.75 grm.
Łyżka cieczy zaś 15·0 grm.

Tablica

porównywująca stary rakuzki ciężar leczniczy

z ciężarem metrycznym,

w zaokrąglonych przez wzgląd na wykonawstwo liczbach.

12	uncyj	równa	się	420 gram.	2	skrupuły	równa	się	3 gram.
10	"	"	"	350 "	1	"	"	"	1,5 "
8	"	"	"	280 "	10	granów	"	"	0,73 "
7	"	"	"	245 "	9	"	"	"	0,65 "
6	"	"	"	210 "	8	"	"	"	0,58 "
5	"	"	"	175 "	7	"	"	"	0,51 "
4	"	"	"	140 "	6	"	"	"	0,44 "
3	"	"	"	105 "	5	"	"	"	0,36 "
2	"	"	"	70 "	4	"	"	"	0,30 "
1	"	"	"	35 "	3	"	"	"	0,22 "
1/2	"	"	"	17,5 "	2	"	"	"	0,15 "
3	drachmy	"	"	13 "	1	"	"	"	0,07 "
2	"	"	"	8,75 "	1/2	"	"	"	0,04 "
1	"	"	"	4,3 "	1/4	"	"	"	0,02 "
1/2	"	"	"	2,15 "	1/8	"	"	"	0,01 "

1	kilogram	równa	się	$28^1/_2$	uncyj
50	dekagram	"	"	$14^1/_4$	"
25	"	"	"	$7^1/_8$	"
20	"	"	"	5 unc. 5 drch. 2 skr.	
10	"	"	"	2 " 7 "	
5	"	"	"	$11^1/_2$	drchm.
2	"	"	"	$4^1/_2$	"
1	"	"	"	$2^1/_2$	"
5	gramów	"	"	68	gran.
3	"	"	"	41	"
2	"	"	"	27	"
1	"	"	"	13,7	"
50	centygrm.	"	"	7	"
20	"	"	"	$2^3/_4$	"
10	"	"	"	$1^1/_3$	"
5	"	"	"	$^2/_3$	"
2	"	"	"	$^1/_4$	"
1	"	"	"	$^1/_8$	"

Porównanie dawki leków

według rozmaitego wieku chorych.

Dawki zmieniają się mniéj więcéj, jak następuje:

Aż	do	ukończonego	1.	roku	$^1/_{20}$—$^1/_{10}$
„	„	„	2.	„	$^1/_8$
„	„	„	3.	„	$^1/_6$
„	„	„	4.	„	$^1/_5$
„	„	„	7.	„	$^1/_3$
„	„	„	14.	„	$^1/_2$
„	„	„	20.	„	$^2/_3$
„	„	„	20—50.	„	1.

Począwszy od roku 50 należy dawki znowu zmniejszać, tak iż u starców miedzy rokiem 60 a 70 należy znów dawać tylko $^2/_3$ dawki dla osób dorosłych.

Kobietom zadaje się w ogóle mniejsze dawki, mniéj więcéj $^2/_3$ téj jaką się przepisuje mężczyznom odpowiedniego wieku.

TABLICA

do porównania skal różnych ciepłomierzy.

Skale ciepłomierzy:

Réaumur'a — Celsius'a — Fahrenheit'a zachowują się jak 4 : 5 : 9.

Zmiana stopni jednej skali w stopnie drugiéj uskutecznia się podług następujących wzorów:

Réaumur'a w Celsius'a: $C^o = \frac{R^o \times 5}{4}$

Réaumur'a w Fahrenheit'a: $F^o = \frac{R^o \times 9}{4} + 32$

Celsius'a w Réaumur'a: $R^o = \frac{C^o \times 4}{5}$

Celsius'a w Fahrenheit'a: $F^o = \frac{C^o \times 9}{5} + 32$

Fahrenheit'a w Réaumur'a: $R^\circ = \frac{(F^\circ - 32) \times 4}{9}$

Fahrenheit'a w Celsius'a: $C^\circ = \frac{(F^\circ - 32) \times 5}{9}$

Uwaga:

Réaumur'a ciepłomierz (W Austryi i Niemczech używany). Pkt. marznięcia = 0°. . Pkt. wrzenia = 80°

Celsius'a ciepłomierz (We Francyi używany). Pkt. marznięcia = 0°. . Pkt. wrzenia = 100°.

Fahrenheit'a ciepłomierz (W Anglii i Ameryce używany). Pkt. marznięcia = 32°. . Pkt. wrzenia = 212°.

De l'Isle'go ciepłomierz (W Rosyi używany). Pkt. marznięcia = 150°. . Pkt. wrzenia = 0° i t. np.:

Reaumur	Celsius	Fahrenheit	Reaumur	Celsius	Fahrenheit
— 32,	—40,	—40,	+ 1,	+ 1,25	+34,25
31,	38,75	37,75	4,	5,	41,
30,	37,50	35,50	5,	6,25	43,25
25,	31,25	24,25	10,	12,50	54,50
20,	25,	13,	15,	18,75	65,75
16,	20,	4,	20,	25,	77,
15,	18,75	1,75	25,	31,25	88,25
14,	17,50	+ 0,50	30,	37,50	99,50
12,	15,	5,	35,	43,75	110,75
10,	12,50	9,50	40,	50,	122,
8,	10,	14,	45,	56,25	133,25
6,	7,50	18,50	50,	62,50	144,50
5,	6,25	20,75	55,	68,75	155,75
4,	5,	23,	60,	75,	167,
3,	3,75	25,25	65,	81,25	178,25
2,	2,50	27,50	70,	87,50	189,50
1,	1,25	29,75	75,	93,75	200,75
0,	0,	32,	80,	100,	212.

Działanie i dawki leków używanych do wstrzykiwań podskórnych.

Wstrzykując leki podskórnie mamy na celu albo poprawić zboczenia w odżywianiu miejscowém, albo też zmienić objawy czynności bądź całego układu nerwowego bądź też nerwów zaopatrujących pojedyńcze obszary. Wstrzykujemy zazwyczaj leki odurzające.

Przy podskórném wstrzyknięciu dostają się leki wprost do cieczy odżywczéj i mogą zaraz wpływ swój na pobliskie tkanki wywierać. Prócz tego leki w ten sposób zastósowane wnikając łatwo do naczyń włosowatych mięszają się z krwią i dostają się z nią do najodleglejszych części. I przy podskórném więc stosowaniu leków należy odróżniać wpływ miejscowy i ogólny.

Do skutków miejscowych należą: mały ból w chwili wstrzykiwania i krwawienie zazwyczaj nie znaczne nadto skóra podnosi się na kształt płaskiego wzgórka w miejscu odpowiadającym kolcowi narzędzia i to już przed wyciągnięciem tegoż; nareszcie objawy miejscowego oddziaływania zwykle są bardzo nieznaczne lubo czasami wzmódz się mogą aż do stopnia zapalenia.

Wyciągnąwszy wstrzykawkę, na mały otworek przykładamy natychmiast duży palec lewéj ręki i wykonywamy nim lekkie ruchy uciskowe aby ciecz w tkance podskórnéj znajdującą się jeszcze lepiéj rozprowadzić celem łatwiejszego wessania. Pokrywać przylepcem miejsca zakłócia jest rzeczą zbyteczną.

Nowsze wstrzykawki zwłaszcza wyrabiane w Paryżu i Wiedniu mają zwykle taką pojemność iż zawierają 1 grm. i zaopatrzone są w podziałkę dziesiętną. Rozczyny więc do wstrzykiwań tak przepisywać należy, aby, łatwo można było obliczyć, ile alkaloidu znajduje się w 1 degrm. cieczy.

Acidum carbolicum crystalisatum. 0·1 w 5·0 wody; z tego 0·5—2·0. Działa przeciwgnilnie, miejscowo znieczula. Używa się w róży itd.

Apomorphinum hydrochloricum. 0·1 w 10·0 wody z tego 0·3—0·5 (0·003—0·005 Apomorphinu) wstrzykuje się dorosłym, 0·1—0·15 dzieciom. Czasem apomorfin nie rozpuszcza się w 100 cz. wody należy więc przepisywać go w stosunku 1: 200. Środek wymiotny.

Atropinum sulfuricum. 0·01 w 5·0 wody z tego 0·5 do 1·0 (0·001—0·002 Atropinu). Ostrożność zaleca się! W tężcu, nerwobólach, padaczce, drgawkach, wściekliźnie i otruciu morfinowém.

Aconitinum. 0·1 w 10·0 wody z tego 0·2—0·4 (0·002—0·004). Środek zbyteczny i niepewny. Koi bóle. Bywa używany w gośćcu i nerwobólach.

Chininum bisulfuricum. (Lepiéj używać go niż Chininum sulfuricum). 1·0 rozpuszcza się wśród ogrzania w 5·0 gliceryny czystéj i 5·0 wody; z tego używa się 1·0—2·0 (0·1—0·2) pro dosi. Środek przeciwgorączkowy i skrzepiający. W zimnicach, nerwobólach torowych, gośćcu stawowym, obrzmieniu śledziony.

Chininum ferro-citricum. 1·0 w 10·0 gliceryny (zaleca go M. Rosenthal).

Chininum hydrochloricum amorphum. Chinoidinum muriaticum. 1·0 w 10·0 wody. Dawka jak Chin. bisulf.

Chininum hydrobromicum. 1·0 w 2·5 wyskoku i 7·5 wody z tego 1·0 i więcéj na dawkę. (Zalecają lek ten Gubler, Soulez). Inne przetwory chinowe nie zalecają się do wstrzykiwań podskórnych.

Chloralum hydratum cryst. 2·0 rozp. w 5·0 Aq. destil.; na dawkę 1—4 strzykawek wstrzyknąć w różne części ciała. (Łatwo sprawia ropnie). Środek nasenny, kojący ból np. nerwobóle.

Coffeinum purum. 0·1 rozp. w mięszaninie wysk. i wody (każdego po 2·5) z tego 0·5—1·0 (0·01—0·02 Coffeinu) i więcej wstrzykuje się na raz. Przetwór zbyteczny. Koi nerwobóle, migreny i używany też bywa w otruciu morfinowém.

Coniinum. 0·1 rozpuszcza się w mięszaninie wyskoku i wody każdego po 5·0; z tego 0·1 do 0·2 (0·001—0·002 Coniinu). Przetwór niepewnie działający i zbyteczny. W dychawicy (*Asthma*), serdnicy (*Angina pectoris*). Używa się także, gdy oddech jest utrudnionym z powodu zapalenia płuc i opłucny.

Curarinum sulfuricum. 0·1 w 5·0 wody z tego wstrzykuje się ostrożnie 0·1 do 0·5 (0·002—0·01). — **Curare** (bardzo niejednostajny przetwór w różnym stopniu rozpuszczalny) 1·0 w 60·0 gliceryny $^1/_2$—1 strzykawki. Poraża końce nerwów. Używa się w tężcu, kurczach.

Digitalinum. (Dygitalin niemiecki). 0·1 rozp. w mięszaninie wyskoku i wody, każdego po 10·0, z tego 0·2—0·6 (0·001—0·003 digitalinu). Przetwór b. niejednostajny z tego

powodu nie można go polecać. Czysty przetwór tak zw. Nativelego nie bywa obecnie sprzedawany. Środek przeciwgorączkowy. Obniża czynność serca, zadaje się go więc w cierpieniach serca, w których czynność tegoż jest pobudzoną.

Emetinum. 0·1 rozpuszcza się z dodatkiem małej ilości Ac. sulf. w 20·0 wody; z tego 0·5—1·0 (0·0025—0·005) u dorosłych. Przetwór b. niepewny, da się zupełnie zastąpić apomorfinem.

Extractum opii. Rozpuszczony w równéj części wody destylowanéj i przefiltrowanéj. Dawka każdorazowego wstrzyknięia 0·06—0·2 (0·03—0·1).

Extractum secalis cornuti. Najlepiej używać Extr. bis purificat. (Wernicha). Używa się tego jak zwykłego 1·0 rozpuszcza w mięszaninie gliceryny i wody, każdéj po 3·0; z tego 0·6—1·0 i więcej na dawkę. Ściąga naczynia krwionośne, a więc zadaje się go w krwotokach, długotrwałém zapaleniu macicy, włókniakach macicy.

Ferrum pyrophosphoricum c. Ammonio citrico. 1·0 w 5·0 wody z tego 1·0. (Zaleca go Hugenin in Anaemia perniciosa).

Hydrargyrum bichloratum corrosivum. 0·1 w 10·0 wody z tego 0·5— 1·0 (0·005—0·01 sublimatu) na dawkę. Rozczyn białkanu rtęciowego przyrządzony według przepisu Bambergera. — Hydrargyrum bichloratum cum Natrio chlorato (E. Stern): 0·01 sublimatu i 0·1 chlorku sodu rozpuszczonego w 2·0 wody. Innych przetworów rtęciowych nie można zalecać.

Hyoscyaminum. Jak Atropin. Nie zaleca się.

Kalium bromatum. 1·0 w 3·0 wody, z tego 1·0—2·0 na dawkę.

Kalium jodatum. Tak samo.

Liquor kali arsenicosi. 1·0 rozcięcza się 2·0 wody z tego 0·3—0·6 p. dosi zaleca A. Eulenburg w drżeniu itd.

Morphinum acet., hydrochl., sulf. 0·1 w 1·0 gliceryny czystej rozpuszcza się ogrzewając i dodaje do rozczynu 1·0 wody. Wszelkie rozczyny li tylko wodne i zakwaszone należy zarzucić. 0·1 do 0·6 (0·005—0·03). pro dosi.

Narceïnum hydrochloricum. 0·1 w 5·0 wody (rozczyn trzeba przed użyciem ogrzać) z tego 0·5—1·0 (0·01—0·02) do wstrzyknięcia.

Pilocarpinum muriaticum. 0·1 rozpuszcza się w 5·0 wody; z tego 1·0 pro dosi.

Strychninum nitricum i sulfuricum. 0·1 w 10·0 wody z tego 0·3—0·6 (0·003—0·006 strychninu) wzbudza kurczenie się mięśni, wywołuje kurcze. Zadaje się w porażeniach po zatruciu ołowiowém, w porażeniu pęcherza, w porażeniach obwodowych odnóg i mięśni kiszki stolcowéj, w porażeniu poprzeczném (Paraplegia) i Ataxia med. spin. Atrophia muscul. progressiva i paralysis infantum essentialis.

Veratrinum. 0·1 w mieszaninie wyskoku i wody, każdéj cieczy po 25·0; z tego 0·5—1·0 (0·001—0·002 weratrynu). Przetwór zbyteczny.

Leczenie za pomocą wziewań i środki do tego służące.

Téj metody leczenia używa się w chorobach błony śluzowéj jamy ust i połyku, krtani i większych oskrzeli. Doświadczenia przekonały że środki lekarskie w postaci roztworów rozpylonych dostają się z wdychaném powietrzem aż do najdrobniejszych oskrzeli.

Przyrządy służące do rozpylania cieczy polegają albo na zasadzie: że ciecz silném ciśnieniem powietrza wpychaną bywa do cienkiéj rurki, a prąd z niéj wydobywający się uderza o płytę, przez co rozpada się na drobne cząsteczki (Sales Giron .), albo też na téj zasadzie że prąd zgęszczonego powietrza wciska się do ciasnéj rurki, przez którą równocześnie mała ilość cieczy przechodzi, a ciecz ta w skutek napierania powietrza cisnącego zamienia się na delikatny pył (Mathieu). Na téj ostatniéj zasadzie opiera się wiele przyrządów często w praktyce używanych.

Na uwagę zasługuje z pośród tych przyrządów przyrząd Sieglego a to ponieważ jest dość prosty, pewny w działaniu i nie drogi.

Rozpylone ciecze wdychają chorzy oddychając spokojnie, głęboko, otwartemi ustami a z językiem ku dołowi przyciśniętym. Stosownie do indywidualności chorych wdychanie takie trwa $^1/_4$—$^1/_2$—1 minuty a następnie odwracają się chorzy i w miarę potrzeby odpoczywają jednę lub kilka minut, poczem znów wdychanie powtarzają. Jedno posiedzenie trwa 5—15—30 minut 2—3—4 razy dziennie a nawet i częściéj.

Używa się więc wdychania rozpylonych cieczy w

cierpieniach błony śluzowéj jamy ust i połyku, (Pharyngitis catarrhalis, granulosa, ulcerosa, cruposa, syphilitica) a także i w podobnych cierpieniach krtani. Rozpylacz ma w tych przypadkach przed tuszowaniem, wdmuchiwaniem suchych pyłów, tę zaletę, że o wiele mniéj jest przykrym dla chorych.

Rozumie się samo przez się, że w cierpieniach kiłowych oprócz wziewań stosować należy także leczenie ogólne.

Dalej leczenie wziewaniami cieczy rozpylonych znajduje zastosowanie w cierpieniach tchawicy i oskrzeli, (Bronchitis catarrhalis, cruposa, Bronchectasia) jak również płuc (krwotoki z płuc, zgorzel płuc, rozedma i gruźlica).

Wziewania rozpylonéj wody, do której dodano istoty klejkie lub też wziewania mleczanki rozcieńczonéj, mięszanki oleistéj z środkami odurzającemi lub bez tychże nie tylko usuwają w ostrym nieżycie tchawicy i oskrzeli przykre uczucie palenia i suchości, lecz w długotrwałych cierpieniach mogą wziewania środków ściągających, balsamicznych itd. wpłynąć jak najkorzystniéj na zmianę wydzieliny błony śluzowéj, usunięcie przykréj woni wydzielin itd.

Dawki środków używanych do wziewań.
(podług W a l d e n b u r g a)

Na 500·0 wody bierze się:

Acidum carbolicum. 0·5—1·0—5·0. *)
Acidum lacticum. 20·0—30·0—50·0.
Acidum tannicum. 1·0—2·5—10·0.
Alumen. 1·0—2·5—10·0.
Ammonium chloratum. 1·0—2·5—10·0.
Amylenum nitrosum. 2—5 kropli nalać na chustkę i wdychać.
Aq. amygdalarum amar. 2·5—5·0—15·0.
Aq. calcariae. Szczera lub rozcieńczona 2—4 cz. wody.
Aq. chlorata. 5·0—25·0—50·0.
Aq. hydrosulfurata. 15·0—30·0—50·0.
Aq. Kreosoti. 5·0—15·0—50·0.
Aq. Laurocerasi. 2·5—5·0—15·0.
Aq. Picis. 20·0—100·0—500·0.
Argentum nitricum. 0·1—1·0—5·0.
Borax. 1·0—2·5—10·0.

---

*) Najczęściéj używać należy dawek średnich.

Bromum z Kalium bromatum każdego po 0·2 na Aq. dest. 100·0. (Napawa się gąbkę tą cieczą i umieszczoną w tulejce z kartonowego papieru trzyma się choremu co godzina po 5—10 minut pod nosem.)
Extr. Belladonnae. 0·05—0·1—0·25.
Extr. Conii maculati. 0·25—0·5—0·75.
Extr. Hyoscyami. 0·25—0·5—1·0.
Extr. Opii. 0·05—0·25—0·5.
Extr. Strammonii. 0·05—0·25—0·5.
Flores Sambuci, Flores Tiliae i inne Inf. z 5·0—10·0—25·0.
Hydrargyrum bichloratum corrosivum. 0·1—0·25—0·5.
Jodum purum. 0·02—0·05—1·0 do rozczynu Kalii jodati (p. niżej) 500·0.
Kali chloricum. 1·0—2·5—10·0.
Kalium hypermanganicum. 0·5—1·0—5·0.
Kalium bromatum. 1·0—2·5—10·0.
Kalium jodatum. 1·0—1·5—2·5.
Liquor Ferri sesquichlorati. 1·0—5·0—20·0.
Liquor Kali arsenicosi. 0·5—1·0—3·0.
Liquor Kali caustici. 2·0—10·0—40·0.
Liquor Natri caustici. 2·0—10·0—50·0.
Lithium carbonicum. 1·0—2·5—10·0.
Natrium chloratum. 1·0—2·5—10·0.
Natrium bicarbonicum. 1·0—2·5—10·0.
Natrium carbonicum. 1·0—2·0—5·0.
Oleum Pini. 0·5—2·5—10·0.
Oleum Terebinthinae. 0·5—2·5—10·0.
Plumbum aceticum. 0·5—1·5—5·0.
Tinct. Cannabis indicae. 0·5—1·5—5·0.
Tinct. Conii maculati. 0·5—1·5—5·0.
Tinct. Opii simplex. 0·25—1·0—5·0.
Zincum sulfuricum. 0·5—1·5—5·0.

Wód mineralnych z Ems, Salzbrunn, Weilbach, Neundorf i innych używa się szczerych lub wodą rozcieńczonych.

Dalej nadają się do wziewań napary lub odwary ziółek rozmiękczających: Altheae, Liquiritiae lub Flor. Malvae 1·0 na 100·0 Aq.

Leki w cieple łatwo się ulatniające jak Ol. Pini, Ol. Terebinthinae itd. można też bez wszelkiego przyrządu wziewać, gdy 10—20 kropli tego leku w jakimkolwiek naczyniu wstawimy w naczynie z gorącą wodą.

TABLICA
brzemienności.

Ukazanie się ostatniej regularności.		Dzień porodu.		Ukazanie się ostatniej regularności.		Dzień porodu.	
Styczeń.	1	Październik.	8	Lipiec.	1	Kwiecień.	7
—	5	—	12	—	5	—	11
—	10	—	17	—	10	—	16
—	15	—	22	—	15	—	21
—	20	—	27	—	20	—	26
—	25	Listopad.	1	—	25	Maj.	1
—	28	—	4	—	28	—	4
Luty.	1	—	8	Sierpień.	1	—	8
—	5	—	12	—	5	—	12
—	10	—	17	—	10	—	17
—	15	—	22	—	15	—	22
—	20	—	27	—	20	—	27
—	25	Grudzień.	2	—	25	Czerwiec.	1
Marzec.	1	—	6	—	28	—	4
—	5	—	10	Wrzesień.	1	—	8
—	10	—	15	—	5	—	12
—	15	—	20	—	10	—	17
—	20	—	25	—	15	—	22
—	25	—	30	—	20	—	27
—	28	Styczeń.	2	—	25	Lipiec.	2
Kwiecień.	1	—	6	—	28	—	5
—	5	—	10	Październik.	1	—	8
—	10	—	15	—	5	—	12
—	15	—	20	—	10	—	17
—	20	—	25	—	15	—	22
—	25	—	30	—	20	—	27
—	28	Luty.	2	—	25	Sierpień.	1
Maj.	1	—	5	—	28	—	4
—	5	—	9	Listopad.	1	—	8
—	10	—	14	—	5	—	12
—	15	—	19	—	10	—	17
—	20	—	24	—	15	—	22
—	25	Marzec.	1	—	20	—	27
—	28	—	4	—	25	Wrzesień.	1
Czerwiec.	1	—	8	—	28	—	4
—	5	—	12	Grudzień.	1	—	7
—	10	—	17	—	5	—	11
—	15	—	22	—	10	—	16
—	20	—	27	—	15	—	21
—	25	Kwiecień.	1	—	20	—	26
—	28	—	4	—	25	Październik.	1
				—	28	—	4

Średnie położnicze i gynekologiczne wymiary i ciężary.

Według Dra Karola Martina.

I. Wymiary u kobiet dorosłych.

A. Zdjęto z osób żywych.

1.	Długość ciała od szczytu głowy do pięty .	155 cm.
2.	Obwód miednicy pod grzebieniami kości biodrowych (**crista ossis ilei**) powyżéj krętarzy (**trochanteres**)	89 „
3.	Odległość **Spinarum ant. sup. oss. ilei** (zewnątrz ścięgna Musc. sartor.).	25 „
4.	Odległość **Cristarum oss. ilei** w punktach najdaléj na zewnątrz położonych	28 „
5.	Odległość wielkich krętarzy	31 „
6.	Wymiar (Diameter) ukośny zewnętrzny od **Spin. post. sup.** każdéj strony do **Spin. ant. sup.** drugiéj strony	22·5 „
7.	**Conjugata externa** od **Process. spinos.** ostatniego kręgu lędźwiowego do punktu **Symph. oss. pub.** najdaléj na przodzie wysuniętego .	20 „
8.	**Conjugata diagonalis** od szczytu łuku łonowego (**arcus pubis**) do wzgórka kości kuprowéj (**promontor. oss. sacri**).	13 „
	Odjąć trzeba od długości **conjugatae exter.**, aby otrzymać **conjugatam veram**	9 „
	Odjąć trzeba od długości **conjugatae diagon.** aby otrzymać **conjugatam veram**	2 „
9.	Długość całego przewod. macicznego od ujścia zewnętrznego (**orificium exter.**) do dna macicy (prócz brzemienności i połogu) . .	6·5 „
10.	Długość przewodu macicznego od ujścia zewnęt. (**orificium exter.**) do wewn. (prócz brzemienności i połogu)	3 „
11.	Długość jamy macicznéj od ujścia wewn. (**orificium inter.**) do dna macicy (prócz brzemienności i połogu)	3·5 „

B. Zdjęte z miednic pozbawionych części miękkich:

Apertura pelvis superior.	**Conjugata vera** od górnego brzegu **Symphys. oss. pub.** do **Promont. oss. sacri.** .	11	„
	Wymiar poprzeczny pomiędzy najbardziéj odległemi punktami linii łukowatéj (**linea arcuata**).	13·5	„
	Ukośny wymiar od **Symphys. ileo-sacralis** jednéj strony do **Tuber ilio-pectineum** strony drugiéj. . . . . . , ...	9	„
	Distantiae sacrocotyloideae od **Promont. oss. sacri** do **Tuber iliopectineum** drugiéj strony.	9	„
Cavum pelvis.	**Diameter recta** od **Symph. oss. pub.** do miejsca zrośnięcia 2 i 3 kręgu krzyżowego.	12·5	„
	Diameter transversa t. j. odległość miejsc wewnątrz miednicy odpowiadających panewkom.	12	„
Isthmus pelvis.	**Diameter recta** od dolnego brzegu **Symph. ossium pub.** do końca kości krzyżowéj.	11·5	„
	Diameter transversa między **Spinae oss. ischii**	11	„
Apertura pelvis inferior.	**Diameter recta** od szczytu **Arcus pubis** do końca kości ogonowéj ku przodowi zwróconéj	9·5	„
	Diameter recta od szczytu **Arcus pubis** do końca kości ogonowéj w tył odchylonéj	12	„
	Diameter transversa między **Tubera ossis ischii**	11	„

II. Ciężary i wymiary dojrzałych noworodków.

A. Całego ciała.

1. Ciężar dojrzałego chłopca . . . 3330 gm. ($6^2/_3$ Ft.)
2. Ciężar dojrzałego dziewczęcia . . 3220 gm. ($6^1/_2$ Ft.)
3. Długość od głowy do pięt . . . . 50 Cm.
4. Długość od głowy do otworu stolcowego . . 35 „
5. Szerokość pleców między **Tubercula majora ossis humeri**. . . . . 11 „
6. Szerokość biodrowa między krętarzami kości udowych . . . . 9 „

B. Głowy.

1. Obwód głowy około najodleglejszych punktów kości czołowéj i kości pytylicowéj . . 34·5 Cm.
2. Wymiar poprzeczny przedni pomiędzy dolnymi końcami sz. u wieńcowego . . . . . 8 „
3. Wymiar poprzeczny tylny między guzami kości bocznych . . . . 9 „
4. Wymiar prosty od Glabella do miejsca kości potylicowéj najdaléj w tył wysuniętego . . 11·5 „
5. Wymiar ukośny większy od bródki do najodleglejszego punktu tyłogłowia . . . . . . 13·5 „
6. Wymiar ukośny mniejszy od punktu najbardziéj przodkowego na karku do miejsca najodleglejszego na czole . . . . 9·5 „

C. Łożyska.

1. Ciężar całego łożyska . . . . 585 grm. (1 1/6 Ft.)
2. Długość pępowiny . . . . 56 Cm.

III. Długość i waga płodu.

Miesiąc życia płodowego.	Długość w centimetrach.	Waga w gramach.
2 miesiąc.	2,5 — 3,0	4,0
3 „	9,0	20,0
4 „	14,0	120,0
5 „	27,0	284,0
6 „	34,0	634,0
7 „	38,0	1218,0
8 „	41,0	1569,0
9 „	44,0	1971,0
10 początek	47,0	2334,0
10 koniec.	51,0	3275,0

Zasady obliczania dyjet za szczepienie.

Lekarz szczepiący w miejscu zamieszkania swego nie ma prawa do jakiegokolwiek żądania.

Aby otrzymać całą dyjetę, wynoszącą dla doktora medycyny 3 złr. 50 kr., dla lekarza 2 złr., lekarz szczepiący powinien przy odległości punktu zbornego szczepienia od miejsca zamieszkania swego zaszczepić ospę następnéj liczbie osób:

a) przy odległości $^1/_8$ — $^3/_8$	mili	. . . .	22 osobom.
$^2/_4$	„	. . . .	20 „
$^3/_4$	„	. . . .	18 „
1	„	. . . .	16 „
$1^1/_4$	„	. . . .	14 „
$1^2/_4$	„	. . .	12 „
$1^3/_4$	„	. . . .	10 „
2	„	. . . .	8 „
b) Przy odległościach większych nad:			
$2^1/_4$	mili	. . . .	15 osobom
$2^2/_4$	„	. . . .	14 „
$2^3/_4$	„	. . . .	13 „
3	„	. . . .	12 „

Lecz pod b) liczy się dwa dni i dwie pełne dyjety jednę zaś tylko należytość jezdną (*Fahrgelegenheit*) za oba dni.

Tak w przypadku a) jak i b) należy się cała dyjeta, jeżeli likwidujący dokonał więcéj niż połowę liczby szczepień, przeznaczonéj dla pewnéj odległości, jeżeli zaś połowy téj liczby nie dokonał albo właśnie tylko połowy, przyznaje mu się połowa dyjety.

Szczepienie następujące po szczepieniu już w tém miejscu uskutecznioném należy połączyć z przeglądem osób już szczepionych, dla tego przyznaje się należytość tylko za jeden dzień przeglądu dla każdego miejsca tj. za ten który ma nastąpić po ostatniém szczepieniu w témże miejscu uskutecznioném; pod b) zaś przyznaje się tylko pojedyńczą dyjetę za przegląd.

Likwidacyje za szczepienie należy wnosić najdaléj do 15. Października każdego roku, późniéj wniesione pozostaną nie uwzględnione.

Krótka wskazówka co do sposobu odwietrzania.

Ułożona z polecenia Towarzystwa chemicznego w Berlinie.

przez Wilhelma Liebreicha i Schürra.

Wydaliny i odpadki. Basony (*Steckbecken*) i miedniczki do ran (*Eiterbecken*) [1]: rozczyn nadmanganianu potasowego lub woda karbolowa. Spluwaczki: proszek karbolowy. Nocniki [1]): wypłukać wodą karbolową. Kał w stolcach: posypać proszkiem karbolowym, gdy ma pozostać na miejscu; dodać rozczynu nadmanganianu potasowego gdy stolec ma być zaraz wyniesionym. Wychodki, w których części stałe od płynnych są oddzielane: proszek karbolowy (do odchodów stałych), woda karbolowa (do odchodów płynnych). Wychodki wodne: woda karbolowa. Wychodki na dołach bez gnojowisk lub beczkowe (zważać szczególnie na sąsiedztwo): proszek kw. karbolowego, ług chlorku magnu, siarkan żelazawy i inne sole metaliczne. Wychodki z gnojowiskami: proszek kw. karbolowego lub skrapianie wodą karbolową. Cewy wychodkowe: woda karbolowa. Doły: wapno, gips, lub przynajmniéj ziemia. Kupy gnoju: proszek kwasu karbolowego. Moczniska na beczkach i ich odpływy (kąty moczniskowe): woda karbolowa lub rozczyn chlorku wapna. Używane skubanki, opaski, lub szmaty i t. d: w celu spalenia lub zagrzebania zbierać w naczynia blaszane zawierające nadmanganian potasowy lub kwas karbolowy jeżeli wrzuci się te rzeczy do dołów, to należy użyć chlorku wapna. Słoma, która służyła na posłanie, siano i t. p. podściołki, których użyto przewożąc rannych, przemoczone materace (co do tych, które mają być daléj używane, patrz bieliznę): chlorek wapna, a potém jak najrychléj spalić. Zwierzęce odpadki rzeźni i innych zakładów rzemieślniczych należy głęboko zakopać posypując wapnem niegaszoném lub chlorkiem wapna.

Zamknięte przestrzenie. Sale dla chorych, wagony kolei żelaznych (w ogóle przyrządy przewozowe) stajnie (szczególną uwagę zwracać trzeba na żłoby), sale fabryczne, szkoły, więzienia, pralnie, koszary, moczniska, sale operacyjne, trupiarnie, miejsca w których przechowuje się odpadki zwierzęce, rzeźnie, miejsca między pomostami na okrętach: podłogi należy wyszorować wodą karbolową lub rozczynem

[1]) Po wypłukaniu należy nieco wspomnianego rozczynu w naczyniach zostawić.

chlorku wapna, ściany i powały wytynkować kw. karbolowym i wapnem; do poprawy powietrza służy nam przewietrzanie lub nakadzanie octem drzewnym lub kwasem karbolowym (w proszku). Jeżeli te przestrzenie nie są zamieszkane (a tylko w takim razie da się uskutecznić dezinfekcyja powietrza) to szoruje się podłogę rozczynem chlorku wapna lub podchlorynu wapniowego (*Eau de Javelle*) lub rozczynu chlorku magnowego. Na miseczkach stawia się chlorek wapna z kw. solnym lub octem, zgęszczonym kwasem azotowym (NO_5) lub z kwasem azotowym z dodatkiem listków cynowych (cynfolia). Pali się siarkę (najlepiéj nitki siarczane) na miseczkach glinianych. Po takich nakadzeniach należy w y w i e t r z y ć przestrzenie odwietrzane i skropić wodą karbolową. [1])

Miejsca otwarte. Podwórza, targi, cmentarze, pobojowiska, opuszczone oprawiska (*Verbandplätze*): przedewszystkiem należy usunąć przyczyny szkodliwości (gnijące resztki, trupy i t. d.) zagrzebać i zasypać (chlorkiem wapna, wapnem lub ziemią). Prócz tego znaczniejsze przestrzenie należy o ile możności skropić za pomocą wozów do skrapiania ługiem chlorku magnowego. Zaleca się też zasiać te miejsca roślinami szybko rosnącemi.

Woda. 1) Wodę do picia najpewniéj można uczynić nieszkodliwą przez zagotowanie. Prócz tego użyć można małego dodatku nadmanganianu potasowego (tak że woda zaledwie się tylko zabarwi). Wodę mętną lub mętniejącą po niejakim czasie można oczyścić po dodaniu małéj ilości hałunu lub surowéj sody. Cecidła z węgli o tyle tylko są skutecznemi o ile często wyraża się je bez przystępu powietrza atmosferycznego. 2) Wody płynące lub stojące (rynstoki, spusty, spływy, kałuże i t. d.) należy się starać aby jak najrychléj spłynęły przy pomocy znacznéj ilości wody lub dostały się do rzek a często też zaprawia się je rozczynem jednego z następujących środków: kw. karbolowego, wapna niegaszonego wraz z chlorkiem magnu i smołą (ciecz Süverna), — soli glinowych, ługu chlorku magnowego lub innych soli metalicznych.

Bielizna, pościel ubranie, i t. d. Bieliznę należy zaraz po użyciu skropić wodą karbolową, potem wrzucić do wrzącéj wody i w niéj jakiś czas zostawić. Materace, odzież najlepiéj jest ogrzać do 100-120° (80-96° R.) w piecu

[1]) W Anglii chlorek hałunu szczególnie bywa zalecany do odwietrzania izb dla chorych z powodu swéj bezwonności.
Lancet 14|10 1871.

piekarskim a potém wytrzepać. Gdzie tego uczynić nie można należy szczególnie zarażone części ubioru spalić inne namoczyć w wodzie karbolowéj a potém w ciepłym miejscu wysuszyć.

Ludzie i zwierzęta po zetknięciu się z przyrzutem. Bydło należy wszędzie zwłaszcza na częściach miękkich skrapiać wodą karbolową. Ludzie powinni myć ręce i t. d. rozczynem nadmanganianu potasowego.

Ciała zmarłych które mają być przewożone należy także skrapiać wodą karbolową i zawijać w płachty napojone rozczynem chlorku wapna (1: 20) Jeżeli można należy jamę brzuszną choćby nieco otworzyć i włożyć do niéj chlorku wapna w kawałkach.

Sposób przyrządzania środków odwietrzających. Rozczyn nadmanganianu potasowego powinien zawierać 1cz. szczeréj soli w 100 wody; jeżeli używa się nie oczyszczonéj soli to bierze się 5-10cz.; rozczyn ten działa odwietrzająco na ciecze, na masy stałe tylko powierzchownie. Wodę karbolową otrzymuje się rozpuszcz. 1cz. szczerego kryst. kw. karbolowego w 100cz. wody. Nieczyszczonego kw. karbolowego którego wartość odwietrzająca nie daje się ściśle oznaczyć — potrzeba wziąść co najmniéj dwa razy tyle. Proszek karbolowy otrzymuje się mieszając 100cz. torfu, gipsu, ziemi, piasku, trocin, miału węglowego z 1cz. kw. karbolowego zarobionego poprzednio z wodą. W tém celu zaleca się użycie nieczyszczonego kw. karbolowego, którego jednak co najmniéj należy wziąść dwa razy tyle co czystego. Jeżeli się używa soli kw. karbolowego to trzeba ich wziąść zawsze dwa razy tyle co szczerego kwasu. Zaprawa karbolowa do tynkowania 1cz. kwasu karbolowego miesza się z 100cz. mleka wapiennego. Rozczyn chlorku wapna winien zawierać 1cz. na 100cz. wody.

Brom który z powodu swego bardzo silnego działania w małych tylko ilościach bywa używany i może zastąpić chlorek wapna i t. p. środki tam gdzie ich przesłać trudno kłócony z wodą rozpuszcza się. Rozczyny siarkanu żelazawego i innych soli mineralnych otrzymuje się rozpuszczając w wodzie nadmiar tychże i często kłócąc. Masa Süverna: 100cz. gaszonego wapna 15cz. smoły i 15cz. chlorku magnowego z wodą.

Ratowanie osób na pozór zmarłych lub nagłą utratą życia zagrożonych.

I. Prawidła ogólne.

1. Za znak pewny śmierci uważać można tylko oznaki zgnilizny.
2. Siność twarzy, ciało zimne, sztywność członków nie są znakami pewnemi śmierci.
3. U utonionych szczęki zaciśnięte są znakiem dającym lepszą nadzieję.
4. Jeżeli tylko nie ma znaków zgnilizny, należy dawać pomoc każdemu utonionemu, uduszonemu i t. d. chociażby przez dłuższy czas przebywał w wodzie lub miejscu, gdzie się udusił.
5. Pomoc ażeby była skuteczną, powinna być wytrwałą, nieraz po kilka godzin z rzędu wykonywaną. Są znane przykłady zaczadzonych przywróconych do życia po usiłowaniach trwających sześć godzin i więcéj.
6. Ratując na pozór zmarłych, trzeba usunąć wszystkie osoby niepotrzebne; 5 do 6ciu osób wystarczy, większa liczba raczéj zawadza i przeszkadza.
7. Lokal, gdzie się udziela pomocy, nie ma być zbyt ogrzany; temperatura około 14° R. jest najstósowniéjsza.
8. Ratunek ma być dzielny i czynny, ale bez pośpiechu i w należytym porządku wykonywany.

II. Ratowanie utonionych.

A. Pomoc zaraz po wydobyciu z wody.

1. Wydobywszy z wody utonionego nie należy go kłaść ani na brzuch ani na grzbiet, lecz na bok, najlepiéj na bok prawy. Głowę z lekka pochyla się, podpierając czoło; zwolna roztwiera się szczęki, przez co ułatwia się odpływ wody, która się dostała przez usta i nozdrza. Można nawet w tym celu zaraz po wydobyciu topielca z wody kilka razy pochylić głowę niżéj od tułowia, *pozostawiając ją jednak za każdym razem tylko po kilka sekund w tém położeniu*; osobliwie zaś przestrzegać należy w tym względzie o niedorzecznym i zgubnym zwyczaju wieszania głową na dół.
2. Następnie chorego kładzie się na grzbiecie i uciska mu się zwolna i na przemiany podbrzusze od dołu

ku górze i oba boki klatki piersiowéj, nadając tym sposobem tym częściom ruchy, jakby oddechowe.

3. Zaraz po téj pierwszéj pomocy, która nie powinna trwać dłużéj niż kilka chwil, należy zawinąć topielca stósownie do pory roku w kołdry, lub w braku tychże w siano lub słomę i przenieść go ostrożnie na miejsce właściwego ratunku. Podczas tego przenoszenia głowa i piersi mają być położone nieco wyżéj od reszty ciała; głowa i twarz mają być odsłonięte.

B. Pomoc właściwa.

1. Zaczyna się od tego, że jak najśpieszniéj zdejmuje się odzienie z topielca i to najprzód z szyi. Obciera się go, kładzie na sienniku lub materacu obwiniętego w kołdrę wełnianą, a jeżeli jest chłodno odzianego jeszcze w długą koszulę również wełnianą.

2. Kładzie się jeszcze raz, lub dwa razy ciało na prawy bok, lekko pochylając głowę i podtrzymując czoło, ażeby woda odpłynęła; to działanie, jak wyżéj wzmiankowano, za każdym razem nie powinno trwać dłużéj nad kilka sekund; nie potrzeba go powtarzać, jeżeli z ust nie wychodzi ani woda lub śluz, ani piana.

3. Jeżeli szczęki są ścisnięte, należy je roztwierać z lekka i łagodnie zapomocą drążka bukszpanowego. Gdyby śluz ciągnący się wydobywał się z trudnością, należy pomódz mu wydostawać się palcem, chorągiewką pióra, lub patyczkiem owiniętym w płótno; może téż być w tym celu użyty wziernik krtaniowy (Labordetta). Pamiętać zawsze trzeba o tém, żeby język nie cofał się w tył i utrzymywać tenże na zewnątrz ust.

4. Następnie usiłować należy wzbudzić sztuczne oddychanie jedną z trzech metod następujących:

a. Metoda Marshallhalla.

Położywszy topielca na brzuch, wsunąć mu trzeba pod piersi zwiniętą w wałek wielką chustę, lub inną odzież i podłożyć mu jednę z rąk jego pod twarz. Tak leżącemu na brzuchu trzeba przyciskać ręką silnie i jednostajnie plecy pomiędzy łopatkami. Następnie obraca się utonionego zwolna na bok i nieco daléj, prawie na wznak; poczém nagle zwraca się go na brzuch, podkładając mu rękę pod twarz i uciskając plecy, jak powyżéj

powiedziano. Takie łaczanie, raz na prawo, drugi raz na lewo, powtarza się około 15 razy na minutę, rozważnie i wytrwale, przyczém pomocnik powinien wspierać głowę i od czasu do czasu skrapiać twarz i piersi wodą zimną.

b. Metoda Sylvestra.

Podsunąwszy pod głowę i pod kark suknie lub część pościeli zwiniętą, położyć trzeba utonionego na wznak w ten sposób, aby górną część ciała leżała wyżéj, a język wyciągnąć z ust, utrzymując go w tém położeniu albo ręką pomocnika, albo chustką przewiązaną pod brodę. Następnie stanąć trzeba za utonionym, a uchwyciwszy obie ręce jego tuż nad łokciami, ciągnąć je zwolna, lecz silnie, ku górze aż do głowy i w tém położeniu trzymać je chwilkę (ze dwie sekundy). Potém prowadzi się ręce na dół i przyciska się je zwolna, lecz silnie, przez dwie sekundy do boków piersi. To pociąganie rąk na przemiany ku górze i na dół powtarzać około 10-15 razy na minutę.

c. Metoda Howarda.

Ułożywszy ratowanego na brzuchu, podkłada mu się wałek ze zwiniętéj twardo kołdry lub odzieży w ten sposób, ażeby dołek podsercowy leżał najwyżéj głowa zaś najniżéj. W tém położeniu ratujący uciska rękami grzbiet na pozór zmarłego, dopomagając sobie, jeżeli tego potrzeba, swym ciężarem i całą siłą jaką rozporządza.

Następnie, ułożywszy ratowanego na wznak, podkłada mu się pod grzbiet ten sam wałek w ten sposób, że znowu dołek podsercowy leży najwyżéj, podczas gdy głowa spuszczona jest na dół, a ręce skrzyżowane za głową. Tym sposobem klatka piersiowa jest ile możności rozszérzona, przez co naśladuje się akt wdechu. Ratujący, klęcząc okrakiem nad ratowanym, obejmuje rękami po obu stronach dołka podsercowego część najsprężystszą klatki piersiowéj i poruszając się w stawach kolanowych jakoby około osi, zwolna lecz silnie wywiéra ciśnienie całym ciężarem swego tułowia, dopóki jego usta niemal nie dotkną się twarzy ratowanego. Wtedy, nagle prostując się w tył, powraca do swéj pierwotnéj postawy klęczącéj, a klatka

piersiowa, uwolniona od ucisku, własną sprężystością się rozszerza.

To pochylanie się nad ratowanym naprzemiany z prostowaniem się powtarza się także 10-15 razy na minutę.

5. Jakąkolwiek metodą wzbudza się sztucznie oddychanie, pomoc ta trwać powinna dopóty, dopóki nie dostrzeże się pierwszych znaków życia, jakiemi są: lekkie drganie w powiekach, w oczach, na twarzy i szyi, słabe zaczerwienienie się ust, mniejsze stężenie członków, rozgrzanie się skóry w niektórych miejscach, a mianowicie w dołku sercowym, pod pachami i w pachwinach, nieznaczne poruszenia piersiami i zaledwie dające się czuć uderzenia serca.

6. Wtedy zaprzestawszy powyższéj pomocy (t. j. sztucznego oddychania), należy rozgrzewać topielca. W tym celu, naczynie napełnione wodą ciepłą, n. p. kamionkę, pociąga się po owéj koszuli wełnianéj wzdłuż piersi, brzucha, grzbietu, zatrzymując się najdłużéj w dołku żołądkowym i w pachwinach; przyczém pamiętać należy, żeby ciało utopionego nie było wystawione na ciepłotę wyższą nad 28° R.; w braku ciepłomierza, ratujący niech próbuje na własném ciele, czy kamionka nie parzy, przyłożona przez takiéj grubości odzienie, jakiém topielec jest okryty.

7. Prócz tego, także w celu rozgrzewania, rozcierać należy ciało dosyć silnie flanelą ciepłą po bokach stosu grzbietowego i wzdłuż członków od obwodu ku tułowiowi; słabiéj zaś w okolicy serca, w dołku żołądkowym, po bokach i po brzuchu; rozcierać téż trzeba z lekka, lecz długo, podeszwy i dłonie. Dostrzegłszy że utopiony usiłuje oddychać, trzeba jakiś czas zaniechać wszelkich działań, które mogłyby uciskać klatkę piersiową lub brzuch i przeszkadzać ruchom oddechowym; ale w takim razie dobrze jest podsuwać pod nos szybko i kilka razy flaszeczkę z amonijakiem, albo chrzan tarty, cebulę i t. p.

8. Jeżeli podczas gdy utoniony usiłuje mniéj lub więcéj mozolnie oddychać, okaże się, że mu się zbiera na wymioty, trzeba je wywołać, łechcąc podniebienie chorągiewką piórka.

9. Nie trzeba dawać pić utonionemu, zanim nie przyjdzie do siebie i nie może łykać. Jednakże w celu cucenia go, można mu wlać do ust kilka kropel zwykłéj gorzałki albo wódki kolońskiéj, lub w braku tychże, spirytusu kamforowego.

10. Jeśli brzuch jest naprężony, daje się małą enemę z wody letniéj, w któréj rozpuszczono kopiastą łyżkę soli kuchennéj.

11. Jeżeli przez pół godziny usiłowania powyższe, starannie i cierpliwie wykonywane, żadnego nie osięgają skutku: można się uciec do wdmuchywań tytuniowych do otworu stolcowego.

12. Gdy utopiony powrócił do życia, trzeba go położyć do łóżka ogrzanego i dać mu w niém spocząć przez godzinę lub dwie. Jeżeli łóżka nie ma w miejscu, gdzie się ratuje, najlepiéj przenieść chorego do szpitala, uważając na to, żeby w drodze nie był wystawiony na działanie zimna.

13. Jeżeli podczas snu twarz chorego, przedtém blada staje się bardzo siną, i jeżeli tenże po przebudzeniu popada znowu natychmiast w śpiączkę: przyłożyć mu należy synapizmy między łopatki, jakotéż na wewnętrznéj stronie ud i na łytkach, jakotéż przystawić 6—8 pijawek za każdém uchem.

III. Ratowanie osób uduszonych gazami szkodliwemi.

A. Zaczadzeni, uduszeni wyziewami z pieców wapiennych, kadzi fermentacyjnych i t. d.

Trujące w tych razach gazy składają się głównie z kwasu węglowego zmięszanego z tlenkiem węgla, lub bez tegoż.

1. Chorego wynieść trzeba jak najśpieszniéj z miejsca, gdzie się udusił, na świeże powietrze i porozwięzywać na nim odzienie.

2. Potém posadzić go w fotelu albo na krześle, podtrzymując mu głowę w tém położeniu. Następnie zlewać mu silnie twarz i ciało zimną wodą w ten sposób, że polewający staje na stołku obok uduszonego (zaczadzonego) i co kilka minut wylewa na niego 1 do 2 kwart wody z garnka; działanie to trzeba długo powtarzać.

3. Jeżeli uduszony zaczyna okazywać znaki życia, nie trzeba zaprzestawać polewań zimną wodą; tylko strzedz się trzeba lać mu wodę głównie na usta, podczas gdy usiłuje wdychać.

4. Jeżeli mu się zbiera na wymioty, należy je ułatwić, łechcąc gardło chorągiewką pióra.

5. Skoro tylko chory będzie mógł połykać, trzeba mu dać się napić ziółek albo gorzałki z wodą.

6. Gdy oddech już będzie przywrócony, trzeba dobrze obsuszywszy chorego, położyć go do łóżka ogrzanego z głową podniesioną i dać mu lewatywę z wody ciepłéj, rozpuściwszy w niej mydła kawałek wielkości orzecha włoskiego, albo dwie łyżeczki octu.

B. Uduszeni w kloakach, ściekach, kanałach i t. d.

Trujące gazy w tych przypadkach składają się głównie z kwasu siarkowodowego, zmięszanego mniéj lub więcéj z siarkowodanem amonu, lub z azotem.

1. Uduszonego wydobyć trzeba jak najprędzéj z miejsca gdzie się udusił, wystawić na wolne powietrze i rozebrać.

2. Po wydobyciu go na swieże powietrze, należy odwietrzyć jego odzienie, polewając je obficie wodą chlorkowę.

3. Chorego rozebranego obmywa się tymże roztworem chlorkowym. Poczém przystępuje się do tych wszystkich rękoczynów, które wskazano powyżej w celu przywrócenia oddechu u utonionych.

4. Skoro tylko powracają znaki zycia, podsuwa się pod nos choremu chlorek wapna zwilżony wodą z dodatkiem kilku kropel octu.

5. Jeżeli sią okaże skłonność do wymiotów, poprzeć je należy, łechcąc gardło chorągiewką pióra.

Reszta pomocy, jak w innych przypadkach uduszenia.

C. Uduszeni gazami niezdatnemi do oddychania, np. w piwnicach zawierających młóto, albo w mieszkaniach gdzie powietrze zanieczyszczone oddychaniem ludzkiém, nie było odświeżane.

W przypadkach tych wystarcza zazwyczaj wynieść chorego na świeże powietrze, rozwiązać wszystko, co uciska szyję i przywrócić oddychanie środkami opisanemi w ratowaniu utonionych.

D. Uduszenie gazem oświetlającym.

Ratowanie jest takie samo jak osób zaczadzonych.

IV. Ratowanie osób powieszonych lub uduszonych przez ściśnięcie szyi pętlą (zadzierzgnięcie), lub ręką (zagardlenie).

1. Przedewszystkiém trzeba przeciąć pętlę, która zaciska szyję i jeżeli to był powieszony, zdjąć ostrożnie ciało, podtrzymując je w ten sposób, żeby nie uległo wstrząśnieniu. Rozwięzuje się lub przecina potem wszystko cokolwiek uciska, jak podwiązki, chustkę na szyi, wszelkie paski, tasiemki, spodnie, gorset i t. d.

2. Ciało umieszcza się wygodnie unikając wstrząśnienia, stosownie do okoliczności na łóżku, na materacu, na słomie, i t. p., z głową i piersiami położonemi wyżéj od reszty ciała.

3. Jeżeli chorego przenosi się do pokoju, w tymże nie powinno być ani zbyt gorąco, ani zbyt zimno i uważać należy na dobre przewietrzanie.

4. Gdy po odjęciu pętli z szyi, żyły na szyi pozostają nabrzmiałe, a twarz sina, nastaje potrzeba albo upuszczenia krwi, albo przynajmniej postawienia za każdém uchem i na obu skroniach po 6—8 pijawek.

5. Jeżeli powieszenie lub ściśnienie szyi nie trwało dłużéj jak kilka minut, czasami dla przywrócenia życia wystarcza przykładać na czoło lub na głowę chusty w zimnéj wodzie maczane, nacierając równocześnie odnogi dolne.

6. W każdym przypadku i od samego początku trzeba uskuteczniać te działania, które mają na celu przywrócenia oddychania, a które opisano w ratowaniu utonionych. Również nie należy zaniedbywać nacierania flanelą lub miękkiemi szczotkami, szczególniéj podeszew i dłoni.

7. Jak tylko chory będzie mógł połykać, należy mu dawać małemi ilościami wodę letnią z dodatkiem jakiéj wody aromatycznéj, wódki kolońskiéj, wina lub gorzałki.

8. Jeżeli przywrócony do życia doznaje osłupienia, zawrotu i t. p., wtedy potrzebne są okłady zimne na głowę.

9. Z uduszonemi téj kategoryi należy potem obchodzić się z tą samą ostrożnością, jak w innych rodzajach śmierci pozornéj.

V. Ratowanie zmarzniętych.

1. Zmarzniętego przenieść należy jak najprędzéj z miejsca gdzie go znaleziono, tam gdzie ma być ratowany. Podczas transportu ma być owinięty w kołdry, albo w słomę lub siano z twarzą odsłoniętą; przytém unikać należy zwłaszcza co do odnóg, wszelkich wstrzęśnień nagłych.

2. U osób na pozór zmarłych ze zmarznięcia najważniejszą jest rzeczą, żeby przywracać ciepło zwolna i tylko stopniowo, w przeciwnym razie, t. j. wnosząc zamarzniętego od razu do izby zanadto ogrzanéj, albo tém bardziéj umieszczając go blisko ognia, naraża się go na niechybne niebezpieczeństwo. Trzeba go zatém umieścić w izbie nieogrzanéj, albo w braku takiéj np. w sieni, zabezpieczywszy się od przeciągów.

3. Gdy mróz będący przyczyną zmarznięcia b ł znaczny, należy rozebrawszy chorego, okryć go, nie wyjmując członków, chustami maczanemi w wodzie, do któréj dodano lodu tłuczonego. Dobrze jest nawet zanurzyć go w wannie, w któréj by było dosyć wody z lodem, ażeby tułów i odnogi mogły być nią pokryte. Nareszcie przydatne są téż nacierania wodą lodową, albo jeszcze lepiéj śniegiem.

4. Gdy chory zaczyna się rozgrzewać albo gdy występują znaki życia, obciera się go starannie i kładzie do łóżka, strzegąc się wszelako ogrzania izby, w któréj łóżko się znajduje, dopóki ciało nie odzyska swéj ciepłoty.

5. Jak tylko chory może połykać, można mu dać pół szklanki wody zimnéj z dodatkiem łyżeczki jakiéj wody aromatycznéj, wódki kolońskiéj, lub jakiego innego płynu wyskokowego.

6. Gdyby chory okazywał skłonność do śpiączki, dać mu należy enemę drażniącą jużto z wody słonéj, jużto z mydłem.

Przytém pamiętać należy, że ze wszystkich rodzajów śmierci pozornéj w zamartwicy ze zmarznięcia jeszcze największa jest nadzieja przywrócenia życia nawet po kilku lub kilkunastu godzinach; ale z drugiéj strony ten rodzaj śmierci pozornéj wymaga téż największéj dokładności w wykonaniu pomocy a mianowicie pod względem powolnego i stopniowego rozgrzewania.

VI. Ratowanie w zamartwicy ze zbytniego upału.

1. Jeżeli przyczyną zamartwicy był pobyt w miejscu zbyt gorącém, trzeba przedewszystkiém przenieść omdlałego w miejsce chłodniejsze, uwalniając go od wszelkiego odzienia, które mogłoby przeszkadzać oddychaniu i krążeniu krwi.

2. Jeżeli zamartwica jest wybitna, najczęściéj okazuje się potrzeba zmniejszyć napływ do mózgu przez upuszczenie krwi.

3. Na odnogi dolne dobrze jest przykładać gorczyczniki (synapizmy).

4. Jak skoro chory może już połykać, trzeba mu dawać do picia małemi łykami wodę zimną zakwaszoną octem lub sokiem cytrynowym, jakotéż dawać enemy z wody octowéj, ale z dodatkiem większéj ilości octu, aniżeli w wodzie do picia przeznaczonéj. Napoje aromatyczne lub wyskokowe szkodzą.

5. Jeżeli nie ma lekarza, któryby krwi upuścił, a przypady groźne trwają daléj, można niezwłocznie przystawić po 8—10 pijawek za każdém uchem, albo 15—20 do stolca.

6. Gdy powodem zamartwicy było działanie słońca jak to się zdarza żniwiarzom i wojskowym, ratuje się w ten sam sposób; ale w tym razie trzeba dawać zimne okłady na głowę. W tychże właśnie przypadkach upuszczenie krwi bywa bardzo skuteczném.

7. Podczas ratowania chory ma być utrzymany w postawie prostéj i z głową podniesioną.

VII. Ratowanie osób rażonych piorunem.

Rażonego należy wynieść jak najśpieszniéj na świeże powietrze, uwalniając go niezwłocznie z odzienia; potém zlewać wodą zimną, jak w przypadkach zamartwicy z zaczadzenia; nacierać odnogi i starać się o przywrócenie oddychania środkami, które opisano w ustępie ratowaniu utonionych.

Otrucia ostre i sposób ratowania w tychże.

I. *Venena irritantia.*

Acidum carbolicum.

Przypady: Z początku działa, jak słabsze kwasy, wywołując wymioty i boleści; potém sprowadza utratę przytomności i ruchów dowolnych, senność, zwężenie źrenicy, oddychanie mozolne i chrapliwe, przyspieszenie tętna, śpiączkę, — śmierć w przeciągu 12 godzin, z porażenia ośrodka oddechowego. Mocz barwy oliwkowéj, osobliwie po wessaniu trucizny z ran. Dawka trująca: od 15·0 do 20·0—30·0.

Leczenie: Emetica, pompka żołądkowa. Z odtrutek: Calcaria saccharata, sól Glaubera, białko, mléko, mucilaginosa. Przeciw śpiączce: bodźce na skórę, oblewania zimną wodą, sztuczne oddychanie, excitantia.

Acidum citricum. Zob. Acidum oxalicum.

Acidum hydrochloricum.

Przypady: Jak po kwasie siarkowym, choć w niższym stopniu. Na skórze plamy siwe. Dawka trująca: 15·0—18·0 i wyżéj.

Leczenie: Zob. Acid. sulfuricum.

Acidum nitricum.

Przypady: Jak po kw. siarkowym. Na skórze plamy i strupy żółte (kwas ksantoproteinowy).

Leczenie: Zob. Acid. sulfuricum.

Acidum oxalicum.

Przypady: Silna trucizna. Z początku znaki podrażnienia i zapalenia żołądka: pieczenie w gardle, boleści w żołądku, gwałtowne wymioty miazgą kwaśną, brunatną. Potém: upadek sił, zwolnienie ruchów serca, tętno małe, drobne, ciało ziębnie, mrowienie, drgawki, śpiączka, tężec. Śmierć w kilku lub kilkunastu godzinach, z porażenia rdzenia i serca.

Leczenie: Magnezyja, kréda rozmącona w wodzie, calcaria saccharata (Husemann).

Acidum sulfuricum.

Przypady: Natychmiast po użyciu dotkliwy ból, obrzmienie błony śluzowéj w ustach i gardle; barwa błony

śluzowéj najpierw biała potém plamy i strupy szare, brunatne. Znaki gwałtownego podrażnienia i zapalenia przewodu pokarmowego: nieznośne palenie i pieczenie od ust aż do żołądka, okropne boleści, dławienie i krztuszenie, ustawiczne wymioty miazgą kwaśną barwy i wejrzenia fusów, ślinotok, uporczywe zaparcie stolca, nieugaszone pragnienie, niemożność połykania, chrypka, bezgłos, u tkliwszych utrata przytomności i tężcowe drgawki. W moczu białko i krew; oddziaływanie zawsze kwaśne. W wymiocinach strzępy nadżartéj błony śluzowéj. Szybki upadek sił. Śmierć w przeciągu kilku lub kilkunastu godzin.

Leczenie: Natychmiast podać środki zobjętniające kwasy: magnezyję paloną, roczyn mydła, popiołu, kredę rozmąconą w wodzie; zarazem jak najwięcéj płynów: wodę, białko rozmącone w wodzie. Emetica i pompka żołądkowa zbyteczne, nawet niebezpieczne.

Acidum tartaricum. Zob. Acid. oxalicum.

Alcalia.

(Ług potasowy i sodowy, amonijak żrący, salmijak).

Przypady: Ług użyty w silném stężeniu i w znaczniejszéj ilości sprawia skutki takie same, jak silne kwasy. Wymiociny oddziaływają alkalicznie. Amonijak i salmijak sprowadzają gwałtowny ból w ustach, gardle, krtani i tchawicy, kurczowe zwarcie głośni, kurczowe przerwy w oddychaniu, wymioty, niemożność połykania, ból w dołku, gwałtowny kaszel z wydaleniem obfitéj wydzieliny, przyspieszenie i utrudnienie oddychania, duszenie się, straszny ból w krtani i pod mostkiem, tętno słabe, małe, niezmiernie przyspieszone (do 140 na minutę). Obniżenie ciepłoty ciała, ziębnienie członków, ogromny upadek sił, obok przytomności niezakłóconéj. Twarz blada, oczy podsiniałe i zapadłe. W końcu dopiero senność, śpiączka. Przebieg zatrucia długotrwały.

Leczenie: Zadawać rozcieńczone kwasy: ocet, sok cytrynowy, lub sól Glaubera; potém pompka żołądkowa. Strzedz się środków wymiotnych. Wrazie biegunki krwawéj: enemy z wody oziębionéj lodem. W razie duszności: tracheotomia.

Antimonium et ejus praeparata.

(Tartarus emeticus).

Przypady: Prócz bólów w ustach i gardle znaki silnego zapal. żołądka i jelit (boleści, silne wymioty, znaczna biegunka). W krótce wielki upadek sił, osłabienie serca, ziębnienie nóg, niekiedy drgawki. Śmierć możebna w przeciągu 24 godzin i wczesniéj. Dawka trująca 0·6—1·0; stanowczo zabójcza: 3·0—4·0.

Leczenie: Wzbudzenie wymiotów, pompka. Odtrutka: garbnik i odwary środków weń zamożnych (odwar kory kinowéj). Zarazem białko, mléko i inne osłaniające środki.

Argentum nitricum.

Przypady: Znaki silnego zap. żoł. i jelit. Wymiociny białawe, czerniejące na powietrzu. Przypady mózgowe. Dawka trująca niestała.

Leczenie: Podawać białko, mléko, potém emetica i pompa żoł. Odtrutka: sól kuchenna.

Arsenum ad ejus praeparata.

(Arszenik, zieleń Scheellgo, zieleń szwajnfurcka).

Przypady: W pół godziny lub w godzinę przypady ciężkiego zapal. żołądka i jelit, bardzo podobne do silnego napadu cholery: Gwałtowne, uporczywe wymioty, miazgą z początku zielonawą, biegunka, okropne boleści, pragnienie. Z przypadów nerwowych: ból głowy i zawrót, ziębnienie ciała; wkrótce upadek sił, niekiedy śpiączka i drgawki, najczęściéj przytomność niezakłócona. Podczas przebiegu częste zwolnienia. Śmierć w przeciągu 24 godzin. Po użyciu bardzo wielkiéj dawki arszeniku, często brak przypadów podrażnienia przewodu pokarmowego, natomiast w kilka godzin nagły upadek sił i śmierć, poprzedzona śpiączką, drgawkami i t. p. W moczu niekiedy białko lub krew. Dawka trująca: 0·015—0·03; dawka zabójcza 0·12.

Leczenie: Wypróżnić żołądek, potém podać ferrum hydric. in aqua, duże dawki magnezyi palonéj; następnie purgantia. W braku odtrutek: mléko, białko i t. p. osłaniające środki. Łagodzić gastro-enteritis. Gdy zagraża upadek sił, silne excitantia.

Bromum. Zob. Jodum.

Calcium. Zobacz Alcalia.

Cantharides.

Przypady: Po użyciu 2·0—4·0 podrażnienie zapalne przew. pokarmowego (boleści, biegunka często krwawa), podrażnienie nérek (ból w okolicy nérek, parcie na mocz) i narządu płciowego (podniesienie popędu płciowego, bolesny wzwód prącia, nawet szał lubieżny); u ciężarnych poronienie. Zarazem ból i zawrót głowy, drgawki, tężec. Smierć w 1—5 dniach.

Leczenie: Pompka, emetica, połykanie kawałeczków lodu, mucilaginosa. Purgantia (lecz nie oleum ricini nie oleje lub tłuszcze). Antiphlogosis. Opium. Potém excitantia. Na priapismus: bromek potasowy, wziewanie chloroformu, wodnik chloralowy, lupulin (?).

Chlorum.

Przypady: Podrażnienie odetchów: gwałtowny kaszel, kichanie, łzawienie, duszność; potem plucie krwią, kłucie w piersiach, przemijający kurcz głośni i bardzo ostre zapal. płuc z zejściem śmiertelném.

Leczenie: Usunąć chorego z szkodliwego miejsca. Potém: wziewanie gorącéj pary wodnéj, wziewanie chloroformu, wziewanie anilinu w małéj dawce. Zresztą leczenie przypadowe.

Chromum et ejus praeparata.

Przypady: Już po użyciu kilku decigramów znaki ciężkiego zapal. żołąd. i jelit (wymiociny żółte), drgawki, ogólne porażenie i śmierć w 5—12 godzinach.

Leczenie: Magnezyja, soda, kali carbonic., ulepek zwycz. z opiłkami żelaza.

Colchicum. Zob. Venena neurotica.

Colocynthides. Zob. Sabina, Scilla etc.

Creasotum. Zob. Acid. carbolicum.

Cuprum et ejus praeparata.

(Cuprum subacetic. crudum., grynszpan; cuprum sulfuric., witryjol miedzi).

Przypady: Gwałtowne gastro-enteritis z boleściami w odbytnicy i wydymaniem. Przypady ner-

wowe, jak majaczenie, drgawki. Prócz tego występuje téż i żółtaczka. Śmierć w 4—12 godzinach. — Już 1·0 może zatruć.

Leczenie: Białko z wodą, mleko, wzbudzenie wymiotów sposobem mechanicznym. Antidota: magnesia saccharata, cukier, siarczyk żelaza, żelasinek potasowy, ferrum pulverat. Purgantia (prócz oleum ricini!). Narcotica. Enemy ze skrobi.

Daphne mezereum. Zob. Sabina, Scilla, etc.

Euphorbium. Zob. Sabina, Scilla, etc.

Grzyby trujące.

(Amanita muscaria, muszarka. Amanita phalloides, bedłka i inne).

Przypady: Najpierw objawy silnego zapalenia żołądka i jelit (boleści, morzysko, wymioty, biegunka); potém przypady nerwowe: lekka sinica, oczy zapadają się, zwolnienie ruchów serca i oddychania, drgawki obok pragnienia nieugaszonego, śpiączka, śmierć w zamartwicy, w 5—6 dniach.

Leczenie: Emetica, Purgantia, Excitantia, środki drażniące skórę, lód w kawałkach, opium. Jako odrutkę w zatruciu muchomorami zadawać małe dawki atropinu.

Hydrargyrum et ejus praeparata.

(Szczególniéj: Hydrarg. bichlorat. corrosivum, surnat).

Działanie i przypady: Po użyciu dawki trującéj surnatu (0·2 i wyżéj) nieznośny smak metaliczny, bóle w ustach, gardle, przełyku i żołądku, gwałtowne wymioty, biegunka i wydymanie. W odbycinach często krew. Zatrzymanie moczu. Przypady nerwowe: przygnębienie, upadek sił i t. d. Śmierć w 2—12 godzin, rzadko późniéj.

Leczenie: Wymioty środkami mechan., lub zapomocą apomorfinu; przedtém pompą żołądkowa. Jako odtrutkę zadawać świeży wodnik siarczku żelaza (ferrum sulfurat. hydrat.) Prócz tego mléko, białko i t. d.

Jodum.

(Kali jodatum, tinctura jodi).

Przypady: Po użyciu nastoju jodowego w wielkiéj dawce (30·0—60·0 i więcéj) najpierw znaki zapalenia żołądka i jelit: bóle w gardle, przełyku i brzuchu, wymioty miazgą

niebieskawą lub żółtawo-brunatną, woni właściwéj, biegunka (odbyciny obfite, niebieskawe, czasem krwawe). Zatrzymanie moczu. Osłabienie i apatyja, twarz blada, członki ziębną; tętno słabnie, znika, w kierunku od obwodu ku sercu, gdy ruchy serca silne, nawet wzmocnione. Na ciele cechująca wysypka; nieżyt gardła i nosa (angina i coryza).

Leczenie: Kleik z mąki pszennéj w dużéj ilości, białko, (Huseman). Zresztą leczenie przypadowe. Azotyn amilowy (?)!

Kali causticum. Zob. Alcalia.

Kali nitricum, saletra.

Przypady: Gwałtowna biegunka, wymioty, boleści. Ziębnienie członków, zimne poty, przyspieszenie tętna, utrudnienie oddychania. Prócz tego przypady nerwowe: trwoga, ból w grzbiecie, kurcze mięśni (łydkowych, piersiowych), bezgłos, drgawki, utrata przytomności, śpiączka. Śmierć z porażenia serca w 5—60 godzinach. Dawka śmiertelna: od 25·0—70·0 i wyżéj.

Leczenie: Czysto przypadowe. W razie zamartwicy wzniecać sztuczne oddychanie, uciskając przytém klatkę piersiową w okolicy serca.

Oleum crotonis. Zob. Sabina, Scilla, etc.

Oleum terebinthinae. Zob. Sabina, Scilla, etc.

Phosphorus.

(Zapałki, trucizna na szczury, oleum phosphorat., fosfor).

Przypady: Najpierw ból w dołku sercowym i wymioty miazgą, świecącą w ciemności. Po wymiotach ulga na czas pewien, poczem żółtaczka, wzmagająca się szybko; na skórze pokrzywka; bolesność okolicy wątroby i widoczne powiększenie tejże. Lekka gorączka, powtórnie wymioty, ale już najczęściéj krwawe. Pojawia się osłabienie serca; tętno przyspieszone, małe, miękkie; tony sercowe słabe, mało różniące się od siebie; potém brak tonów zupełny. Krwotoki z jelit, nosa, macicy; na skórze przystudzienice i sińce. Przytomność zachowana aż do 24 godz. przed śmiercią, a wtedy: śpiączka, niepokój, ma-

jaczenie, drgawki. Mocz skąpy, zawiera białko, krew, wałeczki włóknika, barwik żółci, kwasy żółciowe. Śmierć może być nagła, lub dopiero w 7 dniach; gdy zatrucie bardzo gwałtowne, czasem już w 9 godzinach — 3 dni.

Leczenie: Najpierw wzbudzać mechanicznie wymioty, lub założyć pompę i podać purgantia. Z środków wymiotnych najlepszym jest cuprum sulfuric., bo jest zarazem odtrutką. Potém podawać olejek terpentynowy (po 2·0 co kwadrans). Unikać zadawania tłuszczów' nawet żółtka z jaj!

Plumbum et ejus praeparata.

(Zatrucie octanem ołow. obojętnym (Saccharum Saturni); źle pobielane naczynia; konfitury zabarwione bielą ołowianą (Plumbum carbonic.); farby ołowiowe).

Przypady: Po użyciu dawki trującéj (10·0—20·0 i wyżéj) octanu ołowiowego znaki zapalenia i nadżarcia żołądka i jelit: prócz palenia w gardle i w żołądku, wymioty, morzysko, często uporczywe zaparcie stolca. Niepokój, zawrót głowy, mdłości, porażenie, śpiączka. Przebieg bardzo nagły. Śmierć zdarza się przed upływem 24 godzin.

Leczenie: W braku odtrutek: mléko, białko. Gdy nie było wymiotów, wzbudzić je mechanicznie lub środkami wymiotnemi (zincum sulfuric., cuprum sulfuric.) Najlepszemi odtrutkami są: siarkan potasowy, sodowy, magnowy, potém hałun, fosforany i kwas siarkowy rozcieńcz. Po odtrutkach należy znowu podać emetica, lub purgantia. Z resztą leczenie gastro-enteritis.

Sabina, sawina; Scilla, ckliwica; Oleum terebinthinae, olejek terpentynowy; Oleum crotonis, ol. krotniowy.

Działanie i przypady: Środki te w większéj dawce użyte trują, odznaczając się po części działaniem drażniącém, po części wywołując przypady nerwowe.

Leczenie: Gdy jeszcze nie powstały wymioty, założyć pompę żołądkową; potém wywołać wymioty i podtrzymywać je napojami klejkiemi. Zresztą leczenie przypadowe.

Saletra. Zob. Kali nitricum.

II. Venena neurotica.

Acidum borussicum, kwas sino-wodowy czyli pruski.

(Venen. cerebro-spinale, asphycticum).

(Aqua amygdal. amar., aqua laurocer., kalium cyanat.).

Przypady: Najsilniejsza trucizna obok nikotynu. Poraża cały układ nerwowy. Po użyciu dawki trującéj (0·06 kwasu pruskiego, 0·15 sinku potasowego) następuje, w razie gwałtownego działania, w przeciągu 1 minuty, utrata przytomności, skutkiem czego zatruty pada na ziemię. Skóra chłodna, pokryta potem; błony śluzowe sine; twarz zaczerwieniona, obrzmiała, późniéj blada i zapadła; lekkie drganie mięśni. Brak pobudliwości odruchowéj; źrenice nie oddziaływują, skóra nieczuła; ani śladu ruchów dowolnych; tętno słabnie coraz bardziéj; oddech kurczowy, mozolny: wdech krótki, wydech znacznie dłuższy; pomiędzy wydechem a wdechem coraz dłuższe przerwy. Śmierć w przeciągu 15 minut. W przypadkach łagodniejszych: smak gorzki w ustach, ściąganie w gardle, po 1—2 minutach zawrót głowy, bicie serca, ból i ciśnienie w głowie, udręczenie przysercowe, ogromna niemoc i osłabienie. Prócz tego nudności, mdłości, zawieszenie czynności zmysłów, nieprzytomność i drgawki, porażenie, obok zjawisk powyżéj podanych. Śmierć po kilkunastu minutach do 2 dni.

Leczenie: Jak najspiészniéj wzbudzić wymioty, a to sposobem mechanicznym, potem wzbudzenie sztucznego oddychania, oblewanie zimną wodą z wysokości 2 stóp w kąpieli ciepłéj. Środki drażniące skórę. Odtrutek nie ma.

Acidum carbonicum, kwas węglowy.

(W kopalniach węgla, studniach, piwnicach i t. d).

Przypady: Działa na mózg i ośrodki oddechowe, drażniąc je nadmiernie i wywołując zamartwicę, zaduszenie, skutkiem ustania wymiany gazów w płucach. U zatrutych w lżejszym stopniu: ból i zawrót głowy., szum w uszach, nudności, omdlenie.

W wyższym stopniu zatrucia: groźne objawy duszności, chorzy padają bez przytomności, majaczą i bredzą, poczem śmierć śród objawów zaduszenia. Niekiedy poprzedzają objawy wesołego upojenia.

Leczenie: Przedewszystkiem usunąć chorego z miejsca zatrutego tym gazem, a przeprowadzić na świéże powietrze, potem skrapiać go żwawo wodą zimną, wzniecać sztuczne oddychanie; w razie potrzeby upuścić mierną ilość krwi.

Acidum hydrothionicum, kwas siarkowodowy.

(W kloakach, dołach, pracowniach chemicznych i fabrycznych).

Przypady: Silna trucizna. Wywołuje śmierć z zaduszenia, skutkiem zmian chemicznych we krwi. W niższym stopniu zatrucia: ogólne osłabienie, ból głowy, nudności, odbijanie gazem cuchnącym, wymioty, niekiedy biegunka i morzysko; powrót do zdrowia. W zatruciu wyższego stopnia: chorzy padają z krzykiem, jak gromem rażeni. Gdy trucizna nie działa tak gwałtownie: osłabienie, mdłości, chory pada po kilku minutach. Oddech z początku przyspieszony, potem rzadki i utrudniony, duszność. Tętno słabe, niejednostajne, skóra chłodna, pot zimny, twarz barwy ołowianéj, błony śluz. sine, brzuch wzdęty. Coraz bardziej wzmagające się kurcze mięśniowe, nieczułość i niewrażliwość, silne drgawki ogólne, śmierć.

Leczenie: Oddalenie zatrutego z pośród szkodliwego gazu. Wzbudzenie wymiotów podskórném zastrzyknięciem apomorfinu (lepiéj, niż winnikiem wymiotnym), wzbudzanie sztucznego oddychania. Niektórzy radzą wziewania podchlorynu sodowego, wody chlorowéj, rozczynu chlorku wapniowego, nawet samego chloru!

Aconitinum.

(Venen. cerebro-spin. paralysi cordis necans).

(Folia, flores, radix aconiti, tojad mordownik; tinctura aconiti; aconitinum).

Przypady: W pół godziny po użyciu pieczenie języka, bóle przy połykaniu, ślinotok, wymioty. Tętno obniża się znacznie, staje się słabém, nitkowatém, niejednostaj-

ném. Oddech w cięższych przypadkach zwalnia się. Obniżenie ciepłoty ciała, ziębnienie nóg; zimne, lepkie poty. Znaczne osłabienie mięśniowe, zdrętwienie, sztywność. Niepokój, trwoga, majaczenie, choć najczęściéj przytomność nie zakłócona. Stale: zamglenie pola widzenia, niedowidzenie, rozszerzenie źrenic. Gdy zejście śmiertelne, to w 3—5 godzin. Wyzdrowiny równie szybkie. Śmierć z porażenia serca. Dawka śmiertelna: angielskiego akonitynu 0·06, niemieckiego 0·1—0·12 (Taylor).

Leczenie: Emetica, pompa żołądkowa. Tanina. Excitantia: kamfora, eter, wyskok, bodźce na skórę, elektryczność; digitalis podskórnie.

Aether. Zob. Chloroformium.

Alcohol.

(Venen. cerebrale).

(Wódka, rzadziéj piwo, wino).

Przypady: Z trzech okresów, z których pierwszy okr. podniecenia, dragi przygnębienia, najważniejszy trzeci t. j. upojenia. Zupełne odurzenie, utrata przytomności i czucia, śpiączka. Oblicze pała, spojówki nastrzykane, tętno uderza silniéj i szybciéj, poty, źrenice niekiedy zwężone, wydzielanie moczu obfitsze. Potém bezwład, oddechy głębokie a rzadkie, tętno małe, wymioty. W zatruciu gwałtowniejszém: głęboka śpiączka, utrata przytomności, władzy w członkach i czucia powszechnego. Skóra zimna, oblicze i błony śluz. sine. Czasem zgorzel części ciała, wystawionych na ucisk. Oddychanie głębokie i przerywane; tętno małe, odnóża zimne jak lód, ciepłota ciała obniżona, rozszerzenie źrenic. Język popryskany, suchy, obłożony; z ust woń wyskoku. Drgawki. Śmierć w zamartwicy.

Leczenie: W ciężkiém zatruciu założyć pompę żołądkową. W obec śpiączki i niedokładnego oddychania bodźce na skórę: zimno, gorczyczniki, naciéranie. Sztuczne oddychanie. Enemy z wody zimnéj. Po wytrzeźwieniu czarna kawa.

Anilinum.

(Venen. cerebro-spin.).

Przypady: Anilin jest silną trucizną mózgo-rdzeniową. Wkrótce po użyciu zewnętrznêm, lub po wziewaniu pary

ulatniającego się anilinu pojawia się zajęcie głowy, nudności, zawrót i ból głowy. Uczucie ściskania w piersiach i dolegliwości w oddychaniu, zarazem senność, czasem utrata przytomności. Prócz tego bóle w członkach, osłabienie mięśni z drzeniem włókienkowém, nieczułość skóry. Ciemno-sine zabarw. błony śluz., nosa, uszów i paznogci. Skóra barwy sinéj, ołowiowéj, ciepłota obniżona. Tętno zwalnia się; oddech ciężki, dusznica. Przypady trwają 1—2 dni, poczém zwolna znikają.

Leczenie: Jak w zatruciu środkami odurzającemi. Odtrutki nie ma.

Atropinum.

(Venen. cerebro-spin., in nerv. vagum agens).

(Radix, folia, baccae belladonnae, szaléj; daturae stramonii, bieluń; atropinum, daturinum, extract. belladonae).

Przypady: Szalej i atropin są bardzo gwałtownemi truciznami. W kwadrans po użyciu dawki silniejszéj suchość w ustach, drapanie w gardle, chrypka, nudności, skłonność do wymiotów, trudność w mówieniu i połykaniu, wielkie pragnienie. Potem zawrót i ból głowy, oszołomienie, rozstrój umysłowy; złudzenia i omamy w zakresie wzroku i słuchu. Niedowidzenie obok rozszerzenia źrenic i nastrzyk. spojówki. Parcie na mocz, który wycieka kroplami a z bólem. Skóra sucha, zaczerwieniona, jak w płonicy. Przyspieszenie ruchów serca, silne tętnienie naczyń szyjnych, wystąpienie gałek ocznych. Twarz czerwona, sina. Obniżenie ciepłoty ciała, obniżenie parcia krwi, osłabienie serca. Widzenie barwne, podwójne, niekiedy ślepota. Popęd do gwałtownych ruchów, trwoga, szał, potém niemożność kojarzenia ruchów, chorzy zataczają się, mówią niewyraźnie. Niekiedy kurcze drgawkowe, czasem tężec. Porażenie zwieraczy odbytnicy, pęcherza; majaczenie, śpiączka. Śmierć, główniez porażenia serca, — zwykle w przeciągu 24 godzin.

Leczenie: Pompka żołądkowa purgantia lub emetica. Prócz tego tanina, węgiel zwierzęcy, nawet jod. Za odtrutki uważają: morfin i makowiec, nastój

bobu kalabarskiego (f i z o s t y g m i n), nawet kwas pruski; doskonałym środkiem jest w y s k o k. Prócz tych środków robi się zimne oblewania, zimne okłady na głowę; stosuje sztuczne oddychanie, elektryczność.

Camphora.

(V e n e n. c e r e b r a l e, e x c i t a n s).

Przypady: Działa jako i r i t a n s a zarazem e x c i t a n s, ztąd prócz przypadów podrażnienia przewodu pokarmowego przypady nerwowe, między któremi do cechujących należy p o p ę d d o r u c h ó w, w e s o ł e p o d n i e c a n i e, zawrót głowy, gonitwa myśli, drżenie, drgawki, utrata przytomności, k u r c z e p a d a c z k o w e. Śmierć albo nagła albo w zamartwicy.
Leczenie: Emetica; oblewanie zimną wodą, puszczenie krwi.

Chloroformium.

(V e n. c e r e b r o - s p i n. p a r a l y s i c o r d i s e t c e n t r i r e s p i r a t. n e c a n s).

Przypady: W o k r e s i e p o d n i e c e n i a zmiana nastroju umysłowego, upośledzenie czynności zmysłów, mrowienie w członkach, utrata przytomności, zaczerwienienie twarzy, tętno przyspieszone, wymioty. W o k r e s i e p r z y g n ę b i e n i a: z w ą t l e n i e m i ę ś n i; krzyki i śpiewy nagle ustają, ręce obwisają; głęboki sen, z u p e ł n e z n i e c z u l e n i e, n i e o d d z i a ł y w a n i e n a ż a d n e p o d n i e t y, b r a k o d r u c h ó w, oddychanie silne, głębokie. W o k r e s i e t r z e c i m: n a g ł e u s t a n i e t ę t n a i o d d e c h ó w, nagłe zblednienie twarzy, sinica warg, rozszerzenie źrenicy, z w ą t l e n i e m i ę ś n i z w i e r a c z y, nagłe zatrzymanie krwotoku (n. p. podczas operacyi). Śmierć nagła, już to z porażenia serca (s y n c o p e), już téż z zamartwicy (a s p h y x i a).
Leczenie: S z t u c z n e o d d y c h a n i e; f a r a d y z a c y j a n e r w ó w p r z e p o n o w y c h n a s z y i widełkowatemi biegunami, z równoczesném przyłożeniem jednego bieguna w okolicy przepony. Wdmuchiwanie powietrza, wyciągnięcie języka za pomocą szczypczyków, ugniatanie klatki piersiowéj. E l e k t r o p u n k t u r a s e r c a. Zbryzgiwanie zimną wodą.

Cocculi indici, rybotruj.

(Nasiona rośliny Anamirta cocculus, jadowica prawa).

Zawiera istotę trującą t. z. pikrotoksyn. Zob. tenże.

Colchicinum.

(Ven. cerebro-spin., paralysi cordis necans).

(Semen, bulbus colchici, zimowit jesienny; vinum colchici, colchicinum).

Przypady: Z przypadów podrażnienia przewodu pokarm.: pieczenie w ustach, gwałtowne boleści z wymiotami i biegunką. Ogromne pragnienie i znaki zaburzenia czynności serca: tętno zwolnione, słabe, miękkie, uderzenie serca słabe, sinica. Oddychanie utrudnione, niezmierne osłabienie siły mięśniowéj. Niekiedy choć rzadko: szum w uszach, zawrót i ból głowy, majaczenie i drgawki. Przytomność najczęściéj zachowana aż do śmierci. Smierć w 2—3 dniach.

Leczenie: Wypróżnienie żołądka. Garbnik. Gdy wymioty uporczywe: makowiec i lód. Excitantia: eter lub kamfora wewnętrznie, lub podskórnie; wino. Środki drażniące skórę, oblewania.

Coniinum.

(Ven. cerebro-spin. paralysi muscul. respirator. necans).

(Herba conii maculati, pietrasznik plamisty, coniinum).

Przypady: Poraża głównie czynność mięśniową, co dotyczy zarówno ośrodków ruchowych, jak obwodowych zakończeń nerwów. Po użyciu koniinu pieczenie i ściąganie w ustach i gardle; gdy dawka była silniejszą, zatruci nagle padają na ziemię; następuje osłabienie mięśni, trudność oddychania, tętno zwolnione, porażenie mięśni. Oddech zwalnia się coraz bardziéj, wreszcie ustaje zupełnie, przytem ciężkość w głowie, rozszerzenie źrenic, zaburzenie wzroku obok przytomności niezakłóconéj. Przystępują kurcze drgawkowe, ziębnienie ciała, zblednienie

twarzy. Śmierć z porażenia mięśni oddechowych. (Podobieństwo do zatrucia kurarą).
Leczenie: Pompa żołądk., lub emetica. Potem sztuczne oddychanie. Odtrutką jest garbnik.

Curara. Zob. Trucizny strzałowe.

Daturinum, toż samo co Atropinum.

Digitalinum.

(Ven. cerebro-spin., paralysi cordis necans).

(Folia digitalis, naparstnica; digitalinum).

Przypady: Smak gorzki, mierziączka, nudności, wymioty miazgą zielonawą, morzysko, biegunka. W kilka godzin ból głowy i zawrót, zwolnienie tętna, duszność, niepokój, ziębnienie nóg, zimne poty. Liczba uderzeń serca może zejść do 40 na minutę. Przytomność nie naruszona; natomiast senność i znużenie, niekiedy niedowidzenie. Potem obniżenie ciepłoty ciała, zwolnienie tętna, śpiączka, sinica, niekiedy drgawki. Smierć z zatrucia kwasem węglowymi z porażenia serca. Przed śmiercią rzężenia w tchawicy, usta spienione. Przebieg trwa dni kilka.
Leczenie: Pompka żołądk., emetica. Garbnik. Kamfora, eter, wyskok, wino, kawa; bodźce na skórę.

Ergotinum.

(Ven. cerebro-spinale).

(Secale cornutum, sporysz; ergotinum).

Przypady: Prócz przypadów zadrażnienia przewodu pokarmowego (dławienie, wymioty, biegunka, ślinotok) znaki działania na mózg i rdzeń: ból i zawrót głowy, niedowidzenie, rozszerzenie źrenicy; znaczne znużenie w mięśniach, wielka niemoc i osłabienie. Najwybitniejszym jest wpływ na naczynia i serce: rozszerzenie i przepełnienie żył, ztąd zwężenie i słabe wypełnienie tętnic, zwolnienie tętna i ruchów sercowych. Może przystąpić odurzenie, śpiączka, zatrzymanie moczu, śmierć.

Przebieg szybki. (Dawka lekarska extract. secal. cornuti aquos.: 0·1—0·5 na raz, sam sporysz po 1·0; 2—3 razy dziennie).

Leczenie: Emetica, poźniéj purgantia. Odtrutką jest garbnik. Zresztą leczenie przypadowe: wyskok, eter, kamfora, ammoniacalia, wino, kawa (amylum: nitrosum?).

Faba calabarica.

(Venen. spinale).

(Semen physostigmatis, wyroczyn jadowity; physostigminum, eserinum).

Przypady: W gwałtownném zatruciu, w 5—10 minut gwałtowne pragnienie, wymioty, ból w dołku, niemożność łykania, ślinotok; osłabienie mięśniowe, potem zupełne porażenie. Przytomność nie zakłócona, mowa zachowana. Skurcz mięśni gładkich: zwężenie źrenicy skutkiem skurczu zwieracza tęczówki, tężcowy kurcz mięśni jelitowych i gwałtowne wydalanie kału. Ogromna niemoc, drgawki; śmierć z porażenia ruchowych i czuciowych ośrodków rdzenia. (Największa dawka extrct. fab. calabar. wynosi: 0·02 pro dosi, 0·6 pro die).

Leczenie: Pompka, emetica. Przeciw zamartwicy: sztuczne oddychanie, excitantia; derivantia na skórę. Odtrutką powinienby być atropin.

Faba sancti Ignatii.

(Ven. spinale).

Zawiera daleko więcéj strychninu, niż Nux vomica.

Gazy kloaczne. Zob. Acid. hydrothionicum.

Helleborus, ciemiernik. Zob. Aconitinum.

Hyoscyamus, lulek. Zob. Atropinum.

Kali cyanatum, sinek potasowy. Zob. Ac. borrussicum.

Morphinum.

(Venen. cerebrale).

(Opium, morphinum).

Przypady: Po użyciu wielkiéj dawki (makowca 0·5—0·7—2·0, morfinu 0·2) ból głowy, znużenie i ociężałość, senność, upośledzenie czucia, silne zwężenie źrenic i nieczułość na światło, śpiączka. Zatruty leży jak martwy, w najzupełniejszém odurzeniu: nieczułość na wszelkie podniety, brak odruchów, zwolnienie mięśni; szczeki i członki obwisają. Zatrzymanie stolca i moczu. Silne poty. Oddech i tętno zwalniają się, słabną. Pojawia się rzężenie w tchawicy, rozszerzenie źrenic, czasem szczękościsk lub tężec, kurcze drgawkowe. Śmierć z ogólnego porażenia w 18 20 godzinach.

Leczenie: Pompa żołądkowa i środki wymiotne (najlepiéj: zincum sulfuric., tartarus emeticus, cuprum sulfuric.) często powtarzane. Gdy wymioty nie pojawiają się po zwykłych środkach, apomorfin podskórnie, lub gorczyczniki na epigastrium obok środków wymiotnych do wewnątrz. Z odtrutek: garbnik. Prócz tego t. z. ambulatory treatement t. j. oprowadzanie zatrutego przez czas dłuższy, co przeszkadza odurzeniu. Dalej stosuje się: bodźce na skórę, sztuczne oddychanie, przetaczanie krwi; małe dawki atropinu, wziewanie tlenu.

Nicotinum.

(Ven. cerebro-spin., paralysi muscul. respirat. necans).

(Folia nicotianae, tytuń; nicotinum).

Przypady: Straszna trucizna silniejsza od wszystkich odurzających i alkaloidów; poraża cały układ nerwowy mózg, rdzeń i nerwy z nich wychodzące. W gwałtownem zatruciu: trupia bladość oblicza, tętno wolnieje, oddychanie utrudnione, trwoga, mdłości, wymioty; potem omdlenie, nieprzytomność, kurcze mięśni oddechowych, z początku zwężenie, potem rozszerzenie źrenicy; w gwałtownych razach tężec, upadek sił zupełny, śmierć.

Leczenie: Pompa, wzbudzenie wymiotów mechaniczne, enemy z octu. Odtrutka: g a r b n i k. Zresztą leczenie p r z y p a d o w e.

Nitrobenzolum. Zob. Anilinum.

Nux vomica. Zob. Strychninum.

Opium. Zob. Morphinum.

Oxydum carbonicum, tlenek węgla, CO.

(V e n e n. c e r e b r o - s p i n., a s p h y c t i c u m).

Przypady: O d e j m u j e k r w i z d o l n o ś ć ł ą c z e n i a s i ę z t l e n e m. U ludzi oddychających powietrzem zatrutém najpierw palenie w twarzy, lekki zawrót i ból głowy, nudności, szum w uszach, trwoga, niepokój, nieprzytomność. Twarz blada. O d d e c h y c o r a z r z a d s z e, c i e p ł o t a c i a ł a o b n i ż a s i ę z n a c z n i e, cukrzyca i białkomocz. Ś m i e r ć z z a d u s z e n i a.

Leczenie: Usunięcie chorego z atmosfery zatrutéj. Sztuczne oddychanie, faradyzacyja nerwu przeponowego, wdmuchiwanie powietrza do krtani; upuszczenie krwi. Bodźce na skórę. Gdy to wszystko nie pomaga jako u l t i m u m r e f u g i u m: przetaczanie krwi (T r a u b e).

Picrotoxinum.

(V e n. s p i n a l e).

(Semina anamirtae cocculi, nasiona jadowicy prawéj czyli cocculi indici, rybotruj).

Przypady: Nudności, wymioty o s ł a b i e n i e m i ę ś n i, senność, drgawki; o d d e c h p r z y s p i e s z o n y, s e r c e i t ę t n o s ł a b n ą; potem k u r c z e, majaczenie, niekiedy tężec.

Leczenie: Środki wypróżniające żołądek. Podczas kurczów narcotica; w rozpoczynającém się porażeniu excitantia.

Physostigminum. Zob. Faba calabarica.

Secale cornutum. Zob. Ergotinum.

Strychninum.

(Venen. spinale v. tetanicum).

(Strychnos nux vomica, wronie oko; strychninum, brucinum).

Przypady: W kilka do kilkanastu minut niepokój, wrażliwość na podniety zewnętrzne, lekkie podrywy mięśni; wkrótce gwałtowne tężcowe kurcze mięśni wyprostnych odnóży i tułowia; opistothonus z wygięciem głowy w tył, przyczem klatka piersiowa i brzuch twarde jak deska. Szczękościsk. Rozszerzenie źrenic, wystawanie gałek ocznych. Oddech przerywany; tętno małe, bardzo szybkie; sinica. Tężec występuje w napadach, poczem przerwa i nowy napad, najczęściéj po lada podniecie zewnętrznéj lub bez téj. Przytomność ciągle zachowana. Śmierć po 3 minutach do kilku godzin i to, albo wśród napadu, a wtedy z zaduszenia, albo po napadzie, a wtedy z ogólnego porażenia i upadku sił. Najmniejsza dawka śmiertelna: 0·015—0·03.

Leczenie: Wydalenie truc. z żołądka, głównie za pomocą ipekakuany lub winnika wymiotnego. Z odtrutek: garbnik, przyczem unikać kwasów i wyskoku! Tłuszcze z środkami przeczyszczającemi silnemi n. p. z olejem krotniowym. Dzielnemi środkami są: makowiec, morfin, a osobliwie wziewanie chloroformu, niemniéj chloral, wreszcie bromek potasowy.

Trucizny strzałowe, których przedstawicielem

Curara.

(Ven. spinale, paralysi muscul. respirator. necans).

Przypady: Kurara poraża końcowe rozgałęzienia nerwów ruchowych, sprowadza śmierć przez porażenie ruchów oddechowych. Po użyciu większéj dawki w 20 minut silny dreszcz, przyspieszenie ruchów serca i tętna, trwoga, oddech przerywany, powiększenie ciepłoty ciała, podwójne widzenie; osłabienie w nogach coraz większe, chorzy

padają, choć przytomność i czucie zachowane. Przypady śmiertelnego zatrucia u człowieka nie znane.

Leczenie: Emetica. Odtrutki: garbnik, jod (choć niepewne). Gdy trucizna jest w ranie: przewiązanie członka, wymycie rany. Gdy objawy zamartwicy: sztuczne oddychanie, excitantia.

Veratrinum.

(Ven. cerebro-spin., paralysi cordis et respirationis necans).

(Veratrum album, ciemierzyca biała, semina sabadillae).

Przypady: Natychmiast po użyciu przypady silnego podrażnienia przewodu pokarmowego (pieczenie w gardle, ustach, ślinotok, boleści, gwałtowne wymioty i dławienie, biegunka), potém ból głowy, mdłości, zwolnienie tętna i oddechów, rozszerzenia źrenic i wytrzeszczenie gałek ocznych, drgawki mięśniowe, podrywy ścięgien; śmierć z porażenia serca i oddychania, w 24 godzinach. (Największa dawka weratrynu 0·005 pro dosi, 0·03 pro die; rhizoma veratri 0·3 pro dosi, 1·20 pro die).

Leczenie: Gdy już wymioty wystąpiły, garbnik, makowiec. Excitantia, derivantia na skórę, zimne okłady, sztuczne oddychanie i t. d.

III. Venena septica.

Trucizna kiszkowa.

(Zepsute kiszki, kiełbasy, wędliny).

Przypady: W 12—18 godzin po spożyciu ogólne niedomaganie, mdłości, ból w okolicy żołądka, wymioty, biegunka, morzysko. Wkrótce zawrót głowy, zamglenie wzroku, utrudnienie połykania, upośledzenie ruchów dowolnych i wielkie osłabienie. Coraz większe upośledzenie wzroku, podwójne widzenie, porażenie mięśnia unoszącego powiekę górną (ptosis), rozszerzenie źrenicy. Utrudnienie oddychania, męczący kaszel, bezgłos

Suchość w ustach, plamy czerwone w ustach i gardle, często wypocina dławcowa (aphthae), na języku biały okład. Tętno już z początku zwolnione, wkrótce znika zupełnie. Skóra blada, chłodna, błony śluzowe sine. Zaparcie stolca kałem zbitym, twardym. Niekiedy silny głód, niedający się zaspokoić z powodu cechującego to zatrucie utrudnienia w połykaniu. Pragnienia nie ma. Pamięć i przytomność zachowana do ostatka. Przy dłuższém trwaniu zatrucia znaczny upadek w odżywianiu, wybitne schudnienie. Śmierć po 6—10 dniach lub późniéj najczęściéj w śpiączce, niekiedy śród lekkich drgawek.

Leczenie: Jedynie skutecznemi są silne purgantia. Gdy w późniejszym przebiegu i te niedziałają, uporczywe zaparcie stolca usuwa się enemami. Zresztą leczenie przypadowe.

Zatrucie zepsutemi rybami.

(Zepsutą wyziną, zepsutém mięsem jesiotrów, sterletów i t. p.)

Przypady: W 1—5 godzin po spożyciu: ciśnienie w żołądku, zawrót i ból głowy, z żółknienie lub zaczerwienienie pola widzenie; gwałtowne pieczenie i suchość w krtani; gwałtowne, okresowo występujące boleści, rozszerzające się potem na odbytnicę i krzyże, bolesne wciągnięcie brzucha. Wymiotów nie ma. Natomiast dusznica, męczący oddech, bardzo wielkie utrudnienie połykania, czasem zupełna aphagia. Dręczące pragnienie, przy którego zaspokajaniu silne kurcze i duszność; głos ochrypły. Przytém porażenie mięśni dowolnych, zaburzenie i upośledzenie wzroku który słabnie, wreszcie zupełnie ginie; źrenice rozszerzone, powieki opadają (ptosis). Śmierć z przerwy w oddychaniu.

Leczenie: Przypadowe.

Zatrucie zepsutym sérem.

Przypady: Prócz znaków podrażnienia przewodu pokarmowego, z przypadów nerwowych: ból i zawrót głowy, trwoga, podwójne widzenie, znużenie i osłabienie mięśniowe.

Leczenie: Przypadowe.

Ukąszenie jadowitych wężów i płazów.

Przypady: W miejscu ukąszenia dwie drobniutkie ranki. Rychło rozwijające się silne obrzmienie w okolicy rany, lub na znacznéj przestrzeni. Skóra blada lub sina; zapalenie tkanki podskórnéj, ziębnienie i ociężałość, potem utrata czucia i ruchów w części zranionéj. Z przypadów nerwowych: ogromna trwoga, zawrót głowy i zaciemnienie pola widzenia, osłabienie, drżenie, mdłości; tętno małe, ledwie wyczuwalne; śpiączka; majaczenie, drgawki, kurcze gardzielowe; krwotok z nosa, ust, żołądka.

Leczenie: Jak najrychlejsze przystawienie baniek na miejsce zr anione, prócz tego przewiązanie powyżéj rany lub wymycie rany octem; przyżeganie żelazem rozpaloném, potażem żrącym, chlorkiem antymonowym, amonijakiem żrącym. Na wewnątrz excitantia: Liq. ammon. caust. po 5—20 kropel, liq. ammon. anisat., kamfora, wino i t. p. W razie objawów gnilnych i krwotoków: chinin, kwasy, liq. ferri sesquichlor. Zresztą leczenie przypadowe, gdyż odtrutka nieznana.

Należytości służby zdrowia

postanowione zostały rozporządzeniem minist. z dnia 17. lutego 1855.,Nr.33.Dz. u. p., które opiewa:

§. 1. Do czynności ściśle sądowo-lekarskich w postępowaniu cywilném i karném stósuje się załączona tu taryfa I.

§. 2. Za czynności inne lekarskie, chirurgiczne i położnicze wydarzające się w Sądach, wymierzyć należy wynagrodzenie według załączonéj taryfy II.

§. 3. Za czynności nadzwyczajne, których w taryfach nie wyliczono szczegółowo, przedstawiwszy dokładnie przypadek policzyć należy kwotę odpowiednią, a o jej przyznanie zawsze udać się należy do Sądu krajowego wyższego.

. 4. Przyznane służbie zdrowia w tych taryfach wynagrodzenia, wypłaca Rząd bezpośrednio, jeżeli żądać ma zwrotu od osób trzecich.

5. Jeżeli służba zdrowia załatwia czynności sądowo-lekarskie po za miejscem zamieszkania swego, żądać może oprócz zapłaty za czynność samą (według taryfy I. i II.) także jeszcze wynagrodzenia strawnego i woźbnego.

I. Taryfa należytości

za czynności ściśle sądowo-lekarskie.

	zła.	c.
W sprawach cywilnych:		
Rozpoznanie niezdolności płciowéj:		
a) za badanie	2	10
b) każdorazowe późniejsze odwiedziny . . .	—	52 1/2
c) za orzeczenie pisemne	1	5
Badanie cierpiącego na obłęd lub niedołęstwo umysłowe — a mianowicie:		
a) oznaczenie obłędu lub niedołęstwa umysłowego	2	10
b) wskazanie sposobu leczenia	do	
c) oznaczenie tak zwanych: „chwil jasnych" (lucida intervalla).	4	20
Każdorazowe późniejsze odwiedziny	1	5

	zła.	c.
Orzeczenie pisemne w miarę rozciągłości takowego, od 2 Zła. 10 Cent. do	5	25
Badanie pewnych chorób zwierzęcych pod względem rękojmi t. zw. wad zwrotowych (Gewährleistung für best. Vieh-Krankheiten) a mianowicie:		
a) owiec lub innych mniejszych zwierząt od 1 do 5 sztuk	—	52½
od 5 do 10 sztuk	—	79
b) bydła rogatego i koni, od sztuki	1	5
Badanie wszelkich obrażeń ciała, o ile takowe nie należą do zakresu karnego	2	10
Każdorazowe późniejsze odwiedziny . , . . .	—	52½
Osobne orzeczenie pisemne . . , ...	2	10

W postępowaniu karném.

A. Co do zbrodni.

Badanie w wypadkach zgwałcenia lub schańbienia	1	5
Badanie w przypadkach lubieżności nienaturalnéj lub stręczenia do nierządu osoby niewinnéj	1	5
Sądowe otwarcie zwłok	3	15
Osobne orzeczenie pisemne . . , ...	2	10
Sądowe otwarcie zwłok noworodka wraz z próbą płucną	4	20
W razie otwarcia zwłok zgniłych przypada oprócz powyższéj kwoty dodatkowo	2	10
Dochodzenie w przypadkach otrucia, oprócz wynagrodzenia (według taksy aptekarskiéj) za użyte środki badawcze — od 6 Zła. 30 Centów do	10	50
Za kierowanie i doglądanie dochodzenia i za osobne orzeczenie pisemne lekarzowi od 3 Zła. 15 Cent. do.	5	25
Śledzenie narzędzia morderczego lub innych dotyczących przedmiotów	2	10
W razie gdy takowe są truciznami, oprócz wynagrodzenia za użyte środki badawcze . .	4	20
Badanie matki w razie podejrzenia o spędzenie płodu	2	10

	zła.	c.
Badanie w przypadkach podrzucenia noworodków, mianowicie:		
a) dziecka znalezionego żywém	2	10
b) dziecka znalezionego niezywém	4	20
Badanie osoby ciężko na ciele uszkodzonéj lub w pojedynku zranionéj	2	10
Każde następne odwiedziny	—	52½
Osobne orzeczenie pisemne	2	10
Badanie więźnia co do jego wadliwego ustroju fizycznego	—	17½

B. Co do występków i przestępstw.

	zła.	c.
a) Badanie w przypadkach lekkiego obrażenia ciała	1	5
b) ciężkiego obrażenia ciała	2	10
c) w przypadkach zabójstwa (otwarcie zwłok sądowe) jak wyżéj		
Badanie położnicy w razie zatajenia porodu . .	1	5
Badanie płodu niedonoszonego	1	5
Jeśli potrzebne jest otwarcie zwłok takowego dziecka — wraz z orzeczeniem pisemném . . .	3	15
Badanie leku zakazanego (w razie sprzedaży takowego przez osoby uprawnione)	1	5
Badanie leku źle lub szkodliwie przyrządzonego (z wyjątkiem badania chemicznego) . . .	1	5
Badanie leków zamienionych	1	5
Badanie leków (w razie sprzedaży takowych przez osoby nieuprawnione):		
a) w mniejszej ilości, bez względu na jakość	1	5
b) w większéj ilości lub całych zbiorach 1 Zła. 5 cent. do 4 Zła. 20 ct.		
Badanie z powodu przewinienia lekarza lub chirurga — jak wyżéj		
Badanie zaniedbanéj choroby	1	5
Badanie trucizny znalezionéj u kramarzy, i t. p. a mianowicie:		
a) jeżeli same oględziny wystarczą		52½
b) w razie rozciąglejszego badania, od 1 zła. 5 centów do	2	10
Badanie mamki lub akuszerki ochydną lub zaraźliwą chorobą dotkniętéj	1	5
Rozpoznanie wścieklizny u zwierza	2	10
Badanie zwierzęcia złośliwego	1	5

	zła	c.
Badanie mięsa u przekupniów	1	5
Badanie chorób bydlęcych (w przypadku zarazy) — jak wyżéj.		
Badanie napojów	1	5
Badanie naczyń kuchennych lub innych zdrowiu szkodliwych sposobów przechowywania lub przyrządzania przedmiotów używalnych wraz z potrzebném badaniem chemiczném . . .	1	5
Badanie skaleczeń własnowolnych, jak wyżéj, w wypadkach ciężkich lub lekkich, obrażeń ciała.		
Badanie w razach bijatyki lub w innych prawem karném przewidzianych przypadkach jak wyżéj — w miarę powstałych obrażeń ciała lżejszych lub cięższych, tudzież liczby osób uszkodzonych.		
Badanie w przypadkach §. 431 prawa karnego oznaczonych — według podanych wyżéj skazówek.		

Dodatek.

Za wystawienie świadectwa choroby, żądanego ze strony sądu . . . . . . , ...	1	5
Uczestnictwo przy rozprawie głównéj sądowéj, tudzież końcowéj celem dawania wyjaśnień, — a mianowicie:		
a) przez pół dnia	3	15
b) przez cały dzień	5	25
c) za każdą następną połowę dnia	2	10
Otwarcie zwłok sądowe padłego zwierzęcia a mianowicie:		
a) większego	3	15
b) mniejszego	1	$52^1/_2$

Uwaga. Chirurgowi przedsiębiorącemu którąkolwiek z powyższych czynności — przypada tylko połowa z wyszczególnionych tu należytości.

Oprócz wymienionych powyżéj należytości, w razie; jeśli czynność wezwanych ze strony Sądu znawców i w sztuce lekarskiéj biegłych, wymaga wydalenia się tychże, z miejsca zwykłego zamieszkania, przypada im jeszcze wynagrodzenie tytułem tak zwanych „dyjet“ tudzież kosztów podróży —

według istniejących w téj mierze przepisów, t. j. Extra poczta z dwóch koni (rachowaną być winna z wszystkiemi dodatkami do milowogo) i 3 zła. 50 cent. dyjet dziennie lekarzowi — 2 zła. chirurgowi.

W myśl Rozporządzenia Minist. Sprawiedliwości z dnia 28 Paźdz. 1865 r. L. 9180, należy lekarzom sądowym za otwarcie zwłok sądowe lub za inne tego rodzaju badania stósownie do przepisanéj rozporządzeniem minist. z dnia 17 Lutego 1855 r. N. 33 Dz. P. P. taryfy należytości I. każdorazowo wynagrodzenie tak za otwarcie zwłok jakotéż i za orzeczenie. Należytości pomienione przypadają także każdemu do pomocy przybranemu lekarzowi, według kategoryi, do któréj tenże należy.

Rozporządzeniem Minist. Sprawied. z dnia 3 Sierpnia 1866 r. L. 7928 postanowiono — z powołaniem się na reskrypt powyższy: iż lekarzom za orzeczenie wynagrodzenie bezwzględnie przynależy; okoliczność bowiem, czy takowe pisemnie osobno wypracowane czy téż do protokółu podyktowaném zostało, żadnéj stanowić nie może różnicy.

II. Taryfa należytości

za czynności lekarza, chirurga, tudzież czynności położnicze, z polecenia sądowego przedsięwzięte.

(Rozp. Minist. z d. 17 Lutego 1855 r.)

	zła.	c.
Za jednorazowe odwiedziny lub zbadanie stanu zdrowia, od jednéj osoby:		
lekarzowi	—	17½
chirurgowi	—	9
akuszerce	—	9
Jeśli odwiedziny lub badanie dotyczy równocześnie więcéj niż sześciu osób razem w jednym		

	zła.	c.
zakładzie leczonych lub badanych, tedy należy się od każdéj osoby nad liczbę sześciu:		
lekarzowi tylko	—	9
chirurgowi	—	4
akuszerce	—	4
Jednorazowe puszczenie krwi	—	21
Stawianie suchéj bańki	—	10½
Stawianie siecznej bańki	—	21
Za stawianie pijawek należy się tylko zwykła w okolicy cena pijawek.		
Przystawienie przyszczydła	—	17½
Za przyłożenie kory, wilczego łyka (Seidelbast)	—	26
Założenie zawłoki	—	42
Założenie jątrznika (fonticulus)	—	28
Danie enemy lub wstrzykiwanie w którąkolwiek z jam przyrodzonych ciała ludzkiego . . .	—	14
Zastósowanie cewnika u kobiet	—	35
„ „ u mężczyzn	—	52½
Wyciągnienie ciała obcego z któréjkolwiek z jam przyrodzonych ciała ludzkiego	—	63
Wyrwanie ukleju (polipa) w nosie i t. p. . .	1	5
Wyrwanie zęba	—	21
Opiłowanie zęba	—	14
Badanie i opatrunek rany, wrzodu, stłuczyny lub obrzęku, itp.	—	17½
Zastósowanie krwawego szwu przy zranieniach	—	35
Podwiązanie uszkodzonego naczynia	2	10
Otwarcie ropnia, obrzęku gruczołowego, itp. . .	—	28
Odprowadzenie zwichnięcia	1	68
Złożenie złamanéj kości	3	15
Za powtórzenie opatrunku przy zwichniętéj lub złamanéj kości	—	17½
Odjęcie ramienia, uda, ręki lub nogi	10	50
Odjęcie palca od ręki lub stopy	2	10
Odjęcie sutka	5	25
Odprowadzenie uwięzgłéj kiszki (taxis) . . .	1	5
Krwawe wprowadzenie uwięzgłéj kiszki . . .	10	50
Założenie paska przepuklinowego lub wieszadła (suspensorium)	—	17½
Odprowadzenie wypadniętéj odbytnicy, pochwy lub macicy	—	52½
Za przekłócie brzucha	2	10

	zła.	c
Za przekłócie puchliny moszen (punctio hydrocelae) . . . . , ...	1	5
Cięcie cesarskie na żywéj lub zmarłéj osobie	5	25
Badanie części płciowych u kobiet co do brzemienności, przebytego porodu, chorób tychże narzędzi, itd. w ogóle nie podczas porodu .	—	$17^{1}/_{2}$
Za pomoc położniczą przy porodzie lekkim . .	3	15
Przy porodzie ciężkim z zastósowaniem obrotu lub kleszczy	5	25
Przy porodzie bliźniąt	8	40
W przypadkach koniecznego oddalenia części dodatkowych (Nachgeburt), niedonoszonego płodu lub zaśniadu (mola)	5	25
Pomoc w przypadkach poronienia	1	5
Pomoc ręczna w celu powstrzymania silnego krwotoku macicznego	1	$52^{1}/_{2}$
Za rozpoznawanie (kosztowanie) pokarmów i chleba:		
a) lekarzowi	—	$17^{1}/_{2}$
b) chirurgowi	—	9
Tożsamo rozpoznawanie przy zdarzonéj sposobności odwiedzin chorego:		
a) lekarzowi	—	$10^{1}/_{4}$
b) chirurgowi	—	7

Uwagi.

1. Przez należytość za odwiedziny rozumie się wypytanie chorego, ordynacyję i zapisanie recepty, jakoteż mniejsze badania ręką lub narzędziami albo proste obandażowanie lekkie, o ile za ostatnie taryfa nie zawiera pozycyi osobnéj.
2. Za odwiedziny w nocy t. j. od godziny 10 wieczór aż do 5 zrana policzyć wolno taxę podwójną za odwiedziny.
3. Taxę za odwiedziny, wyjąwszy badania, w taryfie pod 1, 2, 41, i 42 podane, zapłacić należy przy wszystkich innych czynnościach, o p r ó c z należytości, za takowe przypadających.
4. Odnośne pozycyje taryfy ściągają się tylko do przedsiębrania i ukończenia aktu operacyi, do którego należy zatamowanie krwi i pierwsze podwiązanie i t. p.

5. Te taxy operacyjne wypłacone być mają służbie zdrowia w kwocie całkowitéj bez różnicy innych jéj własności.

6. Ingredyjencyje, potrzebne według pozycyi taryfy 7 do 11, jakoteż bandaże, narzędzia i inne rzeczy potrzebne, które raz tylko mogą być użyte, albo które choremu mają być pozostawione do dalszego użycia, powinny być służbie zdrowia dostarczone lub wynagrodzone.

7. Kosztów zwykłego utrzymania narzędzi np. ostrzenia nożów nie wolno policzać.

8. W przypadkach, do których z polecenia Sądu drugi znawca wchodzi, otrzymuje on, jeśli nic innego nie postanowiono, należytości podane w taryfie za czynności odnośne.

9. Asystencyja płatna, potrzebna przy jednéj lub drugiéj operacyi, powinna być przez operatora wykazana, a wniosek odpowiedniego wynagrodzenia właściwéj Władzy do rozstrzygnięcia przedłożony.

10. Odwiedziny, potrzebne do przygotowania operacyi, jakoteż do opatrywania po takowéj i inne czynności, obliczane i wynagradzane być mają według odnośnych pozycyj taryfy.

11. W przypadku oparzenia i zranień bardzo wielkich, tudzież w przypadku wrzodów, które się rozszerzają po kilku częściach ciała, każde ramię, udo itd. wymienić należy w rachunku jako część osobną i policzyć kwotę odpowiednią za konieczną opaskę.

12. W pozycyjach taryfy za czynności położnicze, zawarte już jest badanie części rodnych, przedsięwzięte bezpośrednio przed temi czynnościami lub po takowych.

11. Za dalsze konieczne czynności przy matce lub dziecięciu po zupełnie skończonym porodzie, o ile takowe należą do lekarza lub akuszerki, stósuje się wynagrodzenie albo do odnośnych pozycyj taryfy, albo do postanowień §. 3. rozporządzenia powyższego.

14. Należytości, wymienione w pozycyjach 35 i 36 taryfy II, przyznaje się tylko wtedy, gdy położnica przetrzymała dni 9, gdy zaś bez zawinienia umarła, policzyć wolno tylko połowę wyznaczonych tam kwot.

Samo przez się rozumie się, iż śmierć położnicy zawiniona, uchyla wszelkie wynagrodzenie.

15. Za mniejsze uskuteecznione pomoce chirurgiczne, jak za pijawki, lewatywę, wprowadzenie cewnika itp. otrzymują akuszerki oznaczoną za to taxę.

Do objaśnienia tej taryfy służą jeszcze następujące rozporządzenia:

Według téj taryfy wynagradzać należy także lekarzów powiatowych za czynności w Sądzie w sprawach o przekroczenia (Rozp. Min. Spraw. z dnia 7 Stycznia 1864, l. 11489). — Służba zdrowia miejska otrzymuje strawne i woźbne nawet wtedy, gdy razem z urzędnikiem sądowym na jednym wozie jechać nie może (Rozp. Min. Spraw. z dnia 31 Marca 1859, l. 4320).

Lekarze, którzy zostają w służbie rządowéj, do których należą także lekarze ustanowieni za wynagrodzeniem w domach więziennych, otrzymują tytułem strawnego i woźbnego według przepisów istniejących za czynności dokonane po za miejscem urzędowania swojego, należące się im dzienne i koszta podróży. Inni lekarze policzać mają dyjety według klasy dyjet X (lekarze) lub według XII (teraz XI) (chirurdzy), tudzież te koszta podróży, jakich żądać mają urzędnicy sądowi według odpowiedniéj klasy dyjet w podróżach urzędowych po za okręgiem Sądu (Rozp. Min. Spraw. z dnia 12 Października 1859, l. 14731).

C. k. lekarzom powiatowym i innym lekarzom, zajmującym posady publiczne, należy się wynagrodzenie według taryfy, jeżeli za czynności sadowo-lekarskie nie pobierają wynagrodzenia osobnego (Rozp. Min. Spraw. z dnia 31 Października 1855, l. 22197 i z d. 19 Listopada 1855, l. 24027). — Profesorowie z powodu tego charakteru swego nie są wyłączeni od pobierania należytości taryfowych (Rozp. Min. Spraw. z dnia 20 Listopada 1858, l. 2589). — Lekarze wojskowi. których wyjątkowo używają Sądy cywilne jako znawców mają prawo do tych samych należytości, co lekarze cywilni (Rozp. Min. z dnia 10 Września 1856, Nr. 167 Dz. u. p.). — W przypadkach oględzin pośmiertnych na zwłokach należy się każdemu z lekarzy cała taxa 5 złr., i jeżeli obaj posiadają stopień akademicki doktora, żaden z nich nie może być uważany za chirurga i otrzymać tylko połowę taxy; kwota 2 zł. należy się za zdanie w przypadkach wszystkich, bez względu na to, czy je po-

dyktowano zaraz do protokółu, czy też złożono osobno; za badanie ustroju cielesnego osoby dostawionéj należy się każdemu lekarzowi, za te czynności nie wynagradzanemu stale, kwota 10 centów (Rozp. Min. Spraw. z dnia 6 Listopada 1856, l. 23546). — Służbie zdrowia stale przy Sądach wynagradzanéj, należy się milowe na drogach pobocznych według rozporządzenia z dnia 3. Lipca 1854, Nr. 169 Dz. u. p.; połowę dnia spędzonego na komisyi, policzyć należy za dzień cały; dla rozpraw głównych pozostaje wynagrodzenie taryfowe; używając lekarzów gminnych lub prywatnych, poświadczyć zawsze należy, iż nie było pod ręką lekarzów, zajmujących posady publiczne (Rozp. Min. z dnie 30 Czerwca 1858, Nr. 106 Dz. u. p.). — Rachunki przez lekarzów złożone powinien Sąd sam sprawdzać i z funduszu podręcznego wypłacać; w przypadkach zawiłych Sądy udawać się mogą do Izby obrachunkowéj, a jeśli mają wątpliwości, do lekarza powiatowego lub do Rady krajowéj zdrowia (Rozp. Min. Spraw. z dnia 19 Maja 1857, l. 10682).

Sprawdzanie rachunków za badania chemiczne należy również do Sądów, tylko jeśliby Sądom lub Izbie obrachunkowéj żądanie wydawało się przesadném, zarządzić mogą powtórne przejrzenie rachunku przez znawców, wyznaczyć się mających w każdym przypadku osobno (Rozp. Min. Spraw. z dnia 14 Maja 1858, l. 9399).

Wszystkie należytości, które przyznane być mają według rozporządzeń, powołanych przy §§. 382, 383 i 384 wypłacać należy w kwocie, jaka wypadnie po obliczeniu monety konwencyjnéj na walutę austryjacką; ułamki centów, jeśli wynoszą więcéj niż pół centa, liczyć nalezy za cały cent; jeżeli się równają połowie centa, w téj ilości; a jeżeli są mniejsze wcale nie bedą uwzględniane. (Rozp. Min. z dnia 18 Września 1858, Nr. 166 Dz. u. p.).

Płatanie zwłok, połączone z większém niebezpieczeństwem dla lekarza sądowego, należy do tych czynności nadzwyczajnych, za które żądane być może wynagrodzenie wyższe w taryfie nie oznaczone. (Orzeczenie Sądu Najw. z dnia 18 Lutego 1874 l. 1572; podane w Gerichts-Halle N. 36 z d. 4 Maja 1874. — Rozchodziło się tu o sekcyję zmarłego na cholerę w czasie epidemii).

STYCZEŃ.

1. Czwartek. NOWY ROK.

2. Piątek. ś. Makarego Op.

3. Sobota. ś. Genowefy P.

4. Niedziela. ś. Tytusa.

5. Poniedziałek. ś. Telesfora.

6. Wtorek. TRZECH KRÓLI.

7. Środa. s. Walentego.

8. Czwartek. ś. Seweryna Op.

9. Piątek. ś. Marcyjanny P.

10. Sobota. ś. Pawła Pust.

11. Niedziela. s. Higina.

12. Poniedziałek. ś. Honoraty P.

13. Wtorek. ś. Hilarego B.

14. Środa. ś. Feliksa z Noli.

15. Czwartek. ś. Maura Op.

16. Piątek. ś. Marcelego.

17. Sobota. ś. Antoniego Pust.

18. Niedziela. Imie Jez.

19. Poniedziałek. ś. Ferdynanda.

20. Wtorek. ś. Fabiana i Seb.

21. Środa. ś. Agnieszki P. M.

22. Czwartek. ś. Wincentego.

23. Piątek. Zaślub. N. P. M.

24. Sobota. ś. Tymoteusza.

25. Niedziela. Naw. ś. Pawła.

26. Poniedziałek. ś. Polikarpa.

27. Wtorek. ś. Jana Chryzost.

28. Środa. ś. Karola Wielk.

29. Czwartek. ś. Franciszka Salez.

30. Piątek. ś. Martyny P.

31. Sobota. ś. Piotra Nol.

1. Niedziela. ś. Ignacego.

2. Poniedziałek. N. M. P. GROM.

3. Wtorek. ś. Błażeja.

4. Środa. ś. Weroniki P.

5. Czwartek. ś. Agaty P. M

6. Piątek. ś. Doroty P.

7. Sobota. ś. Romualda.

8. Niedziela. ś. Jana z M.

9. Poniedziałek. ś. Apolonii.

10. Wtorek. ś. Scholastyki.

11. Środa. ś. Lucyjana.

12. Czwartek. ś. Eulalii.

13. Piątek. ś. Katarzyny P.

14. Sobota. ś. Walentego.

15. Niedziela. ś. Faustyna.

16. Poniedziałek. ś. Julijanny.

17. Wtorek. ś. Konstancyi P.

18. Środa. ś. Flawiana.

19. Czwartek. ś. Konrada Pust.

20. Piątek. ś. Nicefora.

21. Sobota. ś. Eleonory.

22. Niedziela. ś. Piotra K.

23. Poniedziałek. ś. Romany P.

24. Wtorek. Dzień przestępny.

25. Środa. ś. Macieja Ap.

26. Czwartek. ś. Wiktora z Ar.

27. Piątek. ś. Aleksandra B.

28. Sobota. ś. Leandra.

29. Niedziela. ś. Romana Op.

MARZEC.

1. Poniedziałek. ś. Albina B.

2. Wtorek. ś. Symplicyjusza.

3. Środa. ś. Kunegundy.

4. Czwartek. ś. Kazimierza Kr.

5. Piątek. ś. Fryderyka O.

6. Sobota. ś. Kolety P.

7. Niedziela. ś. Tomasza.

8. Poniedziałek. ś. Jana Boż.

9. Wtorek. ś. Cyryla i Metod.

10. Środa. 40 Męczenników.

11. Czwartek. ś. Anieli F.

12. Piątek. ś. Grzegorza Wiel.

13. Sobota. ś. Rozyny P. i Rud.

14. Niedziela. ś. Matyldy.

15. Poniedziałek. ś. Longina M.

16. Wtorek. ś. Lubina M.

17. Środa. ś. Gertrudy.

18. Czwartek. ś. Edwarda II. Kr.

19. Piątek. 7 bol. P. M. i Józ.

20. Sobota. ś. Joachima Oj. M.

21. Niedziela. ś. Benedykta.

22. Poniedziałek. ś. Oktawijana.

23. Wtorek. ś. Wiktora M.

24. Środa. ś. Gabryjela.

25. Czwartek. ZWIAST. N. P. M.

26. Piątek. Wielki Piątek.

27. Sobota. Wielka Sobota.

28. Niedziela. WIELKANOC.

29. PONIEDZ. WIELKI.

30. Wtorek. ś. Kwiryna.

31. Środa. ś. Balbiny.

KWIECIEŃ.

1. Czwartek. ś. Hugona.

2. Piątek. ś. Franciszka de Paul.

3. Sobota. ś. Ryszarda B.

4. Niedziela. ś. Izydora.

5. Poniedziałek. ś. Wincentego.

6. Wtorek. ś. Celestyna.

7. Środa. ś. Hermana.

8. Czwartek. ś. Dyjonizego B.

9. Piątek. ś. Maryi Eg.

10. Sobota. ś. Ezechiela.

11. Niedziela. ś. Leona.

12. Poniedziałek. ś. Julijusza.

13. Wtorek. ś. Justyny M.

14. Środa. ś. Waleryjana

15. Czwartek. ś. Anastazyii.

16. Piątek. ś. Kaliksta.

17. Sobota. ś. Rudolfa.

18. Niedziela. O. ś. J.

19. Poniedziałek. ś. Emmy wdowy.

20. Wtorek. ś. Agnieszki.

21. Środa. ś. Anzelma B.

22. Czwartek. ś. Sotera i Kaja.

23. Piątek. ś. Wojciecha B.

24. Sobota. ś. Jerzego M.

25. Niedziela. ś. Marka.

26. Poniedziałek. ś. Klety i Marc.

27. Wtorek. ś. Peregryny.

28. Środa. ś. Witalisa.

29. Czwartek. ś. Piotra Męcz.

30. Piątek ś. Katarzyny Sen.

MAJ.

1. Sobota. ś. Filipa i Jakuba.

2. Niedziela. ś. Zygmunta.

3. Poniedziałek. Znal. ś. krzyża.

4. Wtorek. ś. Floryjana.

5. Środa. ś. Piusa V. Pap.

6. Czwartek. WNIEBOWSTĄP. P.

7. Piątek. ś. Domiceli Panny.

8. Sobota. ś. Stanisława B.

9. Niedziela. ś. Grzegorza.

10. Poniedziałek. ś. Izydora Or.

11. Wtorek. ś. Beatryksy P.

12. Środa. ś. Pankracego.

13. Czwartek. ś. Serwacego.

14. Piątek. ś. Bonifacego.

15. Sobota. ś. Zofii i 3 córek.

16. Niedziela. ZIELONE ŚWIĘTA.

17. Poniedziałek ZIEL. ŚW.

18. Wtorek. ś. Feliksa spow.

19. Środa. ś. Piotra C.

20. Czwartek. ś. Bernarda.

21. Piątek. ś. Heleny Kr.

22. Sobota. ś. Julii P.

23. Niedziela. Św. Trójcy.

24. Poniedziałek. ś. Joanny wdowy.

25. Wtorek. ś. Urbana Pap.

26. Środa. ś. Filipa Ner.

27. Czwartek. BOŻE CIAŁO.

28. Piątek. ś. Wilhelma.

29. Sobota. ś. Maksyma.

30. Niedziela. ś. Feliksa.

31. Poniedziałek. ś. Petroneli P.

1. Wtorek. ś. Nikodema M.

2. Sroda. s. Erazma B.

3. Czwartek. ś. Klotyldy Kr.

4. Piątek. ś. Serce Jez. ś. Flawijana.

5. Sobota. ś. Bonifacego B.

6. Niedziela. ś. Norberta.

7. Poniedziałek. ś. Roberta B. M.

8. Wtorek. Medarda B.

9. Środa. ś. Prim. Felic.

10. Czwartek. ś. Małgorzaty.

11. Piątek. ś. Barnaby Ap.

12. Sobota. ś. Onufrego W.

13. Niedziela. ś. Antoniego.

14. Poniedziałek. ś. Bazylego.

15. Wtorek. ś. Wita i Mod.

16. Środa. ś. Franciszka Reg.

17. Czwartek. ś. Adolfa B.

18. Piątek. ś. Marka i Marcelina.

19. Sobota. ś. Gerwazego i Protazego.

20. Niedziela. ś. Sylwestra.

21. Poniedziałek. ś. Alojzego.

22. Wtorek. ś. Paulina B.

23. Środa. ś. Zenona B.

24. Czwartek. ś. Jana Chrzciciela.

25. Piątek. ś. Prospera B.

26. Sobota. ś. Jana i Pawła M.

27. Niedziela. ś. Władysława.

28. Poniedziałek. ś. Leona Pap.

29. Wtorek. ś. Piotra i Pawła.

30. Środa. Wspom. ś. Pawła.

LIPIEC.

1. Czwartek. ś. Teobalda Op.

2. Piątek. Nawiedzenie N. P. M.

3. Sobota. ś. Helijodora.

4. Niedziela. ś. Jozefa K.

5. Poniedziałek. ś. Filomeny P.

6. Wtorek. ś. Izajasza Pr.

7. Środa. ś. Pulcheryi.

8. Czwartek. ś. Elżbiety K.

9. Piątek. ś. Lukrecyi i Cyryl.

10. Sobota. ś. Amalii P.

11. Niedziela. ś. Jana z D.

12. Poniedziałek. ś. Henryka.

13. Wtorek. ś. Małgorzaty.

14. Środa. ś. Bonawentury.

15. Czwartek. ś. Rozesł. Apost.

16. Piątek. N. P. M. Skaplerznéj.

17. Sobota. ś. Aleksego Wyz.

18. Niedziela. ś. Szymona z L.

19. Poniedziałek. ś. Wincentego z Paul.

20. Wtorek. ś. Czesława i Kas.

21. Środa. ś. Praksedy P.

22. Czwartek. ś. Maryi Magdaleny.

23. Piątek. ś. Apolinarego.

24. Sobota. ś. Krystyny P.

25. Niedziela. ś. Jakóba.

26. Poniedziałek. ś. Anny M. Mar.

27. Wtorek. ś. Natalii P.

28. Środa. ś. Inocentego P.

29. Czwartek. ś. Marty P.

30. Piątek. ś. Abdona i Senny.

31. Sobota. ś. Ignacego Lojoli.

SIERPIEŃ.

1. Niedziela. ś. Piotra w O.

2. Poniedziałek. N. M. P. Anielskiéj.

3. Wtorek. Zn. ś. Szczepana.

4. Środa. ś. Dominika Wyz.

5. Czwartek. N. P. M. Śnieżnéj.

6. Piątek. Przem. Pańskie.

7. Sobota. ś. Kajetana Wyz.

8. Niedziela. ś. Cyryjaka.

9. Poniedziałek. ś. Romana i Sek.

10. Wtorek. ś. Wawrzyńca Męcz.

11. Środa. ś. Zuzanny P. M.

12. Czwartek. ś. Klary P.

13. Piątek. ś. Hipolita M.

14. Sobota. ś. Euzebijusza.

15. Niedziela. WNIEBOWZIĘC. N. M. P. E

16. Poniedziałek. ś. Rocha Wyz.

17. Wtorek. ś. Liberata.

18. Środa. ś. Heleny.

19. Czwartek. ś. Ludwika B.

20. Piątek. ś. Stefana Kr.

21. Sobota. ś. Joanny Frem.

22. Niedziela. ś. Jacka.

23. Poniedziałek. ś. Filipa.

24. Wtorek. ś. Bartłomieja Ap.

25. Środa. ś. Ludwika Kr.

26. Czwartek. ś. Zefiryny.

27. Piątek. Przenies. św. Kazim.

28. Sobota. ś. Augustyna B. W.

29. Niedziela. Ścięcie ś. Jana.

30. Poniedziałek. ś. Róży z Limy.

31. Wtorek. ś. Rajmunda Wyz.

WRZESIEŃ.

1. Sroda. ś. Idziego Op.

2. Czwartek. ś. Justa B.

3. Piątek. ś. Bronisławy i Izabeli.

4. Sobota. ś. Rozalii P.

5. Niedziela. ś. Wawrzyńca.

6. Poniedziałek. ś. Zacharyjasza Pr.

7. Wtorek. ś. Reginy P.

8. Środa. NARODZENIE N. P. M.

9. Czwartek. ś. Gorgonijusza.

10. Piątek. ś. Mikołaja z Tolent.

11. Sobota. ś. Prota M.

12. Niedziela. Imię N. P. M.

13. Poniedziałek. ś. Aurelijusza.

14. Wtorek. Podwyższenie † św.

15. Środa. ś. Nikodema.

16. Czwartek. ś. Ludmili M.

17. Piątek. ś. Lamberta B.

18. Sobota. ś. Tomasza z Wil.

19. Niedziela. ś. Januarego.

20. Poniedziałek. ś. Eustachijusza.

21. Wtorek. ś. Mateusza Ew.

22. Środa. ś. Maurycego.

23. Czwartek. ś. Tekli P. M.

24. Piątek. ś. Gerarda B. M.

25. Sobota. ś. Kleofasa M.

26. Niedziela. ś. Cypryjana.

27. Poniedziałek. ś. Kosmy i Dam.

28. Wtorek. ś. Wacława Kr.

29. Środa. ś. Michała Arch.

30. Czwartek. ś. Hieronima.

PAŹDZIERNIK.

1. Piątek. ś. Remigijusza.

2. Sobota. ś. Leodegara.

3. Niedziela. N. M. P. Rożańc.

4. Poniedziałek. ś. Franciszka Seraf.

5. Wtorek. ś. Placyda.

6. Środa. ś. Brunona Wyz.

7. Czwartek. ś. Justyny P. M.

8. Piątek. ś. Brygidy wdowy.

9. Sobota ś. Dyjonizego Areop.

10. Niedziela. ś. Franciszka Bor.

11. Poniedziałek. ś. Emilii i Placyda.

12. Wtorek. ś. Maksymilijana B.

13. Środa. ś. Edwarda Kr.

14. Czwartek. ś. Kaliksta Pap.

15. Piątek. ś. Teresy i Jadwigi.

16. Sobota. ś. Gawła Op.

17. Niedziela. Poświęcenie Kośc.

18. Poniedziałek. ś. Łukasza Ew.

19. Wtorek. ś. Piotra z Al.

20. Środa. ś. Felicyjana.

21. Czwartek ś. Urszuli P. M.

22. Piątek. ś. Korduli P. M.

23. Sobota. ś. Jana Kap.

24. Niedziela. ś. Jana Kantego.

25. Poniedziałek. ś. Kryspiny.

26. Wtorek. ś. Ewarysta Pap.

27. Środa. ś. Sabiny M.

28. Czwartek. ś. Szymona i Judy Ap.

29. Piątek. ś. Narcyza B.

30. Sobota. ś Klaudyjusza.

31. Niedziela. ś. Wolfganga.

1. Poniedziałek. WSZYSTKICH ŚWIĘT.

2. Wtorek. Dzień zaduszny.

3. Środa. ś. Huberta B.

4. Czwartek. ś. Karola Bor.

5. Piątek. ś Elżbiety M.

6. Sobota. ś. Leonarda W.

7. Niedziela. ś. Herkulesa.

8. Poniedziałek. ś. 4 Koronatów.

9. Wtorek. ś Teodora M.

10. Środa. ś. Andrzeja z Aw.

11. Czwartek. ś. Marcina B.

12. Piątek. ś. Marcina. P.

13. Sobota. ś. Eugenijusza.

14. Niedziela. ś. Op. P. M.

15. Poniedziałek. ś. Leopolda W.

16. Wtorek. ś. Otmara Op.

17. Środa. ś. Salomei P.

18. Czwartek. ś. Otona Op.

19. Piątek. ś. Elżbiety Kr. Wd.

20. Sobota. ś. Feliksa de Val.

21. Niedziela. Ofiarowanie P. M.

22. Poniedziałek. ś. Cecylii P.

23. Wtorek. ś. Klemensa Pap.

24. Środa. ś. Emilii, Jana od Krz.

25. Czwartek. ś. Katarzyny P. M.

26. Piątek. ś. Konrada B.

27. Sobota. ś. Wirgilijusza.

28. Niedziela. ś. Krescent.

29. Poniedziałek. ś. Saturnina.

30. Wtorek. ś. Jędrzeja Ap.

GRUDZIEŃ.

1. Środa. ś. Eligijusza B.

2. Czwartek. ś. Bibiany P.

3. Piątek. ś. Franciszka Ks.

4. Sobota. ś. Barbary.

5. Niedziela. ś. Saby Op.

6. Poniedziałek. ś. Mikołaja.

7. Wtorek. ś. Ambrożego.

8. Środa. NIEP. POCZ. N. M. P.

9. Czwartek. ś. Leokadyi.

10. Piątek. N. M. P. Loret.

11. Sobota. ś. Damazego.

12. Niedziela. ś. Maksent.

13. Poniedziałek. ś. Łucyi i Otyl.

14. Wtorek. ś. Nikaz. i Spir.

15. Środa. ś. Such. Waleryjana.

16. Czwartek. ś. Adelajdy P.

17. Piątek. ś. Łazarza B.

18. Sobota. ś. Gracyjana.

19. Niedziela. ś. Nemezyjusza.

20. Poniedziałek. ś. Kryst. i Teofila.

21. Wtorek. ś. Tomasza Ap.

22. Środa. ś. Zenona M.

23. Czwartek. ś. Wiktoryi P.

24. Piątek. ś. Wig. Adama i Ewy.

25. Sobota. BOŻE NARODZENIE.

26. Niedziela. ś. SZCZEPANA M.

27. Poniedziałek. ś. Jana Ewan.

28. Wtorek. ś. Młodziankøw.

29. Środa ś Tomasza B.

30. Czwartek. ś. Dawida Kr.

31. **Piątek.** ś. Sylwestra Pap.

Przegląd roczny.

Miesiąc	Przychód		Rozchód		Pozostaje	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Styczeń.						
Luty.						
Marzec.						
Kwiecień.						
Maj.						
Czerwiec.						
Lipiec.						
Sierpień.						
Wrzesień.						
Październik.						
Listopad.						
Grudzień.						
Ogółem.						

Józef Trauczyński

Aptekarz pod Koroną

w Krakowie

utrzymuje zawsze na składzie

1. Wszelkie przyrządy chirurgiczne jako to:

Bandaże pachwinowe różnych systemów, pasy brzuszne kobiece, suspensorya, pończochy na obrzękliny żylne, krążki maciczne, plaisimetry, stetoscopy, opaski Listerowskie, zondy, katatery, respiratory, irrygatory, klisopompy, rozpylacze, wstrzykawki podskórne francuskie i niemieckie, ciepłomierze decimalne, kroplomierze, worki kauczukowe na lód, dreny, wzierniki, aparata Inhalacyjne, tuszownice maciczne, ochraniacze brodawkowe, odciągacze pokarmowe, płótna kauczukowe na podkłady, ceratę woskową, papier kauczukowy i t. d.

2. Leki zagraniczne jako to:

Balsam Vetorin'ego.— Cacao angielskie czyste proszkowane do czekolad. —Capsules Vial z Eterem Valeryjanowym. —Capsules au Bromure de Camphre. — Capsules z olejem rycinowym. — **Cement do plombowania zębów.** — **Czokolada przeczyszczająca Desbrier. Czokolada słodowa Hoffa.**—Czokolada dla dzieci na przeczyszczenie, magnezyjowa własny wyrób. — **Czokolada dla dzieci na robaki** własnego wyrobu. — **Cygaretta antiastmatyczne** Levassera. — Cygaretta z konopi indyjskich.— Drages Ergotine Bonjean dla kobiet, przeciw krwotokom. — Eau de Popp anaterynowa prawdziwa konserwuje zęby. —Elixir Rabuteaux z żelazem. — **Elixir Cocca** dla osób wiekowych podnieca siły żywotne. — Elixir z Pepsyny na wszelkie słabości żołądkowe.— Essencyja z Sasaparylli Colbert, czyści krew i zepsute soki. — **Extrakt Libiga Liebe,** zmięszany z mlekiem zastępuje pokarm naturalny dziecięciu w zupełności. — **Extrakt Słodowy Hoffa.** — Gazeol do odświeża-

nia zepsutego powietrza w pokojach, przy cierpiących zwłaszcza w anginach, kokluszach, szkorbutach, cholerze, ospie. — **Guyota płyn smołowy** przeciw słabościom pęcherza i kamienia moczowego, oraz najuporczywszemu kaszlu. — **Guyota Kapsułki Smołowe.** — **Guarana Grimolta** proszki przeciw migrenie, biegunce. — Granulki z Digitaliną przeciw biciu serca. — **Injectico Matico.** — Injection Brou. — **Krowianka styryjska.** — Magnezyja angielska palona Hanrys niszcząca gazy żołądkowe. — Mączka Nestla. — Olej rybi Magera, Hoga i Delatra. — Papier Fayard Blayn, na skaleczenia i odgniotki. — Papier Wlinsi, na reumatyzm, katar, ból piersi i t. d. — Perły Chloralu Limousina sprowadzają sen. — Perły Dra Clertana. — Pastylki Bilińskie, w niestrawności. — Pastylki Emskie. — Pastylki Szczawnickie, w cierpieniach piersiowych. — Pastylki Kissingskie. — Pastylki Krynickie w osłabieniach. — **Pastylki Dra Bollocc.** — Pastylki Sałatowe Grimault et Cie, na kaszel. — Pastylki Magnezyowe Hoog. — **Pastylki piersiowe**, własnego wyrobu w kaszlach uporczywych. — **Pigułki Cauvina.** — **Pigułki Blacarda.** — **Pigułki Dra Croniera** przeciw newralgii. — **Pigułki Morysona prawdziwe.** — **Phospate de fer Leras.** — **Phosphate de fer Michela** o wiele lepszy od Lerasa. — **Phospate de fer** własnego wyrobu. — **Papier Rigollot.** — **Proszek desinfekcyjny.** — **Płyn desinfekcyjny.** — Mydło karbolowe. — **Quina Laroche.** — **Roob Boyvau Laffecteur.** — **Sól karlsbadzka.** — Syróp z podfos. wapna Churchila. — Syrop z podfos. wapna Grimulta. — Syrop Dra Forgeta. — **Syrop Chrzanowy z Jodem.** — Syrop de quinquina rouge ferrugineux. — **Syrop balsamiczno-ziołowy** własnego wyrobu. — **Wino chinowe Bugeaud** w połączeniu z Kakao. — **Wino Cocca** wzmacniające. — **Wino chinowe z żelazem** własnego wyrobu.

3. Wytwory toaletowe mianowicie farby i pomady do włosów w celu przywracania koloru naturalnego, pachnidła, kosmetyki, bielidła, płyny wzmacniające porost włosów, mydła lekarskie jak smołowe, dziechciowe, siarkowe, jodowe, karbolowe, toaletowe własnego wyrobu oraz glycerynowe płynne i stałe, pasty do zębów i t. d.

4. Apteczki homeopatyczne, oraz

5. Skład wód mineralnych.

Na żądanie przesyła się cenniki odwrotnie franco a oraz środki nie objęte cennikiem mogą być sprowadzone według życzenia.

Szczególnie poleca środki lekarskie własnego wyrobu przedstawiane na posiedzeniach Towarzystwa Lekarskiego krakowskiego jak Rozczyn Lerasa 50 c. Wino chinowe czyste lub z żelazem butelka 2 zł. Czekoladka z Santoniną dla dzieci 20 c.. Kapsułki elastyczne z olejem rącznikowym, tranem, kopaiwą. Wodę do ust. Wino pepsynowe 2 zł. 40 c.. Czekoladka z podfosforanem żelaza i sody 50 c. Pastylki ziołowe. Watę salicylową. Gazę karbową. Proszek i płyn odwaniający. Mydła lekarskie.

SPIS RZECZY.